

בס"ד

קובץ כל ספרי ניקור

המובהקים

חלק י"ב

שער כללי

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הקדושים זי"ע

הק' שלום יהודה גראס, אבדק"ק האלמין יצ"ו

ספר א : [מלחמת קודש](#) - בפרשת ניקור החלב, ובו מפתח של קובץ כל ספרי ניקור המובהקים, שבו נקבצו תחת גג אחד 78 ספרי ניקור היסודיים אשר מהם יתד ומהם פנה בכל הדורות לסדר ניקור האמיתי ובכל קצות הארץ תמכו וסמכו הרבנים ומנהיגי דור ודור על הספרים הללו בלבד. וככל שזזו מהנאמר בספרים הללו ע"י תלמידים שלא שמשו כל צרכן מיד נכשלו בעוה"ר. - י"ל ע"י וועד הכשרות ארגון מוקדש לתיקון מצב הכשרות, באמצעים של בירור, חקירה ודרישה, התיעצות, הודעה, והצעה, חודש כסלו תשס"ו לפ"ק.

ספר ב : [מאורע תשמ"ג ה' חלקים](#) - פרטי - כל אודות ההתעוררות לתיקון הניקור והלקולים שנתהוו מהמחלוקת הנוראה. - סיבות המצב שקדם לזה והסתעף. ערוך בחמשה חלקים. חלק א' תוכחתה של תורה. הוראה ואזהרה לאפרושי מאיסורא ממרן גאב"ד קאשוי שליט"א. ב. מכתב מפורט המבאר את כל חלקי הענין, יסוד ההוראה, והפרסום בשער בת רבים.

ספר ג : [מלחמת השם](#) - קול קורא על מכשולי הניקור בזמנינו. - י"ל ע"י וועד הכשרות ארגון מוקדש לתיקון מצב הכשרות, באמצעים של בירור, חקירה ודרישה, התיעצות, הודעה, והצעה, חודש תשרי חשון תשמ"ו, ל"ח כרך ח'.

בעזה ש"י"ת

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

בו נקבצו תחת גג אחד שבעים וחמש (75) ספרי ניקור היסודיים אשר מהם יתד ומהם פנה בכל הדורות לסדר הניקור האמיתי ובכל קצות הארץ תמכו וסמכו הרבנים ומנהיגי דור ודור על הספרים הללו בלבד, וב"ה לא אונה להן כל און!

וככל שזו מהנאמר בספרים הללו ע"י תלמידים שלא שמשו כל צרכן וסמכו על דעתן כפי הבנתם בגמרא וראשונים מיד נבשלו בעוה"ר. והיא היתה הטעם הא' למכשולות שנודמנו במשך הדורות.

הספרים נכתבו ע"י גדולי הדור שהעניקו חמה בתורתן ופרישותן וכבר נתנו מהודם על הספרים גדולי הדור בהסכמתן החמה והנלהבת.

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבתי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל "מגן שאול" ד"האלמין" ור"מ בישיבה וכולל "בית ישעי" "מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

בעהמח"ס: אפית המצות השלם (י' חלקים); גידולי יהודה (על הלכות ציצית); שו"ת זבחו וזבחי צדק (על הלכות שו"ב); חינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדריך לצניעות; מזוהת שלום (על הל' מזוה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור "חלב עכו"ם" ו"סימילאק"); נפש ישעי (על מאכלות אסורות, הי"ח); קדושת ישראל (על הלכות יחוד); וש"ס.

ברוקלין נוא יורק • שנת תשמי"ה לפ"ק

- ההכנסה מוקרשת לטובת הישיבה והכולל -

• הוצאה שני' •

נדפס בפעם הראשונה בחדש אדר תשמ"ה
ועתה יו"ל בהוצאה שניה
ע"י תלמידי הישיבה והכולל "בית ישעי"
"מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

אזהרה

אדם אוסר בדבר שלו, בכך אל ירים איש את ידו להשיג גבולי או
גבול באי כחי ולהדפיס ספר הזה או חלק ממנו בלי רשותי והסכמתי,
ולהשומע תבא ברכת טוב ושכרו בזה ובכא.

הרוצה להשיג הספר הזה יפנה אל המוציא לאור:

Editor:

Rabbi S. Y. Gross

4711 - 12th Ave. Apt. A-5

Brooklyn, N. Y. 11219

Tel.: (212) 436-8086

© Copyright MCMXXCI

כל הזכויות שמורות

Printed in the United States of America

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

א

שער כללי

- ספר א: סדר הניקור מה"ר צבי ב"ר יעקב, י"ל בקראקא בשנת
ש"מ. _____ 1
- ספר ב: תקון לדוד י"ל בק"ק בורנקונדשטאדט במדינת בייערן. בשנת
תרמ"ו. _____ 33
- ספר ג: צנה דוד י"ל בק"ק אלבשוויילר סמוך לק"ק מנהיים. בשנת
תרמ"ו. _____ 81
- ספר ד: הניקור השלם י"ל בק"ק אטוואצק ווארשא; שנת תרצ"ט. 83
- ספר ה: בירור דיני ניקור להלכה י"ל בק"ק אטוואצק; ווארשא.
שנת תרצ"ט. _____ 105
- ספר ו: ויעש אברהם י"ל בלונדון, ובוילנא; שנת תר"ל. _____ 115
- ספר ז: הלכה ברורה י"ל באמסטרדם שנת תקל"ד. _____ 123
- ספר ח: לחם שערים י"ל בק"ק הוראדנא; בשנת תקמ"ח. _____ 129
- ספר ט: זבחי שלמים י"ל בפראנקפורט דמיין; בשנת תרנ"ט. _____ 161
- ספר י: מחשבות ישראל י"ל ע"י אבדק"ק מינצק; ווארשא בשנת
תר"ס. _____ 177
- ספר יא: זבחי רצון י"ל ווארשא, בשנת תר"ה _____ 183
- ספר יב: רב טבחיא י"ל ע"י רב דק"ק וויזון (פ. קאוונא). ווארשא, שנת
תרע"ג. _____ 187
- ספר יג: זכור לאברהם י"ל בלונדון שנת תר"ל. _____ 283

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

ב

שער כללי

- ספר א: **זבח שמואל** י"ל בק"ק זאלקווא; באמשטרדם; בשנת תקמ"ב. _____ 1
- ספר ב: **זבח שמואל** י"ל בק"ק נאווי דוואהר; בשנת תק"ז. _____ 5
- ספר ג: **זבח שמואל** י"ל בירושלים בשנת תרצ"ג. _____ 9
- ספר ד: **סדר הניקור** מהקדוש הר"ר יעקב סורזינה; י"ל בויניציא; בשנת שני"ה. _____ 65
- ספר ה: **תורת הקנאות** לר' יעקב עמדין זי"ע; י"ל באמשטרדם בשנת תקי"ב. _____ 70
- ספר ו: **טהרת אהרן** י"ל בפרג שנת תס"ט. _____ 79
- ספר ז: **סדר הניקור** י"ל בוילנא בשנת תרכ"ז. _____ 139
- ספר ח: **תורת זבח** י"ל עכ"י הגה"צ ר"ר שלמה גאנצפריד זי"ע; בעל קיצור שלחן ערוך, בק"ק מונקאטש בשנת תרנ"ג. _____ 171
- ספר ט: **זכרון** י"ל בווארשא בשנת תרח"ם. _____ 177
- ספר י: **טבוח טבח** והכן י"ל בירושלים בשנת תרס"ו. _____ 189
- ספר יא: **שלחן הטהור** י"ל בפרעשבורג בשנת תרע"ג. _____ 197
- ספר יב: **אהל רבקה** י"ל בפרעשבורג בשנת תרע"ג. _____ 225
- ספר יג: **שערי זבח** י"ל בירושלים בשנת תרע"ג. _____ 229

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

ג

שער כללי

1	_____	ספר א :	תיקון עולם י"ל בפיעטרקוב בשנת תר"ח"ס.
9	_____	ספר ב :	כפי אהרן י"ל בירושלים בשנת תר"ח.ח.
23	_____	ספר ג :	ספר הניקור י"ל בווארשא; בשנת תרצ"ז.
95	_____	ספר ד :	משנה אחד י"ל ניו-יארק בשנת תשט"ז.
129	_____	ספר ה :	תורת הניקור השלם י"ל ביליסטוק, בשנת תרצ"ז.
		ספר ו :	מדריך לכשרות ולחיזוק הדת י"ל בברוקלין בשנת
152	_____		תשמ"ה
241	_____	ספר ז :	זבחי צדק י"ל ברעדעלהיים בשנת תרל"ו.
249	_____	ספר ח :	משמיע שלום י"ל בווארשא בשנת תרס"ז.
257	_____	ספר ט :	אימוץ הניקור י"ל לבוב; בשנת תרצ"ז.
281	_____	ספר י :	עבודת הקודש י"ל ווילנא; בשנת תרצ"ה.
289	_____	ספר יא :	אהל יצחק י"ל ווילנא; בשנת תרכ"ד.
306	_____	ספר יב :	חק לחדש י"ל לבוב; בשנת תרס"ו.
311	_____	ספר יג :	חקי דעת י"ל ווארשא בשנת תרל"א.

קובץ כל ספרי ניקור המובהקים

חלק

ד

שער כללי

- ספר א: אהל מועד י"ל בירושלים עיה"ק בשנת תרס"ד. _____ 1
- ספר ב: בדיקות מהר"י ווייל עם דיני ניקור מרש"י ז"ל, והגהות מבעל העטור ז"ל, י"ל במנטובה בשנת ש"כ. 2
- ספר ג: ספר בית לחם יהודא י"ל באמשטרדם שנת תצ"ג. — 9
- ספר ד: שאלות ותשובות בית לחם יהודה י"ל ווילנא תרס"ד. 17
- ספר ה: בית שמואל י"ל ניו יארק שנת תשי"ב. _____ 21
- ספר ו: ברכי יוסף י"ל בליוורנו שנת תקל"ג. _____ 35
- ספר ז: האגור י"ל פיעטרקוב בשנת תרמ"ד. _____ 39
- ספר ח: הלכות ומנהגי ר' שלום מנוישטט י"ל בירושלים בשנת תשל"ז. _____ 45
- ספר ט: ויוסף אברהם י"ל בלונדון בשנת תרל"ד. _____ 51
- ספר י: ויעש אברהם י"ל בלונדון בשנת תרל"ד. _____ 57
- ספר יא: זבח משפחה י"ל בווינה בשנת תר"י _____ 65
- ספר יב: זבחי רצון י"ל בקראקא בשנת תרס"ה. _____ 71
- ספר יג: זבחי רצון י"ל בווארשא בשנת תרל"ב. _____ 77
- ספר יד: זבח שמואל י"ל בנאווי דוואהר בשנת תק"ז. _____ 83
- ספר טו: זבח תודה י"ל בירושלים עיה"ק בשנת תשמ"מ. _____ 101
- ספר טז: כל בו י"ל בניו יארק בשנת תר"ו. _____ 109
- ספר יז: לחם הפנים י"ל בווילהערמרשדארף בשנת תפ"ו. _____ 115

קובץ

כל ספרי ניקור

המובהקים

- ספר יח: **מורה לזובחים** י"ל בפראנפורט דמיין בשנת תרכ"ד. — 133
- ספר יט: **מי ששון** י"ל בווארשא בשנת תרנ"ד. — 143
- ספר כ: **מנחת פתים** י"ל במונקטש, ובני"י בשנת תשכ"ט. — 151
- ספר כא: **משא חיים מר' חיים פלאגי**, י"ל באזמיר בשנת תרל"ד. 154
- ספר כב: **נחלת שבעה** י"ל בוורשא בשנת תרמ"ג. — 155
- ספר כג: **ספר הזכרונות** י"ל בטארני בשנת תרס"ו. — 159
- ספר כד: **ספר התרומה** י"ל בווארשא בשנת תרנ"ו. — 163
- ספר כה: **שאלות ותשובות עטרת ישועה** י"ל בקראקא בשנת תרצ"ב. — 169
- ספר כו: **צמח צדק** י"ל בניו יארק בשנת תש"מ. — 173
- ספר כז: **פני הארי' החי** י"ל בווארשא בשנת תרס"ב. — 177
- ספר כח: **קרית ספר** י"ל בווארשא בשנת תרס"ב. — 181
- ספר כט: **י"ל לראשונה בלונדון, ואח"כ בבני ברק** בשנת תשל"ו. — 187
- ספר ל: **ראשית בכורים** י"ל בירושלים עיד"ק בשנת תשכ"ט. — 205
- ספר לא: **רוח חיים מר' חיים פלאגי** י"ל באזמיר בשנת תרמ"א. 209
- ספר לב: **הלכות שחיטות ובדיקות מהר"י ווייל ז"ל**, אהל ישראל י"ל במיץ בשנת תקפ"א. — 215
- ספר לג: **שערי תורה** י"ל בווארשא בשנת תרע"ג. — 219
- ספר לד: **תוכחת חיים על התורה** י"ל בירושלים עיד"ק בשנת תש"מ. — 223
- ספר לה: **תוספות חכמה** י"ל בניו יארק — 237
- ספר לו: **ספר תורת הקנאות לר' יעקב עמדין ז"ל** י"ל באמשטרדם בשנת תקי"ב. — 243
- ספר לז: **שאלות ותשובות תירוש ויצהר** י"ל בווארשא בשנת תר"ע. — 246
- ספר לח: **תיו יהושע** י"ל בקראקא בשנת תרמ"ב. — 249

מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל

בנשיאות מרן הגאון מוהר"ר שלום יהודה גראס שליט"א אברק"ק האלמן ורי"מ רכולל בית ישעיה

נורה לר' שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה לקראת הופעת הספר ה-200

בגיל ובשמחה אנו מודיעים לצבור שומרי התורה והמצות שלאחר מאמצים מרובים עלה בידנו ב"ה לאפשר לכל יהודי המבקש לשמור על קלה כבחמורה, ליהנות מעמל רב שהשקענו בהכנת הופעת "ספרים בעניני שמירת המצוות והכשרות" הנוגע לכל יחיד

כולם מוזמנים

ואלו חלק מן הספרים שיצאו ע"י ה"מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל"

נפש ישעיה	מצוות סתים השלם
שר"ת זכחו זכחי צדק	השבת בישראל כהלכתה
מנחת יהודה	מוזות ישראל כהלכתה
אהלי ישראל	ונאמר אמן — יצחק לשוח
מנחת שלום	ונאמר אמן — עניית אמן
אפיית המצוות השלם	נדולי יצחק מצות ציצית
אכילת מצות בישראל	חלב ישראל כהלכתה
קדושת ישראל השלם	שולחן ישראל כהלכתה
זקן ישראל כהלכתה	אכילת התרנגולים כהלכתה
עניית אמן כהלכתה	המשפט בישראל כהלכתה

כל יהודי ויהודי מחזן לבא ולהשתתף ב"תערוכת הספרים" וליהנות מן הספרים המאירים עולמות שלמים, המלכנים סוגיות ונושאים הקשורים בחיי יום יום.

כל משתתף יכנס להגרלה! שבה יזכו לערך מאה משתתפים בספרים הנ"ל.

מכירת הספרים בתערוכה יהי במחיר הקרן.

המעוניינים בתערוכת הספרים הנ"ל מתבקשים למלאות את הספח הרצי"ב, ולשלחו על פי הכתובת הזו: "מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל".

אנו מצדנו נעשה כל מאמץ אפשרי להודיע לכב' את זמן תערוכת הספרים.

כן נמציא לכבודו קטלוג של כל ספרי "מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל" ומחירים.

הכניסה חינם

חלק מגרולי הארמורים והרבנים גדולי ישראל מדורנו ומן הרור הקודם שנתנו הסכמות ומכתבי עידוד להקמת והרחבת

המכון

(ע"פ סדר הא"ב)

הרב **אליהו זלאטניק** זצוקלה"ה
רבה של העדה החרדית בירושלים עה"ק
הרב **דוד הלוי ונגריין** זצוקלה"ה
רב וחבר הביד"ץ של העדה החרדית בירושלים עה"ק
הרב **ישראל יצחק הלוי רייזמאן** זצוקלה"ה
רב וחבר הביד"ץ של העדה החרדית בירושלים עה"ק
הרב **שמעון ישראל פאזען** זצוקלה"ה
בי"ק אדמו"ר משאפראן, ברוקלין נוא יארק
הרב **אברהם מאיר אחרעאל שליט"א**
אברק"ק הניאד

הרב **יוסף גרינוואלד** זצוקלה"ה
בי"ק אדמו"ר מפאפא ברקלין נוא יארק
הרב **לוי יצחק גרינוואלד** זצוקלה"ה
אב"ד רקל עה"ת הבושם, ברקלין נוא יארק
הרב **משה פוינשטיין שליט"א**
רי"מ ישיבת תפארת ירושלים נוא יארק
הרב **משה שטערן שליט"א**
אברק"ק רעברנצין, ברקלין נוא יארק
הרב **נפתלי הירצקא העניג** זצוקלה"ה
אברק"ק שארמאש, ברקלין נוא יארק
הרב **רפאל זולבער שליט"א**
אברק"ק פריימאן ברקלין נוא יארק
הרב **שלמה האלבערשטאם שליט"א**
בי"ק אדמו"ר שליט"א מביאבוב, ברקלין נוא יארק

- אני מעונין בתערוכת הספרים הנ"ל ומבקש להודיעני על מקום ומן התערוכה.
- אני מעונין בקטלוג של כל ספרי המכון יהודה וישראל ומחירים.

"מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל"

MOSAD BRUCHA TOVA
P.O.B. 331
Brooklyn, N.Y. 11219

שם
כתובת
טלפון

ספר

מלחמת קדש בפרשת ניקור החלב

תוכן הקונטרס
לגלות מצפונם — לפענח נעלמים
להעלות מטמונים

א. מדוע לא עלתה ארוכה לשבר בת עמי? על מה ולמה לא עלה ביה הרבנים הצדיקים גודי גדר ועומדי בפרץ להעמיד הדת על תלה ולסדר סדר ניקור הבשר באופן נעלה?

ב. יתגלה השתלשלות הענינים מאז שבאו על האמת כי הבשר עם החלב נמכרין יחד להקונה, והמון בני ישראל נכשלין יום יום בכמות ענק של אכילת חלב, ופעולת העסקנים לעורר לבב הרבנים המכשירים ושאר רבנים, ואופן תשומת לב הרבנים להמצב ופעולתם.

ג. מי הם נוטלי חלק בראש למנוע שיפור המצב שבגינם בעוה"ר אוכלין אלפי אלפים כזיתים חלב מדי יום ביומו בני ישראל כשרים שומרי תורה ומצות.

ד. הזיוף הגדול של ס' פרי תמרים שזייפו וסילפו דברי תורת משה באופן נורא ומבהיל אשר כמוהו לא נהיתה מימות המשכילים הראשונים שהחריבו מדינת אשכנז בעקירת עיקרי ויסודי התורה. ע"י נתוח לנתחים תורת משה רבנו.

ה. סדר התשובה להמוזיפים הנ"ל וכן המסייעים להם במישרים או בעקיפין ועונש המר והנמהר המעותד להאינו שב כראוי ומכשיל עוד היום דבר יום ביומו אלפי אלפים נשמות כשרות ונקיות בטומטם מאכ"א המטמטם הלב והמוח שעלול להעביר על הדת רח"ל.

ו. רבנים המחזקין ידי אוכלי ומאכלי חלב — וכן רבנים האוכלים בעצמם בשר — וכן רבנים היושבים בחיבוק ידיים מה יענו ליום פקודה — ציור מדומה מסדר דין וחשבון לרב גדול ת"ח ויר"ש שלא לקח חבל במחאה עבור הבשר — המשא ומתן של הרב עם ב"ד של מעלה.

ז. ועוד הרבה ענינים נחוצים ויסודיים לאוכלי בשר — להאינם אוכלין — להמוחזין באוכלי בשר — ולהאינן מוחזין.

עיין בסוף הספר קינה לקונן בכל עת צרה על חורבן הדת באכילת נבילות וטריפות חלב דים שהיא מקור ושורש כל צרות ישראל בכל עינן ועינן בכל התפרצות הי"י.

הוצאתי לאור בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבתי הקדושים

הק' שלום יודא גראס

אבד"ק האלמין

בדקלין נוא יורק

שנת תשמ"ה לפ"ק

התוכן

שער — קובץ כל ספרי ניקור המובהקים (א)

יא	.....	א. להתוודע ולהתגלות!!!
יב	.....	ב. מטרת ותועלת החבור
יב	.....	ג. תועלת הדפסת ספרי ניקור
יג	.....	ד. סוד יציאת הספרים לאור עולם
כג	.....	ה. קונטרס פרי תמרים
		ו. קריאה דחופה אל הרבנים וראשי הישיבות,
כז		וחיוב תוכחה ומחאה מש"ס, זוה"ק ומדרשים
מב	.....	ז. כבר הי' לעולמים
מד	.....	ח. הדרכה ללימוד הניקור
מז	.....	ט. אחריות מלחוד-דעת, להכריע ולתת קבלה ...
מח	.....	סדר הלימוד להינת מנקר
מט	.....	גוערים בו בנויפה
נ	.....	י. ובחרת בחיים
נא	.....	י"א. לברוח גם מספק חלב
		י"ב. סאלאמי — וואורשטן — בלאוני —
נג	.....	פרענקפורטער
		י"ג. קינה על החורבן הנורא באכילת בשר נבילה
נד	.....	וטריפה חלב ודם

ספר
מלחמת קודש
בפרשת ניקור החלב

פרק א

להתוודע ולהגלות !!!

חובה — יוצא מן הכלל — על דורינו אנו העני והשפל להעמיק במקצוע ניקור החלב ולתת לה משפט הבכורה לפני כל שאר ענינים דהרי קי"ל ביו"ד סי' רמ"ב (עי' ש"ך בשם דרישה) דלימוד הלכה למעשה קודמת ללימוד גמרא, עאכו"כ הלכה למעשה בדבר שענשו כרת וכדבר שנכשלים בו בני אדם רח"ל דבר יום ביומו ואין לנו ע"מ להשען כי בשאר הלכה בקי עכ"פ קצת וישנם מורי הוראה הבקיאין וכוזה גם הרבנים אין בקיאין מוליכין אותם שולל כסומא בארובה וכל אחד עושה מה שלבו חפץ בניקור וטוען שהצדק אתו. ואל ראשי הישיבות אנו פונים! אנא חוסו נא! על נפשות טהורות ונקיות שלא יאבדו ח"ו מב' עולמות ותקבעו שיעור ללימוד הלכות ניקור על בוריה והצילו דור הצעיר מרדת שחת ח"ו דאם ישלחו ח"ו הצעירים כאיסור חלב לריק כל עמליכם להעמיד דור דיעה של ת"ח יראי ד' עוסקי תורה ומורי הוראה דלב המטומטם מחלב מאין יזכה לסייעתא דלעילא והיאך יורה דיעה ויבין שמועה, ועלול ח"ו להכשיל אחרים כמו היום, ובזכות זה נזכה לגאולה הקרובה בב"א.

פרק ב

מטרת ותועלת החיבור :

א. מנקרים - משגיחין - מכשירים יראו מה שלפניהם ויוכלו לעשות מלאכת שמים כראוי.

ב. כאשר יצא רינון על ניקור החלב ייתי ספר ויחזו עם מי הצדק.
ג. מאפשר לסדר סדר הראוי לניקור בכל מקומות מושבות ישראל ולהבחין עם מי הצדק עם המנקרים שנתפסו ככשלונם או עם מנקרים הישישים דחו"ל וא"י.

ד. העוסקין בלימוד מלאכת ניקור ימצאו ספרים פתוחין לכל מלאכת ניקור, מלאכתו-ואומנתו ובניקל יקיפו כל עניני ניקור הקפה ברורה צלולה ושלימה שלא יכשלו במלאכתם ואומנתם ויראו סימן יפה במשנתם.

ה. להראות כי סדר הניקור שנסדר בפרי תמרים חי"א בשקר — זיוף — וסילוף — יסודה וכל הנוטה אחריה מאכיל חלב בישראל.

ו. לקדש שם שמים שנתחלל ע"י הרינון כאילו איזה רבנים — ומנקרים מובהקים הוציאו לעז בעלמא שנכשלין בחלב, וכל המעיין בפנים ימצא כי הצדק עם המערערים.

פרק ג

תועלת הדפסת ספרי ניקור

חסרון ידיעה הוא אבי אבות לכל המכשולות שבמקצוע הניקור כי על ידו נלכדים גם יראים ושלימים רבנים ועוסקי תורה דאם אין דעת של תורה הבדלה בין שומן לחלב מנין.

ונוכחתי לדעת אחר חיפוש מחופש עד כמה קשה לעמוד על בירור מלאכת הניקור אם חסרים. ספרי ניקור היסודיים מראשונים וגדולי האחרונים שציירו כל מלאכת הניקור הדק היטב. ולדאבון לב לא היו הספרים מצויין כמעט, רק אחד בעיר והיה מחוסר מבוא העיקרי לבא לתיקון במצב הניקור גם להרוצין כן באמת כי א"א לאומן בלי כלים. וגם הרבנים המכשירין ומשגיחין אשר עלה על לבן רוח טהרה לעמוד על דיני ניקור מיסודן של דברים נבצר מהם להפיק זממם. והעולה על כולן כי המזייפים הניקור האמיתי מצאו שדה של הפקר לדרוס עליה כיון שאין רבים דשין בה מחמת חוסר ספרים. ועל

ידי שיהיה יד הכל ממשמשין במקצוע הניקור כמו בשאר חלקי התורה
תסגר השער על המזייפים ולא יהין איש להרים ידו עוד לעשות מה
שלבו חפץ.

ולבד מכל אלה כיון שחובה כפולה ומכופלת על כל בן תורה
לעסוק בצוק עתים הללו במקצוע ניקור החלב כמו שכתבתי לעיל מצוה
רבה להמציא הספרים ביד הנצרכים והוא עיקר מצות כתיבת ס"ת בזה"ז
מכבואר ברא"ש ואחרונים.

ומטעם כל אלה שנסתי מתניי ואזרתי כגבור חלציי לצאת לקראת
נשק ועל אף גודל העיכובים שהיו לי להמציא הספרים יקרי המציאות
וגם גודל הוצאת הדפוט אשר עלו למעלה ראש לא יאומן, עכ"ז אודה
לקל גומר עלי שהבאני עד הלום לראות פרי בעמלי בצאת ספרי הניקור
לאור עולם לזכות הרבים הצמאים לדבר ד' זו הלכה. ויה"ר שיתקדש
ש"ש על ידינו ותתרבה הדעת ויתגלה לעיני כל המצב הניקור כמו שהוא
ויסתייע מילתא לתקן המכשול ולסדר סדר נכון בניקור בכל מקומות
מושבות בני ישראל.

פרק ד

סוד יציאת הספרים לאור עולם

ראה ראיתי זה כמה שנים שרוב רובן ממנקרי העולם בא"י —
וחו"ל אין יודעין בין ימינם לשמאלם בעניני ניקור ומה שמנקרין קצת
הוא ממה שראו באיזה ספר או קונטרס והבינו מה שהבינו בו ולאורה
נסעו והלכו אף ששגגו ברוב עיקרי ושורשי דיני ניקור — והעמידו
תלמידים הרבה על דרכן המוטעת.

במשך השנים האחרונים היו כאן בחו"ל לביקורת עשיריות
מנקרים — זקנים וישישים שניקרו עוד לפני שני דורות עם קבלה
שבידם מגדולי הדור ואחר השימוש רבתי אצל גדולי המנקרים מדור
הישן — נוסף על יחידי סגולה ממש מסוג מנקרים הנ"ל הדרים פה
ארצה"ב — וכולם פה אחד ענו ואמרו אין אמעריקע עסט מען
חלב !!!

חלב דאורייתא אין חלב דרבנן !!!

דער מנקר האט קוים צוגערירט דאס פלייש !!!

(בארצה"ב אוכלין חלב דאורייתא ודרבנן המנקר כמעט שלא ניקר

(הבשר)

מלחמת קודש

האמת אגיד שאח"כ בצאת הקול נתברר שגם במדינת אייראפע הניקור נזנח למאד אבל שונה מדינת אייראפע מאמעריקע באייראפע נקטו צעדים מיד לסדר הניקור על מכוונה לא חסכו כסף ושאר טירחות ועמל והביאו למדינתם מנקרים היותר מומחים שבעולם ברצון לתקן הכל על צד היותר טוב.

ובאמעריקע הכינו כתבנים — וכזבנים סופרים — ומספרים — מורים — ומאררים — והפכו הקערה על פיה באופן נורא ומבהיל אשר לא היתה כזאת מימי תקופת ההשכלה בבערלין.

הכזבנים עסקו במלאכתן בערך חודש—חדשיים בתשלום שכירות כפולה ומכופלת לברר עפ"י הספרים שישנם — ושאינם, שמה שעושיין כעת באמעריקע טוב ונעלה יפה ומהודר גם למהדרין ואסור להרהר ולערער ולהסתפק בו. והמהרהר נידון בגירושין.

המזייפים נלקטו מכל קצוות תבל מאמעריקע אייראפע, ארץ ישראל, ועוד.

דברתי עם המנקרים המעררים מדוע אין הולכין לעיני העדה הרבנים ומנהיגים? קצת אמרו כי אין זה חובתן שהלא דבר פשוט דאפי' סתם רב חובתו לפקח על עדתו וכ"ש רב המכשיר שהאחריות עליו. אבל קצת מהם השיבו שבאמת הלכו אצל הרבנים ולא הועילו — לאו ח"ו משום רוע וזרון לב אלא מחמת חסרון ידיעה — זה הי' אצל הרבנים יראי ד'. ואצל הרבנים מדור החדש שלא שימשו כל צרכן כשהיו שם נבהלו מהתשובה שקיבלו מהן.

מובן שא"א לתאר על גליון כל הויכוחים שהיו להם עם הרבנים אבל נצטט קצת דוגמאות בדרך וסדר שנשאו ונתנו ישמע חכם ויוסיף לקח ודי לחכימא בזה:

סוג א' רבנים שלא שימשו כל צרכן:

(א) המנקר: הייתי אצל חנות שלכם (מדבר לרב המכשיר) וכפי שלמדתי וקבלתי מרבתי המנקרים מדור העבר כמעט שאין מנקרים פה ונשאריין כזיתים שלימים לרוב מחלב דאורייתא ודרבנן, וגם כמה שכפי הנראה יש להם בה קצת ידיעה אין עושיין מלאכתן באמונה והתרשלות והזנחה גדולה ראיתי אצלם.

הרב: הדבר אינו שכלי כלל כי מכיר אני את המנקה זה כמה שנים לאיש המדקדק — לאתרוג מהודר — מצות מתנור ראשון — לובש בגדי חסידי ומתנהג כיהודי כשר בכל דרכיו.

המנקה: אמת הדיבר אבל אין בזה שום סתירה דגם שוחט יר"ש מרכיב אם ילמוד אומנתו משו"ע שחסרין בו הדפיץ מסי' י' עד סי' כ' וגם הרב כמותו למד מזה ונתן לו קבלה ע"ז אי"ז גורע מיר"ש של השוחט אם שוחט שלא כהוגן אחר שלא הי' לו לידע מה שחסר מן הספר — בלי דעת.

הרב: לא יאומן שיצא מכשול מתחת ידו בפרט שכבר העיד לי בעצמו שהי"ל שימוש אצל מנקה מומחה פלוני (שנהרג עקדה"ש שנת תש"ג) ולמד אצלו היטב מלאכת הניקור, וסוף סוף יש לכל אדם מישראל חזקת כשרות ואין מורידין אותו מחזקתו בשביל זה.

המנקה: הלא אני וחבירי מעדיין שאין מלאכתו כהוגן.

הרב: באידיש! איר וויסט וואס איך וועל אייך זאגען איך קען אייך נישט איך מיז נישט אלעס גלייבען!! (בלשה'ק איני מכיר אתכם ואיני מאמין לכם).

מנקה: מרי דאברהם הלא יש אתי חמשה כתבי קבלה שמעדיין על כל מהותי ועל ידיעתי בניקור מגדולי הדור משנת תרצ"ה-ו וכן גורל חבירי, ואם רצונכם לברר מי אני? אביא לכם כתבים מרכיבים הנאמנין אצלכם המכירין אותו כל שלשים שנות חיי פה באמעריקע. ואני מוכן לעמוד בויכוח פנים אל פנים עם המנקה שלכם ולהראות הכל בספר!!

הרב: אין לי פנאי עוד כבר עבר הזמן שקבענו להשיחה, וגם אין לי געדול"ד לכם שהנכם פגע ועקש ואינך רוצה לקבל ע"כ שיחה זו.

(ב עובדא שניה:

מנקה: ברצוני להודיעכם כי הניקור בבוטשער שלכם מקולקל מאד וכן שמעתי מאחרים ואני מוכן לברר את הדבר.

הרב: מה זאת?? כל השנים לא ערער אדם על הניקור ופתאום לא טוב.

המנקה: קשה להאמין שתירץ כזה יתקבל למעלה והחוב לחקור אחר איסור שחיובו כרת כשיש מערער בדבר.

הרב: מה שעל הרב לעשות זה עסק שלי אין לכם להתערב בענינים שלי כמו שאינני מתערב בשלכם. (באידיש: מישט זיך נישט אין מיינע געשעפטן!).

מלחמת קודש

המנקר: למעשה מה יהא בסופו
 הרב: מחוצפים אין להם מקום בכיתי צאו מכאן.
 (עד כאן עובדא ב')

עובדא ג':

מנקר: באתי לעורר אודות הניקור וכו' (הכל כדלעיל)
 הרב: אהה האתם ששמעתי עליכם שהנכם מוציאין לעז על הניקור
 צאו מכאן מהר מהר איני רוצה להיות בד' אמות שלכם. (ע"כ המעשה).

ד) עובדא ד':

המנקר: כנ"ל

הרב: אני בעצמי איני בקי בניקור ומסתמך על המנקר שלי.
 המנקר: והיאך אין הלב נוקף אולי אין מלאכתו כדבעי
 הרב: בטוח אני בזכות הרבים האוכלין שודאי לא יזדמן להם מן
 השמים מכשול

המנקר: א"כ מסכת הוריות לחנם נשנה היאך אפשר שיורו ב"ד
 דחלב שרי ויעשו כל ישראל על פיהם והלא רבים המה
 הרב: וזאי אפשר שמן השמים נזדמן ככה אבל אין צריכינן לחוש
 לכך מן הסתם.

המנקר: א"כ למה טרחו הרבנים לפקוח על השוחטים ובודקים
 בכל עיר ישראל ולא שמרו על היתר זו דמן הסתם כשר.
 הרב: במקום דאפשר ודאי יותר טוב לברר, אבל ניקור שאיננו בקי
 בו אני סומך על המנקר ודי.

המנקר: מהיכן דנתני בחידוש גדול כזה
 הרב: כך מושכל ראשון שלי והרגש פנימי, ורב יושב על מדין
 משתמש בכזה לצורך.

סוג ב': רבנים זקנים וישישיים

עובדא א':

מנקר: מצאתי אצל חנות בשר שלכם שהניקור וכו'. (כנ"ל)
 הרב: אתה מבקר או מנקר היש לכם כתב קבלה?
 מנקר: מנקר הייתי בדור העבר אבל כעת אינני מנקר והא לכם
 כתבי קבלה שלי

הרב: דע לך כי אני לא למדתי ניקור כלל (שכחתי לשאול א"כ השגחה שלכם על הניקור — היאך) ואינני בקי בו כלל ומסתמך אני על המנקר, ולאור התעוררות שלכם אקבע מועד לדבר עם המנקר ועמכם ואדע מה בפיו על טענתכם.

מנקר: הנני זקן ובא בימים ומעולם לא ראיתי במקומות שעבדתי שהרב ישאל להקצב מה בפיו ואיזה השגחה הוא זו?

הרב: ח"ו איני שואל להקצב רק להמנקר

מנקר: והלא היינו הך הקצב בעצמו הוא המנקר

הרב: אמת הדבר אבל אין לי ברירה שהלא אין לי בקיאות בניקור (אחרי יום או שתיים נתועדו יחד הרב — המנקר — והמערער)

הרב להמערער: אמרו נא עכשיו טענתכם!

המערער: מסבירו טענתו באורך

הקצב (המנקר): אין אתם יודעים כלום! כל מה שאני עושה כך מקובל דור אחר דור מחתם סופר וצ"ל, וצועק צעקות נוראות כנשוח נחש.

הרב: נא! הלא שמעתם טענת הקצב שניקורו הוא בדרך החתם סופר.

המערער: אינני יודע מה זה דרך חתם סופר אין מליצה זו רגילה בין המנקרים, שאין ידיעה שום סדר מחת"ם סופר אבל יש תשובה בשו"ת חת"ם אופן הניקור בצלע אחד וכאן לא עשה כמ"ש שם, ועוד יש ספר על ניקור שיצא לאור ממנקר בפרעשבורג ועליה הסכמות בעל כתב סופר ושאר גדולי פרעשבורג, והניקור דגן אינו כלל כמ"ש שם.

הרב: סוכ"ס הוא צועק שניקור שלו הוא ע"פ חת"ם סופר, ולא ראיתי אין ראי'

מערער: אדרבה הלא כל ספרי ניקור נגד מה שעושה הוא ועליו נאמר הרוצה לשקר ירחיק ערותו והיאך אפשר להאמינו נגד כל ספרי ניקור על יסוד תורה חדשה שחידש — להצדיק מעשיו — כי דרכו דרך חתם סופר. ואם יאמר להרב על איזה קולא חדשה שנוהג "כך דרך חתם סופר" מאמינין לו? ובפרט שבס' ניקור מפרעשבורג יש סתירה לדבריו!!

מלחמת קודש

הרב: אבל אין לי ברירה איני בקי בניקור ומה עלי לעשות.
(לשכחו של הרב ניתן להיאמר שאחר זמן סילק השגחתו מחנות ההוא)

עוכרא ב'

המנקר: שלו' לכבוד הרב רצוני לעורר בענין הניקור הנוזח וכו'
הרב: יישר כחכם ואי"ה אם יתגלה שהצדק עמכם אראה לתקן
המנקר: מה עלי לעשות כעת
הרב: המתן לי איזה ימים
המנקר: מה נעשה?

הרב: הי' אסיפה והרב מפאפא בכה והתחנן שיחקרו וידרשו
כדבעי ויתקנו, אבל רב אחר זעק זעקה גדולה ומרה שיותר יש לחוש
ללעז של השנים שעברו סוף דבר (שטנא נצח) ויצא הפס"ד הכל בסדר.

המנקר: הרבנים שרנו שם בקיאין בניקור
הרב: מדבריהם נ' שכלל וכלל לא
המנקר: וא"כ האיך פסקו להקל
הרב: על סמך רב חשוב שטען בכרירות שכל הענין רק הוצאת לעז
המנקר: ולמה אינכם מזדקקין ללימוד דיני ניקור
הרב: מחוסר ספרים אני וא"א להבינו משו"ע לבר כידוע

עוכרא ג':

המנקר: כנ"ל

הרב: אני אינני בקי בניקור, אבל הצעתי אצל אסיפת רבנים הצעה
להביא כאן מנקרים מא"י הבקיאין היטב במלאכת ואומנות הניקור,
אבל לא קבלו דעתי שמה.

המנקר: ולמה?

הרב: לא ניתן לפרסום, ולך אני מגלה, אחד הרבנים טען שא"כ
מה יאמרו הבריות המנקרים לא ידעו לנקר כל השנים ואכלו חלב,
אמרתי מה כל הרעש והלא מעולם נהגו כן, ואדרכה עוד נתחזקו ההמון
כדחז"ל אשרי הדרור שהנשיא מביא חטאת על חטאו.
טען השני, אבל באמעריקע, הנימוס שונה ויש לחוש לקלקול קצת
עי"ז, אמרתי הלא אם יאכלו חלב זה קלקול יותר כי מטמטם הלב

והמוח ועי"ז יצאו מן הדת כל פליטי אמעריקע בשנים קדמוניות, הכריע רב אחר סוכ"ס אין רב אחד שיכול לומר בכירור שיש כאן חלב כי איננו בקי אין בניקור, והמערער אינו רב, ועל הספק נסמוך שודאי לא יעזוב הקב"ה את בניו וישלח עזרו מקודש באופן אחרת, ע"כ. וחסל. עברו ימים מאז פור התפוררה הארץ לרגל התגלות מכשול הניקור, השמועה עשתה לה כנפיים וכל מקום שדבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע נרעשו החרדים לשמע המפחדת המצלצל אוזן כל שומע ונתנו ראש לחשוב אולי גם במדינתנו שוררת המכשלה ומי יאמר זכיתי לבי טהרתי מדינתי ממכשול החלב.

ימים מועטים עברו וכבר ישבו הרבנים בכל מדינות אייראפע (לאנדאן — בעלגיע — שווייץ — בריסעל ועוד) והחליטו הרבנים שם פה אחד לקרא ולהזמין מנקרי ארץ ישראל ישישים ומומחים גדולים ששימשו בניקור בכמה דורות. לבא למדינתם אחר שנתוודע להם כי בקיאים מאד בכל ספרי הניקור ויכולין להראות באצבע כל דבר שבספרי הניקור האיך מתקיים על ידיהם בניגוד לשאר המנקרים (שם וכן באמעריקע) שאפילו מה שעושין אין יודעין מקורו וטעמו, ועד זמן החליטו לעשות התיקונים הדרושים.

הדבר הטריד מנוחתי וחשכתי בדעתי בושני מכס אמעריקע ! עיר מליאה חכמים וסופרים שיינע אידן במדינת אמעריקע שהגיע השמועה כעין בת קול מרעש הגדול שבאייראפע החליטו לתקן וכאן ישנים שינה עמוקה לא יכולתי לברר הדבר עד מיצוי הנפש מה נשתנה אמעריקע מאיראפע? הרבה טענות עלו על מחשכתי וכולם דחיתי.

סוף דבר !!! כל בר דעת ובן תורה כאשר נוכח אצל פלפול ממנקר א"י ומנקר מחו"ל הכיר מיד גודל ההבדל ביניהם הן בידיעה והן באומנות הניקור.

אם תאמר שמאיזה סיבה אחרת לא היו הרבנים מענינים לתקן זה אינו כי בלחשישה חקרו ודרשו איזה מהם היאך לתקן מבלי הבאת מנקרי א"י מפחד אותן המטילין אימתן על הבריות. לא עבר ימים מועטים ותחת לסדר ולתקן הכל על דרך שהוורו ספרי הניקור ברו להם דרך המשכילים רח"ל ודבר כה חמור כאכילת חלב

לכלל ישראל!!! המטמטם הלב והמוח והוא יסוד כל בית ישראל
 כמ"ש בעל אוה"ח בפרי תואר סי' צ"ח סק"ה - נעשה
למשחק כדור ביד כל אברך וצעיר!!!

אזה למה שהגענו! שועלים מחבלי כרמים וביניהם דיינים טיפסו
 עצה לזייף ולסלף דברי הקדושים העליונים שישבו ז' נקיים על כל
 טיפת דיו בדנם דין ניקור החלב, ועכשיו שועלים הלכו בו תורת כל אחד
 בידו כחומר ביד היוצר ברצותו מרחיב וברצותו מקצר, ולא עוד אלא
 (למטרה זאת) הרימו ראש לומר על ראשונים כמלאכים שלא מצאו
 כדבריהם (כמו שכתבו על האמור) וגם העמיסו כדבריהם דברים שלא
 עלו על דעתן כאילו מתירין חלבים שבאמת אסרו (ואפריון נמטייה
 להמתכר קונטרס עלכונה של תורה שגילה טפח מגודל הזיופים שזייפו
 הכותבים בפרי תמרים, והמעייין שם תסמר שערות ראשו וחלחלה
 תאחזמו היאך נעשה חורבן גדול כזאת בימינו, אוי לנו למה שהגענו)
 אוי! להם שלא חששו על כבוד תורתן של ראשונים ואם לא חסו
 על תורת ד' שעליה נהרגו נשרפו נטבחו קדושים וטוהורים אלפי שנים
 שלא לשנות קוצו של יוד ואפילו על מה שלא כתוב בפירושו רק מנהג
 כערקתא דמסאני ק"ו על אות שבתורה ועל אחת כמה וכמה מקראות
 מפורשים שבתורה, ובפרט אותן שהן יסודי הדת, וכאן מצאתי לחובה
 מידי דברו בו לקיים מצות מחאה על עלכון וצער שכינה הק' שנהגו
 בתורתו ככתבי פלסתר רח"ל ועוד גרוע מזה:

**בשם כל ישראל "אנו מוחים מחאה נמרצה על
 המסלפים ומזייפים שעשו תורת ד' פלסתר ופירשו בו
 דרשות של דופי מלבם כמו שאחז"ל על מנש"ה מלך
 יהודה וגרמו בזה צער עמוק לשכינה הק' ובאותו הזמן
 שכינה מה אומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה,**

וכאן הבן שואל היאך הרהיבו עוז כנפשם לעשות ככה הני מזייפי
 (שבפרי תמרים חי"א) ומסלפי דברי אלקים חיים ולא חשו לדחז"ל
 שאמרו מילתא דעבידא לגלויי לא משקרי אינשי, והורידו כבודם פחות
 ממעלת קפילא ארמאי שמבואר ביור"ד ר"ס צ"ח דמירתת לשקר בדבר
 שיתגלה וכאן לא יראו ולא נפחדו (ואף שכוונתם היתה למצא חן בעיני
 המלכות שתוגדל כסאם לעת מצא — כידוע).

שני פרושים לדבר, אחד, השטן שבא לסייען כמו שאחז"ל (כא) לטמא פותחין לו) סימא את עיניהם ובלבל את מוחם והולیکن שולל ונתן חכה לתוך פיהם והולیکن בדרך שרצה כאדם המנהיג את הגמל בנאקה שבחטמו.

טעם השני: שידעו כי אין ספרי הניקור מצויים כלל לא בחו"ל ולא בא"י ועשו במחשך מעשיהם בחשכון שלא ירגישו בהם וכל תורתו של דואג (זארגער — בלע"ז) היתה משפה ולחוך אבל בפנימית לבו ידע הלב כי עקלקלות הוא מפיץ, ואחריו רץ כצבי (היר"ש בלע"ז) למלאת מה שחסר הראשון ובין כולם נולד עג"ל הזה"ב שאין צריכין לנקרו וכריש גלי פירסמו שדרך דרך המשכילים לגרוע או להוסיף במצות ותורת ד' כאשר בידם.

זאת היתה לי לגמר החתימה כי הגיע הזמן להדפיס אידרא ספרי הניקור המובהקים ויראו כל רואה שמש למי החותמת ולמי הפסולים ולקיים בזה מה שכתב רבינו יונה בשע"ת כי המשפיל הרשעים ומגביה כבוד הצדיקים הוא קידוש השם הגדול ביותר.

פרק ה

קונטרס פרי תמרים

כשיש דין למטה אין דין למעלה !!!
 כן מבואר במדרשי חז"ל (מ"ר ר"פ שופטים)
 זאת אומרת כשבעלי עבירה מוקעים כאן אז מתבטלין כל
 הקטרוגים למעלה, ולהיפוך ח"ו....
 כעת כאשר כבר יצאו לאור עולם כל ספרי הניקור אשר עליהם
 נשענו מוסדי דור ודור כבר ניתן הזדמנות לכל אחד ואחד להוודע בחוש
 הזיוף הגדול והנורא הנעשה בקונטרס פרי תמרים חלק י"א זיוף כזאת
 אשר לא היתה כמוהו מיום שנבראו שמים וארץ עד דורינו.

לתת ציור אמיתי מסגנון הזיופים - ומספרן המדוייק נרשום את
 הזיופים תחת סוגים:

סוג א: במאה ושמונים ושלוש (183) מקומות העתיקו דברים
 מספרי הניקור (שנדפסו בתוך חיבור הדין) שלא כדת ממש להיפוך

ממה שנאמר שם דהיינו שהוסיפו או גרעו מלשון הספר באופן שנשתנה המשמעות מן הקצה אל הקצה למה שנאמר שם.

את זה עשו על סמך שאין ספרי ניקור מצויים.

סוג ב: במאתיים וששים ושבע מקומות (267) פירשו כוונת מחבר הספר בדוחקים ופירושים המעוקלים ועקלקלים כרסיות שלא פירשו כן כל האחרונים המביאין דבריהם.

זאת נעשה לטשטש מוחות סתם בני אדם שאין שכלם מגעת להבדיל בין אור לחשך.

סוג ג: בשבעה וחמשים (75) מקומות לא נמנעו מלכתוב על דברי הראשונים כמלאכים צע"ג על מה שכתבו כי בגמרא ל"ג כן זאת אומרת שמביינין דברי חז"ל יותר מראשונים.

סוג ד: בשלשים ואחד (31) מקומות לא נתיישו לכתוב על גדולי האחרונים כמו המהרש"ל ובני דורו דלא כמהרש"ל, וכיוצא.

כל הנ"ל ועוד ועוד יתגלה לעיני הלומד בספרי הניקור ומעיין אח"כ בדבריהם ויפה אמר מנקר ישיש ומומחה עוד מדור הקדום כי ספר פרי תמרים אין לו תקנה אלא בשריפה ובפרהסיא דוקא כדי שלא תצא תקלה ממנו לדורות.

אנו מכריזין בכל כחינו זעקה גדולה ומרה מקצה העולם ועד קצהו האזינו השמים וארץ תבל ויושבי בה הספר פרי תמרים חלק י"א שיצא לאור חנוכה תשמ"ג ע"י צוות אברכים בעיר ברוקלין מלאה זיופים ושקרים מדיוטא התחתונה סילוף דברי אלקים חיים באופן נורא ומבהיל אשר עדיין תמיהין ושואלים היאך נעשתה כזאת אם לא ע"י טמטום הלב והמוח באכילת חלב שנים הרבה.

הסדר הנ"ל חילול השם עצום ונורא שאברכים עוסקי תורה ירהבו לעשות כזאת אין להם תקנה לכל הכותבים שם עד שיכתו רגליהם מעיר לעיר בלבישת שק ואפר ויכריזו בקול גדול!!! חטאנו — עוינו — פשענו במה שהפכנו דברי אלקים חיים לעסוק בהם כבכתבי פלסטר רח"ל. ולהכשיל עי"ז את הכלל כולו בחלב דאורייתא שעונשו בכרת כמ"ש כי כל אוכל חלב ונכרתה, וגדול המעשה יותר מן העושה. וכל המכשיל את הרבים חלקו עם ירבעם בן נבט וחביריו ואין לו תקנה עולמית עד שיתקן את אשר עוות. (וככה ימשיכו להכריז).

אנא חוסו נא על נפשותינו ונפש בנינו ובנותינו וכל משפחתנו ונפשות העשירים ששילמו בעד הכל בכסף מלא ועי"ז לא יכולנו לעמוד בעד תוקף יצרא דממונא ויצרא דכבוד השולטת על הכל בזה"ז (כסאות שרים שהובטחו לנו בתמורתו) אוי לנו למה שהגענו עי"ז, דלא בלבד שלא רואין סימן ברכה בהממון כמו שנאמר עושה משפט ולא ביושר בחצי ימיו יעזבנו וכפתגם העולם מה שמרויחין בשקר הולך לשלימזל, גם הפקרנו עצמינו לעולם הבא באיבוד עולמי להיות בשאול תחתיה עם כל המינין וכופרים שהפכו דברי אלקים חיים ללעג וקלס רח"ל ולא לזכות ח"ו כלל וכלל לגן עדן — ותחיית המתים — ועולם הבא — כמו שאחז"ל (ר"ה פ"א) דרשעים המכשילין הרבים ובפרט בקביעות נידונין לדורי דורות, וידענו את כל זאת כי הלא ת"ח אנחנו ולא עמי הארץ עכ"ז גבר יצרנו הרע — והפקרנו הכל עבור ממון וכבוד (געל"ט — און כבוד). ותחת זה שבעני בושת וקלון (וימשיכו עוד) אנא אנא חוסו — חמלו — ורחמו עלינו וזרעינו הלא לעולם הזה — שחפצנו בו לא השגנו הלואי הלואי שלא נאבד עכ"פ מעולם הבא.

וידיענו שאין התשובה מתקבלת אלא בתיקון המעשים ע"כ אנו מבקשים בכל לשון של בקשה שתדונו תיכף ומיד הפרי תמרים חלק י"א לשריפה ולפני עיניכם אשורף חבילה שלימה של קונטרס פרי תמרים ונא לפרסם זאת ברבים לכל אחד ואחד קטן או גדול שאל יהין שום איש אשר מזרע ישראל הוא לסמוך על הקונטרס פרי תמרים הנ"ל כלל וכלל ובכל מקום מוצאו לשריפה תשליכון אותו אין לו ביעור אלא בשריפה ובזכות שריפת הרע ננצל אנחנו משריפת הגיהנם הכוער כתנור אש וננצל גם מכרת הגוף והנפש והלואי ונזכה לתקן כל אשר פגמנו בזאת כי ידענא אשר על סמך הפרי תמרים עדיין אוכלין כהיום אלפי אלפים נפשות ישראל חלב גמורה שומו שמים ומי יודע אם יעלה עוד בידינו לתקן את זאת אוי לנו אהא על נפשינו מי יתן נפשינו מים ועינינו מקור דמעה ונבכה יום ולילה על המכשול הנורא והעצומה הנעשתה על ידינו להכשיל שארית הפליטה של יהודים החרדיים שניצלו מהשואה בנס בחמלת ד' למען יהי שארית לכלל ישראל ועכשיו באנו אנן בחוסר דעת לזכות ולכלות בידינו את כל זאת לטמטם בני ישראל באכילת חלב שלבד גדול איסורו וענשו עוד מטמטמת הלב

והמוח עד כדי שמד רח"ל כמבואר בתשובת רשכבה"ג (דברי חיים ח"ב יור"ד סי' ז') ואפילו ההמון שהם שוגגים עדיין הטומטם נעשה כמבואר ביור"ד ס' פ"ז, ובאור החיים הקדוש סו"פ שמיני.

ומה יהי סופינו אפילו יחי' גבר שנין אלפין סוף כל סוף מלך במשפט יעמיד אותנו ולפניו נגלו כל תעלומות ואין עצה ואין תבונה נגד ד' כל התירוצים לא יועילו.

ההלואי שיהא הוידוי שלנו תשובה קלה עכ"פ להקל מהעונש הגדול. (וממשיכין) ואנו מקבלים על עצמינו בתור גלות לכפר על עונותינו לנוד מגולה לגולה ולעורר על המכשול הנורא של חלב ושלא לסמוך על המכשילין ומלמדי זכות על המסיתין, ולב יודע מרת נפשו כי אין דבר הקשה כל כך לנפש ישראל כמו להכשיל אפילו נפש אחד — אפילו עבירה קלה מדברי סופרים — ואפילו באקראי בעלמא כי אחריות החטא והפגם הנעשה ע"י החטא, וגם שאר עבירות הבאים בתוצאה (עבירה גוררת עבירה) הכל על חשבון המחטיא, עאכו"כ המכשיל הרבים באכילת חלב דאורייתא ודרבנן מה גודל פגמו עד לב השמים כי בזה הכשילו אלפי אלפים מיהודים כשרים מאמינים בני מאמינים שהן הן הכלל ישראל ובמה ?? באיסור חלב החמור שעונשו בכרת ומטמטם הלב והמוח והנשמה של כלל ישראל כולו ולא באקראי אלא דבר יום ביומו עד היום הזה עדיין הולכים ומחפטים בשגגה נפשות יקרות שבישראל החל מצאן קדשים ועד זקני ישראל ואיבדנו עי"ז כח הגדול של הבל פיהם של חשב"ר המקיים העולם כי הבל פיהם הבא מאיסור מאבד העולם כמבואר בספה"ק. ועוד נגרם לשכינה שתתלק מישראל ח"ו כמבואר בגמרא אפילו במאבד נפש אחת וכל העבירות הנעשין ע"י רבבות אלפי ישראל מחמת הטומטום הנ"ל הכל על חשבונינו נזקף אי אפשר לנו בעצמינו להבין היאך אבדנו שכלנו אז אבל בעוה"ר כשלנו והכשלנו אחרים.

ואנו מבקשים בכל לשון של בקשה עורו נא התעוררו נא בעד נפשיכם ונפש בניכם ובנותיכם ועמדו על השער בקומה זקופה שיתוקן הניקור בגבוליכם ושיסדרו הניקור בסדר הניקור המקובל דור אחר דור, וגם בשחיתות ובדיקות ומליחת בשר תזהרו מאד כי רבים חללים הפילה השוחטים הקלים (כמ"ש בשו"ת ד"ח ח"ב יור"ד ס' ז') והן הנה היו מכתת המסייעין ומחזקין ידינו בניקור המקולקל והמזיוף שהפצנו,

והשומר נפשו שלא יפול לרדת שחת לא יגע לבשר עד שידע בכירור גמור ואמיתי סדר השחיטה ובדיקה כמתיונות שהוא דבר הנדיר בעוה"ר בזה"ז וע"י יראי השם אמיתיים ובניקור מליחה והדחה אמיתית וזולתו לא ירים את ידו לטעום טעם בשר כמ"ש האמור דגם המסתפק אם הבשר מנוקד כראוי הר"ז ספק איבוד הנפש (וממשיכין).
 וכ"ש שתזהרו שלא לנגוע במקצוע השחיטה וניקור לחוות דעתכם להקל כי נפש ונפש ביתו תלויין אז על המשקל. ובשעה שתתנזרו מהבשר נא תאמרו בפה מלא ככה: יה"ר מלפני אבינו שבשמים שבזכות שאנו נפרשים מאכילת בשר שיש לפקפק בכשרותן מטעם חלב — נבילה — טריפה — ודם יעמוד זכות זה לכותבי פרי תמרים חי"א שלא תרד נפשם לשאולה כמו כל מחטיאי הרבים. כי בכח התעוררותן החלטתי להתנזר מבשר ויהא זה תשובת המשקל למה שהחטיאו רבים באכילת חלב המטמטם נפש רוח ונשמה, ויה"ר שלא תרד נשמתן שחת לשאול תחתי ויזכו עוד לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו וכו' וכו'.
 והשומר נפשו ירחק בזה"ז מאכילת בשר מכל וכל כמ"ש הגאון הנורא מהר"ש אבוהב (מוכא במ"א כמ"פ) דלולא שיש בהן צורך מוטב הי' לגזור עליהן שלא לאכלן מגודל המכשילה שיש בהן יותר משאר חלקי התורה בכל דור ודור ממש ובפרט עתה בעיקבתא דמשיחא.
 והשומע לנו ישכון בטח טוב לו בעוה"ב וגם בעוה"ז כי יאריכו ימיו ושנותיו כמו שהעידו הרופאים בזה"ז כי אכילת בשר בהמה הנוצרים ומתגדלים במדינותינו רעים מאד מאד לגוף האדם ועי"ז באים כל חולאים ופגעים ומקריים רעים. והבורח מן אכילת בשר כבורח מן הארי אשרו בעוה"ז וטוב לו לעוה"ב.
 עד כאן נוסח הכרזת כותכי פרי תמרים אם ירצו לתקן את אשר הכשילו הרבים.

פרק ו

קריאה דחופה אל הרבנים וראשי ישיבות

בקשה גדולה אל כל הרבנים החיים אתנו לאוי"ש בין שבארץ ישראל בין שבארצות הברית (אמעריקע) בין שבאיראפא וכל שאר מקומות שגלו ישראל בין היחידים בין הארגאניזאציעס היראים וכל הקהלות ושאר קבוצות רבנים חרדיים לצאת בקול קורא

בשוקים וברחובות קריאה הזועקת זעקה גדולה ומרה אל כל אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר לבל יהין שום איש אשר עמדו אבותיו על הר סיני לתת לרגל המשחית לכא אל בתיהם ולבער מבתיהם קונ' פרי תמרים חלק י"א לבערו ולשרפו.

חיבור זה יהי נדון כספרי השכלה שבכערלין שעקרו גופי תורה. וגם שיזהרו התלמידים — והמנקרים — והמשיגים בנפשם שלא להסתכל כלל וכלל בפרי תמרים חי"א הנ"ל לא להחמיר ולא להקל כי בנפשם הוא ואחריות כל הצבור על צווארן ולא יגעו בספר ההוא פן יספו בכל חטאתם ואשמם.

גם יגביהו צעקה גדולה נגד הכותבים (כזבים) שבספר פרי תמרים חי"א על גודל החילול השם ותורתו הקדושה כי אורייתא קוב"ה וישראל חר הן, וכאן בספר זה נתחללו והושפלו עד לעפר ממש כבוד שלשתן.

כבוד התורה ע"י הפיכת דברי אלקים חיים שבתורה הקדושה לעשות בו כטוב בעיניהן ולשחוק בעיניהם מה שנאמר בתורה כל חלב לא תאכלו.

כבוד שמים ע"י שלקחו כלי שעשעו של הקב"ה ושכאותיותיו נבראו שמים וארץ וכל העולם נברא בשבילו וקבלוהו ישראל מפי הקב"ה בהר סיני עשו אותה ככדור משחק שהנערים ישחקו בו ולעשות בו כטוב בעיניהם אין בזיון גדול מזה להראות כי מה שחביב כל כך בעיני הקב"ה ומתפאר בו, נעשה בעוה"ר ככלי משחק וכתב פלסטר רח"ל השם ירחם.

כבוד ישראל להכשיל זרע ישראל קדושים — המוסרים נפשם על מנהג ישראל — בחלב דאורייתא שעונשו בכרת ולומר על אסור מותר ועל עבירה מצוה.

קריאה דחופה

אחינו בני ישראל אשר דבר ד' ותורתו יקר בעיניהם מתבקשים לשים שק במתנם ולכסות באפר ראשם ולישב על הארץ ולבכות מרה על חורבן הקודש והמקדש שנתחלל מחדש בימינו ע"י ההירוס בג' דברים הנ"ל הקדושים לנו מכל קודש !!!
 ואם עיני ומנהיגי העדה לא יעשו זאת מי יעמיד לנו בפרץ ומה יעשה הבן שלא יחטא ולמחר יקומו נערים אחרים ויכתבו כירורים על דיני עריות בכריתות ומיתות ביד כטוב בעיניהן ואין מי שימחה, ולמה לא יעשו כן אם הכל עובר בשתיקה?
 והיאך יתחנכו הדור הצעיר הרבנים הצעירים להתנהג בחזק יד נגד מהרסי הדת ומחריבי התורה אם לא יראו כן אצל הרבנים הזקנים ומי יודע באיזה נסיון רוצין לנסות עוד את הכלל ומי יקום אז כגבור מלחמה להשפיל עוקרי התורה.
 ברור לנו כי שתיקת הרבנים באה על שנעלם מהם לגודל טירדתם לפי שעה כל הנ"ל, וגם נתעלם מהם דחז"ל מה שכתבו בחומר הדבר שלא לעבור בשתיקה בשעה שבאין לחלל התורה וכל הקודש לנו והיא לך מקצת מדחז"ל:

חיוב תוכחה ומחאה מש"ס, זה"ק ומדרשים

- (א) כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו. כאנשי עירו נתפס על אנשי עירו. בכל העולם כולו נתפס על כל העולם (שכת נד:).
 (ב) מתוך שהי"ל לפנחס למחות לחפני ולא מיחה מעה"כ כאלו חטא (שכת נה:).
 (ג) מי שיש סיפוק בידו למחות ואינו מוחה הקללה תלו"י בו (ירושלמי שבת פ"ה).
 (ד) בשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות, (ואחד) על שהי"ל סיפק בידם למחות ולא מיחו (סוכה כט:).
 (ה) הואיל והווי יתבי רבנן ולא מחו ביי ש"מ קא ניחא להו (גיטין נו:).
 (ו) אבנר נענש (בהריגה) מפני שהי"ל למחות בשאול ולא מיחה (סנהדרין כ:).
 (ז) יהושע בהן גדול לבוש בגדים צואים שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן (סנהדרין צג:).

ח) בצדקו כתיב ויעש הרע בעיני ד', שהרי בידו למחות ולא מיחה (סנהדרין קג.).

ט) למד אדם ולימד, ושמד ועשה, והי' סיפק בידו למחות ולא מיחה הר"ז בכלל ארוד — לא למד אדם ולא עשה ולא שמד ולא לימד לאחדים ולא הי' סיפק בידו למחות ומחה הר"ז בכלל ברוך (ויקרא דבה כה).

י) א"ל הקב"ה (למה"ד) הללו צדיקים גמורים והללו דשעים גמורים, א"ל הי' בידם למחות ולא מחו א"ל גלוי וידוע לפני שאים מיחו בהם לא היו מקבלין מהם, א"ל אם גלוי וידוע לפניך לפנייהם מי גלוי ולפיכך הי"ל למחות ולהתכוונות על קדושת שמך ולסכול הכאות מישדאל (תנחומא תזריע ט).

יא) קח את כל דאשי העם והוקע אותם, בראשי העם תלה על שלא מיחו בכני אדם (תנחומא בלק יט).

יב) ומי הרג אותם, פנחס, שהי' סיפק בידו למחות ולא מיחה, וכל מי שסיפק בידו למחות ואינו מוחה להחזיר ישדאל למוטב כל דמים שנשפכין בישדאל נשפכין על ידיו (ילקוט שופטים סח).

יג) הי"ל לסנהדרין גדולה שיקשדו חבלים של ברזל כמתניהם ויגביהו בגדיהם למעלה מארכובותיהם ויחזרו בכל עיירות ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לעגלון, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וילמדו אותם דרך ארץ (שם).

יד) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה (שבת קיט:).

טו) האי צורבא מרבנן דמדחמין ל" בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא (כתובות קה:).

טז) בעיקבתא דמשיחא אין תוכחה (סוטה מט:).

יז) מפני מה זכה ידבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה (סנהדרין קא:).

יח) יאהב את התוכחות, שכ"ז שחוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם, טובה ובדכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם (תמיד כה:).

יט) כל המוכיח חבירו לשם שמים זוכה לחלקו של הקב"ה ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד (תמיד כה:).

כ) כל היודע להוכיח ומוכיח את הדבים, הרי הוא עושה קודת רוח לפני קונו (תנא דבי אליהו רבה ג).

כא) מי שיודע שחבירו דשע ומחניף לו ומלא עונות ואומר לו צדיק אתה דאוי שיבאו עליו כל הקללות שבתורה, אבל מי שמוכיח חבירו שיחזור בו נוטל

ברכות אותו המתוכת, אם קבל עליו וחוזר בו גם הוא מקבל ברכות (ילקוט דברים תשצג).

(כב) וכי יש אדם ששונא בנו אלא מתוך שאינו מוכיחו על התורה והחכמה ודרך ארץ עתיד לשנאהו אבל אם מוכיחו נעשה אוהבו (ילקוט משלי תתקנ).

(כג) באותה שעה עמדה מרת הדין ואמרה לפניו אף הצדיקים שבחוכה כתוב על מרתם תי"ו של דם. תי"ו תמות, השיב הקב"ה ואמר להם למה. א"ל מפני שלא הוכיחו את בניך בדברי תוכחות ולא אמרו להם לבל יחטאו, השיב הקב"ה גלוי וידוע לפני שאם היו מוכיחים אותם לא היו שומעין להם, השיבה מדה"ה אע"פ שלא היו מקבלים מהם הי"ל להוכיחם. מיד שתק הקב"ה וחישב את כל הצדיקים שהיו באותו הדור בירושלים כרשעים, ונשתלחו על ירושלים ו' מלאכי חבלה וחבלו (אותיות דר"ע א).

(כד) מי שבידו להוכיח ואינו מוכיח נלקה בצרעת (זוה"ק ח"ג דף מו:).

(כה) הצדיק מזדרז לילך אל הרשעים להשיבם מעונם ומודיע להם הדין של מעלה ועונש הגיהנם, ואינו נותן שינה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח אותם ומביאם שישובו בתשובה (זוה"ק ח"א כ:).

(כו) כל ישראל ערבים זה בזה (תורת כהנים בתקוני פ' ז).

(כז) אפילו צדיקים גמורים נתפסים על הדור וכו' על שלא מיחו ברשעים (תנחומא משפטים).

(כח) אחד מהדברים שלפי גודל החטא אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה, מי שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם (רמב"ם ה' תשובה פ"ד ה"א).

(כט) חייב אדם למחות בעוברי עבירה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון (רמ"א ביו"ד של"ד סעי' מ"ח).

(ל) אין הגזירה אלא על מי שיש בידו למחות ולא מיחה (ילקוט רות עה"כ וימת אלימלך).

(לא) כל האומר שלמה חטא אינו אלא טופה והכתיב ויעש שלמה הרע וכו' אלא מפני שהי"ל למחות בנשיו ולא מיחה מעה"כ כאילו חטא — אמר רב יהודה אמר שמואל נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לד"א ואל יכתב בו ויעש הרע בעיני ד', וכי רש"י ח"ל: שמש לחטוב עצים ולשאוב מים בשכר לע"א ואל יכתב בו דבר זה ללמדך שקשה התוכחה במי שבידו למחות (שבת נו:).

לב) ע"ז נענשו אנשי פלגש בגבעה, אמר להן הקב"ה בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם (סנהדרין קג:).

לג) הא דכתיב והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור כיון שהי' בידם למחות ולא מיחו הוי להו כצדיקים שאינם גמורים (ע"ז ד:).

לד) יען שאהרן לא מיחה במשה (במי מריבה) כי נהג בו כבוד כתלמיד לרב, ואין חולקין כבוד לרב במקום שיש חילול השם, ועל שלא מיחה נלקה כיוצא בו (מדרש תנחומא, חקת).

לה) מזה (מפנחס) ילמוד האדם שיקנא את קנאת ד' צבאות כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה, דאה איך החזיקה לו השי"ת טובה וחנות וברית שלום עכ"ל (של"ה הק' בעשרה הילולים).

לו) מ"ש בתנחומא ראה, דהרכה כשרים היו בדור כמו נח ונמחו עם הדור, הטעם שנמחו אותם הכשרים משום שלא מיחו, משא"כ נח שמיחה בהם כמו שארז"ל בב"ר עה"כ שנוא בשער מוכיח (החיד"א בחומת אנך פ' נח).

לז) מי שאינו מחזיק במחלוקת על המתייצבים על דרך לא טוב ומושכי העון הרי הוא נענש מפשעיהם לכל חטאתם, ועובר בלאו שנאמר ..ולא תשא עליו חטא" וכו' וחובה על כל ירא אף כי אוהב טהור לב להעיר קנאה וכו' עכ"ל (שע"ת לר"י שער ג, אר"י נט).

לח) כ' הרמ"א ביור"ד של"ד בסופו ובחומ"מ סי' יב, מתשובת מהרי"ו סי' קנו, דמהגו עכשיו שלא למחות בעוברי עבירה משום שיש סכנה בדבר, מזה דשו רבים וכהיתרא דמו להם לחנוף לאשר לו שם ויד קצת אצל שום שררה או שאר תקיפות אע"ג דלא בדי היזקא, ע"כ תפוג תורה, ולענ"ד טעות גמור הוא זה ודברי מהרי"ו לא נאמרו אלא בבדי היזקא ואי לא תימא הכי בטלת לא תגורו מעיקרא דודאי לא נאמר לא תגורו כ"א בדאיכא מקום לירא כמ"ש בנדה דף סא, וכע"ז בשו"ת הרשב"א הובא ב"י חו"מ יב, וכו', ושופט הממונה על ישראל לרדות העובדים ומקיים לא תגורו יזכה למחיצת פנחס המקנא, ורעה אליו לא תאונה, (עכ"ל פת"ש בשם בכו"ש).

לט) אל תקנא בעושי עולה, דכל מאן דחמי עובדיהון ולא קני לקוב"ה אעבר על תלת לאוין, בגין כך בעי ל"י לבר נש לאתפרשא מנייהו ולמסתא אורחי' מנייהו עכ"ל (זוה"ק ח"א דף רלט:).

מ) כל ההוא בר נש דמקני ל"י לקב"ה לא יכיל מלאכא דמותא לשלטאה ב"י כשאר בני נשא (שם דף כט:).

מא) כל מי שיש בידו יכולת למחות ומוחה ונוקם נקמות מהרשעים בעוה"ז,

הקב"ה כודת עמו בדיח ולודעו אחריו כמו שעשה פנחס (ראשית חכמה שעה"ה פי"ב בשם הר"י אבוהב זצ"ל).

מב) החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והרח ניתנה בבחי דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כולו, ולא ניתן למחילה אם לא בפורעניות הקהל והוא ה"י עון סדום (ס' העקידה שער כ).

מג) מחוך שלא מיחו בעובדי עבידה למדו הרודות מעשיהם (רש"י סוטה מא:).

מד) מי שבידו למחות ולא מיחה נתפס על חטאו זה דבר ברור מד' דבורהינו גם מן הכתוב וכו' והעובר עליה ולא הוכיח בטל עשה, ועוד שהוא מכת הרשעים שעושין כן (חינוך מצוה דלט, וע"ע בשל"ה תחלת ספרו).

מוגה

מה) אשמה של ישראל תלויים בראשי דיניהם (ילקוט יחזקאל סי' שכא, וילקוט דברים תח"ב).

מו) בן אדם דפה נתחייב לבית ישראל ושמעת מפי דבר וגו' ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיותו, הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש (יחזקאל ג).

מז) ויתכן שגם משה נכון לבו בטוח בצדקת אחיו (אהרן, בהעגל) שכוונתו לא היחה לדעה אבל על אשמת העם האשים אותו, כי ה"י ראוי להוכיחם והם נכסלו על ידו (דמב"ן תשא עה"כ מה עשה לך העם הזה).

מח) מפני מה מתים ח"ח בלא זמנם מפני שהם בחיים בעצמם שאינם נוקמים ונוטרים כנחש על דברי תורה ויראת שמים (אדר"נ פכ"ט).

מט) היו גדולי ישראל רואין דבר עבידה והופכים פניהם ממנו, אמר להם הקב"ה חבא שעה ואני עושה לכם כן (מדרש דבה איכה — עה"כ ויצא מבת צי"ן).

נ) ולסיום הרבדים: אעתיק מ"ש הלוחם הגדול מוהר"ד חיים סופר זצ"ל בספרו הבהיד שעדי חיים דף ו, ע"ב, ח"ל: או' מיום הדין ואוי מיום התוכחה בבוא עת מועד לכל חי, וכי יפקוד ד' על מעשי אנוש ועל פעולות אדם שיחופש ויבצא כתוב: צדיק זה חלל שבת, חסיד זה עבר על נדה, ירא אלקים זה עבר על נבלה וטריפה ושעטנו, קרוש זה עבר על א"א, וישתוממו כל אנשי אמונה וישאלו הלא הדרו חמים פעלו, ויענהו ד' בסעדה: הלא ה"י בכחך למחות באיש פלוני אלמוני רשע, מדוע לא זכרת אותו ולא פקדת עליו אשמו וכו' עכ"ל.

וע"י שתיקת הרבנים שפטו הכלל ישראל, דמדשתקו רבנן ש"מ דניחא להו, ועל סמך זה נתפטמים עוד כהיום הזה רכבות נפשות מישראל באכילת חלב החמור דכר יום ביומו.

ומה גם אחר שנתגלה ביתר שאת הזיופים הנוראים שבקונטרס פרי תמרים הנ"ל מה יאמרו הבריות היכן הם הרבנים עיני העדה למה שותקין כאשר רואין נגד עינינו עקירת התורה בריש גלי בעזות נוראה כזה וחילול השם בוער כאש בלהבת עד לב השמים. וכי תאמר מה דהוה הוה אין זה רק פטפוטי היצר שהרי המכשול עדיין גוברת והולכת מיום ועדיין נתפטמים אלפי נשמות ועדיין מתטמטמים לבות ומוחות של צאן קדשים עתידן של ישראל בדור העתיד והרבנים עומדים מן הצד כאילו אין הדבר נוגע להם לא! ולא!.

דעו נא כי אותן העדיין אוכלין מענה בפיהם למה רוב הרבנים שותקים? ועל סמך זה אנו אוכלים! כל רב וראש ישיבה יש תחת דגלו מספר אנשים הצייתין לכל היוצא מפיו וכפי השפעתו כך אחריותו וכל שמדלג על המחאה אשמת בני ישראל בראשו תלויין וכמו שכתבתי לעיל.

וטוב שיצייר כל אחד ואחד לנגד עיניו ציור של ממש מהנעשה לאחר מאה ועשרים שנה כפי שקבלנו מאבותינו ומובא בזוה"ק, ואותיות דרע"ק, וראשית חכמה, ועוד.

וננסה לצייר לפנינו ציור של דין וחשבון מרב או ראש ישיבה ת"ח ויר"ש שישב כל ימיו באהלה של תורה ולא שח שיחת חולין מימיו רק בתורת ד' כל היום יהגה:

(דין וחשבון לפני בי"ד של מעלה)

הב"ד: האם עסקת בתורה?

הרב: ודאי עסקתי! וקורות ביתי וגם עדי הארון שבקברי שנעשו משלחן שלמדתי עליה יעידון ע"ז.

הב"ד: התפללת כל יום בציבור

הרב: פשיטא וע"ז יעידון בעלי בתים שכבית מדרשי

הב"ד: עסקת בחסד

הרב: יותר מכפי כחי וכל שנעזרו על ידי יעידו ע"ז

הב"ד: הנזהרת ממאכלות אסורות

הרב: ודאי! לא אכלתי רק הנאפה והנתבשל במטבח שלי הפרטי ולא מן הנמכר בשוק כלל וכלל לא.

הב"ד: הלא אכלתם חלב דאורייתא!

הרב: מלאך של שקר העיד זאת כי מעולם לא אכלתי אפי' בשר בהמה והיאך נכשלתי בחלב.

הב"ד: כאן עולם האמת ואנו שונין דכרינו אתה אכלת בכל יום ובכל שעה ובכל רגע ממעט לעת תדיר בלי הפסק רגע — חלב — ובמזיד גמור.

הרב: (נתכרכמו פניו ונתחוררו כש לג כל ארכובותיו דא לדא נקשן ומשתומם במחשבותיו על הטעות הנעשה ופותח פיו ואומר) אולי נתחלפו השמות ומדברים כאן מאיש אחר ששמו כשמי?

הב"ד: (בכת צחוק על פניהם) אין כאן שום טעות כלל, ונסביר לך הלא אתה שמעת הרבה פעמים התעוררות בענין חלב הבא מרבנים דפקיע שמייהו והי' בידך לחקור הענינים בפרט כשיצא לאור הקונטרס פרי תמרים המקולקל והמרשיע ועליה סמכו כל הקצבים הלא בידך היתה ללמוד מקצוע הניקור מפי הספרים הקדמונים שהרי ת"ח ועוסק בתורה הנך והיית יכול לברר הצדק עם מי ולפרסם זאת וכיון שלא עשית זה ושתקת דנו הרבה אנשים הסומכין ונוטין אחר דבריך כי מסתמא הכל כשר. וכיון שכך אתה צריך ליענש בשבילם.

הרב: אבל הלא לא אמרתי לשום אחד חוות דעת לא לכאן ולא לכאן והייתי נייטראל.

הב"ד: אמת הדבר שלא התנהגת כהרבה רבנים שבלי יודעם בין ימינם לשמאל חוו דעתן בפירוש או ברמז שהכל כשר ואין צריכין לחוש לרינון. ועונשן חמור אלפי אלפים יותר מעונשך כיון שבפועל ובמעשה הכשילו הרבים ואין חילוק לן בין איסור כרת זה לאיסור כרת אחרת והד"ז כרב המורה להתיר איסור גדה רח"ל בלי ידיעת הדין, ועונשם קשה ומרה בלי תכלית וחקר אם לא יתקנו את אשר עוותו, עוד כם נשמתם.

אבל מכל מקום שתיקת הרבנים שאחזו בפלך השתיקה משמשת כהודאה, בעיני ההמון כי ההמון דרכם לסמוך להקל בדבר שלא חוו הרבנים דעתן להחמיר וע"ז אתה צריך לעמוד על עונשך. דמדתקו רבנן ש"מ דניחא להו ועל סמך זה אוכלין יום ויום חלב רבבות כזיתים.

הרב: אבל מה זה שמענישין אותי כאילו אכלתי בכל רגע ורגע — מכ"ד שעות של יום — חלב מהו החשבון והלא ליצנות לומר שכעת השינה כאילו אכלתי חלב.

הב"ד: דע לך כי כל רב או ראש ישיבה או מנהיג ומשפיע נענש לפי הנפשות הנשפעים מדיבורו ולא לכד המתפללין בבית מדרשו אלא גם בקצה העולם אם יש אחד שהי' נמנע מחלב אילו הי' שומע רב זה צועק כי חלב בכשר, גם על זה נענש הרב כשלא צעק והר"ז בכלל משאחז"ל (שבת נ"ד) כל שבידו למחות ולא מיחה נתפס על אותו עון, וע"כ היות שבכל רגע ממעל"ע נמצאין נפשות שעוסקין אז באכילת כשר נחשב כשמים כאילו אתה אכלת ממש אז באותו רגע הכשר עם חלבו.

וכדי שתכין החשבון ומיצוי עומק הדין, דע לך! שעונש על רבנים — משפיעים — וראשי ישיבה יפרד לד' ראשים זו למעלה מזו:
 (1) רבנים שהפליטו מפיהם שאין לחוש על קול הרינין עונשן היותר חמורה מי ביקש מידן לחוות דעתן כמה דלא ידעו ואם כמה שלמדו אין יודעין להבחין בין טוב לרע בלי סיעתא דשמיא עאכו"כ במקצוע שלא עסקו ולא עמלו בו כלל, ולפעמים הנגיעה דוחקתן לומר מה שאמרו אבל בעולם הבא אין עצה ואין תבונה להציל מרדת שחת ושוגג קרוב לפשיעה הוא, והפושע ממש כאיסור חלב גהינם כלה והוא אינה כלה.

(2) הרבנים שאין מתערכין כלל בכל משא ומתן של מערכת החלב אבל בכיתם אוכלים כשר בהמה, והרכה אנשים חוקרים ע"ז ודנים מעשה רב מהם להקל באכילת כשר עם חלב, ורב זה אע"ג שלא הורה בפיו אבל אבן מקירו זועק למרחקים בבית הלזה אוכלין כשר ואין חוששים לרינון עאכו"כ שמותר להמון העם לאכול, וכל חטאת בית ישראל הנכשלין עי"ז על חשבוננו נזקפין. ועליו לקבל עונשן. דאחז"ל אדם חשוב שאני, דממנו יראו וכן יעשו.

(3) רבנים שנוהרים בכיתם שלא להכניס כשר בהמה מפאת חומר אכילת חלב ואכזרייהו דילי' אבל אינן נזהרין במוסד שלהם ומניחין שם כשר הבהמה ורכים מורין לעצמם היתר על סמך זה.

(4) רבנים שנוהרים כמאד לעצמן וביתן ומוסדותיהן אבל עדיין אין מוחין בפומבי על המכשול הנורא ואילו היו מוחין היה קולם נשמע

להרבה הרבה נפשות במדינתם וכשאר מדינות והיו מצילים מאות נפשות מישראל לכה"פ מרדת שחת.

הב"ד: ודע כי עונשך מר מאוד כי הנך כעת בכלל ארור וא"א לך לישב כג"ע במחיצת שאר צדיקים דאין ארור מדבק בכרוך.

הרב: הלא לא עברתי שום עבירה שנאמר עליה כתורה ארור
הב"ד: מדרש מפורש הוא "למד אדם ולימד ושמר ועשה והי' סיפק בידו למחות ולא מיחה הר"ז בכלל ארור" (ויקרא רבה כ"ה).
הרב: אבל אהה הלא לא הי' בידי למחות והלא לפני כ"ד של מעלה גלוי וידוע ההלוך ילך בעוה"ז ומה שמאיימים הרבנים בכל מיני פחדים.

הב"ד: אי"ז טענת פטור כלל דמבואר במדרש (תנחומא תזריע ט') "ולפיכך הי"ל למחות ולהתכזות על קדושת שמך ולסכול הכאות מישראל" דו"ק בלישני' לסכול הכאות מישראל.

הב"ד: ובזה עדיין לא נגמר הכל עתיד אתה ליענש על ביהמ"ק שהחרכת

הרב: מה זאת? והלא לא הי' כלל ביהמ"ק בימי

הב"ד: התוכל לפרש לך כוונת מאחז"ל כל מי שלא נכנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו.

הרב: ע"כ הכוונה דאילו לא היה בימיו אותן החטאים שבשכילן נחרב ביהמ"ק ודאי הי' נכנה מחדש, ומדלא נכנה ש"מ עדיין השטן מרקד ואילו הי' ביהמ"ק קיים אז הי' נחרב.

הב"ד: יפה דברת ומה"ט צריך אתה ליענש כאילו החרכת ביהמ"ק דאחז"ל (שבת קי"ט:) לא חרבה ירושלים אלא בשכיל שלא הוכיחו זה את זה.

הרב: פלא נפלא מעולם חשבתי כי רב אשר יושב באהלה של תורה וכל העם עונין אחריו מקודש ואהוב וחכיב על הבריות הוא היותר גדול וצדיק, והרב אשר קולו ניתן כתוכחה לעם ד' ומרננין עליו ומלעזיזין עליו ומקללין לו ש"מ שאי"ז דרך האמיתי דודאי אילו הי' דרך האמת כן ודאי היו נותנין חינו בעיני הבריות - מן השמים.

הב"ד: היאך שכחת גמרא מפורשת המראין בהיפוך ממה שאמרת איתא (כתובות קה:) האי צורכא מדרכנן דמרחמין לי' בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא. וידענו

היטב גודל הנגיעה שהיו לך ולרבנים כמותך להיות אהוב וחביב בעיני הבריות ולפיכך חדלת מלהוכיח ודבר זה נקרא עובד עבודה זרה בטהרה כי שמת כבודך למעלה מכבוד שמים וכחס על כבודך שתקת בראותך העם נכשלין רח"ל באיסורים היותר חמורים.

הרב: אבל למה אחריות אחרים עלי יותר מסתם בן אדם שאינו נענש כל כך בשביל אחרים? הכי בשביל שישבתי כל היום ועסקתי בגירסא ולימדתי עם אחרים יהא עונשי חמור מסתם הדיוטות.

הב"ד: כך אחז"ל (תנחומא בלק י"ט) קח את כל ראשי העם והוקע אותם, בראשי העם תלה על שלא מיחו בכני אדם. וכן אמרו (תנחומא משפטים) אפילו צדיקים גמורים נתפסים על הדור על שלא מיחו ברשעים. ועוד אמרו (מדרש איכה - עה"כ ויצא מבת ציון) היו גדולי ישראל רואין דבר עבירה והופכים פניהם ממנו, אמר להם הקב"ה תבא שעה ואני עושה לכם כן.

הרב: ולמה הצדיקים המוחזין כ"כ נרדפין הן?

הב"ד: עי' בבכור שור (שבת קמ"ה) שכ' כי הטמאין יש להם דריסה משא"כ הטהורים שהן נדרסים מן הטמאים וגם מדת הצדיקים להיות מן הנעלבים ואינן עולבין.

הרב: ולו יצוייר אילו לא הי' בידי לברר עם מי הצדק בענין החלב עם המכשירים או עם המערערים הצועקים כל היום וכי אסור לי לאכול הבשר?

הב"ד: אסור לך באיסור גמור!

הרב: למה?

הב"ד: ראשית - אם הצועק צועק חלב דאורייתא סוף כל סוף

ספיקא דאורייתא הוא ולחומרא.

שנית - הלא ידעת שמבואר בספרי (וברש"י פ' תצא) דגדול המאבד הנשמה מהמאבד הגוף (גדול המחטיא יותר מההורג) ואם יראת לצאת ברחובות בלילה פן יפגעך גולן או רוצח, וגם עשית כמה בריחים ומנעולים (שלעסער) ועוד סגולות שלא יוכלו הגנבים לבא לביתך אע"ג שגם זה ספק אם יבואו מ"מ עשית כל הפעולות שבידך לעשות להשמר מהגנבים שודדי לילה שבאין עבור ממון בלבד, א"כ חייבת לעשות עכ"פ כ"כ שמירות לנשמה שלך להשמר מהקליפות וסט"א המייעצין לך להתפטם ממאכלות אסורות ולהרוג נשמתך ונשמת זרעך

לעד ולעולמי עולמים, איזה שמירה עשית שלא יבואו שורדי נשמות לגזול נשמתך מעולם הבא ואם על עולם הזה של שבעים שנה דאגת כל כך הרבה למה לא דאגת על איבוד נשמתך לאלפי אלפים ורבבות רבבות שנים עד אין קץ וחקר.

(הב"ד ממשיך)

ואמור נא לנו כשבא פלוני ללות מעות ממך כמה פעולות עשית להיות בטוח שיחזיר לך ההלוואה, ואם הי' אחד אומר לך שכמדומה לו כי פלוני הלוה אינו משלם הלוואתו בנקל היית מונע את עצמך מלהלוות לו אפילו מצד הספק בלבד, ואם כך נפחדת על איבוד הכל הכלים הנאבד מהר למה לא דאגת על איבוד נשמתך?

ואם למשל ראובן הי' מכה את בנך מכות רצח בשוק עד שפיקות דמים ונתגלה אח"כ כי בטעות עשה כן שסבר שאתה גנבת ממונו ואח"כ נתברר לו שאינו כן, האם לא היית נוקם ונוטר בו כנחש ושומר שנאה בלבך. והיאך נוותר אנחנו על מה שאכלת חלב והרגת נשמתך אע"ג שהי' בטעות. וקרוב לפשיעה כיון שהזהירו בפרהסיא שישמרו מאכילת הבשר כי ארס החלב טמון בקרבו.

(הב"ד ממשיך)

עוד שאלה נשאל אותך, הכבר שכחת כשנתרעשה הארץ כשנמצא איזה מכשול באיזה מאכל או משקה והמכשילים תירצו עצמם שטעות נעשה ולא רצית לקבל שום תירוץ כי טעות כזה אסור להתרחש. ואיך מותר לך לטעות ולפטם נשמתך בחלב שהוא שורש הטומאה והסט"א?

ולמה שכחת ממעשה שאירע כשנתגלה לרבים שצריכין להשמר מלאכול תרופה פלונית כי הרוצחים שמו סם בקרבו ומנעו הרבים מלאכלו אע"ג שהי' רק ספק בכל קופסא חדשה אולי אין בזה סם כי לא נתברר הדבר רק מאיזה צלוחית שמצאו סם בקרבו (טיילענאָל בלע"ז - המו"ל) ואי"ז ראי' כלל על הכל, אעפ"כ כ"ז שלא נתברר בכירור גמור ובהחלט כי כבר נתבטל הדבר ועשו שמירה ע"ז לא אכלת, ולמה אכלת בשר? כשרב אחד צועק חלב בקרבו! סם בקרבו! כל עוד שאין לך כירור שאין עוד סם בקרבו?

(ועוד ממשיך הב"ד)

אם תרצה לידע עד כמה מענישין בב"ד שלמעלה עי' בשם הגדולים להגאון הקדוש החיד"א זצ"ל (ערך מו"ה דוד גרשון ז"ל) שהביא

שצדיק זה ראה בחלומו שמענישין אותו על אכילת חלב ושאל היאך אכל חלב וענו לו לפי שהי' מדליק הפיפ"א משלהבת של נר חלב, והוסיף החיד"א ע"ז ובענפ"ש מסמר שערות בשרו כי בדבר שהי' לו להרב הלזה היתר גמור היו מענישין אותו כאוכל חלב ומסיק ולכן הת"ח צריכין ליהרהר ביותר ולפרוש מספק איסור משום שהמון העם לומדין מהם ומקילין יותר. עכ"ד החיד"א.

(וממשיך הב"ד)

ואם תחשוב שדי להרב להחמיר לעצמו, ולהרשות לביתו לעשות מה שרוצין טעות גדול טעית פוק חזי מ"ש עור החיד"א שם "ולא סגי בת"ח עצמן אלא אף אם ההמון רואים אחד הבן ואחד הבת של ת"ח שעושה כמו שעושים ההמון מתחזקין הן יותר ומקילין באיסורין ואשמם בראשיהם, עכ"ד.

הרב: אבל אהה אם לא נפל בדעתי לדמות מאכלי איסור כמאכלי סם המות כמו שדימוהו חכמי המוסר במסילת ישרים וראשית חכמה כשביל זה יהי' עונשי כל כך גדול וכי מה ענין זה לשגגת תלמוד שהביא החיד"א שם והיכן מצינו בפוסקים דבעינן לדמותן אהרדי? הב"ד: טענתך אינה טענה כלל כי יותר ויותר מעשרה פעמים במשך שנות חיך נפגשת עם דברי תשובת הר"ן ששם מפורש הדמיון להדיא ומובא בשו"ת הריב"ש סי' ש"ץ ומשם לב"י ה' מגילה סי' חר"ן וזה לשונו הקדוש והטהור:

אם האדם יצטרך לילך על גשר אשר כולם יאמרו שהוא גשר חזק ורק שר חכם אחד יאמר שהוא גשר רעוע וסכנה הוא להלוך על גשר זה הלא בודאי לא ילך שום איש על גשר זה, וא"כ אם על עניני הגוף יחזור להחמיר כל כך ק"ו בן בנו של ק"ו שיש להחמיר בעניני הנפש לעשות המצוה על צד הכשרות והיותר טוב בכירור גמור עכ"ל הר"ן שכריב"ש, ואם ת"ח ורב בישראל אינו חש לדברי הר"ן שראית וידעת ממנו א"כ איפוא התקוה להמוני העם שלא יכשלו בחמורות שבחמורות?

(הב"ד ממשיך)

מרא דאברהם היכן נאבד שכלך ועד היכן נסגרת בשלשלאות של השטן וירדת שאול תחת' לומר שטות כזה, וכי שכחת מקרא מפורש כי כל אוכל חלב ונכרתה, והיאך נאבדה האמונה ממך הכי אין זה סם המות ממש, ואם כשהרופא הפרטי שלך הי' מזהירך ממאכל פלוני שהוא סם לגופך ידעת לכרוח ממנו כבורח מן הארי, וכשהתורה הקדושה מזהיר

אותך כי האוכל חלב בכרת, הגוף נכרת והנשמה נכרתת מחיי עולם הבא אי"ז חשוב בעיניך אפילו כדברי רופא פשוט, שומו שמים על זאת! ולזאת יקרא רב בישראל תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפרים אבל גדול עשו לך, חבל חבל עד היכן נחלשה האמונה בתורה הקדושה אשר בשביל קוצו של יו"ד ממך נהרגו ונשחטו אלפי אלפים מישראל ועכשיו בעונה"ר עוקרים כשט נפש מקראות שלימות מן התורה בלי פחד ומורא וכלי נקיפת הלב. אם המכונה רב בישראל מאמין וחושש לרופא כשר ודם מחלל שכת ואוכל טריפות כשזזהירו על סם אפילו בספק, ולדברי התורה אינו חש אין חילול התורה גדול מזה, והוא חורבן התורה כמלוא המוכן.!!!

הרב: עדיין לא נתברר אצלי האם זה כלל בכל עניני התורה כשרב אחד מערער על איזה דבר צריכין לחוש לדבריו.

הב"ד: מ"א מפורש הוא בסי' ת"ל אחר שהביא ד' מהרש"ל שנהג חומרא באיזה דבר וכ' דע"כ לחומרא בעלמא נקטי' ועכ"ז סיים המ"א דיש להחמיר הואיל ויצא מפי אותו הצדיק. וזה אפילו בחומרא כ"ש כשהצדיק עומד וצווח סם המוות בסיר סורו ממנו ואל תטמטמו ותפטמו בחלב לאבד גופיכם ונשמותיכם לעד ולנצח נצחים!!!

הרב: ידעתי מעור כמה רבנים שהמה יראי השם מאוד הכי יעלה על הדעת שבשכיל אי מחאה וכדומה יחשבו כמאכילי חלב?

הב"ד: כבר השבתי על ככה ועיין עוד בשו"ת בית הלל (סי' מ"ז) להקדוש ר"ה מקאלאמייע שכ' בעוה"ר עיני ראו ולא זר כמה וכמה רבנים הגורמים להאכיל טריפות הגם שהמה יראי השם בענינים אחרים. אוי לאותה כושה עד כמה האמת נעדרת, עכ"ל.

הרב: האם זה אמת מה ששמעתי מכמה רבנים יראי ד' אשר חולי הידוע רח"ל (קענסער) שבא ע"פ רוב על הבני מעיים הוא בשביל חטא מאכלות אסורות?

הב"ד: דברים בצדק נאמרים כי כן מפורש באזהרות להגה"ק מהרצ"א מדינוב (בעל בני יששכר) וז"ל; פקחו נא וראו זה כמה שנים בעונה"ר מכה מהלכת במדינה זו חלאים רעים ונאמנים חולי מעיים השי"ת ישמור שארית ישראל ולמה לא תכינו שזה עבור שמכניסין דברים אסורים לתוך מעיהם עכ"ל.

הרב: ומה הי' לי לעשות בחיים חיותי אילו הייתי רוצה להנצל מכל זה

הב"ד: לברר הדבר כפי האפשר ולחוות דעתכם כמו בכל חלקי תורה וגם לפני הבירור לגלות דעתכם לכל הסרים למשמעתכם שצריכין להשמר מליגע בו כי גם ספק חלב חמור מאד וספק איבוד הנפש הוא. וכל אחד טרם ישים הבשר לתוך פיו ידמה בנפשו כי לפניו עומד רב זקן אחד ומתחנן ממנו שימנע מלאכלו כי ארס מר של נחש הממית בתוך הבשר אשר הנפש וגם בשר יכלה. (כמו שכן הוא האמת אשר רב זקן אחד אומר כן — ומבואר במסילת ישרים שצריך לשער מאכ"א כארס הממית ממש).

הרב: אבל למה דנתם אותי כאוכל חלב במזיד הלא לא בזדון הלב עשיתי זאת רק מחסרון ידיעה מחובת מחאה וחומר תוצאותיה?

הב"ד: שכחת משנה מפורשת שגגת תלמוד עולה זדון וכל חובת מחאה מפורשים במדרשי חז"ל וגם בש"ס ואין שום טענה מועלת נגד זה.

הרב: אבל למה אין שאר מצותי מגינין עלי בפרט הצדקות וחסד שעשיתי עם כל.

הב"ד: שכחת גמרא אין מצוה מכבה עבירה וכל בר כי רב יודע אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, אפילו שוחד דמצוה (ע"ש) ובמחילה מהרב שכחת גם הלכה מפורשת בשלחן ערוך שהיית רגיל ללמוד ברכים באו"ח (סי' תרכ"א מ"א ס"ק ו') דצדקה שנותנין עבור המתים אינה מועלת אלא לאותם שבחייהם נתנו צדקה דאומרים אילו הי' חי עכשיו הי' נותן ג"כ צדקה וזהו לו זכות אבל בלא"ה לא. ומביאו המ"א בשם הרוקח וס"ח שכל דבריהם מפי אליהו וקבלה, כידוע. וגם כאן המשניות מועלת כאילו היית לומד עכשיו בחיים, והלא ת"ת לא יגין עבור המכשול שהכשלת הרבים באכילת חלב.

הרב: אולי יש עצה אחרת תמורת עונש המר והנמהר המוכן?

הב"ד: עצה יחידה להתגלגל עוד הפעם ולהיות בנסיון גדול מאד כזה שהיית כבר ועוד יותר ואם תוכל לעמוד בו אז יהי הכל מסודר.

הרב: אינני רוצה לנסות ידענא היטב גדול הנסיון מחמת נגיעה שלא ילכו המתפללים מהביהמ"ד ושלא יגרע כבודי וכדומה ומפחד אני שלא אוכל לקום בהן.

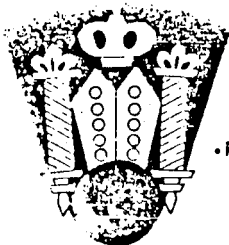
הב"ד: שכחת גמרא מפורשת אין מצוה מכבה עבירה. מכל זה ישפוט כל רב ומורה וראש ישיבה לעשות חובתו כ"ז שיש לקל ידו לעשות טרם יבא השמש ויחשיך ואז יתקיים בו ושכבת וערכה שנתך ובלצגבכ"א.

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue
Brooklyn, N. Y. 11211
384-6765

יום ג' לסדר קרח, א' תמוז שנת תשמ"ב לפ"ק.

ישיבה שני' אודות "ניקור"

אחרי מסא ומתן וריונים, הוחלט להציע כולהלן:

- א. להודיע לרבנים המכשירים ולהזהיר לכל העוסקים כמלאכת ניקור, שיש חונחה רבה בניקור חככו שיש בו חסס חלב הכליות.
- וכמו כן יש חסרון ידיעה בניקור חיותרת הנקרא "ריקע שענדורליין" שיש חתיבת חלב סרוך בו וקרופים סכ' הצורים. וגם החלב שתחת הקרום.
- המסתמסים עם הסחול ירעו שצריך ניקור חיסכ.
- ב. אורות הבשר שאר צלע י"ב. היות שכרוב קהלות ואפילו במדינת אונגארן לא נסלו בשר זה, לכן צריכים לכה"ש איזה השגחה שינקרו הבשר הזה חיסכ.
- ג. בשר שתחת הצלעות מקום הקרום הלכן תעכ, חיות ולפי הרכה שיסת פוסקים ראשונים ואחרונים יש בו חסס חלב גמור, ע"כ נכון לנקר כל החלב שתחת הקרופים.

פרק ז

כבר הי' לעולמים

בהיות שיש הרבה הצועקין כי לא יצוייר במקום שיש השגחת רבנים וראים וחרדים שהבשר לא יהא מנוקר כהוגן ואם הרב נאמו להורות על שאר דברים של או"ה נאמן ג"כ לומר שאין חלב בבשר, ע"כ מצאנו לדבר בעתו להראות להקורא כי כבר לפני מאתים שנה ועוד לפני זה מימות המהרש"ל גם במקומות שחיו רבנים גדולים ומופלגים בתורה ויראת שמים, עשרת מונים גדולים מבה"ז ואעפ"כ היו מכשולות גדולות, ועל הרוב מטעם שמלאכת הניקור הוא מלאכה כבידה בפרט שלא להניח משהו מחלב, וגם חסרון ידיעה מרובה יש בה (וא"א להסבירו למי שאינו בקי בה) ומשם ישפוט כל אחד עצמו כדור שפל כימינו דלא יבצר כלל שהקצבים יתרשלו בניקור כיון שהרבנים אין בקיאים בה. וכ"ש חלק אחוריים שגרי מדינה ארצה"ב הם בחלק המינכר ממדינת הגר שאין רגילין בזה כלל, והא לך מה שכתבו הספרים.

1) בס' צינה לדוד להגאון מוהר"ר דוד דייטש זצ"ל (מגדולי ספרי הניקור עוד בשנת תק"ח) וז"ל: ראיתי מנקרים חותכין בשר ואומרים זה חלב, ועל חלב גמור אומרים שזה בשר וכמה פעמים עמדו המנקרים ואומרים בחוצפה כך קבלנו וכך מנהגינו מקדם והייתי בעיניהם כמתעתע באומרים אם אמת אתך למה אין מזהירין לנו הרבנים אשר בארץ. המה חכמי הדור על זה. ואני בעניי אמרתי להם בודאי חכמי הוראות לא ידעו מזה המכשול ועל מנהגך אני אומר דור תהפוכות המה ומנהגם לגינהם.

2) בישי"ש חולין פ' גיד הנשה סי' י"ט וז"ל: אני הגבר ראיתי שרוב המנקרים שלנו אע"פ שמחמירין בענין ניקור לחתוך אפי' מההיתר, ובכל זאת נמצא הרבה פעמים שמקילים בחלב לכן נהגתי בעצמי וכו' עכ"ל.

3) מהר"ם מינץ תיקן שלא יסמכו על בשר המנוקר עד שיבדקנו מנקר אחר מומחה כי יארע שגם אחר הניקור נשאר הבשר לא מתוקן כראוי. (מובא בישי"ש שם).

4) אין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר שהוא ירא אלקים. ובקי במלאכת הניקור (ישי"ש חולין פ"א סי' ב').

5) בס' בית יצחק (יור"ד סי' ס"ד) תוכחת מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים בשר מליתן השגחה עליהם (פ"י שמשכו ידיהם מלהעמיק וללמוד דיני ניקור כראוי) וסומכין על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבי לא שנה וא"כ תלמידו מנין לידע, וגם בחלק הפנימי הכל ממשמשין בו נשים ועבדים וקטנים, ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות ובדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום ועכ"ז לאחר שנתמנו לשו"ב עושים א"ע למנקרים

מלחמת קודש

מג

והעולם סומכין עליהם ואין מי שישגיח עליהם והכל הוא מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאים בטוב ענין זה, ע"כ צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטוב סדר הניקור בחלק הפנים (מובא בהק' לס' גבעת פנחס).

6 הרבה שנים שאני עוסק בעניני ניקור והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר שיש הרבה מכשולים ועוררתי עליהם וכולם נתנו לי טובת עין (גבעת פנחס ה' ניקור).

ומשם רואים שגם במדינת אונגארן כבר היו מכשולים גדולים בהרבה מקומות והמראה כתב קבלה מה שקיבל שם עדיין צ"ע בסמכותו.

7 בס' תורת הניקור הירושלמי וז"ל: מדוע הרבנים הגדולים ובעלי תריסין שידם רב בכל מקצועות התורה הזניחו לגמרי למוד הלכות אלו שהן לא הילכתא למשיחא אלא מהלכות ההכרחיות ביותר, הסיבה היא: יתר המקצועות בתורה אדם המתעמק בגמרא וראשונים ואחרונים אפשר לו לקנות לו ידיעה במה שעוסק לא כן הלכות אלו אם אינו עוסק בפועל ממש נשארו הלכות אלו ערטילאין בבחינת תורת הנסתר — **ורבה העזובה במקצוע זו והרבה נכשלים באיסור חלב אפילו אלו שמדקדקין על מצות קלות כחמורות.**

8 בפסק בד"צ דעיה"ק ירושלים תובב"א וז"ל: רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערביך ערבא צריך ועי"ז רבה המכשלה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי כרת רח"ל.

עדה אב תשמ"א

9 כי הפמ"ג באו"ח (הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' או' א'). וז"ל: ובעוה"ר לעי"ע אין לומדין דיני ניקור ומסור לכל וראוי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשרי וטוב לו, עכ"ל.

10 הגאון הנורא שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל, בספרו כרתי סוי"ס ס"ה וז"ל:

בזה"י יש להחמיר יותר שלא לסמוך על חזקת כשרות המנקר כיון דעכשיו בזה"י רבו החומרות וכבד עליו הטורח ועל הרוב אינם בני תורה ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ד' מרבים. ועוד כי בזה"ל:

מיום עמדי על דעתי שלמדתי ה' ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כ"א מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי, עכ"ל.

פוק חזי חומר איסור חלב והלא פשוט וברור כי הגאון הק' מהרר"י ודאי הי' מקפיד ומדקדק על המנקר בעיר שלו שיעשה הכל על צד היותר טוב בהשגחה מעולה וקפדנית ואעפ"כ לעצמו לא סמך עי"ז בידעו שאע"פ שעפ"י התורה די לו לסמוך על מלאכת המנקרים אולם בעבור יודעו שגם

באוכל חלב בהיתר נתטמטם המוח והלב לא רצה לסמוך על שום אדם רק
מה שעשה בידיו ממש.

היוצא מכל הנ"ל:

פירצות בניקור החלב כבר הי' לעולמים ובכל דור ודור עומדים עלינו
הס"מ וכת דילי' לכלותינו עוד מימות מהרש"ל ולפני זה, ומי שהעיר ד'
את רוחו זכה להנצל מפח יוקשים. וכל הקורא ומעיין בספרים הנ"ל ודאי
חושב בלבו כי אילו הי' הוא חי בדורות ההם הי' עומד במסירות להציל
נפשו ונפש ביתו היקרים להתנזר מבשר אותן המנקרים שמזניחין עבודתן
מבלי לנקר הבשר כדבעי. ומתעורר רחמנותו על זרע ישראל שנכשלו בלא
יודעים, אבל אינו מכיר כי בו בפרק עומד הוא במצב נסיון הלזו ממש וגם
עליו ירשם בספר הזכרונות לאחר עשרות שנים שהי' באותו הזמן שנכשלו
בית ישראל באכילת חלב גם של דאורייתא באופן נורא ומבהיל, ומה לו
להמתין שיכלל גם הוא בין הנכשלין ח"ו שנרשמינן שמם לדורות עולם
ובוודאי שצריך שימנע לגמרי מאכילת בשר בהמה מלהיות כל ימיו בשגגת
אכילת חלב ח"ו או קרוב למזיד אחר שקרא כל הנ"ל. והבא לטהר מסייעין
אותו.

פרק ח

הדרכה ללימוד הניקור לימוד ניקור מספרים החורבן הגדול העלולה לצאת ממקצת ת"ח ורבנים

הלומדים הלכות ניקור בספרים בלי עיון בפועל על מעשי
המנקרים מומחים להבין בכל פרט ופרט להשוות הכתוב בספר
עם המציאות מחריב עולמות וככל שהשפעתו מרובה על הכלל,
המכשול המעותד לצאת מהוראתו וחוות דעתו ג"כ מרובה
ואחריות הנכשלין בחלב דאורייתא ודרבנן דור אחר דור עד
ביאת גוי"צ על חשבונו הוא.

אבל דעו נא שלא די בלומד ממנקר סתם כי הלא גם בהם
רבתה המכשלה כמו שמבואר בספרים (עי' פרק כבר הי'
לעולמים) וכבר צווחו מרנן ורבנן ע"ז כי זה אחת מסיבות
השתלשלות הפירצה בכשלון חלב מדור אחר דור ע"י שהמנקר

מלחמת קודש

מה

המחוסר ידיעה מלמד לתלמידו עפ"י דרכו ושבשתא כיון דעל על ואם רבו לא שנה תלמידו מנין לו.

והדרך לצאת מהמכשלה ללמוד אך ורק ממנקר מומחה שיש לו קבלה מגדולי וגאוני הדור (שהם יודעין לא להסמיך רק למי שלמד מהמומחה האמיתי) או קבלה בהשתלשלות פ"י שרבו שלימדו י"ל קבלה איש מפי איש מגאון וצדיק פלוני, כמו שהוא כעת אצל גדולי מנקרי ארץ ישראל שכל זה סדר ניקורם נתייסד ע"י הני קדושי עילאה מעניקי החמה הגה"ק מוהר"ר יושע לייב דיסקין זצוק"ל, והגה"ק מוהר"ר שמואל סאלאנט זצוק"ל ובית דינם.

וליתר שאת ערכנו כאן מה שהביאו הגאונים בספריהם מפורש כי א"א ללמוד ניקור מספרים בלבד.

(והמשך לזה לקמן – "אחריות לחווה דעה בניקור החלב").

א. בס' בית יצחק ה' ניקור (בעקרת הבית סי' די כלל ו' בעמודי זהב אוי"ט) וז"ל: צריך להזהיר להמוני עם מי שאינו בקי ולא למד סדר הניקור ממנקר מומחה אפי' הוא למדן גדול חלילה להגיש למלאכת הניקור בפועל מעשה ידיו (ומובן מזה שה"ה להורות ולחוות דעה, ואדרבה זה חמור כי בעושה בפועל ידיו לכל היותר יכשיל האוכלין מהבשר שניקר בפועל ידיו, אבל המורה לרבים בשפת בלתי מהוגנת כגון באומר "צדקו דברי האומרים אונגארישע ניקור" מכשיל רבבות אלפי ישראל שנים הרבה באלפי אלפים כזיתי חלב דאורייתא, וד"ל) כי הוא דבר שצריך לימוד ושימוש גדול, וגדול שימוש יותר מלימודו.

ואע"פ שמעשה וסדר הניקור מבואר ומפורש בספר היטב מ"מ אינו רק שמיעה ואינו דומה רא"י לשמיעה שצריך לראות בחוש העינים אשר א"א ללמוד מתוך הספר ובקל יוכל לבא ח"ו לידי מכשול גדול עכ"ל.

ב. בספר מורה לזובחים (להגאבדק"ק ווירצבורג, והגאון בעל ערוך לנר כותב בהסכמתו "הגאון המופלא עמוד האמונה") סי' כ' אוי"ט וז"ל:

גלוי וידוע לכל בקי בהלכה שמי שרוצה לעסוק במלאכת הניקור צריך שילמוד תחילה הלכות הנקור מספרים המדברים מהלכות ההם בהרחבה ומבארים עניניהם באר היטב כפי הדין והנהוג (דו"ק בלשונו דגם לימוד בשלחן ערוך ונו"כ לא די) ומלבד זה **צריך להתלמד עוד מלאכת הניקור** עפ"י מראית העין **מן המומחה הבקי בניקור** למען יבינהו היטב מהות הגידין והקרומין האסורין משום חלב ומשום דם והיכן הם מונחין בתוך נתחי ואברי הבהמה כדי שיוכל למצאם בנקל ובברור ויסירם משם בשלימות ובדקדוק וכמ"ש גם הרמ"א סי' ס"ד סעי' ו' וסי' ס"ה סעי' ח', וע"כ פשיטא ופשיטא שאין כוונתינו בחבור ה' ניקור דלעיל להבין ולהורות הלכה למעשה מהן לבדנה בלתי השלימם בעיון בספרים אחרים **ובלתי מלמד מנקר מומחה עכ"ל**.

ג. בס' הניקור לרש"א (ר"ת ר' שלמה אלטמאן מו"ץ בווארשע בשנת תרע"ט) וז"ל: כל הרוצה לדעת ולהבין **צריך ללמוד בהתמדה אצל מנקר מומחה** ולעמוד על ידו בזמן המלאכה **אחרת א"א להבין עכ"ל**.

ד. בס' תורת הניקור הירושלמי וז"ל: **ביתר מקצועות התורה אדם המתעמק בגמרא וראשונים ואחרונים אפשר לו לקנות ידיעה במה שעוסק לא כן הלכות אלו אם לא עוסק בפועל ממש נשארו הלכות אלו ערטילאין בבחינת תורת הנסתר ועי"ז רבה העזובה במקצוע זה והרבה נכשלין באיסור חלב אפילו אלו שמדקדקין במצות על קלות כחמורות. עכ"ל.**

ועוד הרבה בספרי ניקור ומיראת האריכות לא העתקנו כעת יותר.

פרק ט

אחריות מלחווה-דעת, ולהכריע, ולתת קבלה

הכרעה משובשת מרבנים

הנה אחר שכבר ביארנו מפי סופרים וספרים שמלאכת הניקור עליו נאמר גדולה שימושה יותר מלימודה ובלי השימוש זמנים הרבה תחת פיקוח של מנקר מומחה אמיתי אין יודע כלום בניקור וכל הוראותיו רק מכשול לרבים תמה תמה יש לקרוא בקול גדול האיך מורה לא יעלה על לב הרבנים ומורים שלא למדו ועסקו כלל בניקור עד כאן באמעריקע ומעיינין קצת בספרים הנדפסין ומדברין קצת עם מנקרים ואח"כ מחווין דעתם בניקור כאחד הבקיאין, שומו שמים על זאת והלא כל חכמתו רק מפי הספרים לבד דהרי מה שהמנקרים מלמדין ערבך ערבה צריך והלא עליהם צועקין מרה שמאכילין חלב לישראל, וכמה מכאיב הדבר שהרבנים הרוצין לחוות דעתם ולהכריע אם הצדק עם המנקרים שקורין על עצמם "מנהג אונגארן" או אם צדקו דברי המנקרים שאומרים על "מנקרי אונגארן" שאינם יודעין מלאכה זו ומניחין, קרומים וגידין, **ועוד במדה גדושה, ואותן הרבנים שלא נפקחו** עיניהם כלל במקצוע זו כאשר נכנסין לביקורת הדבר לומדין מפי המנקרי אונגארן ועל סמך זה מכריעין אח"כ כי הצדק עמהם, הלא הדבר הזה צחוק מכאיב וכל השומע יצחק לו כי הרב שלמד ממנקר שאומרין עליו כי מקלקל בניקורו יבא אח"כ להעיד על רבו המנקר (שממנו כל חכמתו) כי טוב הוא, אחר שלימדו המנקר סדר ניקורו ומעיד על מעשיו שכך נהגו באונגארן יבא הרב להעיד כי המנקר עושה כהוגן וכי כן נהגו באונגארן.

ואם הולכין בדרך עקלקלות הלזו במשך הזמן יתקלקל הדבר עוד יותר ויותר בשפלות הדור, ויבאו עוד ח"ו ח"ו ליתן

קבלות למנקרים על יסוד זה, ודבר זה הוא הריסות הדת וכל היהדות כולה, ד' ישמרנו מתקלה כזאת.

ומעידן אנחנו על רב גדול אחד (כבוד אלקים הסתר דבר) שדימה בנפשו כי כבר בקי במלאכת הניקור (אחר עיון וחיפוש קצת בספרים, ושיחה עם מנקרים מקולקלים) ותסמר שערות ראשנו בראותינו כי ממש לא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד כלל ושגג בדברים פשוטים מאד אשר כל הבקי קצת בענין ניקור לא יטעה בה, וכפי דמיונו שכבר מבין בענין הניקור כבר מוכן להעיד מה צריכין לנקר ומה לא, ואם יתמשך הענין באופן זה מסתמא יתחילו ג"כ להסמיק מנקרים עפ"י שיטתם וצרכם וענין זה מזעזע נפש כל יר"ש עד היסוד, ובמסתרים תבכה נפשינו על החורבן המעותד לצאת מזה על הכלל כולו ברו"ג.

סדר הלימוד להיות מנקר

ולא לבד שהלימוד ממנקר משובש ממשך השיבוש מרב לתלמיד אולם אפילו הי' המנקר מומחה גדול באמת א"א שיתלמד התלמיד להיות בקי היטב בחכמת הניקור ע"מ לעשות בפועל מלאכת ניקור בפחות משנה שלימה לכה"פ ומצוי מאד שגם אחר שנה שלימה לא יהי בקי היטב לכל פרטיהן עדיין עד קרוב לשתי שנים, וכל זה להרוצה להתלמד ע"מ לעסוק במלאכת הניקור כשיש (ראש המנקרים) המחפש אחר מעשיו ותנאי נוסף יש שבמשך הזמן ניסה לנקר הרבה כשרבו המנקר המומחי עומד על גביו לראות מלאכתו אם עושהו היטב היטב.

סדר הלימוד לנותן קבלה

אבל מי שרוצה להתלמד להיות בקי במלאכת הניקור ע"מ להיות מוכשר לתת קבלה למנקרים על סמך ידיעתו צריך לימוד בספרים זמן הרבה על ניקור חלק הקדמי **וגם אחוריים** בצירוף עם העיון במעשי מנקרים מומחים (שיש להם קבלה בהשתלשלות מגאוניים מפורסמים) **בניקור חלק הקדמי וגם אחוריים** כמה שנים דכשלא יהי בקי בחלק אחוריים ונותן קבלה

בחלק הקדמי יכשל בכשלונות גדולות בלי שיעור וערך (כידוע לכל מנקרי אחוריים) (וכמו שהוא כעת – ואכמ"ל) ויחד עם זה גם פעולות מעשיות, וגם יהי בקי לא לבד במלאכה הניקור רק בכל המנהגים השונים שבכל מדינה ומדינה כדי שאם יבא רמאי לרמאות דכן מנהג אונגארן וכיוצא, או שיאמר כי במקום פלוני מכרו בשר אחר צלע י"ב יוכל להכחישו (לא כמו שהוא כעת שהרב מאמין לכל מנקר כהלכה למשה מסיני) וצריך שימוש הרבה אצל מנקרים מומחיים הרבה (דאיזה חכם הלומד מכל אדם) שנים הרבה כי הרי רוצה ליקח על עצמו אחריות של יסוד היהדות התלוי באכילת רבבות רבבות כזיתי בשר לכל הסמוכין על נתנת קבלתו עד סוף כל הדורות.

גוערין בו בניזיפה

ובזה תבינו שכאשר ראינו בעינינו רב גדול שאחר חיפוש בספרים בערך חודש (או מעט יותר) ושיחות קצרות עם מנקרים שיצא עליהם קול פסלות רצה ליקח האחריות הגדולה על עצמו להורות לשואלי דבר דבר ד' זו הלכה, כי ניקורם של המנקרים (מכשילי הרבים) הטוענים (לתרץ קלקולם) שזה ניקור אונגארן, טוב הוא ומתעקש בזה עד שא"א להעבירו על דעתו אע"ג שעומדים נגדו בויכוח גאוניים מופלגים בחכמת הניקור הרבה שנים בלימוד ובמעשה גם בחלק אחוריים ומפורסמין בכל המדינה בשמם וקבלתם נמשכת דור אחר דור מהנהו תרי צדיקיא הגה"ק מוהר"ר יושע לייב דיסקין זצוק"ל, והגה"ק מוהר"ר שמואל סאלאנט זצוק"ל ובי"ד שלהם וכבר העמידו תלמידים מומחים מופלגים במקצוע זה, ואעפ"כ לא נמנע מלהצדיק אותם את הקצבים המתרשלים ואת טענתם מנהג אונגארין וללמד עליהם זכות, בוודאי שראוי לגעור בו עד שירצה לתיקן ותיקון בכל החומו' שבדבר.

מלחמת קודש

פרקי ובחרת בחיים בקשה ותחנונים!!!

בני ישראל האהובים זרע בירך ד' אשר מקור קודש מחצבתן בני אברהם יצחק ויעקב שעמדו רגליהן על הר סיני.

דעו כי יסוד והקיום של עם ישראל המאמינים בה' ותורתו כמקובל דור אחר דור בראש וראשון הוא הקפדנות המדויקת באכילה ושתי' דבלאו זה זרע ישראל יוצאין לתרבות רעה ח"ו (פר"ח יור"ד סי' פ"א) ומדינות שלימות יוצאין מהדת (שו"ת ד"ח ח"א סי' ו'). וגורם צרות לכלל ישראל ח"ו ברו"ג (חפץ חיים).

ברור ג"כ כי ניקור חלב מעולם נמנה בין הדברים שבהם המכשול מצוי מסיבת חסרון ידיעה של המנקרים והרבנים, וגם מחמת התרשלות עבודתה בדיקנות, וזרע ישראל נתנסו בע"ז בכל דור ודור ואותן שעמדו בנסיון זה וגם הקפידו בשאר מיכלא ומשתיא הן הן שזכו להשאיר דורות טהורות וקדושות אשר מהם נמשך שלשלת זרע בירך ד' מאז ועד עתה וגם להלאה עד ביאת גואל צדק.

אל נא אחי תרעו כאשר נשוח את אשר עם לבבינו, הכלל ישראל כולו תלוי על המשקל, משקל כבד יש לכל נפש ונפש לבד.

ביד כל אחד ואחד לבחור בדרך החיים שתשפע לו חיים ארוכים וברוכים בכל טוב בעוה"ז ושכרו המוכנת לו לעוה"ב אם יתרחק כמטחוי קשת מאיסור הנמנה בין החמורות ביותר מטעם שעונשו בכרת, ומטעם תוצאותיה שמטמטם לב הנשמות לגדול וקטן ומבדיל הנשמה משורשה עד לכורתה כולה מעולם הבא (כמ"ש בזה"ק המובא ביסושו"ה שער ז') והוא איסור חלב שעונשו בכרת כמו חמץ בפסח וכל ירא וחרד החש לנפשו בניו ובנותיו לא ישקיט רוחו בהשקטת הבל ורעות רוח דאולי אינו או בטענות אחרות שוא ומדוחים כי יודע שדבר זה בנפשו הוא, וגם אכילת חלב בשוגג מנפש עד בשר יכלה כ"ש לעמוד בזה כל ימי חייו לעולם. בפרט כשרואין בחוש צרות מתרבות מיום אל יום צעירים נחטפים בחצי שנותיהם, ועוד צרות וחליים ומקרים רעים אשר קשה להעלותן על הכתב פוקדין אנשים ונשים וטף למעלה מהרגיל וכל העם תמיהין ושיילין אלו לאלו מה זאת עשה אלקים לנו ואין איש שם על לב לחשוב כי פן ואולי לא יצאנו חובתינו בעת אשר השמועה גדלה מיום ליום שהחניות בשר מלאות חלב שאיסורו בכרת! ופונים עורף לכל השמועות כאילו לא לנו נוגע הדבר, אבל לא יעלה על דעתו כי באותו מדה נידון למעלה בפינוי עורף ממנו בעת דחקו ובעת צרתו, ובעת הקטרוג וכמו שדרשו חז"ל עה"כ ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, אם אתם פורשים ממאכלות אסורות הרי אתם שלי ואם לאו אתם של נבוכדנצר וחביריו.

פרק יא לברוח גם מספק חלב

אחרי ככלות כל הנ"ל לב מי לא יפחד ומי הוא אשר לא ירעדו ידיו בעת שלוקח חתיכות בשר בהמה ונותנו לתוך פיו, בלי בירור אמתי שידע בוודאי שהחתיכה זו מנוקרת כראוי וכהוגן.

ובאמת שאפי' אם לא הי' המדובר מוודאי חלב, רק מספק חלב אעפי"כ הדין נותן שיתנזר לגמרי ממנו ולא יכניס ח"ו בשר כזה לתוך פיו דהלא לא מצינו בכל התורה איסור כרת באכילה רק בדי' דברים. א) חמץ בפסח. ב) אכילת יום כיפור. ג) אכילת חלב. ד) אכילת דם, ומה מצינו בחמץ בפסח וכן באכילה ביום כפור אפילו יהודי הדיוט ופשוט מפשוטי המון עם יפחד ויטיירא לעבור עליה אפילו בספק כגון דבר שיש צועקין עליה חמץ כל איש יתרחק ממנו, וכן לענין יוה"כ, ומאי שנא חלב.

שנית הלא באכל ספק חלב בזמן הבית צריך להביא קרבן אשם להגין מן היסורין עד שיתוודע לו בהחלט כמבואר (במסי' כריתות ובכמ"ק) וא"כ האיך שייד להקל לאכול דבר שחייב עליה קרבן.

ועי' ברבינו יונה ריש ברכות **דספק עבירה צריך יותר תשובה מעבירה ודאי** כי יותר מתחרט כשיודע שעשה משאינו יודע ולכן קרבן אשם תלוי הוצרך להיות יותר ביוקר מחטאת ודבר זה מבואר בכריתות כ"ב ע"ש.

ועי' באדר"נ פרק ל' ר"מ אומר כל העובר עבירה אחד בספק מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו בודאי כיצד אדם חטא ונודע לו חטאו מביא חטאת בסלע, ספק חטא מביא אשם בשתי סלעים.

וכן איפסק להלכה: ברמ"א או"ח סי' תר"ג דיותר צריך לשוב מספק עבירה מעבירה ודאית. ועי' בספרי הפוסקים שמבואר בדבריהם דלענין כפרה ותשובה יש לחוש גם למיעוט (בשו"ת צ"צ הקדמון סי' נ"ג, לב ארי' חולין י"א וסי' יש"מ פי' תולדות עה"כ ויגש יעקב, ובשו"ת אבני' צ' או"ח ע"ד).

ועי' במסלת ישראלים שכי' דיש להתרחק מספק איסור כמו מסס המות ממש.

וע"ע ביור"ד בסי' קט"ז בסופו דבעל נפש לא יאכל מבהמה שהורה בה חכם, ומובן שספק איסור שהורו בה חכמים שאיסורו מה"ת מטעם חלב גם לאדם פשוט אין לאכול

ובסיום הדברים נזכיר עוד מ"ש הפ"ח ביור"ד סי' פ"א דדבר שאסרו תורה גם אם תמציא היתר לקטנים מ"מ עדיין מטמטם הלב והמוח, וכע"ז בשו"ת ערוה"ב לענין חלב מבהמה האוכלת חמץ בפסח, ובקצוה"ש ה' שבת דיני חשיב"ס בבדי השלחן הביא בשם הנצי"ב דמה"ט שוחטין לחולה שיב"ס בשבת ואין מאכילין אותו **נבילה המוכנת דנבילה (אע"ג שהותר לחשיב"ס) מ"מ מטמטם הלב והמוח** והדברים נוראים.

ונזכיר עוד מ"ש בס' יסושי"ה (שער ז' שער הבכורות) שמזהיר להתרחק מאיסור תורה אפילו מספק ספיקא עפ"י מ"ש בזה"ק דהמטמא נפשו במאכ"א אי"ל חלק באלקי ישראל ולא בעוה"ב וניזון לדורי דורות. ואעתיק לשונו: וכי אין ראוי לו לאדם ליפול מלא קומתו ארצה וליתן בעפר פיהו ופלגי מים תרד עיניו יומם לא ישקוט ולילה לא ינוחאם קולע אל השערה לשער בעצמו שלא הי' נזהר היטב בעודו בחיים חיותו ממאכלות האסורות **אשר אומץ עונשם חמור מכל עבירות שבעולם** לפי הזוה"ק הנ"ל שעל כל עבירות שבתורה אף על אותם שחייב בהם מיתת ב"ד מ"מ לאחר שסבל עונשו בגיהנם ובשאר עונשים כפי שנגזר עליו בעולם העליון עכ"פ י"ל חלק לעוה"ב ויש לו חלק בקוב"ה ית"ש אבל זה שטימא עצמו וגופו ממאכלות האסורות מבואר במאמר זוה"ק הנ"ל שאי"ל חלק כלל באלקי ישראל ולא בעוה"ב וניזון לדרי דרין

ואין די להפקיע את עצמו בלבד בזהירות אלא על הכלל כולו יצא להזהיר את אחרים ג"כ עכ"ל (כל הנ"ל מס' הק' יסוד ושורש העבודה).

עוד מבואר ביסושי"ה שם כי עפ"י האריז"ל אין לאכול אחוריים כלל אפילו מנוקר היטב, ובארצה"ב מוכרין גם אחוריים בלי ידיעת הקהל.

ובכלל יש לתמוה על שכל אחד יתרחק טובא מאכילת מצה מנדונד דנדונד שימצא דחימצא בחומרות שונות אע"ג שכשר

לכו"ע מדינא דשו"ע, ובחלב שאיסורו חמורה כחמץ דשניהם בכרת, ונוהג כל השנה לא רק בפסח כאשר שומע איזה תירוץ כבר שמח שיש לו אמתלא לאכול בשר כאוות נפשו.

ובבית יצחק (עקרת הבית סי' ד' כלל ו') וז"ל: כל מנקר לא יתנו הבשר מידו עד שיעיינו בו פעמים ושלש שאם ימצא אחריו חלב כשעורה מעבירין אותו וצריך זהירות גדול וכו' עכ"ל, הרי עד כמה נחוץ הזהירות והחקירה אחר המנקרים וכ"ז נתבטל בימינו מכל וכל ואנו תקוה שע"י העיון בקונטרס הנוכחי, בוודאי יצמח התעוררות מרובה בשמירה ממאכ"א בכלל, ומאכילת חלב בפרט, ונוכה בעזה"ת שיתקדש שמו יתברך על דינו, ושיתרומם קרן התורה והיראה בכל המובנים עדי נזכה לביאת משיח בן דוד בב"א.

פרק יב

סאלאמי – ווארשטן – בלאויני – פרענקפורטער

נוכחנו לדעת כי גם המתנזרים **מבשר בהמה** מסיבת גודל המכשול פה ארצה"ב בכל חלקי הניקור טועין טעות מכאבת וסוברים שמותר לאכול (סאלאמי – ווארשטן – בלאויני – פרענקפורטער וכו') והוא מכשול עצומה עד למאוד כי לא די זה שנעשין מבשר בהמה וא"כ גורלם לא נופל משאר בשר בהמה ע"ד יש בו שגרוע פי כמה מבשר בהמה מחמת כמה טעמים.

טעם א: בשר שאינו נמכר בעין רק אחר טחינתה (כמו געמאלענע פלייש וסאלאמי וכל שאר הני"ל) גרועים אלף דרגות מסתם בשר מחמת העלמת עין הרואה מהו וע"י"ח זה בעלי חרושת מכניסים בה כל הפסולת של הבשר והחלבים.

טעם ב: סאלאמי וכל הני"ל לערך 40 אחוזים (פראצענט) שמנונית ומניחים שם לכתחלה בשר **הממולא** בחלב. **ידועה מספקת** בידינו שעושין אותן בחלק אחוריים).

טעם ג: אצל אסיפת התאחדות ה'ר' האי שתא סיון תשמ"ב עורר אחד מן המתאספים כי את חלק הבשר הטבור של הבהמה ולמטה ממנה שהוא שייך לחלק אחוריים ועליה חלב דאורייתא לרוב, לוקחים לעשיית הסאלאמי.

טעם ד: הבקויאים קצת בספרי קורא הדורות יודעים להגיד שמאז נתחדשו מצרכים הללו סאלאמי והשאר נתגלו הרבה רמאות בארצות שונות ע"י אי הכרת תוצרתן, ואפי' בזמן שלא ידעו העולם פקפוקים בסתם בשר בהמה כבר נתרבו המדקדקים בכל החומר ממצרכים הני"ל.

טעם ה: יש בידינו כתבים (דוקאמענטן) שונים (ממשרדי הבריאות של מדינות שונות אשר כולם פה אחד יעודין ויגודין כי אכילת מצרכים הני"ל מזקת מאוד מאוד לבריאת הגוף וגורמת רח"ל חולי הידועה רח"ל.

טעם ו: לפי רשימת המשרד מה גורמת, חולי הידועה רח"ל יש בסאלאמי ושאר הני"ל מרוכזין יחד ד' פרטים הגורמים רח"ל הני"ל. 1. בשר בהמה. 2. חלב. (או שומן שניהם שווין מטעם בריאות). 3. בשר מעושן. 4. קעמיקלעס שנותנים לתוכה. 5. בשר ישן. (הסאלמיס נעשים הרבה בפעם אחד ועומדים ימים רבים. 6. יש בו מלח ושאר תבלין הרבה.

הרי לפניך רכז של 6 טעמים הידועים לנו בבירור (לבד מאותן שמתגלגין מידי יום ויום) שגורמים חולי הידועה רח"ל, ומי שאחרי כל אלו הטעמים עדיין מכניס בשר הני"ל לתוך ביתו, הרי זה מתחייב בנפשו ונפש ב"ב וכמאבד עצמו לדעת ממש רח"ל!

פרק יג

התאחדות בתי דינים חסידים ופרושים החרדים דארצות הברית וקנדה קינה

קינה על חורבן הנורא
באכילת בשר וחלב

זְכוּר ה' מָה הָיָה לָנוּ... הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת חֶרְפְּתֵינוּ

א. אילו זכינו — להטות און למאורי הדור היינו בטוחים מלהכשל באכילת חלב.

עכשיו שלא זכינו — מתפטמים בכל יום ויום אלפי נפשות טהורות בחלב ונו"ט. זְכוּר ה' מָה הָיָה לָנוּ...

ב. אילו זכינו — היינו מקבלים דברי ת"ח ויראי ד' המעוררים על דבר ד' בכל פינת היהדות.

עכשיו שלא זכינו — נתחנכנו שלא לשים לב לדברי הרבנים הצדיקים אלא כתף סוררת. זְכוּר ה' מָה הָיָה לָנוּ...

ג. אילו זכינו — הו' הדור הצעיר מתחנך לקבל תוכחה לתקן המעשים כפי היוצא מפי המוכיח.

עכשיו שלא זכינו — נתחנך הדור הצעיר להלעיג על דברי חכמים ולהתלוצץ מדבריהם. זְכוּר ה' מָה הָיָה לָנוּ...

- ד. **אילו זכינו** — היו הבנים הקטנים נשמרים בכל הנכנס לפיהם וכל היוצא מפיהם.
- עכשיו שלא זכינו** — בשר נבילה וחלב טריפה נכנס לפיהם. וקללות וניוול פה יוצא מפיהם. זכור ה' מה היתה לנו...
- ה. **אילו זכינו** — ה' שעת הכושר גדול לחנך דורות קדושות וטהורות כי המטבע מצוי' ואפשר לסדר הכשרות באופן נעלה.
- עכשיו שלא זכינו** — הבשר ביוקר ומתפטמים גידולי קודש בנו"ט וחלב ואחריתה מי ישורנה. זכור ה' מה היתה לנו...
- ו. **אילו זכינו** — ה' כל אחד הולך בדרך כל הארץ — אחר אריכות ימים ושנים — בלב בטוח שהניח אחריו דור ישרים יבורך.
- עכשיו שלא זכינו** — כיון שהפליגו חז"ל בתוצאת המתפטמים בדברים אסורים, מי יודע... זכור ה' מה היתה לנו...
- ז. **אילו זכינו** — היו כל ישראל בריאים ושלמים דשנים ורעננים.
- עכשיו שלא זכינו** — החולאת מצוי' בעוה"ר בפרט חולי הידוע (אשר העיד הרה"ק בעל בני יששכר שהחולה הבא ברובו על כלי העיכול כמו הכרס ודקין וכיוצא הוא מחמת גרעון הכשרות) אשר לפי עדות הרופאים עיקרו באיברי העיקול ובעוה"ר מצוי יותר אצל אחב"י מבשאר אוה"ע רח"ל.
- זכור ה' מה היתה לנו...
- ח. **אילו זכינו** — לא היו כ"כ בני אדם נלקים בחולאים רעים כמו התקפת לב (הארץ אטא"ק) שבר העצבים (נערווע"ן ברא"ך) אחוזת דם (הויכע בלו"ט-דרו"ק). חולי איצטומכא (אָלסער). טומטם עורקי המח (פארקאלעכט).
- עכשיו שלא זכינו** — כל אלה מצוי' בעוה"ר בכמות מרובה מאד אצל חרדי בני ישראל (והשם יאמר למלאך המשחית די).
- זכור ה' מה היתה לנו...

- ט.** אילו זכינו — היו ילדי בני ישראל שלא טעמו טעם חטא זוכין להתגדל בניקל עם רוב נחת.
עכשיו שלא זכינו — שנכשלין בחלב שאיסורו כרת ונאמר בו ערירים יהיו בעוה"ר אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברתה בענינים הללו.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- י.** אילו זכינו — היו האב ואם זוכין לגדל בניהם עד מאה ועשרים שנה.
עכשיו שלא זכינו — והחלב מצוי בבתים בעוה"ר...
 עוללים שואלין לחם צועקין "אמא" "אמא" ואין נענין רח"ל.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יא.** אילו זכינו — ורק כשרות ברורה ה' מצוי' בפי כל, היו כל גידולי קודש מתגדלים עם יראת ד' חופף על פניהם.
עכשיו שלא זכינו — מתגדלים בפראות עצומה בחוצפה ועזות נוראה אשר כמוהו לא נהייתה.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יב.** אילו זכינו — היו ההורים באין מגן ערן לשמוח בשמחת בניהם ביום חתונתם ושמחת לבם.
עכשיו שלא זכינו — מיד כאשר מרגישין ריח בשר עם חלב סרים מהר משם ואין שוהין שם אפילו רגע.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יג.** אילו זכינו — היו הבנים מסובלין במדות טובות ונעימות וצייתין לדברי הוריהם ככל היוצא מפיהם.
עכשיו שלא זכינו — אין מתייראין להתריס נגד הוריהם בעזות וחוצפה מופלגת ולעשות מחלוקת בבית עד שאול תוקד.
 זכור ה' מה היתה לנו...
- יד.** אילו זכינו — היו מסתפקין במועט ולא היו רודפין אחר מותרות ולוקסו"ס.
עכשיו שלא זכינו — החלב בוערת בפנים כארסו של עכנאי ומגביר כח הרע לרדוף בתר חיי עולם הזה.
 זכור ה' מה היתה לנו...

טו. אילו זכינו — הי' כל אב ואם יודע כי בעוזה"י הבן יתגרל להיות בדרך שחינכו אותו לתורה ויר"ש.

עכשיו שלא זכינו — החלב שנתפטם בו בקבע עושה את שלו ומהפכו לאיש אחר.

זכור ה' מה היתה לנו...

טז. אילו זכינו — כשאשה בוכה בזמן הדלקת נר שבת היתה סמוכה ובטוחה שהשם יקבל תפלתה ברחמים.

עכשיו שלא זכינו — המדרש מצווח ואומר (פ' שמיני) אם אין אתם מובדלין מנבילות וטריפות אין אתם שלי.

זכור ה' מה היתה לנו...

יז. אילו זכינו — כל קשת רוח בעת השתפכות לבו בספר התהלים הי' מצפה לעזר השם בקרוב.

עכשיו שלא זכינו — תפלות העולים מפטום חלב עליהם אחז"ל גם כי אזעק ואשמע סתם תפלתי.

זכור ה' מה היתה לנו...

יח. אילו זכינו — היו איש ואשתו דרים במנוחה שלימה בלי קטטות ומריבות ומגדלים בניהם ובנותיהם מתוך הרבה נחת

עכשיו שלא זכינו — החלב מבעיר אש המחלוקת בבית איש ואשתו מתפרדים מתוך קטטה ומריבה והבנים ובנות מתפזרים בכל קצות תבל מתוך מרירות ושברון לב.

זכור ה' מה היתה לנו...

יט. אילו זכינו — היו הבנים ובנות כולם הולכים בדרך התורה כל ימי חייהם.

עכשיו שלא זכינו — ומתפטמים בחלב נבילות וטריפות נתרבו בעוונותינו הרבים הסרים מדרך הישרה.

זכור ה' מה היתה לנו...

כ. אילו זכינו — היו בתי כנסיות ובתי מדרשים של אמעריקע מלאים כהיום הזה עם ששה מליון יהודים חרדים ההולכים בדרך התורה

עכשיו שלא זכינו — ואמעריקע מעולם היתה הקן עם מקום מושב להגרועים שבכלל ישראל קצבים בעלי אגרופים ושאר פורקי עול "שמאנאפאל הכשרות" היתה בידם ועדיין השטן הזה מרקד בעוונותינו הרבים שמונים אחוזים מכל בתי כנסיות ובתי מדרשים יושבים שם אנשים ונשים בתערובות ופרועי ראש מעורטלים מכל זיק של יהדות, קרקפתא דלא מנחי תפילין, מחללי שבת בפרהסיא ועוברי כל התורה ומצוות להכעיס.

זכור ה' מה היה לנו...

כא. אילו זכינו — לאכול רק כשר באמת היו יושבים איש תחת גפנו ותחת תאנו ועובד את קונו.

עכשיו שלא זכינו — החלב מבעירה אש הקנאה בלב כל אחד מיום ליום מתרבים הגזלנים — המוסרים — המאיימים — הרודפים אחר החרדים, המסלפים דיני תורה, המחרחרים ריב בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו ובין צבור לצבור.

זכור ה' מה היה לנו...

כב. אילו זכינו — להתפטם במאכלות הכשרות באמת היינו מאמינים כי מה שנתרבה בעוונותינו הרבים בדור הזה יותר מכל הדורות שעברו ילדים בלתי מפותחים [ילדים בעלי מומים בדעת או בשאר אברי הגוף] (צוריק געשטאנענע קינדער פיזיש אדער גייסטיש) הכל עבור המכשולים והקלקולים במקצוע כשרות המאכלים. ומבואר בראשונים פרשת משפטים ופרשת שמיני שמאכלות כשרות יסוד היחידי והעיקרי להעמדי הגוף על איתן הבריאות השלימה (עיין דע"ת פתיחה לה' שחיטה).

עכשיו שלא זכינו — והילדים טרם ראו אור השמש כבר נתפטמו במאות כזיתים של חלב ודם וכאשר יוצאים לאויר העולם ממשיכים דרך הלזו ובכל יום ויום נתוסף לחלבם ודם של הילדים חלב ודם של בהמות ואלו הן הגורמים האמיתיים להפסיד בריאותם להזיק ולקלקל יסודי גופם

כמבואר בראשונים הנ"ל וכל כך מטומטם לבות ומוחות בני אדם ע"י שנתפטמו הם עצמם בכל הנ"ל שחושבים מחשבת מינות ואפיקורסות גמורה כי כל זה מקרה הוא, והוא כפירה עצומה בהשגחת הבורא ית' על עמו ישראל והכחשה נוראה באמונת שכר ועונש לעוברי מצות התורה.

זכור ה' מה היתה לנו...

כג. אילו זכינו — היו הכנסת אורחים נחשב למצוה רבה ומפוארה כמו כל הדורות.

עכשיו שלא זכינו — הנותן לאורחים מאכל האסור בפרט חלב לא למצוה נחשב רק עבירה היא בידו. זכור ה' מה היתה לנו...

כד. אילו זכינו — כבר היינו נגאלין ע"י משיח צדקינו ובנערינו ובזקנינו היינו עולים לרגל בבית מקדשינו.

עכשיו שלא זכינו — עדיין כבושין אנו בגולה ומוקפים בצרות ישראל מכל עבר ופינה ד' ירחם. זכור ה' מה היתה לנו...

כה. אילו זכינו — הי' לנו מנהיגים אמיתיים קדושים וטהורים שהיו מעמידין הדת על תילה

עכשיו שלא זכינו — עכ"פ נתחזק כולנו לקדש שם שמים שכם אחד ולמסור נפשינו באמת עבור כשרות הבית שהוא יסוד הבית והמשך הדורות ובזכות זה נזכה לגאולה הקרובה במהרה אמן.

זכור ה' מה היתה לנו...

תלמידי הראשונים

חסידים ואנשי מעשה — ועל בעלי תאוה — יראים ושלמים — ועל הרודפים אחר יראי השם — רודפי צדקה וחסד — ועל ממשיכי דרך ההשכלה ושבתי צבי ימש"ו — גאון וקדוש — פוסק מובהק — פאר הדור והדרו.

ומצוה על אנשים נשים וטף להשתתף באמירת קינה הנ"ל ודמעתן על לחיין עם נתינת אפר על ראשיהם.

(רש"י תוס' אגור רא"ש ר"ן שו"ע ורמ"א ועוד) שקוננו קינה הנ"ל על לבון כבוד רבותינו הראשונים שנדרסו עד לעפר יחד עם פסקיהם בדיני ניקור חלב ודם, שהלכו שועלים קטנים מחבלי כרמים להפוך דבריהם לומר על אסור מותר — ועל טמא טהור — ועל מומר להכעיס — צדיק וקדוש — ועל אנשים מאיימים —

זצ"ל שמסרו נפשם על קוצו של יוד מתורתנו הק' שלא יתבטל, ופורקי עול הללו עוקרין מאמרים שלמים מדברי הראשונים וש"ע ואחרונים בגסות רוחן ועוד מכנים עצמם בשם מו"צ. מעבירין נפשות ישראל לסיטרא אחרא רח"ל ע"י התרת נבילה וטריפה חלב ודם.

תלמידי החתם סופר זצ"ל

המקוננים על אבדן דרך החת"ס זי"ע להעמיד הדת על תלה ולעקור ולשרש אחר עוקרי התורה ומפיריו, ועכשיו הפכו דרכו ומשבחין ומרוממין עוקרי התורה ויסודותיה ומשפילין עד למטה מעמידי הדת על תלה.

ועל דא ודאי ראוי לבכות בכיות נוראות ועצומות שק ואפר יצע לרבים, ויתאספו ברחובות העיר בזעקות נוראות הקורעות לב שומע שאם לא נחריש בעת הזאת מי יודע מה יהי בסופו?.

תלמידי הבעל שם טוב הק' ותלמידיו הק' זי"ע

המבכים מרות על עלילות הני בריוני שעקרו גופי תורה בדבר חמור כאכילת חלב שהוא יסוד כל התורה כולה, כפי שקבלנו מהבעל שם טוב הק' זצ"ל מפי רבו אלי' הנביא זכור לטוב והאריז"ל ורשב"י זי"ע, להתרחק מצ"ט שערי היתר שלא לנגוע במשהו של איסור.

והאיך יתקיימו ישראל קדושים בגלותן אם לא ילחמו במסירת נפשם בעד כשרות השלחן ועכשיו שלוחמים רח"ל נגד העומדים במסירות על כשרות ראוי ליתן ראשינו מים ועיננו מקור דמעה ולבכות יומם ולילה על הירוס ועקירת הדת כזה.

תלמידי הגר"א וחפץ חיים זצ"ל

המתעוננים על החורבן הגדול בניקור החלב שהלכו בו בדרך עקלקלות נגד מה שקבלנו מרבותינו הגר"א מוילנא זצ"ל ובעל חפץ חיים

אנו החותמים מטה מאשרים את כל הנ"ל והרבה יותר ממה שכתבו בהקינה הנ"ל נשאר בקולמוס שלא נתפרסם ומצוה לפרסמו כדי להשפיל כח הרשעים ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה עד לעפר.

ומצוה על כל יחיד ויחיד — מיד אחר גמר הקינות — לקונן קינה הנ"ל בבכיות עצומות עד שלא יוכל לבכות עוד, ובזה ישתתף עם צער שכינה הק' המצטער על תורתו הק' שמעולם לא נתבזה באופן מבהיל כזה ע"י שומרי תורה מימות מתן תורתנו עד היום הזה.

ובזכות זה יזכה לדנות מסעודות לוייתן עם כל הצדיקים הקדושים כמו שאמרו חז"ל וכל המצטער בחורבנה יזכה לראות בבנינה.

התאחדות בתי דינים חסידיים ופרושים החרדים דארצות
הברית וקנדה

ג.ב.

מיד אחר אמירת הקינה בבוקר מצוה לאסוף אנשים ונשים (בעזרת נשים) וטף להשמיע להם מצב הדור שאנו חייין בו ולהדריכן כי התוה"ק הוא חיינו ומצוותיה הטהורין הם קיום נפשותינו, ובעבורן אנו מוכנים לילך באש ובמים, וכל המוסיף או גורע אפילו אם כגובה ארזים גבהו בין אם נקרא צדיק — או רבי — או גאון הדור — או גדול הדור — או פאר הדור — או קדוש וטהור — או מו"צ — או אבדק"ק — או כל שאר שם וחניכי דאית לוי הרי הוא נחשב כקל שבציבור ופורק עול התורה, מינות נזרקה בו, מחוץ למחנה מושבו, טמא טמא יקרא, יכתב לחרפה ולדראון עולם בספר הזכרונות של עוקרי התורה ומחללי הדת שבכל דור ודור אשר נידונין לעולם ולעולמי עולמים, וכל בית ישראל ישארו נקיים וטהורים זכים וצרופים להמשיך דרך התורה והמסורה עם כל פרטי' ודקדוקי' והן הן לגיונם של מלך מלכי המלכים הקב"ה לקבל פני משיח צדקינו אשר יזכו במהרה בימינו.

(וימשיך הדרשן)

אותן עוקרי הדת אין שום נפק"מ אם פרסמו דבריהם בספר או בירחונים או בעתונים או בבטאונים או בדרשה לרבים בין בחול ובין בשבת בין ביו"ט ובין בחוה"מ כל דבריהם נדונין כדברי מינות לשריפה, ואסור להסתכל בדבריהם כי שאני מינות דמשכי.

כהנה וכהנה ימשיך הדרשן לעורר את הרבים ובזה יקדש שם
שמים המחולל ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים במהרה בימינו
אמן.

**בבקשה להדביקו בבתי כנסיות ובתי מדרשות וכל המזכה את
הרבים אין חטא בא על ידו**

נוסח כרוז שנתפרסם

לכבוד ראשי ישיבות ומנהלי מוסדות לחינוך הבנים או בנות הע"י.

נוכחנו לדעת כי בידי ראשי ומנהלי המוסדות תלוי חלק גדול מנפשות
וגופות של ישראל קדושים להביאן לחיי העוה"ב או ח"ו.....
לפי סדרי החיים שבימינו אלה מתחנכים הבנים והבנות בשנות ילדותן
ובגרותן במוסדות התורה והחינוך, ובצירוף למזון הרוחני שסופגים משם,
זונין עוד גם בגשמיות ע"י ארוחת צהרים (לאנטי"ש) ועפ"י רוב גם סעודת
הבקר (ברעיקפעס"ט) שהונהג זה איזה שנים.

אחר החקירה והדרישה הקלועה מעמל וטורח רב של דיינים ומנקרים
תחת פיקוח רבנים עלה בידינו להוציא קונטרס המעריך מצב ניקור חלב בשר
בהמה באמעריקע שבתוכן וויליאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, ועוד.
(וצירפנו כאן טופס מהקונטרס).

למותר להדגיש כי אחר עיון במתינות בהקוני ימצא המעיין כי האוכל
בשר בהמה כעת באמעריקע מכניס נשמתו נפשו ורוחו לסכנה של כריתה
ואבדון מעוה"ז ועוה"ב, וגם הגוף בעצמו בסכנה זו עומדת כי אכילת חלב
עונשו בכרת הכוללת בכריתת הגוף מחיי עוה"ז וכריתת הנשמה מחיים
הנצחיים.

ברם רוצין אנחנו לעורר לבב ראשי המוסדות כי אחריות הגדולה
הרובצת עליהם בפיטום מזון לילדים שיתעלו בכשרותן במהודר שבמהודרין
רבתה פי אלף מאחריות שאר אנשים שהרי מאות נפשות מישראל זונין תחת
פיקוחם יום יום, במשך שנים הרבה, וידוע עוד שיותר משפיע מזון הילד
בתחילת חינוכו בשנות ילדותו שהם ימי העלייהו מאח"כ.

ועכשיו אם יקחו הראשים ומנהלים מעט פנאי להתבונן קצת בענין זה יראו כי על כתפם מונח חבילות חבילות של רבבות רבבות כזיתים חלב שנתפטמו ילדי ישראל שלא טעמו טעם חטא על ידן, באשר נפוץ להאכיל סאלאמ"י או פרענקפורטער"ס לסעודת צהרים (לאנט"ש) וכבר נתבאר (בקונטרס המצורף) שמאכל זה מכילה כמות גדול של חלב גמור וחמור יותר מסתם בשר בהמה הנמכר בשוק.

(ועוד לו זאת שעפ"י האינפארמאציע ממשרד הבריאות (Fosd & Drjg Asdn.) יש באכילת סאלאמי מוזג של ששה דברים שכי"א לעצמו גורם גדול לחולי הידוע רח"ל (מבואר בהקונטרס).

מסקנת הדברים שביד מנהלי המוסדות לזכות הרבים ולסלק משלחן הטהור של צעירי צאן קדשים מצרכי מזון כסאלאמי — פרענקפורטער — פאסטאראמי — ודומיהן המאבדין גופן ונשמתן של ישראל, ולמלאות מקומן בדברים טהורים וכשרים בתכלית, ובוה יהי לבם בטוח שלא יאונה להן כל און.

ולעומת זאת אם ממשיכין להאכיל סאלמי יצא שבמוסד שיש בו ג' מאות צעירים יצטרף חשבון פיטום החלב שמכיל שיעור אכילתן (יש בידינו חשבון קרוב) ג' מאות זיתי חלב ביום אחד שהוא (במקום שאוכלין בכל יום את זה 1500 זיתי חלב לשבוע, 6,000 כזיתים לחודש, וחשבון 60,000 כזיתים לעשר חדשים שבשנה, וממנו תחשב להשאר.

וכל ישר הולך יבין אשר פיטום כמות גדול כזאת לגופות צאן קדשים שלא טעמו טעם חטא ואשר הבל פיהם מקיים העולם, אין מעלימין עין של מעלה ממנו ועל כל שעורה ושעורה עתיד ליתן את הדין ועונשו מי ישער. עד המשכיל ישים ללבו כל זאת, ולא יקל בכל זה כי בנפשו הוא כמ"ש בסי' רב טבחיא (ה' ניקוד) שהמכשיל אחרים בחלב ידע כי הוא נותן נפשו ונפש ביתו בעירבונו.

ולא זו בלבד שמתפטמין על ידו באכילת איסור אף גם זאת שגרמא בניזקין הוא על תוצאותיה הנוראות כמ"ש הפר"ח יור"ד סי' פ"א שע"ז יוצאין הילדים לתרבות רעה והן הן עזי פנים שבדור, וידוע שבחשבון עילאה, הכל על חשבון הגורם נחשב.

דעו כי הזהרנוכם! ואנו את נפשנו הצלנו!

הק' שלום יודא גראס
אבדק"ק האלמין

הוראה ואזהרה לאפרושי מאיסורא ממרן גאב"ד קאשוי שליט"א

RABBI RAFAEL BLUM
165 HAINES ROAD #2
BEDFORD HILLS, N. Y. 10507
(914) 666-6800

רפאל בלום
ראב"ד דק"ק קאשוי יע"א
בעדפארד היללס, ניו יארק יע"א

ב"ה, יום י"ג מדות של רחמים תשמ"ג לפ"ק פ' האזינו

שלו וברכה לכבוד כל תלמידיי החביבים העיי
אחדשי"ה אודות שנשאלתי כמה פעמים, מענין בשר בהמה שיש
מערערים, שאין החלב מנוקר כראוי.
הנה כפי שראיתי בעצמי, בשבוע זו, במעמד מנקרים מומחים,
נתברר כי בעו"ה, שהבשר שקנו בשבועות אלו, מחנויות המוחזקים
להיות טובים ומהודרים, אינם מנוקרים כראוי, שנשאר עליהם חלב
דאורייתא, וגם מחלק האחוריים היי שם עם החלב שלהם, בדברים
שאינו תלוי במנהג או מחלוקת כלל ואסור מן התורה לכו"ע. על כן
אבקש שלא לאכול שום בשר בהמה, כלל וכלל לא, עד שיתוקן הכל
בשלימות בע"ה, עפ"י דתוה"ק.
הי הטוב ישלח לנו ברכונו להוושע בגמח"ט בתוכ"י ושנת גאולה
וישועה א"ס.

ולראי" בעה"ח
חק' רפאל בלום

בעזרתו יהי

ס פ ר

מאזרע תשמ"ג

פרטי-כל

אודות ההתעוררות לתיקון הניקור
והקלקולים שנתהוו מהמחלוקת הנוראה
— טבות המצב שקדם לזה והמסתעף —

• ערוך בחמישה חלקים •

י"ג ל

ע"י וועד לכבוד הוראת התורה וחכמיה

פה ברוקלין יע"א

שנת תדש"ם לפ"ק

תוכן הקונטרסים

אקדמות מילין

הצעה מוקדמת

חלק ראשון / תוכחתה של תורה

- א. הוראה ואזהרה לאפרושי מאיסורא ממרן גאב"ד קאשוי שליט"א.
- ב. מכתב מפורט המבאר את כל חלקי הענין, יסוד ההוראה, הפרסום בשער בת רבים.
- ג. סדר ההשתלשלות [הקצר]
ספור מה שאירע מעשי"ת, מאז יום הבירור של הבשר בחלבים, ופרסום ההוראה, ופרטי השיחה שבין הרב שליט"א עם הרב דקהלת סיגעט-סאטמאר — ועד חוהמ"ס תשמ"ג לפ"ק (שרשמנה בדיוק רב כפי שחקרנו ודרשנו היטב).

חלק שני / הכחשה או הוראה

- א. פראטאקאל מהחלטת אסיפה ב, התאחדות".
א' תמוז תשמ"ב
- ב. פרטי-כל מהאסיפה ב, התאחדות" — כ"ה תשרי תשמ"ג
הנסמן בשם דאקאמענט (2).
- ג. מסקנות האסיפה.
- ד. פאטאגראף ההכשר על „מילמארט" (וויינשטאק).
- ה. שיחת הרב דקהלת סיגעט-סאטמאר — חוהמ"ס תשמ"ג
הנסמן בשם דאקאמענט (1).
- ו. מראה מקום למעיינים.
- ז. קצת הערות.

חלק שלישי / אכן נודע הדבר [רשימת הכ"ח]

- בו יבואר ויפורט — עשרים ושמונה — החלבים, הקרומים, השמנוניות, גידי דם וסחוסים ציון מקורות / המציאות שנתבררה / האישורים וההודאות.

חלק רביעי / סדר ההשתלשלות

- ספורי דברים שביררנו ממקורות מוסמכים שבידינו /
וברורים מסביב לפרסומים שנפוצו בזה.
— וגם פרטים מכלליות המצב והפרצות המסתעפות

חלק חמישי / קובץ הדאקאמענטין

- בו אספנו פרסומים ותעודות מקוריות
בענין מאורע הניקור בפרט / ומקצת מכלליות המצב והפרצות המסתעפות.

ס י ם :

המגמה, המסקנה, וההתרעה

בס"ד

אקדמות מילין

בקונטרסנו זה באים אנו בעזה"י להעריך עלי גליון חלק מפרטי הדברים שאירעו — לפי סדר הזמנים — מאז שנתגלה המצב המוזנח, ע"י מי שנתגלגלה זכות זו על ידו, והיגיעה העצומה וההשתדלות בכובד ראש שנעשה מאנשי לבב בעלי תורה ויראי חטא, כדי לתקן את המכשלה.

הן מה שעשו בצינעא, והן מה שפעלו לבסוף מפני ההכרח בפרהסיא, הן אלו מפה בחו"ל והן אלו שבארה"ק, שאחזה ההתעוררות בלבותם לגדוד הפרוץ בזה, ונתמסרו להחזיר עטרת למוד וידיעת שמוש הלכותיה של הלכה החמורה הזו שידיעת פנותיה בקבלה יסודם.

וגם יבואו מקצת מפרטי דברים מהצד השני, אלה שאטמו אזנם לקול הקורא, נחפשה דרכינו ונחקורה, והן מאלה שנקטו בדרך הפשרה והחשבונות לצאת ידי אחוזה השקר שהוביל לעברי פי פחת. והן מאלה שנטו בתחילה שכמם לעזר, ובסוף נתהפכו לרועץ ונוספו גם הם ונבלעו בתוך השלווי עולם בעלי החיתת, ושבאחרית בא השבר המביש, עזות הצעירים בגילוי פנים הפומבי.

כמובן שלא יכולנו להביא בשער בת רבים, כל הידיעות שבידינו וגם נבצר ממנו לגלות חלק מהמקורות שבידינו אף למה שכן הבאנו.

וגם מחרדת המכשולות שמנו מעצור לרוח עיטינו, מלהביא כמה גנויות והזכרת שמות פרטיים וכיו"ב.

אמנם רובן של הידיעות שהעלינו עלי גליון, מלבד שהם מאושרות בעיקרן מהמקורות שהובאו בספר, עוד הרבה מהן ידועות לרבים, זה בכה וזה בכה.

והשאר נסמוך על פקחות ויושר הקוראים, אשר יכירו דברי אמת, ומן הגלויות ידונו על הנסתרות, ויבחינו בין דברינו הנאמרים בצדק ובתמים לבין פרסומי דוברי שקר אשר גברו בארץ.

ולשלמות הדברים והשגת המגמה, הבאנו גם מקצת דברים וספורי ענינים מכלליות המצב והפרצות, גודריה ופורציה, בעבר ובהווה.

ואנו תקוה שתושג עיז השאיפה הטובה שכוון אליה ביגיעה העצומה והטרחה הרבה שהושקע בספרנו זה, ולא נחטיא המטרה ח"ו.

ועיז ילמדו תועים בינה ומוסר, ופתאים ישכילו דעת. ליתן תקומה לאמת ופתחון פה למייחלים אליו ית.

הצעה מוקדמת

לדאבוננו — ובלית ברירה מחמת חומר הענין — נאלצנו להזקק לפרסום ברבים, מה שבכל לב היינו רוצים להמנע מכגון דא.

שכל קורא בצדק, ישווה הדברים זה לעומת זה — הדברים הנאמרים בחלק א', לעומת המועתק בחלק ב', ואם יזכה יבחין ויבין הדברים לאשורם.

ומחמת שרצוננו, שכל אחד ישפוט בשיקול דעת עצמו נמנענו — בדרך כלל להוסיף הערות ותגובות על אתר, בהעתקת מהלך וענייני האסיפה, אע"פ שיש הרבה להעיר. בהתאמת הדברים זה לזה, ובמה שמסתתר מאחוריהם, בלשונות המסולסלות ומגומגמות. ונפחדות.

רשמנו מספרים כדי לסמן על ידם ולהדגיש את הנחוץ לעיון; ובחלקם פרשנו בציונים במדור בפני עצמו. ובתקוה שכל בר דעת יבין, ויסיק המסקנות הנכונות, בעזה"י. ולפעמים הסתפקנו בציון „כוכב“ לתשומת לב.

חלק מהחומר המובא בקונטרס נפוץ ומפורסם לרבים, ע"י טעייפס וכיוצא בזה, ראינו לקבצם למקום אחד, וגם להשלים החסר בהם, מפני שרצוננו להשתדל למנוע אי-הבנה, הבא מפרסום קטעים.

כמו"כ מצאנו לחובה להוסיף גם סדרן של דברים, כדי לפקוח עינים, במה שהטעות מצויה, שמחמת חסרון ידיעתם בעניינים, משתבשת הרגשתם הצודקת. ונעתיר לסייעתא דשמיא שיהא לתועלת לכל מבקש אמת, כ"ר.

* * *

אודות תמיהת הקורא, בהיפגשו בחלקים רבים בקושי הבנת השילוב בדברים במשפטים ובעניינים מני' ובי', ונראה כליקוי בחסר ויתר, — כי לא בנו האשמה, כאמור שמצדנו שמנו הדגש ביותר, להעתיק כפי שנאמרו בדיוק, כפי שיכול כ"א לשמוע ולהיווכח בעצמו ע"י הטעייפס המצויים ביד רבים.

ובמקום שצייננו „נקודות“, הוא בעיקר כשיש ויכוח מהרבה קולות דלא מישתמע, או שלא נקלט בטעייפ בבירור, אך הכל במידה שאין זה מונע את הבנת ודיוק הדברים כפי שנעתקו.

אין הקונטרסים מיועדים לשם התווכחות, כי אין בזמנינו תועלת בוויכוחים, כמו שאמרו חכ"ל ואין תוכחה (וכידוע מה שאמר בזה רבנו בעל „ויואל משה“ ז"ל, בפ' נשא תשכ"ז), כי בעוה"ר, רוב העולם נשתעבדו בכל לבם ומציאותם בכלל לפארטייען, ואינם רוצים לשמוע שום ראי' והוכחה.

ובאמת פנייתנו להללו, אנא מכם סורו נא מעל קונטרסנו, כי לא עבורכם נעשה, כי לא נעשה להגברת ההתנצחות והקנתור, שמילאו חללי עולמנו. וכמובן שאינו מיועד גם לכל האנוסים הפחדנים שמקיימים מצות „תגורו“, בכל ישותם, ושמתים בחלקם לשתוק על כל המתרחש. ובוודאי שאינו מיועד לכל אלו אשר הנם שבעי רצון בכל המצב ה„יהודתי“ והנמוסי הזה, שגם עולם מושפל וירוד, ל„עולם“ ייחשב בעיניהם.

אלא הדברים מיועדים ליחידים הפזורים בכל קצוות, שעל-ידי הפרסום

לרבים, יימצא להמבקשים ודורשים — אלו היחידים הכואבים — אשר מחפשים להתדבר איש אל רעהו, שיישאלו יהודים בני חורין בדעתם ומחשבתם. ומגמתינו היא רק לגלות מה שכחות עצומים התקוממו לכסות ולהעלים מכלם. במה שהם מתארים את העובדות והמציאות כמציאות אחרת ממה שהיא באמת, וזה כל עמלם לגנוב הדעת ע"י הפראפעגאנדע החזקה שיש בידם, עם חלוקת תוארי כבוד וכינויים.

ואם יניחו את המצב ככה, וישימו יד לפה, ולא ישתדלו לברר מה שניתן לבאר, הרי ייעשק הידיעה האמיתית בכל יסודי היהדות מכל ישראל ח"ו. ומעשי דחלב יוכיח.

אנו תקוה שכעת כשוך סערת חמת המשמיצים ישפיעו דברי אמת הנאמרים במצב שקט ואולי יתבוננו.

אנו מוכרחים להדגיש, שבאמת לא התבטאנו, בנוגע לעניינים, וכלפי אנשים, במדה שהיתה ראויה מצד תביעת האמת והצדק. והסיבות מובנות.

ועוד יגיעו ימים ויקויים בנו עתירתנו ופתחון פה למייחלים לך במהרה בימינו, כיה"ד.

חלק ראשון

תוכחתה של תורה

ההוראות שיצאו בזה

ממרו הגאון החסיד מאור הדור

מוה"ר רבי רפאל בלום שליט"א

גאב"ד קאשוי יצ"ו

ה ע ת ק ה

צ"ה יום י"ג מדות של רחמים השמ"ג לפ"ק פ' האזינו.

שנ' וזרכה לכבוד כל תלמידיי החצובים הע"י.

אחדש"ה אודות שנשאלתי כמה פעמים, מענין צער בהמה שיש מערערים, שאין החלב מוקר כראוי.

הנה כפי שראיתי בעלמו, בשבוע זו, במעמד מנקרים מומחים, נחזרר כי צעו"ה, שהצער שקנו בשבועות אלו, מחנויות המוחזקים להיותר עוצים ומהודרים, אינם מנוקרים כראוי, שנשאר עליהם חלב דאורייתא, וגם מחלק האחוריים ה"י שם עם החלב שלהם, בדברים שאינו תלוי במנהג או מחלוקת כלל ואסור מן התורה לכו"ע. על כן הצקש שלא לאכול שום בשר בהמה, כלל וכלל לא, עד שיחוקן הכל בשלימות צע"ה עפ"י דתוה"ק.

ה' העוז ישלח לנו זרכתו להושע בגמח"ט צחוכ"י ושנת גאולה וישועה א"כ.

ולראי' צע"ה

הק' רפאל בלום

ר פ א ל ב ל ו ם

ראב"ד דק"ק קאשוי יע"א
בעדפארד היללס, גיז יארק יע"א

ב"ה. יום ה', צין עשר לחמשה עשר לס' שס וזחזו זכחי נדק תשמ"ג.

(* אחדשה"ע הכרח יאללני לבא בכתובים אף צימים שאין הלבלר יולא בקולמכו מטרדות מלכה של ימים הקדושים, כי נוגע לדברים העומדים בצדומו של עולם. ומעטם זה אבקש סליחה ממעכ"ת על העריחי אהכס באריכות דברים אשר אך לא למותר הנה. הנה כל השנים שעל"ט מעת שאני דר באמעריקא מנעתי עלמי כמעט כגדר שלא להתערב צפרטי עניני כשרות והכשרים ממכה טעמים, ואף צג' שנים ומחלה שעל"ט באו לאזני שמועות מחרידות ומכאיבות במלצ הניקור כל יום מוסיף על חצירו עד שהגיע לכך ע"י סיבות מן השמים שבעש"ת העל"ט הביאו לפני בשר שקנו מחנויות המוחזקים ליותר טובים והראו בעליל לכל רואה כי המכשולות עלומות בהם, גלוי לכל כי בעוה"ל אחצ"י החרדים לדבר ה' מדקדקים במצוות ושומרים מכל חשש כל דהו של אסור דרצנן וצפרע במאכלות אסורות, קהילות הקדושות ביותר שנשארו לנו לפליטה, וכשלים בלא יודעים באכילת חלב גמול דאורייתא שאיסורו זכרת רח"ל. מוצן שלא יוכלתי להתאפק עוד כי ירחתי מגודל האחריות של מי שיש צידו למחות וכו' וצפרע צעון נורא כזה ואמנתי לא עת לחשות ותיקף שלחתי מכתב לתלמידי הי"ו שהגיע אלסם ציום ערש"ק שובה שהודעתי להם בקולר אמרים שיש מכשולות בניקור הבשר ולכן אין לאכול שום בשר בהמה עד שיתוקן הדבר על נכון.

צש"ק אחכ"ל בא אלי הג' הדיין דסאטמאר שליט"א בשם הגאון הנדיק דסאטמאר שליט"א לשאל אודות המכתב הנ"ל והגדתי לו האמת כאשר הוא כי נוכחתי לדעת שהקצבים מכשילים את הרבים בחלבים אסורים אליצא דכו"ע, ואף דאורייתא. צמוטש"ק ליל עיב"כ קרא הגב"ל דסאטמאר צעלענפאן שהוא דורש ממני שאותם אנשים שהראו לי הבשר יראו גם לו תומ"י צחאי הליכה שיראה בעלמו מה מלאו. מאחר שזה הי' מן הנמנע אמרתי לו שששדל למחר לשלוח אליו שלוחים הצקיאים בכל הענין לבאר לו את כל ונוכחת וכו' מרובה בדבר ואמר כי רונה שיהיו שם גם הרב מאדווארי והרב ממאנטעווידעא שליט"א. אח"כ באותה לילה קרא הרב מאדווארי בשליחות הגב"ל מסאטמאר שליט"א והדבר נקבע למחרת יוהכ"פ שאז יתאספו לדבר כנ"ל.

ומאז עד יוה"כ לא שמעתי בדבר כלום עד למוצאי יוהכ"פ באו והגידו לי שציוהכ"פ, הכריז הדיין (פ"מ) צציהמ"ד קהל ייעב לב צמעמד אלפים שהבשר הנמכר במקולין של קהל ייע"ל צוויליאמסבורג הוא כשר בלי פקפוק. ונשתוממתי על שמועה זו כי באה, מכו פירוש הדברים אחרי שהסכמנו להיאסף ולבאר, פתאום מכריזים שהכל טוב וכו' צעוני כחידה סתומה. גם הגידו לי ממכה רציים אחרים שכבר הכריזו צש"ק כ"א לעצמו שהבשר כשר. וצחוכס צקהלת יעקב דפאפא, הרה"ג ר' יחזקאל ראטה והרה"ג מדעצערעלין, ואף ה' מהס לא קרא אלי לשאל אף שאלה אחת אודות הערעור, והדברים היו מרפסין איגרא אללי. אמרתי לעצמי אני את נפשי ונפש הנשמעים לי הלתי השומע ישמע.

צצתי ורחיתי כי צכ"ז לא ילאתי יד"ח ומחוייב אני לעשות כל אשר צכתי להליל רצבות מישראל מעוון נורא ויהי' זה ראשית דרכי לערוך מכתב זה לכבוד הגב"ל שליט"א אשר בלי ספק חסרון ידיעה ועידי שקר מצללים אותם, ואילו ידעו מה שידעתי אני צודאי היו זועקים מרה צרחויות העיר שאסור לכל אשר צשם ישראל יכונה ליגע בצבאר בהמה עד שיתוקן כאשר יצוה,

ע"כ צאתי צזה להודיע להדר"ג ראשי פרקים : (א) בהשתלשלות הערעורים, (ב) סיבת המכשולות. (ג) המכשולות. (ד) התיקונים הדרושים, כפי ידיעתי וידיעת עסקנים המשתדלים צזה ובקיאים צו היעצ. מוצעתי צלדקתם שכאשר ישמעו דברי הגאמרים צאמת ולדק כתורה יעשו.

סדר השתלשלות הערעורים והנסיונות לתקן

(א) לפני צערך ג' שנים ומחלה צה לכאן מנקר מומחה הרה"ג ר' מרדכי מלאכי שליט"א ורחב קלת מכשולות והרעיש ע"ז, אף כי שם האיש לא הי' נודע אז כאן, אבל חומר הענין הי' דורש לעיין צו צכובד ראש ולצבר הדבר. הצירוף היחידי שנעשה אז הי' שקראו אסיפה מרצנים, ואותם המנקרים עצמם שהי' הערעור עליהם הם העידו על עצמם שכשרים הם ומעשיהם טובים וכמוך עליהם, וקיבלו דעתם שכל הדבר הוא ענין של מנהג מקומות ואנשי מדינותנו נוהג צבימו קדם ואין חיוצ לקבל מנהגים חדשים של דרך הניקור צא"י, ועל סמך זה הכריזו צרבים שהכל כשר ויאלכו עניים וישצו.

(ב) מלאו ועד עתה לא פסק הערעור מאנשי א"י שרעשו לשמע דברי הרה"ג מלאכי כשחזר לשם. עיקר המערערים הם חצרי הכולל „הלכה למעשה" שתכליתו לימוד ניקור ומומחיותן וגאמנותן צידיעת ההלכה וחלק המעשה מוסמך והועד מפי הציד"ל מירושלים שליט"א, וכולו מיוסד על מומחים שקיבלו קבלה מפי רבותינו הגאונים המפורסמים מדורות הקודמים שצעלמם ידעו כל דרכי הניקור והלכותיהם על צוריו עוד צהיותם צח"ל כהגאון הגורא הגאצ"ד צריסק. ר"ש סאלאנט ושאר רבני דויניי הציד"ל דירושלים, וצמשך הזמן צאו לעזרתם קלת אנשים מפה. כל הערעורים והטענות לא מלאו און קשצת צין אותם שצידם לתקן ולא האמינו להם, כי הלא תלוי הכל צמנהגים, וכן הי' מפורסם המיד אלל כל ההמון.

לפני צערך חלי שנה נתחזקו הערעורים יותר, ורצ גדול א' התחיל להשתדל לעיין צדבר, והתחיל קלת לראות מכשולות וילא מזה קלת אסיפות רצנים יחודים וקלת צכונפיא, אבל התולאות למעשה לא היו ולא כלום.

(ג) צאמלע הקין צאו איזה עסקנים והליעו שהתאחב"ר תזמין לכאן שני מנקרים היותר מומחים ומפורסמים צלדקתם ויראתם מא"י והם יצברו ויצארו ולא יראו המלצ האמיתי ומה לריך לתקן ויעשו הכל צלינעא מאוד צלי שום פירסום שלא יפגע צבוד הרצנים או קהילות קדושות. התשובה להם הייתה כי אין להתאחב"ר שום שייכות לכשרות הצשר וע"כ אין רלוונט לשלם הכולאות, רק אם המליעים רוצים יכולים להציא המנקרים על הולאות של המליעים עצמם, והם הסכימו גם לזה למען זכות הרבים. שצ הייתה אסיפה של קלת רצנים והחליעו שאינם מסכימים לזה כלל, אלל התאחב"ר השלח שלוחים לא"י לצבר הצשר שם.

(ד) צמשך כל הזמן הי' הרצה משא ומתן צין העסקנים ומערורים לרצנים שונים עד שצחודש סיון העל"ט הציא הרה"ג הנ"ל שעסק צענין החלצים הדבר לאסיפה הידועה של חצרי התאחב"ר עם המנקרים, ומאותה אסיפה נתוודע להם צמקלת, והחליעו לתקן איזה דברים שראו בהם צעלמם מכשול, ושלחו רשימת הדברים הללו צלינעא למספר קטן של רצנים צלצד צע"פ או צכתצ כדי שיצו לנהוג קן צחנויית שחתה השגחתם, וצרשימה זו עכ"פ הודו צמקלת. הרשימה עצמה הייתה כוללת רק מקלת דברים הלריכים תיקון כפי ששמעו מהמערערים ואף דברים אלו לא נכתצו בהוגן לפי דעת המומחים, ומלצד זה כמעט שלא נשמע הדבר לכל אותם שהיו לריכים לשמוע, ולא צאופן וצדרך המחויצ עפ"י התורה (גם יש צשר שנקנה אחר זמן זה שנשאר עליו חלצים שציוו צאותה הרשימה להסיר).

(ה) כמה עסקנים ניסו לדבר עם רצנים מכשירים לעוררם על הנעשה, ולא נעשה דבר, מחמת חסרון ידיעה ובקיאות צדבר. לדוגמא הי' רצ אחד נותן הכשר על חנות צקהלה גדולה

כשצאו אליו שני אנשים לעוררו על הנעשה בחנותו לא רצה לשמוע רק לעק עליהם ודחאם בשתי ידים, ומאז ועד עתה הולך ומפרסם שהכל בסדר. מורה הוראה אחר גותן הכשר על חנות צקהלה גדולה כשעוררו אותו על מכשולות אמר שהוא רוצה לייך ללמוד ניקור בעלמו כדי שיצין, שוב רצה לתקן וחזר בו אחר שדימה דעתו שא"ל תיקון יותר רק לנאות לקצב לעשות כרשימת התאחה"ר הג"ל ודי צזה, הגם שגם כמה מהדברים שהיו כתובים כרשימה הג"ל לריכים אומנות מרובה ולימוד מפי מומחה, ועוד כהנה.

ז) האדמו"ר מוויזשניץ שליט"א במאנסי בשמעו קצת הדברים ואחר שראה בנו שליט"א מקצת חתיכות בשר כאלו הנקנה בחנויות המבודרות, אזה להכריח שאין לאכול בשר עד שיבזרר. ועד עתה עומד על עמדו בפקודה זו. (נוסף ע"ז שלח את ה' מאנשו שלמד ניקור ע"ד אונגארן לראות את הבשר, וגם הוא העיד לו שהמלצ נורא). אחר הכרזה הג"ל היו כמה רבנים שצאו לעטון לאדמו"ר מוויזשניץ, והוא בשלו שלא עוז ולריך לתקן, והתשובה ע"ז מהם צא אחר כמה שבעות שהכל בסדר ויאלכו עמוס וישצע כדלהבן (סעיף ו').

ח) באסיפת התאחה"ר הג"ל נתגלה מקצת מהמלצ הגורא, לדוגמא ה' שם מנקר אחד שמחזיקים אותו מהמומחים ביותר בין מנקרי אונגארן וסומכים עליו ועל דבריו. מאוד וכשהראה לפני הרבנים אופן הניקור הוליא מתחת ידו כד' בחזקת מנוקר ונשאר עליו חלב גמור, ונעשה שם רעש גדול ממנקרים אחרים שהשאיר חלב. גם נתגלה שם מעשה בחלב העחול שהוא לאורייתא.

ט) בכ"ז מג"א העל"ע כשהי' הרב הגאון האדיר אב"ד דירושלים בקרית יואל צהילולא של רבה"ק מסאטמאר זי"ע הפלירו בו שני פעמים אנשים מסויים שיחתום על כרוז שהכל מסודר ועוז בניקור הבשר באמעריקא בלי שיחיה לו שום ידיעה או בירור בדבר (מוצן מאליו ססירצ ולא חתם).

י) בשבוע שלפני ר"ה הגיע לרבנים מהתאחה"ר מכתב עת הנקרא "התאחדותנו" והדפיסו שם דברים שהם מכוונים ליתן הרושם שכל השערורי' בענין הניקור אין לו כל יסוד, ולצורך זה אירפו מכתב מהבד"ץ שיש לסמוך בזה על רבנים המפקחים בארצה"ב, ובאותה שעה ממש נדפס ב"דער איד" מא' המפקחים היותר מפורסמים שהכל עוז ומסודר. וכ"ז השאיר רושם על הקורא שכל הבשר מותר לאכלו בלי חשש ופקפוק, וכ"ז אחר שכבר ידעו מהג"ל ועוד מקורות שונים מהרבה הפירות ומכשולות. אלה הם קצת מהדברים שעברו ויש הרבה יותר וקשה לפרוע.

סיבת המכשולות

והנה לפום ריבעא כל עובר ישחומם איך נהייתה הדבר הזה איך אפשר שקצבים שומרי תורה ומצוות יכשילו את הרבים באיסור כרת רח"ל, ואיך אפשר שרבנים גאוניס ולדיקים לא ירגישו בדבר ולא ירלו לתקן ויסמכו על שמועות פורחות ויכשירו דברים בלי חקירה ודרישה ובירור ובפרע אחר דיש קלא דלא פסק ההולך וחזק צערעוריס שיש מכשולות עלומות, וכ"ש כשכבר נתגלה קצת דברים לעיניהם.

א) התשובה ע"ז הוא רשימת הסיבות אשר יבוארו כאן, ונוסף עליהם ציטודם הוא מלצ היהדות בכלל היום שדעת צעה"ב דוחקת ולוחצת על הרבנים למשול בהם והרבנים חסרים אונים לעמוד כנגדם כראונם האמיתי מפני התראותיהם והגזמותיהם, שקריהם ופיתווייהם אשר רבו בכל דבר אשר אין כאן המקום להאריך בו. זהו צורך כלל. ובפרעות פרשת החלצים יש כמה סיבות ונפרעם בקלרה.

ב) הרבנים הגאוניס כמעט שאין בקיאים בהלכות ניקור וצדרכיו למעשה ובהפרח סומכים על המנקרים שהם הקצבים (ויש רבנים שזוכרים מעט משנים קדמוניות מה שראו או שמעו, או שלמדו עתה קצת אחר הערעוריס. אבל לפי עדות המומחים א"א להיות בקי להבין באופן זה).

וכיון שבהכרח סומכים על הקצבים א"כ זידי הקצבים להעות לצבם כרצונם בעדותן וחלקלקות לשונם, ולדאצונינו הלליחו צדק מאוד.

ג) המנקרים רוצם למדו אחד מהשני, ואין יסוד חזק למקור לימודם. וכ"ז בחלק המעשה אבל בחלק ההלכה אינם יודעים כלום, וכל מעשיהם כמעשה קוף בעלמא, ואללם הוא כחלק מאומנות הקצבות ובהרבה חנויות משתמשים לאורך זה צקלים ורקים ע"ה, פועלים שכירים שהראו להם הפעולות שעליהם לעשות.

והנה ידוע מפי סופרים ומפי מומחים כי ניקור קשה ומסוכן יותר משחיטה, ואם בשחיטה נריך: א) לימוד ההלכה על צוריו, ב) לימוד למעשה ממומחה מוסמך, ג) כתב עדות משוחט מומחה שיודע האומנות, ד) כתב קבלה מרצ שיודע איך לנסות — כ"ש וק"ו בניקור שריך כל אלה.

ד) מספר המועט מהמנקרים הזקנים שעליהם סומכים על מה שקיבלו בשנים קדמוניות רוצם דרוצא היו פחותים מכן כ' ולכל היותר כ"ד שנים בתחילת המלחמה, וזימי הזעם הופסקה השחיטה הכשירה לגמרי בהרבה מקומות, ויש שהי' הכפסק להרבה שנים, וידוע ממומחים שאף מומחה ורגיל בניקור אם מפסיק עצדתו לאיזה שנים שוכח לגמרי, וא"כ על מי סומכין בזכירה קבלת ניקור אונגארן.

ה) באונגארן לא השתמשו כלל בחלק אחוריים אפי' עם ניקור, נמצא שכל מה ששייך לחלק אחוריים אין שייך לזכור כלל מאונגארן כיון שלא השתמשו בו ולא ניקרו אותו (ואם הי' מנקר שעה כן על דעת עצמו הרי צדק עצמו הי' נפסל מאומנותו).

ו) מלפנים בכל מקום לא היה לקצב דריסת רגל בחנות אלא בשעה שהי' שם משגיח ממונה מהקבל שהשגיח על הכל. המשגיח לא קיבל משכורתו מאת הקצב, ולא היה תלוי בו כלל והוא היה לו מפתח החנות ורק הוא היה יכול לפתוח החנות. וכאן הכל ציד הקצב או שכירו ועליו סומכים בכל דבר בין בידיעת ההלכה ובין צמח שמקיים למעשה ואף כי הרבה הם שומרי תומ"ל באמת מ"מ א"ל לסמוך על הקצב בכל כה"ג כי הנסיונות גדולות, בעירחא והפסד ממון הרבה בהשלכת בשר הרבה לאשפה, וצמח הזמן משגגה יולא להתרשלות ופשיעה עד למזיד, והקצבים צמח הזמן נעשים מעזים נגד רצונם ואינם לייחוס אפי' בגלוי צמח שמחכירים להם וכ"ש בצמח. לדוגמא, בא' החנויות המהודרים ביותר שאלו את הקצב הממונה על החנות למה מוכרים אללו סאלאמי כיון שהוא מודה שהוא עריפה מחלצים, אמר אילו לא הי' עתה המבומה הי' מפסיק מלמכור (ובשביל זה מכשיל רבים צמחיד, ומה הי' עד המבומה הלא ידע מזה גם לפני כן כפי עדות פיו עצמו).

בהרבה חנויות מהרים עתה כבר מאוד מפני הערעורים שלא למכור חתיכה שלימה שאפשר להכיר חלבו עליו, ובחנות של קהלה גדולה אמר בפירות שהכלת הקהלה פקד עליו שלא ליתן חתיכה השלימה לשום קונה, ועוד הרבה כאלה.

המכשולות

א) החתיכות בשר שהציאו לפני נקנו ע"פ עדים נאמנים (ביודעו ומכירי שנאמנים כמאה עדים) מלוקט מצמח חמשי-עשרה חנויות היותר טובים. מרוב חנויות קנו הרבה מיני חתיכות ויש שנעלו כמ"פ גם חתיכה אחת פעם אחר פעם כדי לברר היעב ומכל החנויות כולם צלי יולא מן הכלל לא הי' אף אחד שהי' נקי ממכשולות. החתיכות שהראו לי לא היו כל מה שקנו שלא הי' פנאי ואורך לראות הכל.

ב) חמשי-עשרה החנויות הנ"ל שנמצא החלצים בצמר שלהם, כוללים גם אותם שרוצים לדמות לעצמם ולומר לאחרים שהם נקיים ולא מהם המדובר, אלא שאין רצוני לגלות שמות חנויות ומה הם החתיכות שנמצאו בהם וכו', כי אין זה כונתי, ודרכי מעודי צדרכי שלום ולא לצזות ולהשפיל או להרבות מחלוקת ח"ו וע"כ מנעתי מלגלות זה להדיח אף למי ששאל ע"ז, ועיקר מטרתו הוא להודיע,

כי מצב הניקור בכללו באמעריקא הרום עד היסוד וא"א לאכול שום בשר בהמה כלל עד שיתוקן כראוי.

ד) כבר נתבאר למעלה שהי' מחתיכות הללו שנקנו בחלב אשר עליהם אחר שכמה מחברי התאחדות ליוו צלינעא להסיר אותם החלצים.

ה) ע"פ המנקרים שהיו שם נעשה רשימה מ"צ חלצים שנמצאו על אותן החתיכות ואלה הם שמות החלצים :

- (א) עריפה קאלנער נאלא מחלק האחוריים עם חלב שעליו.
- (ב) ק"ה הללע הי"ג.
- (ג) קרום היותרת מעט.
- (ד) חלב שתחת קרום היותרת.
- (ה) ק"ה הקרום העצ שעל הכסלים.
- (ו) קרום הדק שהוא הקרמי דכפלי.
- (ז) ק"ה חלב הכליות על הצפר עצ של הערפא.
- (ח) חלב שעל השפונדר.
- (ט) קרום הדק על הרחפלע וחלב שתחתיו.
- (י) סחוסים של ללע י"צ וי"א וכו'.
- (יא) צפר שבין ללע י"צ לי"ג עם הללע.
- (יב) חוטי דכפלי מק"ה מן החוט.

ו) החלצים שרשימה זו אף כי מועטין יש לתלות במנהגים (וגם צ"ח יש חילוקי דיעות אם תלוי במנהג ואם מנהג אונגארן הי' להיתרא) אבל רובם אינם תלויים במנהג כלל ואסורים לכו"ע ובכל מקום בעולם, ויש מהם מדאורייתא, וכמובאר בכל ספרי ניקור. כל מנקר בקי יודע מתוך הרשימה שהדבר כן, וש"אין לפלפל בזה.

ז) טעות גדולה נפוץ בין העולם ואף אצל רבנים שכל המדובר הוא בענין ללע י"צ וי"ג (אף כי זה עלמנו היו נוהגים לאיסור ברוב המקומות), שדבר זה הוא רק א' מהדברים, אבל יש עוד הרבה דברים שאינם שייכים למחלוקת הללעות כלל. וטענות כאלו הנפוצים בהמון, כמו מנהג ויללע י"צ וכו' מטשטש המוחות ומבלבל הדיעות.

ח) אין לדייק מהרשימה הנ"ל שאין ממשלות יותר מזה אלא שכבשר שהביאו לפני הי' עליו אלו, אבל גם היו עוד ענינים בצפר שצ"דם שלא הראו, וחוץ מזה מוצן שמן הגמנע לקנות כל מיני צפר מכל חנות כדי לברר הכל מחמת היגיעה ודמים מרובים שעולה.

וכבר נתפרסם גם גביית עדות מחלצים שנמצאו על חתיכות שנקנו בעת שהאדמו"ר מוויזשניץ נזכר הכרזתו.

ט) מלבד מה שראיתי בעלמי נתברר מכמה מקורות נאמנים אשר אכ"מ להאריך בהם נמכשולות שונים, ופשיעה וחסרון ידיעה שבניקור.

חץ מפשיעה בניקור עוברים על מנהג אונגארן שאסור להשתמש בחלק אחוריים כלל אפי' בניקור, ונתברר בצירור גמור שבצית המטבחים כאן חותכין עם חלק הפנים חתיכה גדולה מחלק אחוריים ושולחים אותו לחנויות ולאו תלויים בזה ברחמי בעלי החנויות הקצבים אם מסכימים להפסיד ממון הרבה בקציעות ולזרוק חתיכה זו לחשפה, ואם יודע כמה לחתוך, או שישתמש בו לקונים בגלוי או בסתר, ובמליחות נתגלה שכמה חנויות מוכרין חלק זה בפועל בלא ניקור, וכ"ש שיש שמנקרים (לפי דעתן) ומוכרין.

י) הקצבים עצמם מעידים שמוכרים לעשות סאלאמי ווארשטן צפר שאינו מנוקר, ושהסאלאמי אסור, ועכ"ל כולם מוכרים אותו בחנויותיהם.

יב) כל הצער הנמכר לחנות (האלסעול) בכל קצווי עולם נשלח בני ייקור כלל, ונמסר לבעלי חנויות שרובם (מחוץ לשכונות החרדים וכו') קלים שאינם נאמנים כלל שינקרו הצער, והמון הקונים סומכים עליו שהצער הנמכר הוא משחיתת גלאט שבצרוקלין, ולא עולה על הדעה לסתם אדם שיש חששות של חלב ושריף ייקור ובקיאוח ונאמנות זכה.

יותר ממה שכתוב כאן יש במליחות המכשולות, ובנסיונות שניסו לתקנו במשך ג' שנים וחצי שעברו על"ט, והמלצ נורא ואיום ר"ל, וכל הענין מזהיל הרעיון ואף לעלמי נראה אני כחולם חלום, אלפים ורצבות בניי וכשלים באיסור חלב הנורא ואין דורש ואין מבקש לתקן, וכשנעשה איזה רעש צעיר ממחרים להתאסף האיך להשתיק ולהודיע כי יאכלו עניים וישצעו, והמון עם הולכים לדרכם בדברי נעג וצח ועענות של הכל שאין קץ לדברי רוח.

ע"כ אליכם אישים אקרא רבנים גאוניס ולדיקים אשר בית ישראל בכל כנפיכם יחסיון, אנא חוסו נא להודיע תומ"י לרבים, כי ימנעו לעת עתה ממכירת וקנין צער לגמרי עד שיתקנו כאשר יבואר, ואף כי קשה מאד, מכל מקום לאכול חלב קשה הרבה יותר צרה וצבא. והחוב על כל אדם מישראל לעשות כל אשר זכחו להשיג רבים מעוון פלילי. ואם נשאר עוד ספק בלצכם, נא תזמינו מנקרים מומחים מא"י לצא לכאן ולצרה.

אופני התיקון

לדעתי יש ענה נפלאה לתקן הניקור באופן נוח וקל וצלנעא, ואם רואה כהדר"ג נורך יכול להתקשר אחי לשאר הפרטים.

והנני צעוח בצדקת הדר"ג שיבא נעשה כל אשר זיכולתכם למען כבוד ה' וכבוד עמו. וה' ירחם על שארית עמו כי אין לנו לישען אלא על אבינו שבשמים, הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים ויערה עלינו רוח עהרה ממרום ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

ואכפול להודיע שח"ו אין כוונתי לנער שום נפש מישראל או שאר כוונות, (וע"כ אבקש בכל לשון של בקשה שלא לפרסם מכתב זה כלל וכלל לשום צ"א) רק אדרבה כוונתי כדי שלא יכשלו בני ישראל קדושים באיסורים חמורים, וה' העוז ישים חלקנו בין החרדים אל דבר ה' ורק לתקן, וכל המסייע הוי ממזכי הרבים, ומכה לאורו של משיח צדקתו במהרה דידן וגמח"ט לכולנו בתוכ"י צע"ה אכ"ר.

הק' רפאל בלום

סדר ההשתלשלות

[א]

אחר שעברו כמה שנים, בהשתדלויות בדבר גדרת פרצות ומכשולי "ניקור הבשר" בנווארק ועסקו בזה עם כל הנוגעים, והמכשירים, ועם הרבנים שכידם לתקן, וגם ע"י הבי"ד של העדה בירושלים, ועוד מאמצים רבים, מהשדכים באמריקה ומא"י, שדברו כמה פעמים עם הרב דק' סינעט-סאטמער, והוא הפנה אותם לדייני הקהילה.

וביחוד עסקו הרבה עם הרב שעסק מסביב לזה מטעם התאחדות, ואתו עמדו כל הזמן בקשר מתמיד, ושתפו אותו הרבה בדיעת המצב ופרטיות המכשולות.

במשך כל הזמן עמד הרב מקאשוו שליט"א בקשר עם רבנים ועסקנים, לטכס עצה לתיקון הפרוץ — על אף שלא ראה בעיניו את מכשולי החלב. —

ובעשירי'ת הובא לראשונה לפני הרב שליט"א הרבה התיבות בשר עם החלבים שעליהן, בנוכחות הרבה מנקרים, רבנים ומורי הוראה ותי"ח וראשי ישיבות ובקיבוץ של כמאה איש, ושמעו גם את העדים קוני הבשר, ואת המומחים שהתעסקו בדבר, (ונציון שהי' מנקרים וקנים שנים מאונגארן וכמו"כ משאר מדינות — עם קבלה).

וכמעט זה נתברר להרב שליט"א חומר המציאות והחלטת דעת תורה כדת מה לעשות. ומיד החלט שאסור להשהות אפי' שעה אחת, והוציא אזהרתו הידועה מיום י"ג מדות תשמ"ג לפ"ק, שבענוותו היתירה כתבה רק לתלמידיו, בפרטיות, וגם ציזה לא להדביקו, אפי' בבית מדרשו.

עלינו לציון במיוחד — שלפני פרסום זה, התקשר הרב מקאשוו שליט"א עם הרב אברהם לייטנער שליט"א, והודיעו במרירות מה שראו עיניו, ושאיין לו מנוס רק לפרסם אזהרה לאפרושי מאיסורא. גם הוצע לפניו שיבוא לראות הבשר, עם החלבים שעליהן, ונמנע הדבר מצדו.

מכתב הזה אם כי נשלח בצנעא כנ"ל, היכתה גלים ונתפשטה חיש בכל אפסים. וכל יראי ה' עם המון ארץ רבה, ניחתו לקול אזהרת צדיק, ולא קם רוח באיש לערער אחרי הוראת גדול המקובל לרבים ביראה וחכמה.

[ב]

עד שבש"ק שובה בא הדיין דק' סאטמאר (וומ"כ) כליווי בע"כ א', והרב ביקש שרצונו לדבר עם הדיין ביחודות, ושאל הדיין אודות המכתב אזהרה מיום י"ג מדות (יום ה' העבר) בדבר הניקור, ושכאטליו סאטמאר הקצב הוא טוב בניקור ויש עוד כמה פיינע אידן בזה שם.

ואמר לו הרב, אינני נכנס בדברים אודות שמות פרטיים של אטליוזים, רק באופן כללי ברור לי — כמו שברור ששבת היום בעולם — שמצוי הכשלת הרבים בחלבים אסורים אליבא דכו"ע. ושאל הדיין על הסיבה שלא כינס אסיפה מרבנים לזה.

השיב לו, שכבר עשו כמה אסיפות בדבר הניקור ולא יצא כלום, וראיתי שהוא עולם הפקר, שגם כשרבנים באים לאסיפה ומחליטים וחותרים יתכן שבעלי האפים מפרסמים הנוסח כרצונם גם על מה שהרבנים לא חתמו. (ולפעמים גם מה שדייקו שלא ייכתב — כפי שהי').

וגם בנכתב ונחתם ונתפרסם — באים הבעלי בתים השליטים ומפרסמים כרצונם החלטה אחרת למעשה כחזרה מההחלטה והחתימות, — ללא חתימות רבנים כלל.

והזכיר לו לדונמא את אסיפה אודות חב' "הצלה", שהיתה ביום ח' אייר בבית הרב מדעברעצין — גם אודות הנוראות מענין חוקי סדום והציונים קאמש וסאלאראזש ומריעיהם, והחלטת הרבנים וחתימתם אחרי האסיפה בבית הרב דק"ק ווינא בחודש אדר, שאחרי כמה הרשים

כשהגיע לקיים את ההחלטה למעשה, פרסמו השליטים חזרה בשם עצמם כבעלי הקהילות — במקום הרבנים.

ולכן לא נראה שום אופן, או לישוב בדרך וידום, או לצאת יחידי, ועשה פשר דבר לעורר רק לתלמידים, שחיובם רמז עלי' ושכירי להפרישם.

ומעשיו בידכם להתאסף לבדכם, לתקן, או לפרסם יאכלו ענוים וישבעו.

וכן אמר לו הרב מקאשוי בשיחה זו, על סבלו רבות בשנים עוד בחיי מרן זי"ע, ושהי' לו צרות ויסורי הרבה, מבעלי האפים דאז של התאחדות, והוכרת להשתדל כמה פעמים יחידי, אך בשנים האחרונות בחשבו שנשתנה המצב בזה לטובה, ובפרט שמאז פטירת מרן זי"ע — האחריות רובצת יותר על כל אחד חשב שאפשר יהי' לעסוק יחד. וכן עשה עד הנה. ואחרי ראות הכלולים שנעשים ובפרט בשנה האחרונה, לא מצא עצה אחרת אלא כנ"ל.

[ג]

ובמוצאי שבת שובה הנ"ל טילפן הרב דק' סיגנט-סאטמאר להגה"ק הרב מקאשוי אודות מכתב האזהרה הנ"ל.

שאלה: היתכן שפרסם הרב מקאשוי איסור על הבשר ללא דין ודברים?

תשובה: אחרי התעוררות והשתדלות זמן כה רב וממושך ללא תיקון, נשלח המכתב באופן צנוע ופרטי לתלמידים, שהם בוודאי ישמעו בקולו, ועבורם לא נראה שום היתר, למנוע זאת מאתם לאפרושי מאיסורא.

שואל: — בחרי אף, — כ"ז נעשה ככוונה להבאיש ריח סאטמאר?

תשובה: — כדרכו במענה רך — איך מצאו כי כזאת, והיעלה על הדעת לפגוע בהודים יראים ושלמים, והלא ככוונה לא הזכיר שום שם אטליו בפרטיות, כי על המציאות הכללית, יצאנו לעורר, שיש מכשולות רבות ונוראות, ועד שיתוקן הענין, אי"א לסמוך על שום מקולין.

שואל: מאן יימר?

תשובה: אני ראיתי בעצמי את הבשר עם החלבים.

שואל: בענין העדות על מקום קנייתם?

תשובה: שעי"ז יש אנשים נאמנים כמאה שקיבלו עדותם — לא קרובים וכו'.

שואל: דורש ממנו שאותם האנשים שהראו הבשר להרב מקאשוי, המנקרים והעדים וקוני הבשר, יבאו תיכף ומיד, להראות לו הבשר הכלתי מנוקר — שנקנה מחמש-עשרה החנויות — ולהוכיח לו את כל.

תשובה: שיברר מה ואיך אפשר לסדר בזה — ואכן אחרי שהות קצרה, השיב הרב שליט"א בטעלעפאן שהדבר הוא מן הנמנעות — והסיבות מוכנות, כי הבשר המדובר נמצא מוחזן לעיר, ומובן שנכספא באופן שאי"א שיהי' נמוח להכניס לבוקר עירי"כ וב"ש לאותו לילה.

ובדבר הבאת העדים, הקונים, הם לא יכולים לבוא מפני המורא והפחד, כמוכן.

שואל: מה יש לפחד, וממי הם מפחדים, ממי יש לפחד באמעריקא?

תשובה: והרב שליט"א הסביר שוב על קושי הדברים, וגם הטעים שכבר הי' מעשה וכך נהג הגאון רבי שלמה קלונער ז"ל ושכן נפסק במי טוב טעם ודעת.

[ואכן אחרי חקירה ודרישה אצל רבים מהעדים והמנקרים והשאר (יותר מעשרה מהעדים), לא הי' אף אחד — אף מכאלו שאינם ידועים לפחדנים — שיסכים לבוא בעד כל הללי דעלמא כי זה ענין של מסי"נ, ואף אם לא לאלתר, לאחר זמן [רק באפשר אם יבורר להם שיוכלו למסור הדברים לפני בי"ד שיקבלו האחריות המלאה לפודיות].]

— וכשעמד על דעתו, אמר לו הרב שליט"א, שישתדל שלמחר בעירי"כ, יבואו אליו הבקיאים

היטב בכל הענין, לברר לו את כל ונוכחת.

שואל: הלא הבריר על אתר נחוצה, מפני שמחר בעירי"כ (יום א') יהי' שחיטה גדולה,

לצורך יו"ט וצריכים לדעת מה לעשות?

תשובה: שלא ישחמו הפעם.

שואל: מה, אי אפשר לעכב השחיטה?

תשובה: בלשון של רוגז ותמי' — אי"כ מה רצונו, שישחטו ויאכלו כמו שאכלו בשלושים שנה, ואתם מסלקים בזה את כל האחריות ממני, כי טענתי ברורה, שנתברר לי עתה, שהניקור לא טוב ובאריכות הזמנים חלו רפיונות והזנחות, ואיך תרצו לאכול עכשיו, אחר שאין מציאות להראות תיכף את הבשר, ומידי ספק בוודאי לא יצא, והדבר המחויב לפה"פ — מספק — למנוע השחיטה הזאת לעת עתה [והוסיף הרב שליט"א לומר לו, הלא לעיוכ"פ לא צריכים בשר כי לא אוכלים בשר בהמה — וכששאלו — על מוצאי יוה"כ"פ — ענה לו שלא, "ויק" כלום כשיסתפקו בבשר עוף].

[ד]

אח"כ קרא גם הרב מאודווארי בשליחות הרב דק' סינעטי-סאטמאר בטעלעפאן לחוץ יותר בהשתדלות שיבואו עוד במוצאי ש"ק (עם הבשר), ואחר שהבין הקושיים הכרוכים בזה כנ"ל — שעם כל ההתאמצות הכי גדולה, הלואי שיוכלו להכין את זאת עד הפוקר, כפי המדובר מקודם — ומסר הדברים לשולחו — התקשר שוב בטעלעפאן.

ולאחר שהמשלח לא הרף מלהחין, הוסבר להשליח בפרטיות — כי אתו היה אפשר להרחיב הדיבור, ונוכח לדעת שאם באמת מתכוונים לביורר ראוי ונכון, אין ערב יו"כ בכלל זמן גרמא להגיע לתכלית הנרצה, בישוב הדעת, ובכלל לא נתפבל על הדעת ולא הובן מה התכלית מלחץ הבהלה הזאת מתוך הנסיון של התנהגות וההתתייחסות מהעבר, ואזי הוחלט עמו שביום ג' (למחרת יוה"כ"פ) יתאספו לדון בדבר, ובמפורש ירד מעל המחשבה, ונתפבל מה שדובר מקודם על הפגישה בערב יום הכיפורים.

מלבד שההתאמצות המבוהלת, היה סכנה להרב שליט"א, — בחולשתו אז כידוע, — וללא הכרעת פשר דבר המהירות, והחפזון המזר, והי' הרב שליט"א כמסתפק וחושש, וההתחשבות והזהירות ומתינות ויישוב הדעת נחוצה, ולא ליכנס בפתאומיות, עד שיבורר הצעדים הנכונים שאמנם מובילים לתיקון.

ובמובן שע"י הצעת ההסכם וההחלטה עם השליח לאסיפת הדיון ליום ג' מחרת יוה"כ"פ, ושבוטל בזה כל המדובר לערב יוה"כ"פ — נשאר הנכונה, שעד אז יודיעו שלפחות מוטל הדבר בספק, וימנעו לע"ע מלאכול עד שיתברר לכל בעליל.

במוצאי יו"כ"פ באו והודיעו הנתפרסם, מה שהוכרז ביוה"כ"פ לפני תפילת מוסף ובפני הס"ת שהבשר מאיטליו סאטמאר הוא בשר, ומותר לאכול הבשר.

אי"א לתאר איך נבהל הרב שליט"א ונשתומם בשמעו שמועה זו, ממש כאילו נפל עליו קורה רח"ל, כי אחר כ"כ דין ודברים שהי' נראה לו, כי רוצים בביורר האמת ולהצטרף להשתדלות התיקון, וכזאת ייעשה, אהה.

והמסקנה הפשוטה היתה מובנת, שאם בה פשוט וברור להכריז שהכל מותר מה עוד יש לו לברר.

ובזה גם נתחזק חשש של החפזון המובא לעיל, ונוסף עוד קושי, שאדם עשוי לאחזוקי דבריו, ולכן רחוק הדבר מתועלת, כמובן.

[ה]

למחרת יוה"כ"פ פנה הרב מאודווארי בהצעה — שאע"פ שהכריזו בסאטמאר — מ"מ אולי יש מקום לקיים את המדובר ליום ג' — והשיב לו הרב כנ"ל.

ומחמת שמכל השיחה עם הרב דק' סינעטי-סאטמאר, היה המשמעות ברורה, שדיונו הוא מסביב לקהילתו, במילא לא הי' כל נפק"מ אליבא דאמת, אחרי ההכרזה המחלטת.

ביום א' ערב חג הסוכות, שלח הרב את מכתבו הארוך והמפורט אל הרב דק' סינעטי-סאטמאר בתקווה להעמידו על האמת והנכון כפי שהי'.

ובליל א' דחוה"מ"ס קרא הרב מוקאשוו שליט"א להרב דק' סינעטי-סאטמאר (ע"י טעלעפאן), להתדבר אתו, אולי ישתדל לתיקון הנדרש, — אחרי קבלתו את המכתב המפורט.

אבל לא ניגש לטעלעפאן, ובמקומו ניגש לטעלעפאן משמשו הי' משה פרידמן והעיו לדבר
כחוצפה נוראה (קבענו הדבר לדראונו, וללמוד לקח על הומר ושפלות מצבנו בעוה"ר).
בחזרהמיים נפוצה השמועה כפי כל, שהרב דק' פינעט-סאטמאר מתכוון לקבץ הרבים, ולדבר
לפניהם, כפי שדיבר.
ומחמת הרצון למנוע חיה"ש, נשלחו אליו כמה אנשים חשובים לדבר על לבו על כך.
ובעוה"ר יצא מה שיצא, ירחמנו הי' ויגדור פרצותינו כמתרה דידן, ונושע בי"ר.

חלק שני

הכחשה או הודאה

גילוי הדברים כהווייתם מהצד הבי

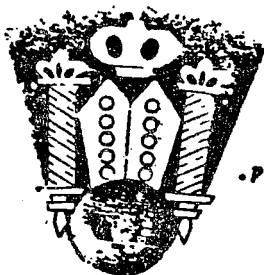
שלחלק ולפלוג יצאו

— מפיהם ומפי כתבם —

התאחדות הרבנים לארצות הברית וקנדה
CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue
 Brooklyn, N. Y. 11211
 384-6765

יום ג' לסדר קרח, א' תמוז שנת תשמ"ג לפ"ק.

ישיבה שניי אודות בניקורי

אחרי מסא ומתן ודיונים, הוחלט להציע כדלהלן:

- א. לאודיע לרבנים המכשירים ולהזהיר לכל העוסקים במלאכת ניקור, שיש הזנחה רבה בניקור חכנד שיש בו חשש חלב הכליות.
- וכמו כן יש חסרון ידיעה בניקור היותרת הנקרא "דיקע טענדערליין" שיש התיכת חלב סרוך בו וקרומים פב' הצדדים. וגם החלב שתחת הקרום.
- הפסתמשים עם החול ידעו שצריך ניקור היטב.
- ב. אודות הבשר שאמר צלע י"ב. היות שבדוב קהלות ואפילו במדינת אונגארן לא נטלו בשר זה, לכן צריכים לכה"פ איזה השגחה שניקרו הבשר הזה היטב.
- ג. בשר שתחת הצלעות מקום הקרום חלבן העב, היות ולפי הרבה שיטת פוסקים ראשונים ואחרונים יש בו חשש חלב גמור, ע"כ נכון לנקר כל החלב שתחת הקרומים.
- ג.ב. כ"ק אדמו"ר הגאון הצדיק מטאטא שליט"א נשיא הכבוד של התאחדות החלים לאמן כל האסור לעיל, בהאשליז שלהם.

הכחשה או הודאה

כג

הגילוי הפומבי הראשון

העתק פראטאקאל של אפיפות ב"ה התאחדות" סיון-תמוז תשמ"ב

ישיבה שני' אודות "ניקור"

ב"ה, יום ג' לסדר קרח, א' תמוז שנת תשמ"ב לפ"ק.

אחרי משא ומתן¹ ודיונים, הוחלט להציע כדלהלן:

(א) להודיע² לרבנים המכשירים³ ולהזהיר לכל העוסקים במלאכת ניקור, שיש הזנחה רבה בניקור⁴ הכבד שיש בו חשש חלב הכליות. וכמו כן יש חסרון ידיעה בניקור היותרת הנקרא "דיקע טענדערליין"⁵ שיש חתיכת חלב סמוך בו וקרומים מבו הצדדים וגם החלב שתחת הקרום.

המשתמשים עם המחול ידעו שצריך ניקור היטב.

(ב) אודות הבשר שאחר צלע י"ב, היות שברוב קהילות ואפילו במדינת אונגארן לא נטלו בשר זה, לכן צריכים לכה"פ איזה⁶ השגחה שינקרו הבשר הזה היטב.

(ג) בשר שתחת הצלעות מקום הקרום הלבן העב, היות ולפי הרבה שיטת פוסקים ראשונים ואחרונים יש בו חשש חלב גמור, ע"כ נכון לנקר כל החלב שתחת הקרומים.

נ.ב. 7:

כ"ק ארמו"ר הגאון הצדיק מפאפא שליט"א נשיא הכבוד של התאחדות, החליט לתקן כל

האמור לעיל, בהאטליז שלהם⁸.

וזה לשון הרב שליט"א במכתבו (סדר ההשתלשלות אות ה') בדבר הפראטאקאל הנ"ל:

(ה) צמשך כל הזמן ה' הרצה משא ומתן בין העסקים ומעוררים לרבים שונים עד שצחודש סיון העל"ט הביא הרכ"ג הנ"ל שעסק צענין החלצים הדבר לאסיפח הידועה של חברי התאחדות עם המנקרים, ומאותה אסיפח נתוודע להם צמקלת, והחליטו לתקן איזה דברים שראו צהם צעממם ממשול, ושלחו רשימת הדברים הללו צינעא למספר קטן של רבנים צלצד צע"פ או צכתצ כדי שיצו לכהוג כן צחננויות שחתח השגחתם, וצרשימא זו עכ"פ הודו צמקלת. הרשימא עממא היתה כוללת רק מנקלת דברים הצריכים תיקון כפי ששמעו מהמערערים, ואף דברים אלו לא נכתבו כהוגן לפי דעת המומחים, ומלצד זה כמעט שלא נשמע הדבר לכל אותם שהיו לריכים לשמוע, ולא צאופן וצדקך המחוייב עפ"י החורכה. (גם יש צשר שנקנה אחר זמן זה שגשאר עליו חלצים שציוו צאותה הרשימא להסירן.)

(1) מקצת הפרטים מתאסיפה הזאת ומה שנתברר, ובאיזה אטליזים, ימצא הקורא ברא"ק "התאחדות" (2) תיאורו של הרב לייטנער מספרים 18, 24, 25. והמכתב הזה הוא המדובר ע"י הרב לייטנער מוצש"ק תולדות מ"ג.

(2) ל"הודיע" לרבנים המכשירים — יש לקחת לתשומת לב למי מיועד הכתב הנוכחי.

(3) "המכשירים" עיין רא"ק (2) במספרים 35, 43, 50, 55, 57, 121, 236, 251—254.

(4) להביט ברא"ק (2) 25.

(5) שם 24.

(6) היינו:

(א) שקובעים שברוב קהילות ואפי' במדינת אונגארן לא נטלו בשר זה, בכ"ז השתמשו בזה פה — וכמוכן שלא ירעו מניקורו (כי לא ישתמשו מלפנים בכל הבשר).

(ב) שלא ניקרו את החלב כפי שמזכר בחת"ס ועור.

(7) מצאנו להעיר: שאם אמנם לא רצינו בתחילה לתת יד לפרטום ה"נ"ב הזה, אשר הוא בבחינת, בעי לכפורי יד' בההוא גברא" והר"ז כמתכבד בקלון חבירו, בכל זאת הכרענו, לבל להשמיטנו, מחמת היושר שבדבר שהרב מפאפא שליט"א קיים בדידי' מודים דרבנן, על העבר דהיינו שבחיייה. — ועיין במכתב הרב שליט"א, המחשולות" (אות ד') ואות ה' "רשימת החלבים", ובמסקנות⁵¹.

(8) לתשומת לב: הוחלט "להציע" שיש הזנחה רבה" ו"חסרון ידיעה" ו"חשש חלב", ו"חשש חלב גמור" וצדיכים "איזה השגחה" ו"החליט" "לתקן".

תוכן ורשימת המשתתפים הדוברים באסיפה
שהתקיימה ביום כ"ה תשרי תשמ"ג, שנקראה ע"י הרב מסיגעט
בבית „התאחה"ר", ע"ד ההתעוררות בענין החלב

(לפי הסדר)

הורו"ץ.	י"ר — הרב באב"ד (טארטיקאווער)
יצחק גליק	הרב לייטנער (מאנטעוידעא)
מייזליש (ממש"ד)	הרב דביהכנ"ס דק' ווינא
הרב י. הורו"ץ	הרב לייטנער (המש"ד)
דיין פרידמן (וומ"ב)	נירבאטאר
האגער (הוספה)	ווינא
פלוגי אלמוני	דברי וויכוח : נירבאטאר, סיגעט,
סיגעט	לייטנער, ווינא
י"ר	הרב דק' סיגעט (ברוקלין)
ויכוח חס בענין ה"קאמיטי הגדולה".	פאפאיער רב (מתווכח)
יצחק גליק	הרב יצחק גליק — מזכיר
השתדלות אצל הנירבאטאר ע"י הרב	יושב ראש
לייטנער והרב מסיגעט.	הרב דאדווארי
יצחק גליק	יצחק גליק (הכרזה באמצע)
הווינער מכריז החלטות ע"ד עצמו	הרב מאדווארי (המש"ד)
בתור י"ר.	יצחק גליק (מכריז, הבט בתוכו)
י"ר	הרב מטענקע
יצחק גליק — מעכב את המשתתפים	יצחק גליק (מכריז)
מלעזוב את המקום, בכדי להכריז „החלטות".	טענקע (המש"ד)
הרב הורו"ץ בשאלה גלוי להרב לייטנער	י"ר
הרב מנירבאטאר (מתערב)	יצחק גליק.
סיגעט (עונה)	הרב י. האגער
לייטנער (עונה)	לאנדסבערגער רב
עוד דברים מהרב מסיגעט-סאטמאר (נויארק)	הרב מסערדאהעל
מנירבאטאר	הרב מאראד
הרב גליק — מחליט	הרב מסיגעט מזמין להרב ווייטצענער, לדבר.
הרב לייטנער — מתערב ואינו נשמע.	וויכוח אודות בחירת „קאמיטי":
גליק — ממשיך ומסיק המסקנא וההחלטה...	י"ר, נירבאטאר, לייטנער, סיגעט, ווינא.

אסיפה רחופה ב"התאחדות"
כ"ה תשרי תשמ"ג
בענין ניקור החלב
(עפ"י העתקה מדויקת מהטעיף)

יו"ר, הרב באבאד (פארטעקאווער)

... זינט די התאחדות איז געגרינדעט געווארן וויל איך אנווינטשען דאס ערשטע אין באגריסן ברוכים הבאים בשם ה' ב"ה קע"ה זייער א שיינער עולם, אלע רבנים זענען געקומען, און איך האף אז עס וועט זיין סיעתא דשמיא, מען ברויך האבן סיעתא דשמיא. ה' עמו מלמד שהלכה כמותו, מען גייט באהאנדלען אזעלכע וויכטיגע זאכען וועט אודאי זיין סיעתא דשמיא, און עס וועט ארויסקומען, פון אונדזער אסיפה דברים מתוקנים.

איך וויל אייך זאגן, אז זינט די התאחדות איז געגרינדעט געווארן האבן מיר נאך נישט געהאט ליידער אזא אסיפה מיט אזא ווייטיגט הארץ. פון זינט התאחדות איז געגרינדעט געווארן איז נאך נישט געווען קיין מאל אז ס'זאל זיין אזעלכע זאכן, וואס עס זאל זיך האנדלען, אז דער זאל זאגן אזוי, אין דברים העומדים ברומו של עולם, איז די שערוריה, געפערליכע שערוריה און אונדז זענען מיר זיך היינט דא צונויף געקומען אין דעם זעהן וואס איז דא צו טאהן¹.

איך וויל אייך נאר זאגן, אזוי ווי דער מאנטיווידעאער רב הרב לייטנער האט אסאך געטאן לעצטנס אין די זאכן און ער איז באקאנט וועל איך איהם איבערגעבן אז ער זאל האלטן א רעפארט וועגן די זאכן. איך וויל נאר אין קלארן זאגן, ביי א דעבאטע הייבט זיך אהן און מען ענדיגט אוועק אזוי אז עס קומט נישט צו גארנישט, וויל איך בעטן אז יעדער איינער זאל זיך שאפן אין קורץ. איז דא צו באהאנדלען צוויי זאכן, ערשטנס איז דא צו באהאנדלען בכלליות, צו בלייבן מיר ביי די אלטע מנהגים, צו מאכן מיר שינויים. ווידער איז דא צו באהאנדלען בפרטות. בפרטות הייסט, מ'האט געברויכט אויסשמוסן אז קיין שום, „בוטשער סטאר“, אן א השגחה, קען מען ארויס געבן א שטרענגן קול-קורא², לעולם איך געדענק נאך צוריק מיט צוואנציג יאהר, ביים רעבין זי"ע, איז געווען אויך א גאנצער שמועס וועגן דעם אז מען זאל ארויס געבן א קול-קורא²⁻² אז דאס קען איך טאקע זאגן כמעט, למשל ס'איז דא בוטשערס, ביי מיר אין ביהמ"ד אליין. פלוצלונג א איך ווערט א בוטשער אן א השגחה און אן גארנישט, וואלט מען געברויכט פון דער אסיפה ארויסקומען מיט א שטארקן אויפרוף, אז אן א השגחה טאר מען נישט קויפן קיין פלייש²⁻³.

ווידער צווייטנס, וואס מען ברויך צו זעהן אז מען זאל זעהן צו פארהערן עס איז אזא פונקט למשל, אזוי ווי א שוחט גייט ווען אלע מאל פארהערן און זעהן אז מען זאל די מקרים אלע מאל פארהערן²⁻⁴. אלענפאלס וועגן די פראבלעמען זאל זיך יעדער האנדלען ביי די בפרטיות או בכלליות און מען זאל נישט אוועק גיין אין אנדערע זאכן כדי מען זאל קענען קומען עפעס צו אן החלטה³. און איך בעט דעם מאנטיווידעאער רב אזוי ווי איך הער אז ער האט די לעצטע צייטן געטאן אין דערינען, אז ער זאל אפגעבן א באריכט, וואס עס טוהט זיך.

הרב לייטנער: עס איז אזוי אויס געקומען, איך האב א ביסל געטאן אין דעם ענין, ממילא דארף איך מקודם אויפשטעלן און אביסל מודיע זיין ברבים וואס דא האנדלט זיך, און דאכט זיך מיר, במשך הזמנים וועל איך אפשר פארענטפערן אסאך זאכן, וואס ס'איז אפשר דא פארשידענע קשיות, נאכדעם וועט מען יעדעם אויסהערן יעדער וועט קענען זאגן וואס ער וויל, מען וועט קיינעם נישט גייטן ער זאל זאגן וואס ער וויל נישט, צו זאגן וואס ער וויל יא, נאר קודם בעט איך מ'זאל מיך אויסהערן.

נו, יעדער ווייסט דאך, אז אין דער גאס האט זיך לעצטנס פארשפרייט אהן א שיעור פאשקעווילן, ווייל א זאך וואס קומט אהן א אבזענדער הייסט דאך א פאשקעוויל, אויסער דאס וואס האט א אבזענדער, מ'זאל האט דאך א אבזענדער, אבער חוץ דעם האבן זיך ארומגעוואלגערט פארשידענע פאשקעווילן, וועט מען דאך אודאי, מיינען אז צו די רבנים דא, קען מען אנדערשט

נישט רעדן, נאר קודם מוז מען די גאנצע וועלט פוהל מאכן מיט פאשקעווילן, נאך דעם קומט מען זיך צוזאמען.⁴

ווייל איך דעם עולם מודיע זיין ווי אזוי האט זיך אנגעפאנגען דא דער גאנצער התעוררות פון דעם גאנצען ענין דעם זומער, ווי אזוי איז די זאך ארויף גקומען אויפ'ן טיש. קודם כל איז אזוי, לאמיר אנפאנגען נאך אמאל פון אנפאנג. דריי צו פיהר יאהר איז עס שוין היינט איז דא געווען דער מלאכי, איך האב דעמאלט נישט מיטגעהאלטן וואס ס'האט זיך דענצמאל אפגעטאן דייקא, ווייס איך נישט, וואס איך האב יא געזען דייקא איך האב דאס דא, ער האט דעמאלסט איבער געלאזט עפעס א געשריבענע זאך, איך האב ליב זאכן אוועקצולייגן, נישט צו רעדן אויסנווייניג, ווער עס וויל קען דאס האבן, דער צעטל געפונט זיך דא, איך פון דעם צעטל האב איך נישט געקענט גארנישט ארויסקריכן, וועמען ער האט עס געגעבן ווייס איך נישט, ווייל דער עיקר חלק הפנים איז ביים שפאנדער, און בימים ההם האט קודם דאהי האט נאך קיינער נישט געוואוסט, וואס איז טייטש שפאנדער, שרייבט ער צוזאמען פארשידענע, איך זאג דאך עס איז שווער דא צופיהל מאריד צו זיין, אבער לכאורה פון דא קען מען גארנישט ארויסקריכן, א פאר זאכן ברענגט ער אז דער רמ"א בריינגט צוויי דעות, און אין אמעריקע-טוהט מען אזוי, נו, איז דאך נישט אזוי געפערליך, אז מען טוהט ווי איין דעה, אין ירושלים איז מען מחמיר איז דאך נאך נישט עק-וועלט אזוי ווי מ'זאגט.⁵

שפעטער איך ווייסט אנדערטהאלבן יאהר צוריק דער רב זלמן בריזל, ער האט דאך דא אונטערגעשריבן אויף די אלע זאכן, ער איז דאך יא א איד וואס מ'קען איהם, דייקא, א וואוילער איד, א עלטערער איד לאורך ימים, זיין איידעם הייסט ר' הירש ניהויז, א איד א ת"ח ווער עס קען איהם פון אר"י, קומט ער צו מיר דער איד און זאגט אז דער שווער האט באפוילן למען השם מען עסט חלב מען דארף איבערקערן די וועלט. זאג איך אים איהר קענט גיקור? זאגט ער: ער קען נישט. נו, אז איהר קענט נישט ווייס איך דאך נישט וואס איהר ווילט פון אונדו האבן. איהר זאגט אז מען עסט חלב, זאגט מיר וואס. שוין ער ווייסט נישט, נו ער ווייסט נישט ווייסער נישט, איך האב איהם דייקא נאך געזאגט הערט מיך אויס, נעמט'ן א מנקר פון ארץ ישראל, די שפעזן וועט מען צוזאמשטעלן, און לאמיר רעדן צו א מענטש — איך קען דאך נישט רעדן צו א שטיקל פאפיר — ער איז נישט געקומען*, וואס זאל איך טאן.⁶

אנפאנג זומער (הרב מוויצען...) וממשיך) דער זאגט, ער איז נאר געווען א שליח פון רב זלמן בריזל, בקיצור למעשה וואס דעם זומער האט זיך אנגעפאנגען דאס התעוררות, האט דער סקווערער רב אריין געשריבן א בריעף, עס איז געווען ערגעץ דאכט זיך מיר, איך האב יעצט דא א קאפי דערפון ערגעץ אינמיטן די ספירה איז עס געווען... די פאריגן זיצונג האט מען דא דייקא געגעבן פאר עטליכע רבנים קאפיס דערפון, דער בריעף איז פון י"ט למב"ק, (עס איז געווען פאר די אסיפה גדולה האט ער אריינגעשריבן א בריעף) אזוי ווי אין מאנסי האט זיך באזעצט א מנקר פון ארץ ישראל, און ער האט געטראפן דארטן ביי די קצבים געוויסע זאכן וואס מען האט זיך נישט געכאפט, ווייל למעשה פון דעם האט מען דאך שוין גערעדט דייקא, מען האט שוין געזעהן צו מאכן א תיקון, אז ס'טרעפט זיך אמאל אז צום חלק פנים, אזוי ווי אין דרויסן שניידט דאך דאס א גוי נישט א איד*, לכתחלה דארף מען שניידן דעם חלק פנים ביז צום טבור, טרעפט זיך אמאל, אז מ'לאזט נאך אביסל, ס'איז געווען קצבים וואס האבן זיך נישט געכאפט אויף דעם, אזוי האט ער אריין געשריבן א בריעף, אזוי ווי ער האט אריינגעשריבן דעם בריעף, האט נישט געדויערט קיין דריי טעג, און ער האט געשריבן א בריעף נאכאמאל דא. אריין געשריבן דא, ס'איז אריין געקומען אין אפיס א בריעף, געגאנגען ווי א מענטש, האב איך איהם אן גערופן (איך קען איהם בימים ההם זייער איך בין אנגעקומען אין אמעריקע בין איך געווען ביי איהם אין זיין ישיבה). אכלל זאגט ער מיר דעם נאמען פון דעם מנקר, איך וויל עס דא נישט דערמאנען דעם נאמען, איך וועל באלד זאגן פארוואס נישט, דער איד איז דא, ער וואוינט אין מאנסי, איך האב געוואלט קודם זעהן צו דער איד איז א מענטש, וואס מ'קען מיט איהם צום טיש גיין, איך בין דירעקט אראפ געפארן מיט איהם דארט אין סקווער אין די יאטקע,⁷ און מען האט גענומען דארט א פלעייט, הייסט עס

דאה, היינט ווייסט דאך דער עולם שוין אביסל מער, בימים ההם האב איך נאך אויך נישט געוואוסט פון וואס מען רעדט, זייט דעמאלטן דעם עולם איז אביסל קלארער געמאכט, און ער האט מיר געוויזן אז א צוויי דריי אינטשעס, קען אמאל אריין קומען צו געשניטן און עס איז דא קצבים וואס זיי ווייסן נישט⁸.

שוין, אזוי ווי ס'איז נתעורר געווארן דער ענין פון ניקור מען האט דאך עפעס געהערט אז עס איז דא ערעורים פון פריהערט אויך הגם ס'איז נישט געווען צו וועמען צו רעדן, האט מען זיך מיישב געווען תיכף * אין תמוה, האט מען געמאכט דא א אסיפה פון עטליכע רבנים, דא געווען דעמאלץ, און עטליכע מנקרים⁹, מען האט געוואלט אנפאנגען קלארער ווערן אין די זאך.

איך בין אליין מודה, ביז דעם חודש אייר האב איך נישט געוואוסט וואס דאס מין ניקור איז. עס שטייט מען מוז דאך לערנען מתוך מ'מח ווייזן, איך האב נישט געטראפן ווער ס'זאל מיר קענען ווייזן¹⁰. דער איד איז א מנקר פון ארץ ישראל, ער איז א איד וואס ער פארשטייט דאס פאר, ער האט געלערנט דארט ביי די עדה החרדית און געווען א מנקר. כמה יאהרן, ער האט מיר געוויזן וואס עס האנדלט זיך.

מיר האבן דענטסמאל צוואם גערופן דא עטליכע מנקרים פון פארשידענע קרייזן, האט זיך דענטסמאל אויסגעשטעלט אזוי¹¹:

ס'איז דא אין ענין ניקור כמה מנהגים, אין רמ"א אליין איז דא כמה דעות עטליכע זאכן — למעשה וועל איך אפשר אנקומען דערצו, איד ווייס נישט ווי דער עולם איז שוין באקאנט — דאהי חילוקי מנהגים וואס איז דא, איז דא דריי עניינים — וואס ס'איז געווען אין דערהיים אויך פארשידענע מקומות, איז געווען חילוקי מנהגים. אבער יעדער האט זיך זיינע פוסקים, ממילא, ס'איז נישט קיין עק וועלט *, אזוי וי מ'זאגט, קען זיין אמאל א מנקר וואס ביי איהם האט מען געלערנט אזוי, און ער האט נישט געלערנט דעם שו"ע אינווייניג, און ער טרעפט אז מען טהט אנדערש ווי ער טהט קען ער שרייען אז ס'איז חלב, אבער למעשה דער מנהג אזוי ווי עס איז בדרך כלל האט מען געטראפן אז אלעס האט מקורות¹², דאס אין איין שאלה.

איך דאך באלד נתעורר געווארן די שאלה, נו, וואס מען טהט, סוף כל סוף א שטאט ווי נויארק יעדער וואוינט אין איינעם, איז נתעורר געווארן עכ"פ דן זיין דארף מען דערויף וואס מען זאל טהן.

איך וויל איצט נישט זאגן וואס פערענליך איך האלט, אבער די שאלה איז א שאלה, אזוי ווי ס'איז געווען דא מנקרים וואס זיי האבן זיך געלערנט ביי א פוילישן, און ... האבן זיי ... יא מחמיר געווען אין די עניינים, אנדערע האבן נישט, דא איז געווען דער מנקר פון באבוב, האט ער געשריגן אז ביי זיי האט מען געשניטן גראד מיט די צלע י"ב, אין אנדערע מקומות ווייסט מען דאך יעדער, אז אין אונגארן האט מען יא גענוצט^{12*}, דער חת"ס זאגט אז מען קען נוטצען.

נו, איז א שאלה, וואס מען דארף ארויף ברענגען אויפ'ן טיש, אבער ס'איז נישט קיין זאך וואס ס'איז עק וועלט, אז מען האט פוסקים ווי מען טוט. עכ"פ, ברענט עס דאך נישט, אויסער דעם וואס איז נתברר געווארן, טאקע דער מנקר פון ירושלים האט אונדז געוויזן.

הרב מווינא: שאלה: שטעהט נישט אין די פוסקים זאגט מיר ווער איז דער וואס זאגט אז ביי די צלע י"ב איז דא חלב.

תשובה: נאך די צלע י"ב איז דא.

ש: נאך צלע י"ב איז ...

ת: נאך צלע י"ב רעדט מען דאס פלייש פון נאך צלע י"ב ...

שואל: נאך צלע י"ב הייסט צלע י"ג?

ת: איין מינוט — גוט באלד וועלן מיר זעהן (מדברים) מען רעדט דאך. אבער עכ"פ עס איז בפירוש דא אין פוסקים וואס זאגט פלייש נאך צלע י"ב איז געווען זייער אסאך מקומות וואס מען האט נישט גענוצט, דאס איז קלאר (וויכוח עם סיגעט, באטאר, וויען). נו, רבותי, ווער עס וועט וועלן וועט זיך קענען אנרופן מ'וועט דאך נישט אין איין פרט איצט אריינברייכן.

ווייען: איין מאמענט, איך וויל אייך זאגן ... איך וועל אייך זאגן דער וואס זאגט

אזוי... קיינער נישט דא וואס ער איז א פוסק וואס ער זאל אייך זאגן אנדערש ווי דער חת"ם סופר נאר וואס דען טעות... די צלע י"ב... דער בית שלמה זאגט נאר וועגן דעם זאל מען נישט נוצן ווייל ביי זיי האט מען גענוצט אחריים (יו"ר, האט מען זיך טועה געווען) וועגן דעם וועט מען זיך טועה זיין (אחד — נאר וועגן טעות אודאי) אבער דארט ווי מען נוצט נישט צלע י"ג איז נישט דא וואס צו רעדן די מעשה פון... די זענען די פוסקים וואס אונדז האמיר (סיגעט, אין דעת תורה) איך וויל דאס עטץ זאלטן דאס צו קענטעניס נעמען ווייל דאס (כולם מדברים) איך וויל נאר ווייזן אז דער חת"ם האט געזאגט אז ס'איז גארנישט דא אז מען... (כולם מדברים) איך הרב לייטנער ממשיך: נו גוט איך זאג דאך נאך וואס איז. דאס פלייש פון נאך צלע י"ב¹³. עס איז בפירוש דא פוסקים וואס זאגן פלייש נאך צלע י"ב איז געווען זייער אסאך מקומות וואס מען האט נישט גענוצט דאס איז קלאר (רבים מדברים), נו רבותי, ווער עס וועט וועלן וועט זיך קענען אנרופן, מ'וועט דאך נישט אין איין פרט איצט אריין קריכן... (כולם מדברים).

עכ"פ, דאס זאג איך דאך נאך אמאל, דער באבעווער רב, האט מעיד געווען אז ביי זיי איז צאנזער גליל, האט מען נישט גענוצט דאס פלייש נאך די צלע י"ב, נאך רבנים האבן געזאגט, דער וואידיסלאווער האט געזאגט אז אין זייער גליל האט מען אויך נישט גענוצט, עס איז דא וואס האלטן אזוי — ווינער רב קען האלטן אזוי ווי ער האלט געוונטערהייט — ס'איז דא וואס האבן אנדערש געזאגט, נו מען מעג דאך זאגן אנדערש אויך, יא שוין איין מינוט, דאס איז, די אלע מנקרים וואס איז דא מנקרים פון פארשידענע קרייזן, נאך דעם, איז דא מנהגים, דער מנקר פון א"י, האט אונדז געוויזן ענדליך וואס דער שרייט דער מלאכי וואס ער וויל¹⁴. אין ארץ ישראל האבן זיי אז גענומען געוויסע מנהגים ווייטער, וואס זענען נאך מער מחמיר, זיי קראטצען אוועק פארשידענע זאכן, איך האלט נישט אז איך קען דאס מסביר זיין א שטיקל פלייש איז נישט דא.

געוויסע מקומות זענען זיי דארט מנקר, עד מקום שידי מגעת אין די אלע ספרי ניקור — איך מיינ די פריהערדיגע — צו „טהרת אהרן“ צו אין „זבח שמואל“ צו אין „גבעת פנחס“, איז מיט אמאל מוזער א הנהגה דערפון, אז מ'זאל דאס מנקר זיין, וויפיהל מנקרים פון חו"ל — איך מיינ זיכער איך האב שוין גערעדט מיט א צען פופצן מנקרים האט קיינער פון דעם קיינמאל נישט געהערט, שוין איך זאג דאך נאר וואס איך האלט, אימיצער קען האלטן אנדערש, אבער אזוי איז מיר אויסגעקומען, אז דאס האט מען אין חו"ל אין ערגעץ נישט געטוהן, פארוואס אין ארץ ישראל האט מען דאס יא געטוהן... אין עפעס א ספר „תורת הניקור הירושלמי“ וואס אין תשי"ג — האט עס געשריבן א ירושלימער מנקר — ווייל אין א"י איז געווען קודם האבן געוואוינט ספרדישע אידן, און זיי האבן געהאט די שחיטה, זיי האבן נישט געוואלט צולאזן קיין אשכנזישע שחיטה, ענדליך ווען מ'האט צוגעלאזט די אשכנזישע שחיטה, בימי פון רבי יהושע לייב דיסקין און רבי שמואל סאלאנטער, האט מען זיך אויסגענומען אז מ'מוז איינפיהרן די מנהגי הניקור פון די ספרדים¹⁵.

דייקא אינטערעסאנט דאס ספר — מה שהיה הוא שיהיה, דאס ספר איז גאר מחובר אויף פארקערט, ווייל אין דעם מנהג פון די ספרדים איז גאר דא אויך געוויסע קולות, ביים דם און ביי חלב אויך (מדברים). יעצט רעדט מען דאך פון חלק פנים, מען רעדט נישט פון חלק אחריים ניין פארקערט מען רעדט דאך פון חלק פנים, בקיצור פארקערט איז געווען קולות אויך, דאס ספר האט ער גאר געמאכט אויף פארקערט עס זענען געקומען איצט מנקרים פון חוץ לארץ — זאגט ער — און שרייען אז אונדז אין ירושלים זענען מיר נישט געהעריג מנקר, וויל איך זאגן אז ניין, דאס האט פריהערדיגע צדיקים ווי רבי יהושע לייב, וואס האבן דאס אזוי געזאגט, האבן זיי נישט געוואלט אז נעמען צוויי חומרות, שוין דאס איז עס, דאס איז דער חלק¹⁶. שוין דאס איז געווען אנפאנג זומער, יא נאך אזאך איז יא נתברר געווארן דא ביי די אסיפה פון די מנקרים, אז סוכ"ס, די זאך איז דאך אזוי, דאס ענין פון ניקור, איז דאך די לעצטע דרייסיג יאחר — איך מיינ דער סוף איז דאך געווען, לאמיר אליין מודה זיין — אז ביז איצט ס'איז געווארן א שטיקל התעוררות, כמעט קיינער פון די רבנים (טעמעשווארער, זאגט מיך איינער, אז ער קען

יא) אבער, בדרך כלל האט מען נישט געוואוסט ענין פון ניקור, און די אלע מנקרים, ווי אזוי געווען דער סדר, קיינער איז דאך נישט געגאנגען צו קיין רב לערנען ניקור, צו קענען נעמען קבלה, האט זיך איין מנקה געלערנט ביים צווייטן, איז ממילא געקענט אויסקומען פארשידענע זאכן, וואס איך מיינ, איך אליין האב געטראפן מנקרים וואס געוויסע זאכן האבן זיי נישט געכאפט, צו ווייל געווענדליך נוצט מען נישט דאס שטיקל פלייש און אמאל קומט אויס אז עס האט פאר יאהרן עפעס יא עמיצער געבעטן דאס שטיקל פלייש, האט ער נישט געוואוסט דערפון — קען זיין — איך זאג נישט אז נישט, אזוי האט עפעס אויסגעזעהן¹⁷.

דער עיקר איז א פלא פון אזאך, דער עיקר זעהט אויס צוויי זאכן, קודם דאס האב איך אליין געטראפן עטליכע מנקרים, איך מיינ עטליכע פון די קצבים, וואס האבן זיך נישט געכאפט אויף דעם אז מען לאזט צו אביסל דארטן נאכן טבור, איך האב אליין געטראפן עטליכע, זיי האבן זיך עפעס נישט געכאפט אויף דעם, מען האט איהם אויסגעלערנט אז מען דארף דארט מנקה זיין, און ביז אהער קומט דער חלק פנים, האבן זיי זיך עפעס נישט געכאפט אויף דעם¹⁸. איך זאג דאך, אזוי ווי ס'איז נישט גאגענגען אונטער די השגחה פון קיין רבנים, דער לימוד¹⁹.

הרב דביכני"ס ווינא: איך זאג איין זאך, איך האב היינט גערעדט מיט צוויי *¹⁰ פון די מנקרים, איך וויל נישט זאגן די נעמען, און זיי האבן אלע * פון דעם געוואוסט, איך ברודך נישט צו הערן, איך האב זיי געפרעגט, (סיגעט מפסיקו) — ווינא ממשיך — זאג מיר ווי אזוי ביסטו מנקה, איך האב יא גוט פארשטאנען, מען האט זיי געוואוסט פינקטליך צו זאגן דארט ביים טבור. דאס ברודך מען אראפ צו שניידן טאמער בלייבט (סיגעט יא יא), דאס איז געטאן, מענדל בערגער האט געוואוסט דערפון צו זאגן (און ר' ישע גאלדבערגער) און האט געזאגט, מהאמיר גערעדט און דארט דער טרפש ביים כוליא בלייבט עפעס איבער. און ער פארקויפט דאס ... ניין עס קען גארנישט זיין ווייל עס איז נאך קיינמאל נישט אריינגעקומען צו וויינשטאקן פון גרויס ... עקזיסטירט נישט ס'זאל אריין קומען — דאס איז אחוריים²⁰ גייט דאס אריין דאס גייט צו זאגט ער.

הרב לייפנער: ניין דאס טוהט מען נישט איהר זאלט מיר מוחל זיין, מען האט געזאגט עס קומט יא אריין נאר ער שניידט עס אוועק. איהר זאלט מוחל זיין¹⁻²².

ווינא: ניין ער האט געזאגט אז ביי זיי קומט נישט אריין (מדברים)²².

הרב לייפנער: ביי וויינשטאק קומט זיכער ... הונדערט פראצענט, גוט איהר וועט זיך מפלפל זיין אויף א מציאות, עס איז געווען דייקא (מדברים), שוין גוט איך זאג דאך איהר זענט, אודאי רובא דרובא נישט, איך וויל נאר זאגן אז עס האט געקענט פאסירן ווער עס ווייסט נישט עס קומט יא אריין נאר ער שניידט עס אוועק. איהר זאלט מוחל זיין²¹.

(וויין?) ממשיך, ווינער רב וויל אויף דעם מפלפל זיין אז יעדער ווייסט (י"ר באב"ד?) — ממשיך, — יא נו איז געווען אזעלכע וואס האבן נישט געוואוסט זאל איך זיך מפלפל זיין אז יעדער ווייסט²³ (קריאות מרובים בלתי מובנים).

איז געווען אזעלכע, וואס האבן נישט געוואוסט, און דער עיקר איז אינטערעסאנט טאקע, דאס וואס מען האט פריהערט גערעדט — איך ווייס נישט ווי אזוי זיי רופן דאס, דייקא, ווייס איך נאך נישט פונקטלעך — דאהי הייסט דאס גראבע טענדערליין — הייסט דאס דאהי — טאקע דאס וואס מען האט דערמאנט פריער און דארט צום סוף איז אמאל צוגעטשעפעט א שטיקל חלב, דאס איז טאקע יא חלב דאורייתא לכל הדיעות, און א פלא אין „גבעת פנחס“ ווערט דאס נישט דערמאנט, איך ווייס נישט צו אין אונגארן איז דער סדר אז מען האט נישט גענוצט דאס שטיקל פלייש, למעשה האט עס דאס „גבעת פנחס“ נישט דערמאנט, האלט איך אז דאס איז אפשר די סיבה, וואס האט זיך געטראפן, אזעלכע וואס זיי ווייסן נישט פון דעם אין דעם בין איך דאס תולה, ווייל געווענדליך אונזערע מנקרים האבן געלערנט דאס ספר, איך מיינ ער זאגט נישט אז מען מעג דאס יא, ער רעדט עפעס * נישט פון דעם חלק דאס איז איין זאך²⁴.

און נאך דעם ביים כבד, האט זיך אויך געטראפן אזעלכע, אויך די זעלבע מעשה. אין „גבעת פנחס“ ווערט עפעס נישט דערמאנט, אז אין כבד דארף מען אראפנעמען חלב, האט זיך אויך געטראפן אזעלכע וואס זיי האבן זיך אויף דעם נישט געכאפט, שוין עס איז געווען, פארן

וזמער, האט מען געקלערט עס איז געווען, מען וועט זוכן עפעס א עצה, ס'איז דאך נאר יחידים, די וואס מען האט געטראפן, האט מען דאך געזאגט, מען קען דאך נישט קיין זאך, א רבי'ס דייק זאך, איז איין טאג ערילעדיגן, מען האט גערעדט דערפון — איך זאג דאך, נאך איידער די אלע צעטלאך איז די גאסן — מען האט אפגעשמועסט או ווי-פריהרט מעגליך וועט מען זעהן עפעס צו טאהן²⁵.

אעפ"כ, אזוי, איך זאג דאך נאר מיין מיינונג, אן אנדערער קען זאגן זיין מיינונג, יעדערער קען זאגן זיין מיינונג. איך בין לכאורה געווען מיט'ן גאנצן... אינגאנצן... איבער געצייגט, או דאס וואס מען שרייט דארט אין ירושלים, איז בכלל דער „סדר הניקור" — איך זאג דאך דאס — דאס וואס עפעס א מנקר, טרעפט א שגיאה דאס איז דאך א צווייטע זאך, פאר דעם קען דאך קיינער נישט נעמען קיין אחריות, אבער אז בדרך כלל, דער סדר איז נישט גוט, האב איך געהאלטן אז דאס האט נישט קיין מקור²⁶. אעפ"כ עס האט זיך געמאכט, איך האב געדארפט דעם וזמער פארן קיין א"י האב איך מיך מיישב געווען, איך וועל הערן די פאר מנקרים, די וואס זיי שרייבן זיך יא אוגטער אויפ'ן צעטל.

אז ר' זלמן בריזל זאגט דאך קלאר ער קען נישט קיין ניקור, מיט איהם האב איך דאך נישט געהאט וואס צו רעדן, ווייטער דאס וועל איך יא זאגן דערווייל דער איידים זיינער, דער רב הערש ער איז דאך יא א איד א תלמיד חכם, ער האט זיך דערווייל צוגעלערנט, און ער האט געלאכט דעם שווער אין די אויגן אריין. ס'הויבט זיך נישט אן און עס לאזט זיך נישט אויס, צום סוף, ער בעט זיך ביי מיר, ער זאגט אז רבי יהושע לייב האט דאך אזוי איינגעפיהרט, ער בעט מיך למען ה', איך זאל זעהן דא אזוי איינפיהרן. שוין נישט קיין נפקא מינה. נו, אבער די מנקרים, דער רב גד טורביץ, איז דאך א מנקר ביי די עדה החרדית א אלטער איד לאורך ימים, און עפעס דארט א איד רב ברוך מייזליש, זאגט ער, ער וואוינט דייקא אין פתח תקוה, אבער אויך א ירושלימ'ער איד, האב איך געקלערט, יענער שרייט געוואלד, קודם לאמיד הערן וואס ער זאגט, בקיצור מיט רב ברוכין האב איך גערעדט אין פתח תקוה, איך בין דירעקט אראפגעפאהרן צו איהם, ער האט מיר געזאגט הסברים פארוואס מען נעמט דאס אוועק. א כלל, איך האב מיך מפלפל געווען מיט איהם שוין נישט קיין נפקא מינה ער האט זיך געהאלטן ביי זיינס, איך האב מיך געהאלטן ביי מיינס, איך מעג דאך מחולק זיין נאך אויף רב ברוך מייזליש, ער האט געזאגט אז דאס איז אזוי, ער האט מיר געוואלט ווייזן דארט אין „זבח שמואל", אז דארט שטייט אזוי. דארט שטייט נישט אזוי. א כלל וואס זאל איך דיר טאהן, איך לערן אנדערש פשט דארטן, וואס האב איך געקענט טאהן מיט איהם, איך מיין, למעשה איבערגעוויזן ערגעטץ זאל דאס שטיין פון חוץ איסור דם, מיר האט ער נישט געקענט איבערצייגן, איך זאג נישט אז איך בין גערעכט, איך קען דאך נאר זאגן ווי אזוי איך פארשטיי²⁷.

נאכדעם האב איך געוואלט רעדן מיט רב גד טוראביץ. אוודאי ווייסט איהר שוין וואס די מעשה שהיה וואס עס איז געווען, למעשה האט ער זיך נישט געוואלט טרעפן מיט מיר — נו וואס זאל איך טאהן — ער וויל נישט וויל ער נישט... (קול רעש מכל הצדדים שאין איש שומע)²⁸. בקיצור, איז דאך אזוי איך בין אהיים געקומען פון ארץ ישראל און איך האב געוואוסט אז די פאר פראבלעמען איז דא, מען האט געוואוסט פון דעם, אבער עכ"פ ס'איז דאך נישט קיין זאך וואס עס ברענט אזוי, מען זאגט אז דער סדר איז עכ"פ לויט אסאך שיטות אויסגעהאלטן, גוט אז מען וויל איינפירן חומרות צו ווייל מען וויל יוצא זיין לכל הדיעות, זייער גוט מען האט דאך צייט נאך יום-טוב, מען האט דייקא אפגעשמועסט אז גלייך נאך יו"ט זאל מען זיך אוועק-זעצן²⁹.

און דאס האט מען אויך געזעהן, אז מחמת דעם וואס ס'איז נישט דא קיין קבלה פאר די מנקרים, קען זיין געוויסע מנקרים וואס געוויסע זאכן, אפשר ווייסן זיי נישט, איז דאך אויך נישט קיין זאך וואס מען דארף שוין גיין תיכף שרייען אז ס'איז עקיוועלט³⁰. מתוך מתוך, מען האט געהאט א פלאן, מען האט גערעדט מיט'ן נשיא כמה פעמים, תיכף נאך יו"ט וועט מען זיך אוועק זעצן³¹. אזוי וויא איך קום אהיים און איך האב גארנישט געזאגט, ביי מיר מיילא וואס איך פריוואט

טו, דאס איז דאך קיינעמ'ס עסק נישט, ביי מיר אין די ישיבה האט מען ווייטער גענוצט פלייש, האט מען דאך געוואוסט איך בין אהיים געקומען, איך האב זיך נאכגעפרעגט, איז דאך נתפרסם געווארן, איז דאך א סימן אז איך האלט אז מען עסט נישט קיין חלב, בקיצור האט מען מיר אנגערופן אויפ'ן טעלעפאן איין מאל און צוויי מאל און דריי מאל. נו, נאך א זאך וויל איך צולייגן, מ'סתם ווייסט מען דאך אויך שוין, פון ירושלימ'ער ביי'ד, איז דאך דא א בריעף, אז דער רב זלמן בריוול איז א ערליכער איד און רב גד טוראביץ איז א גוטער מנקה, אויף דעם ארויף האט מען זיך פאררופן, איז דאך טייטש אז דער ירושלימ'ער ביי'ד זאגט, אז דער רב זלמן בריוול שרייעט אז מען עסט חלב, און דער ירושלימ'ער ביי'ד שרייבט אז ער איז א ערליכער איד — נו, איז דאך א סימן אין אמעריקע עסט מען חלב³².

איך בין געגאנגען צום ביי'ד, איך האב זיי געפרעגט וואס זאגט-עטן, בקיצור די אלע רבנים האבן געזאגט — איך האב גערעדט מיט ... זיי קען איך נאך דעם האב איך גערעדט מיט'ן גאנצן ביי'ד, איך האב גערעדט מיט'ן ראב"ד רב משה ארי' ער זאל זיין געזונט, און מיט רב ישראל משה'ן (באטאר איז מפסיק) פריעג איך די אידן וואס זאגט עטן וועגן ניקור, בקיצור די אידן זאגן זיי קענען נישט קיין ניקור, נו עטן זאגט איך קען נישט וואס האט עטן געטאהן, זאגן זיי מיר האבן גארנישט געטאהן, רב זלמן בריוול האט געמאכט א כולל, דארט ווי יונגעלייט לערנען ניקור, האט מען געשריבן אזא בריעף, אז ער איז א ערליכער איד, און דער גד טורביץ איז א גוטער מנקה, וויין איך זיי, דא איז אמעריקע האט מען גענומען דעם בריעף, און צוזאם געשטעלט אז דער רב זלמן בריוול שרייט געוואלד מען עסט חלב, הגם איך ווייס א מכתב וואס איז נכתב להרבנים הגאונים בארצות-הברית, איך ווייס דאך נישט ווער די רבנים הגאונים זענען — איך מין די וואס האבן באקומען א בריעף פון רב זלמן בריוול, בידיעתי נישט — שוין, און דער רב גד טורביץ שרייט אז טאמער מ'טוהט נישט ווי אין אר"י עסט מען חלב דאורייתא, נאך דעם שטעלט מען צו א בריעף פון ביי'ד, אז דיא אלע זענען ערליכע אידן, און מען שטעלט דאס אלעס צוזאם, קומט דאך אויס א אינטערעסאנטע זאך, זעט ווי דער בריעף איז צוזאם געשטעלט ... (קריאות בלתי ברורים)³³.

אויף דעם ארויף, איז דאך נולד געווארן דער בריעף אין התאחדותנו, אז זיי האבן געזאגט אז זיי קענען נישט קיין ניקור, זיי זאגן נישט קיין מיינונג אויפ'ן ניקור שוין דייקא דער שטראס-בורגער רב האט זיך גע'עקש'נט אז דאס זאל מען יא אריין שטעלן אז ער האלט אז אין גרויס-ווארדיין האט מען נישט גענוצט דאס פלייש נאכ'ן צלע י"ב. ער האלט אז מען זאל יא שניידן גראד מיט'ן צלע י"ב. נו, ער מעג דאך זאגן זיין מיינונג.

שוין, בקיצור אזוי ווי איך בין אהיים געקומען (אחד נכנס לתוך דבריו ולא ברור לנו מי) איך זאג דאך וואס ער האט געזאגט איהר קענט זיך מפלפל זיין מיט איהם אזוי האט ער געזאגט³⁴.

בקיצור, איך בין אהיים געקומען — נו — דעם בריעף האט מען געדרוקט, ביי מיר אין ישיבה האט מען ווייטער געגעסן פלייש, הגם געזאגט האב איך, אז געבן קיין השגחה אויף קיין פלייש גיב איך נישט, אבער אזוי ווי איך האב מיר איבערגעצייגט אז דער סדר איז דא פארלאזט מען זיך אויף די רבנים המשגיחים, וואס קען איך טאהן. פארשטייט זיך אליין אז קיינער וועט דאך פון מיר פארלאנגען אז איך זאל עדות זאגן צו אין דעם געשעפט צו אין יענעם איז גוט, אבער געווענטליך אז דער סדר איז גוט, און די רבנים המשגיחים זאגן אז ס'איז כשר קען מען זיך דאך פארלאזן³⁵.

האב איך אנגעהויבן באקומען טעלעפאן קאלס, נישט איינס נישט צוויי, דאכט זיך מיר ס'איז דא אזעלכע פון די וואס זיי זיצן דא וואס זיי ווייסן אפילו דערפון — היתכן איך שווייג שטיל — זאג איך איך קען דאך נישט זיין, איך פארשטיי אזוי, אז מען מוז נישט טאהן אזוי ווי אין ירושלים, און אז מען טוהט נישט אזוי איז נישט געפערליך. האלטסט אנדערש האלט אנדערש, איך האלט אזוי³⁶.

בקיצור, הייבט מיר אן צורופן, מען האט געטראפן דאס פלייש וואס הענגט אויפ'ן הענגערל, דארטן אויפ'ן גראבן טענדערליין, מען האט געטראפן דאס, האט געטראפן יענץ³⁷.

זאג איך הער צו אהובי ידידי, איך ווייס נישט וואס דו האסט געטראפן איך בין דאך נישט קיין בעל אחראי אויף דעם, וואס מען טרעפט, נאר איך בעט דיך זייער, ס'זאל קומען א מענטש מיט א נאמען מיט אן אדרעסס, מיט'ן און ער וועט מיר ברענגען דאס שטיקל פלייש און זאגן, ער האט דאס געקויפט, דא און דא, בין איך גרייט צו גיין צום הרב המכשיר, צו ווי איך וועל האלטן פאר גייטיג צו גיין. און איך וועל טאהן דערין, איך קען דאך נישט זאגן אויף א טעלעפון און זאגן וואס ס'גייט פאר. קום און ווייז מיר וועלן מיר זעהן וואס מען האט צו טאהן, געקומען צו מיר איז מען עד היום נישט³⁸.

דייקא, צופעליג זאגן למען האמת, איצט פריער איז דא געווען א איד, איך קען איהם פון קאנטרי, א ליטווישער איד די זאך קען זיין איך מיינ איך זאג נישט אז ס'איז נישט... א איד א בן תורה, ער האט געברענגט פון בארא-פארק פון א בוטשער סטאר, א שטיק גראבן טענדערליין — עס מוז נישט זיין קיין? ... יא דארט צום סוף איז געווען צוגעלאזט א שטיקל פון דעם חלב הכליות, ס'איז אמת ס'קען זיין איך זאג נישט אז נישט³⁹.

רבתי, איך וועל איך זאגן א שענערע זאך, איך מיינ ס'איז נישט קיין זאך וואס מען דארף מפרסם זיין, איך בין געווען אין א שטאט נישט דאהי דייקא, אונטערוועגס, האב איך שוין אפגעשטיגן איבעראל, דארט א מגר וואס איז מגר דארט שוין פופצען יאר, איך בין מיך סתם געגאנגען, איך בין נישט געגאנגען קוקן דארט. ס'איז מיר נישט אינטערעסנט געווען, סתם איך טה דערין האב איך געוואלט הערן וואס דער זאגט וואס יענער זאגט, ווי אזוי מען טהט דארטן — ווייז מיר א גראבן טענדערליין — האט ער אויך גאוואוסט אז דארטן איז דא חלב. דארט צום סוף. מ'נעמט עס אראפ, אבער למעשה האט ער כשעורה, איבערגעלאזט, עס איז געווען צוויי שעורות אויך. זאג איך איהם, אהובי ידידי וואס טהסטו דאס, האט ער עס אראפגענומען. נו, ס'איז דאך א פשוט'ער חשובו, דארטן האבן זיך די רבנים אויך געזאגט*, א בעל מלאכה אז ער טהט א זאך טאג איין טאג אויס, ווען ער האט נישט אויף זיך קיין מורא בשר ודם, קען פאסירן.

איך זאג נישט ס'קען נישט פאסירן, למעשה, בין איך נישט געגאנגען דארט אין דער שטאט קלעפן קיין פלאקאטן, נאר איך האב מודיע געווען דארטן די רבנים פון דער שטאט, רבותי, אזוי און אזוי, זייט'ן מחל קוקט'ן ענק בעסער אום⁴⁰.

זאג איך דאך, איצט פריער איז דא געווען א איד ער האט געוויזן א שטיקל פלייש, ער האט געפרעגט צו ער זאל אריין ברענגען דאס שטיקל פלייש, דאס איז נישט אינטערעסאנט, זאג איך, ווייל מען גייט דאך ממילא דאס רעדן — עס קען זיין — איך קען דאך נישט נעמען קיין אחריות אויף דעם — אין בארא-פארק איז דא, איך ווייס וויפיהל בוטשערס, צו אימצייער לאזט נישט איבער א שטיקל חלב, וואס קען איך אויף דעם זאגן. ס'קען זיין, א זאך וואס ס'איז נישט קיין השגחה קען זיין*⁴⁰, אז יענער ווייסט נישט א זאך און אפילו אז ער ווייסט יא, וויבאלד עס איז נישט געווען קיין השגחה, און ער ווייסט עס אז מען קוקט איהם נישט זאך, קען פאסירן, איז הכי נמי. אויף דעם ויצט מען דאך און דאס טראכט מען. רבותי אכלל דאס איז בקיצור⁴¹.

און למעשה, ווי אזוי איך זעה עס איין, איז קודם איז דא א פראבלעם וועגן סדר הניקור, אוועקשטעלן צו מען זאל זיך האלטן פונקטליך ביי דעם מנהג וואס מען האט זיך נוהג געווען אין געוויסע מקומות, וואס איך זאג דאך אז אודאי האט דאס א מקור אין די פוסקים לקולא, צו מען וויל דאך אהן נעמען א געוויסע חומרות. ווייל מ'וואוינט צוזאמען מיט אזעלכע אידן וואס זענען נוהג חומרות, ס'איז אפשר א שאלה אין די הלכה אויך, אז יענער האט א ממקום שיצא משם, איך זאג נישט איך וויל גארנישט פסק'ענען, איך זאג נאר וואס איז די שאלה. עכ"פ וויבאלד מען וואוינט דאך צוזאמען מיט אידן פון אלעזכע מקומות וואס מען האט זיך דארט נוהג חומרא געווען, צו מען קען איהם פארקויפן דאס פלייש. סתם המון עם ווייסט דאך נישט אז מען זאגט איהם כשר, ווייסט ער דאך אז ס'איז כשר, צו מען דארף צו דעם עפעס טאהן צו וועגן ירושלימ'ער ניקור, הגם איך זאג דאך אז מען האט עס אין ערגעץ נישט געטאהן, איז דא וואס זיי טענה'ן, וויבאלד עס קומען ירושלימ'ער אידן אויך. הגם געזאגט האב איך דארטן רב זלמן בריזל, זאל דאס ירושלימ'ער ב"ד פאר זיי פסק'ענען, צו מעג ער דא עסן צו נישט⁴².

ס'איו א צווייטע שאלה, איך זאג דאך וואס די שאלה וואס אין, נאכדעם אין די שאלה וואס מען טוהט וועגן דעם. וואס איך מיינ, איך זאג דאך דאס לדעתי בלי שום ספק, או ס'איו דא במרחבי פון די שטאט געוויסע וואס זענען עוסק אין ניקור, איך מיינ נישט חלילה מנקרים נישט די קצבים וואס זיי ווייסן נישט געוויסע זאכן — ס'איו דא — לכאורה אויף דעם וואלט געווען א עצה מען זאל יעדן פארהערן, און געבן קבלות, און נאכדעם אזוי ווייט עד מקום שידו מגעת, מ'קען דאס פראהיטן, אז דאס וואס מען ווייסט יא שוין זאל נישט געשעהן קיין איסור — לדעתי איז דאס דער פראבלעם, נו זאל יעדער אנרופן וואס⁴³. — (קול רעש ממדברים).

ניראבטור שואל: איין פראגע וויל איך פראגען, דער ווינער רב האט שוין באמערקט צו ס'איו דא, דאהי דא מקומות מען זאל קענען איבערצייגן, אז מען האט גענומען די צלע י"ג י"ב אנדערשט ווי דער חת"ס פסק'נט, קומט אהער א רב, א בריעף פון א רב און הייבט אן א גאנצע מגילה פאר צו שרייבן, וואס מען האט צו טאהן, די ערשטע הייבט ער אן ביי צלע י"ב וי"ג^{43*}, קודם קען מען דאך נישט אוועק מאכן מיט די תשובה ס"ח — זייט מיר מוחל לאוט מיר אויסרעדן, קודם קען מען דאך נישט אוועקמאכן די תשובה ס"ח פון דעם חת"ס⁴⁴, און נאכדעם זאג איך עדות בתורת עדות, ואם לא יגיד, אין נאמען פונם רבי'ן זי"ע או איך האב געפרעגט דעם רבי'ן מיט 25 אדער 30 יאהר צוריק, ווי אזוי איך זאל מיר נהג זיין, האט דער רבי מיר געהייסן אזוי ווי אונזערע גדולים האבן געטאהן אין גאנץ עטסרייך אונגארן, און אין גאנץ אונזערע מדינות, מען זאל נישט משנה זיין גארנישט, איז ווער קען זיך בעמען די העזה און משנה זיין. מען זאל אנדערש טאהן ווי דער רבי זי"ע האט געהייסן. און דעסטוועגן איז דער רוב רבנים מסכים זיין אז מ'זאל יא משנה זיין פון דעם, שליעס מ'ך איין צו דעם רוב רבנים, און זאג נישט אז נישט, אבער אן ווייס אייך זאך, אז דער רבי זי"ע האט מיר געגעבן א כמעט א פקודה, אז איך זאל אזוי טאהן, און עס איז דא א בוטשער, סענדער ענגעל, פאר איהם האט ער אויך אזוי געזאגט, איצט פראגע איך פארוואס זאל מען איבער דעם נאך פארהאנדלען אפילו, די איבעריגע זאכן קען מען שמועסן... (מדברים ולא ברוח), איז מען אריין געגאנגען צום רבי'ן זי"ע איך ווייס אז צלע י"ב און י"ג האט מען מ'נאך געווען⁴⁵.

רב דביכני"ם ווינא: יעצט הערט אויס, דער פאאפער רב האט געזאגט, אז ער וועט גלייך דא זיין, דאס איז מער ווי אלעס, ווען דער סאטמערער רב זצ"ל איז געקומען אויף סאטמאר באזעצן דאס רבנות, האט ער צוזאם גערופן דאס ביי"ד, און ער האט געוואלט אז מען זאל דעם צלע י"ב נישט נוצען... האט זיך רבי אברהם חנוך, און נאך איינער פון ביי"ד אויפגעשטעלט קרן לוד און דער חת"ס, דעם אנדערן טאג האט ער נאך אמאל צוזאמען גערופן און ער האט געזאגט, אז דער חת"ס שרייבט אזוי טרוי איך מ'ך נישט משנה צו זיין⁴⁶.

ניראבטאר'ער מפסיקו: דער מאדער רב ס' ל' אין יר"ד זאגט, במקומות שונות האט מען אזוי געטאהן, איז דער מאדער רב מעיד, אז מען האט אין אונדזערע מקומות יר"ד גוט געלערנט⁴⁷. **ווינא'ער ממשיר:** נישט וועגן דעם, ס'איו דאך אזוי דער פשט, ס'איו נישט, ווייל מארגן וועט דאך יעדער מאן-דהו, איך וויל דא זאגן יעצט, דאס זאל זאגן ווער עס וויל, ס'איו געסטערן געוועזן ביי א גרויסן מורה הוראה בישראל, זענען געווען דריי יונגען, אריינגעקומען זיי ווילן מיט איהם רעדן איז ניקור, האט ער זיי אנגעקוקט האט ער געזעהן איינעם א א (בביטול) פארשטייט זיך אז איהר וואלט נישט פון זיין שחיטה, פון זיין ניקור אויך נישט געגעסן, ער וויל מיט איהם מפלפל זיין ניקור, זאל ער דערציילן אז ער וויל, איך קען נישט זאגן ווער, ווער עס וואר, דער שפיץ איז געווען, אז ער האט זיי געמוזט ארויסווארפן פון שטוב, זיי ווילן, זיי ווילן. און ווער דער מ'נאך איז ווייס איך פון ווי ער שטאמט און וואו ער איז יעצט אין דינסט, די אלע זאכן⁴⁸.

די שאלה איז, ס'איו ליידער געווארן, רבותי ס'איו נישט דאס דער ענין, דער ירושלמי זאגט, דער ברעו'אנ'ער רב ברענגט דאס, דער סוף וועט נישט זיין דו וועסט זאגן אויף אסור מותר, דו וועסט נאך זאגן אויף מותר אסור אויך — יא, דער סעמיהייער רב ז"ל דעם לעצטן יאהר בעפאר ער איז נפטר געווארן, האט ער זיך כל נדרי אויפגעשטעלט, ס'איו א פלא, זאגט ער רבותי, א מענטש — זאגט ער — איך גיי דאך שוין צו די זיבעציג, ממילא בין אדם למקום וויל איך תשובה טאהן, אבער בין אדם לחבירו, מוז מען דאך מ'פייס זיין, איך בין דא שוין — זאגט ער — 25 אדער

28 יאהר רב, אפשר האב איך אמאל א עוף וואס ס'איז עפ"י הלכה איז כשר, האב איך עס מטריף געווען, האב איך דאך פאר ענק שאדן געמאכט, בעט איך ענק אלע איהר זאלט מיר מוחל זיין... עס איז א מעשה, עס איז נישט דאס מען גייט עפעס, האט זיך דאך אויפגעהערט, מורא געהאט... עטץ גלויבט מיר, ס'גייט מיר נישט אין דעם, איך בין נישט אזוי א מקיל, דער סאטמערער רב ז"ל האט מורא געהאט מחמיר צו זיין ווייל דער חת"ס, די גמרא זאגט דאך אפילו, ער האט מקפיד געווען אויף חסא, כיון שיצא מפומי דרב, חאטש חזרת איז אין די משנה דער ערשטער⁴⁹.

איז דאך דער פשט אזוי, דאס איז נאך די אלטע מעשה, איהר ווייסט דאך מיט'ן שטאפ מיט די גאנצע מעשה, עס פארדריסט מיד אז אונדז באפאסן מיר זיך גאר מיט'ן צלע י"ב מען וויל מתקן זיין, ווי דער מאנטעווידעא'ער רב, אז א מנקר זאל מוזן נעמען סמיכה ביי רבנים, אה תבוא עליו ברכה, לא ירים איש את ידו ואת רגלו. דאס איז דאס דארפן מיר טאן בכל תוקף ועוז. און מיר דארף מיר אין דעם ווי מ'זאגט — אלע שטיין, איינער ווער עס איז, עס איז נישט קיין חילוק מ'קוקט נישט, ווי עס איז א בוטשער-סטאר אן השגחה פון א רב, איז נישט דא וואס צו רעדן, איז דאס פלייש אסור, פארוואס? ווי דער מאנטעווידעא'ער טאמער בלייבט א כשעורה אדער טאמער וועט ער נישט קענען, מען האט היינט געמאכט איך זאגן דעם אמת, איך האב היינט אליין געווען אונז מוז מיר דאך זאגן אונז האבן מיר געמאכט תקנות איך האב געזאגט פאר אהרן וויינשטאק'ן אז ער מוז 2-3 זאכן אזוי מנקר זיין, אז פון עס זאל קיין חלב נישט קענען ארויס, נו... אנדערע זאך — ער האט געזאגט אז ער איז מקבל⁵⁰.

נירבהאמארער: אונז טוהען מיר דאך אזוי, מיר מאכן מיר עס.

י"ר: פארוואס קען מען נישט איינפיהרן אז די האלטייל זאל מנקר זיין די גאנצע פלייש? תשובה! אה, ער זאגט, אז גידין און חוטין קען ער נישט ווייל ער טוט זיא... אבער חלב

וועט ער אראפנעמען דעם שבת⁵¹.

נירבהאמארער: איך קען נאך-זאגן אין נאמען פון וויינשטאק ווייל ער האט געזאגט, ער וועט פועל'ן אין שלאכט-הויז, אז מען זאל פון דארט-אויס עס לאזן אראפנעמען, אז ס'זאל נישט קומען מער צום בוטשער, אין די הענט⁵².

סיגעט מפסיקו: איין מינוט אנטשולדיגט... איך בין דאך געווען מיט'ן ווינער רב צוזאמען מיט נאך אפאר רבנים, זענען מיר דעמאלט'ן געווען ביי וויינשטאק'ן — דערווייל האבן מיר געמאכט אזויפיל תיקון, וואס ער האט זיך אונטערגענומען אז 4 וואכן — (ווינא, קורא: זעקס זעקס) — זעקס וואכן, איך געדענק שוין נישט, יא דער ווינער רב האט גע'פועל'ט דארט, סיי דארטן איז דא א מענעדזשער, און מנקר דער מענדל, הערט'ן מיך אויס איך האב אזויפיהל אויפגעטאהן אז פון דארט, אזוי קומט דאך די בהמות קומען גראד פון שלאכט-הויז, עס גייט אוועק צו איהם עס וועט אריינגעלייגט ביי איהם אין פאלאט'ן, פון דארט קומט יעדער בוטשער, וואס ער באשטעלט, ווער עס באשטעלט פלייש ממילא קען זיין⁵³.

ווינער: אום כשר געמאכט? (הרב מסיגעט ממשיך): אוודאי אזוי ווי זיי גייען די גאנצע שטיקער, איז במילא דא א חשש טאמער דער⁵⁴.

פארוואס? איך האב געפרעגט אהרנ'ען קען אזוינס זיין, זאגט ער עס קען זיין — אז דאס פלייש איז ווארעם און מען שניידט, מאכט זיך אמאל אז דער גוי, אזוי איז ער אנגעזאגט, דער גוי שניידט, פון די צלע פון די צלע י"ג אן, איז שוין א שווערע זאך, במילא קומט דער טבור, קומט דער גאנצער חלק אחוריים קען נישט אריינקומען, מאכט זיך אמאל אזאנס אז דער גוי שניידט נישט גוט, און ס'קומט אריין, און ס'קומט אריין ביי איהם... פארשטייט זיך דאך, איז דא דער משגיח, זעהט ער אז ס'איז פארשניטן נעמט ער עס אראפ, קומט אריין צום א בוטשער — אזוי ווי דער מאנטעווידעא'ער רב האט געזאגט און ווידער איז נישט קיין בקים, קען זיך מאכן עס קען זיך טאקע אזוינס שניידן, און דעס אז ס'זאל זיין... דערווייל איז דארט ביי איהם א איד, און דאס איז א שווערע זאך, ווייל דאס קומט אריין פארטאגס, מ'מוז האבן ספעציעל מענטשן, דאס פלייש קומט נישט אריין אין מיטן טאג בשעת עבודה, דער גוי לייגט דאס אראפ דארטן מיטן טראק, און יעדער קומט אין דער פריה פארטאגס, נעמט דאס פלייש, בקיצור האט מען מיט איהם איין

געארדנט, ער זאגט אויף 6 וואכן, מיר דאכט זיך 4, אז ער נעמט זיך אונטער, צו האלטן א משגיח, ער זאל דורך קוקן אלע בהמות וואס זיי קומען אריין אויב ס'איז נישט צוגעלאזט דארט א חלק אחוריים⁵⁶.

אז טאמער איז דא וועט ער דאס אראפשניידן, אזוי אז ס'וועט נישט קענען זיין קיין מציאות אז ס'זאל קומען צו א קצב, סיי וועלכע קצב פון די גאנצע שטאט, וואס ער קויפט ביי איהם פלייש אז ס'זאל נישט זיין צוגעלאזט קיין חלק אחוריים — עס זאל זיין ... מיט'ן טבור (טארטיקאווער קאווער שואל: אפשר קען מען פועל'ן וואס עפעס 6 וואכן).

תשובה: הערט מיר אויס — בקול גדול הרב דווין! — רבותי לאמיר קודם זאגן — איך זאג דאך אייך, וואס איז געווען (טארטיקאווער שואל? אפשר קענט איהר דאס טאן ...). תשובה, גוט, גוט, דער ווינער רב, זעה איך האט שוין דא הערט זיך איין⁵⁶.

ווינער רב מתערב: איך האלט שוין ווייטער, מיר האבן מיט איהם היינט געשמעסט, איך האב אהין גערופן זאג איך, איך גיי היינט צו א אסיפה זאג איך, איך האב מיר דעמאלסט פון איהם, איהר ווייסט דאך, איך האב מיר געשטארקט, איך האב געזאגט ס'איז בין כסא לעשור, איך וועל נאך ווייס איך וואס טאהן: ס'איז שוועריקייטן איך וויל נישט זאגן, אז ס'איז נישט, איר פארשטייט ווייל דאס פלייש וואס ער מאכט כשר, געט ער איבער פאר זיינע מנקרים און דער רב מענדל קוקט איבער דאס פלייש וואס מען געט ארויס פאר בוטשערס, גאנצע זייטן, דאס איז דאך, זאג איך פאר רב אהרן — האב איך היינט געזאגט דו זאלסט וויסן ווך דיר נישט קיין צרות פאר כל ישראל, איך זאג דיר צו, זאל דיר קאסטן אפילו נאר צוויי מענטשן, — וואס עס איז נישט אמת, ווייל דארט, מיר זאלסטו אראפנעמען דעם שלייעם אויך, האב איך געזאגט ס'זאל קומען אהנע דעם שלייעם, און אהנע דעם חלב, קיין שום, נאר חוטיין ברויכסטו נישט מנקר זיין ווייל חוטיין איז שוין ...⁵⁷

פיגעט: גיין ער קען נישט טאמער נעמט ער גאנצע, איז דא ביים טרפש הכבד⁵⁸.

ווין: חוטיין קען ער נישט, דעם חלב הכליות וועט נישט זיין, דעם טענדער, וואס איהר ווילט, וואס — דער פשט — איז מיט חלב, דאס וועט נישט זיין, חוטיין, איז אנאנדער זאך, איהר האט דאך געזעהן, מ'מוז אפשיילן אויף דריי פלעצער, דאס מוז טאן יעדער בוטשער, ער קען דאך צו אלעם נישט זאלצן דאס פלייש, מען וועט דאך פון איהם נישט נעמען מיט דעם, די בוטשערס, און דאס איז א געוואלדיגע⁵⁹.

שאלה: מען וועט אראפנעמען דעם קרום, מיט די גאנצע זאך?

תשובה: ער נעמט ארויס דעם קרום אויך, יא איך האב היינט גערעדט איך האב איהם גערופן, הערט אויס איהר זאלט אייגס וויסן וואס מ'קען ביי יענעם פועל'ן מיט גוטן, און מ'רעדט מיט איהם צווישן פיהר אויגן, איך האב עס מסביר געווען, הער אויס! עס וועט מארגן קומען, און איבער מארגן עס וועט אזוי קומען. אז איך ווייס עס איז נישטא קיין מציאות בעולם, אז איינער זאל קענען טרעפן (צעקות מכל הצדדים)⁶⁰

נירבהאטאר: איך וואלט געוואלט, איין מינוט! די גאנצע זאך איז דאך געפאלן אויף מיר, איך וועל מוזן שטעלן אכטגעבן און שטעלן א מענטש, וואס זאל אראפנעמען די אלע זאכן, די קרומים, איך האב מורא פאר דעם עולם, אויב די קרומים, וועט ווערן נישט אין גאנצן אראפ-גענומען⁶¹.

ווינער: נישט די קרומים האב איך געזאגט, דעם שלעיים.

שאלה: וואס הייסט שלעיים? וואס הייסט דאס? וואס איז דער שלעיים? דער טבור?

ווינער: נישט נאר דער טבור, עס איז דא וואס זיי זאגן, אז דאס איז א חלק פון חלב הכסלים, איר האט געזעהן דעם שלעיים, דארט איז דא דאס, קומט אראפ אין אייגס — אחד אמר: יא דאס איז אזא הייטל, א דינע הייטל — תשובה! נישט א דינע, ס'איז נישט אזוי דין⁶².

פיגעט (בקול מחאה): איך מיי, הערט אויס, ס'קען דאך אמאל ווערן א מכשול אויכעט, מען וועט נאך מיינען אז ס'קומען אריין.

הערט זיך אויס דעם, איך זאג אזוי ווי איך האב פארשטאנען. מען דארף דאס איבער רעדן מיט איהם.⁶³

(ווינער מפסיקו). סיגעט ממשיך — א מינוט איך האב פארשטאנען, א מינוט, א רגע, אז ער זאל זעהן ס'זאל נישט צו דער חלק אחוריים, דאס זאל נישט קענען צוקומען, דעם איז איהם לייכט צו מאכן, ער קומט נאך און ער טוט עס אזוי און דער מענדל, דער משגיח.⁶⁴

הרב לייטנער שואל: טענדערליין?

תשובה: (סיגעט) א מינוט, הערט זיך איין די טענדערליין — — (כולם מדברים) — הערט זיך איין א רגע נאר, איר מיינט די קצבים קויפן פון דעם טענדערליין, ווער קויפט זי, ווער ברויך דאס, איין מינוט בלייבט שטיל הערט זיך איין ווייל פאר דעם מאל לאזט זיך הערן, ווינער רב ווינער רב, לאז מיך אייך עפעס זאגן, פון די אלע זאכן וואס זיי האבן, גלייב מיר, איך בין זיכער, אז דאס איז אונטערגעשטעלטע זאכן, ס'איז זיכער שקרים, ווייל זיי פארקויפן נישט דאס טענדערליין, מען שמועסט אז זיי האבן א טענדערליין דאס איז א אונטערגעשטעלטע.⁶⁵ איך וועל אייך עפעס זאגן, היינט קען איך שוין אזוי גוט די מסכת, וואס דא איז געווען דער אמת, איז אזוי ווי ס'האט טאקע אנגעהויבן מען האט אנגעהויבן ווי דער מאנטעווידעאער רב האט פארציילט די גאנצע זאך פאר די רבנים, איז דעמאלט אריינגעקומען דער בריעף פון דער סקווערער רב, האט מען אנגעהויבן עוסק צו זיין דא אז מען דארף זעהן צו טאהן, דאס איז עס מ'האט געזעהן, אוודאי ווי ער האט פריערט געזאגט, מען האט געזעהן אין גאנצע ניקור און יסודות איז געווען האט מען געטרייבערט אזוי, דער צלע י"ב האט מען אויסגעטרייבערט, דאס איז געווען אזוי איינגעפיהרט, אז דאס איז געווען דער חת"ס, מען האט זיך אזוי געפיהרט אין רוב מקומות און שוין, און ווי דער חת"ס ז"ל זאגט אליין ס'איז א לייכטער ניקור, מען דארף נישט האבן קיין אומנות דערצו — יא אזוי זאגט ער — אינו חמור כ"כ אויך ווייל ס'איז דאך נישט בעצם קיין חלב, ער זאגט דאך ס'איז נישט דא פון דארט קיין חלב, אין ש"ך שטייט דאך ארויס עס איז נישט אפילו אין די צלע י"ג אליין איז נישטא קיין חלב, אין די צלע אפילו נאך ווען מ'שניידט דאס אראפ כדי מ'זאל קענען גוט אפשניידן, מען זאל זיך נישט טועה זיין. אבער אין די פלייש אליין, איז דא א חת"ס אין דעם איז נישטא קיין שום חולק דער בית שלמה זאגט אויך די זעלבע זאך, ער זאגט, בגלילותינו איז מען זיך נוהג עס נישט.⁶⁶

און נאך מער איז, און דער חשש, און דארטן ווי דער בית שלמה דארט קוקט אריין, האט דער קצב פארקויפט אום-געטרייבערטעס, דאס איז געווען די גרויסע דאס, ווייל אז ס'איז נישט געוואוינט געווען צו טרייבערן האט ער דאך געטרייבערט, און ער האט עס פארקויפט, און ער זאגט דארט ווי די... און פאר דעם, ער קנסי'עט עס, אין דעת תורה ברענגט ער דאס טאקע אויכעט אזוי, וואס ווילסטו מער.⁶⁷

שוין א קיצור, איך זאג דאס איז נישטא וואס צו רעדן, וואס איז דא געשעהן אזא טומל, דאס איז אמת, דאך איך קען עס דא זאגן ווייל ס'איז אמת, ס'זיצן אזויפיהל מענטשן, איך האב עס שוין געזאגט פאר א גרעסערן עולם ווי דא.

ס'איז געווען ממש במזיד, אזאנע אן צודרייען אויף אונדז א בלבול, אזוי ווי מען האט געמאכט אויף אידן אמאל אן עלילת דם, האט מען געמאכט אן עלילת חלב, פונקט די זעלבע זאך. אויסגערטאכט זיך בשאט נפש, היינט קען איך אייך זאגן, איך וואלט דאס נישט געווען געזאגט, קוקט וועט איר זעהן. איך האב דאך דא א בריעף, דער מאנטעווידייער רב האט מיר געזאגט ער פארט קיין א"י, געזאגט אז מען האט דאך שוין עוסק געווען אין דעם — איר געדענקט מיר האבן גערעדט? רעטץ טוט דיירעקט, ביזט אין ירושלים ביזט דארט גיי קוק דיך אום דארטן, לאמיר זעהן וואס טוהט זיך דא אזא טומעל.⁶⁸

איך האב נישט געוואוסט וואס טוט זיך מיט ירושלים אזא זאך, אין דער אמת האב איך נישט געוואוסט אז מען זאגט טאקע ממש חלבים, מיר האבן עפעס טאקע דער ענין ניקור וואס האט זיך ארויסגעשטעלט ביי דער אסיפה וואס איז דא געוועזן. און דער אמת איז עס געוועזן אן אסיפה

לשם שמים. מען האט צונויף גענומען אלע מגקרים. קיינער האט נישט געמיינט אויף צו פארטושן חלב, אז צו זאגן, אז מען האט צונויפגענומען מען האט געוואלט טאקע טוהן. אויסצופרובן מען זאל וויסן וואס טוהט זיך טאקע, עס איז טאקע צונויף געקומען דא מענטשן פון פארשידענע מקומות, איד בין אפילו נישט דא געווען. איך האב געוואוסט עס איז דא אויף וועמען צו זיך פארלאזן, יא דער פאפא'ער רב איז דא איך בין אפילו נישט דא געווען — יא דער פאפא'ער רב איז דא... יא... יא... שלום עליכם... יא, ניין. איך האלט אין מיטן, פונקט זאגן די מעשה, וויא אזוי ס'איז געווען, דער עולם איז זיך צונויף געקומען, ס'איז דא אסאך באמת שאלות. איך וועל זאגן פאפא'ער רב, וואס ס'איז דא להלכה, וואס מען זאל דא טוהן ווייל בכלל, ביי די צלע י"ב איז דאך געווען אין אונגארן מקומות וואס מען האט נישט גענוצט, און מקומות וואס מען האט נישט גענוצט, ס'דא א טייל וואס מ'האט געמאכט דעם נקור דערויף, אזוי וויא דער חת"ס ז"ל זאגט מ'נעמט אראפ דארטן דאס הייטל, טייל מקומות האט מען נישט גענוצט, איז א פראבלעם, ס'איז א שאלה.

עס איז טאקע אפשר א שאלה אז עס איז בכמה מקומות דא און וואס? ⁶⁹
פאפא'ער רב: אזוי וויא מען נוצט נישט קיין סירכות כאטשיג ס'איז כשר, סירכא פלייש... ווינער רב: די סירכא פלייש, קען זיין א חשש, אין סירכא בלא נקב, איז שוין דא אפשר... סיגעט: הלואי, הלואי, וויפיל מען נוצט יא, מען האט אראפגענומען סירכות, דאס איז גלאט פון דעסטוועגן נוצט מען סירכות, מען קען דאך נישט זאגן מען נוצט נישט קיין סירכות. פאר דעם עולם קען מען זאגן, מען נוצט נישט קיין סירכות — דעמאלטץ וואלט איהר נישט געקענט האבן קיין פלייש צו פארקויפן, ס'איז דא ס'מאכט זיך, ס'גייט נישט לייכט אבער עס טרעפט זיך אמאל ⁷⁰.

נירבאמארער מוחה: זאלטן מיר מוחל זיין אויף דעם וועל איך ענטפערן, חלילה אז אזאנע סטעיטמענט צוגעבן, אז אונדז נעמען ח"ו סירכות, חס וחלילה, קיין מאל אויף דער וועלט, אז ס'איז א ריר'ל, ווער ס'איז באקאנט וואס מיינט א ריר'ל, דעייס נעמט מען אראפ, אבער וואס ס'איז מיט'ן נאמען סירכא, וואס עס האט א הארטן שורש, מיט א הארטן מקור ח"ו נעמען אונז קיינמאל נישט ⁷¹.

סיגעטער רב: דאס זאגט דאך דער פאפא'ער רב, זאגט ער פונקט אזוי וויא דו טוהסט דאס, סענסטו דאס אויך דאס זעלבע טאן? ⁷²
פאפא'ער רב: כאטש ע"פ הלכה, איז דאס כשר, ווייל מען עסט דאך נישט, וויל מען דאך יוצא זיין אלע שיטות.
סיגעטער רב: ניין, דארט, איז עס נישט, דארט איז אזוי, די סירכא וואס מען הייבט אן צונעמען ⁷³.

פאפא'ער רב: נו, אז ס'איז א פלוגתא, צווישן די אחרונים, צווישן די פוסקים אחרונים, וויא אזוי די פלייש פון די צלע י"ב וי"ג, פאר וואס זאל מען דאס מאכן?
סיגעטער רב: אבער ס'איז נישט דא קיין פלוגתא, עס איז נישט דא אין דעם קיין פלוגתא, קיינער זאגט נישט, דער חת"ס זאגט אז מ'קען עס אראפנעמען, און מען האט עס אין אסאך מקומות אראפ גענומען. איך ווייס אין סיגוט, האט מען דאס אויך גענוצט, אין סאטמאר האט מען אויך גענוצט, קען מען זאגן מען האט נישט געוואוסט די זעלבע, מען האט נישט גענומען קיין סירכות, מען האט נישט געברויכט, און ס'איז דא מקומות ⁷⁴.
ווינער רב: ביים ערוגת הבושם האט מען דאס נישט גענוצט אין חוסט און אין קליווארדיין, איך מיין אזוי, איך ווייס נישט ⁷⁵.

סיגעטער רב: בקיצור, די זאך איז אזוי, מען קען דאס נישט אזוי שטארק מדמה זיין צו דעם, אזאך וואס ס'איז קיין שום שיטה נישטא, אז מען קען דאס נישט בוטצען, ס'איז נאר א שאלה, אויב מ'דארף דאס אראפנעמען, און דער גאנצער חשש, האט זיך גענומען מען האט דאס נישט גענוצט, האט מען מורא געהאט, וועגן דעם ווייל מען האט גענוצט אחריים, אזוי וויא ס'איז שוין מבוואר אין בית שלמה, און עס שטייט אין דעת תורה ⁷⁶.

פאפא'ער רב: אזוי וויא דער קרום, אז ס'קען זיין א קרום ציהט זיך פון דעם. **סיגעטער רב:** ניין, ניין. דאס נישט. בא צלע י"ב דאס איז בעצם נישט קיין חלב, נאר ס'ריהרט זיך אן צום חלב פון פנים, ווייל דער כרס איז דא דער חלב, זאגט דער חת"ס, מען קען אראפנעמען דעם קרום, און ס'איז א לייכטע זאך, די קצבים וענען בקי, די גאנצע צרה — זאגט דער חת"ס אויכעט — אז דארט וויא מען האט גענוצט דעם חלק אחוריים האט מען געמוזט צולייגן צו אחוריים, און די קצבים האבן באקומען בעפאר, וועלן זיך טועה זיין. זיי וועלן דאס נוצן אום געטרייבערט, דאס איז די גאנצע ענין, פאר דעם האט מען דאס אין כמה מקומות גענוצט, און כמה נישט.

מאנטעווידייטער רב מתערב: הערט מיך אויס. — עס איז נישט דא אין דעם קיין פשרנים ס'איז דא ווער עס האט...

סיגעט: גוט, גוט, שוין הערט מיך אויס איך בין נישט דא דן איך זאג אויך, איך זאג נישט איך מיינ, אבער בעצם, מען איז דא דן אויף די גאנצע זאך וואס דאס איז געווארן, אזא שם אין די גאנצע וועלט פארשפרייט געווארן אז מ'עסט דא ממש חלב, אחוריים⁷⁷, און דאס האט, און דער שם איז ארויסגעגאנגען וואס נישט סתם ס'געשען עפעס ממש, מ'האט געוואלט מבייש ריח זיין, פאר די ע אלע אידן אז זיי עסן חלב. ברור לי, היינט איז מיר אזוי זיכער, אז גאר, פון וואנעט וויל איך דאס נעמען, איך האב דא איצט א בריעף באקומען פון א"י, וואס דעם קאשויער רב'ס איידים — דער וויא אזוי הייסט ער (יצחק גליק — משה פרידמאן) משה פרידמאן — שרייבט פאר דעם מלאכי, ער דער מלאכי איז דארט א מנקה, וואס ער איז דא געקומען, און דער איז דאס ער וויל איינפיהרן דעם ירושלימ'ער ניקור וואס ס'איז דא, זיי האבן נאך אנדערע חומרות, וואס מען האט עס נישט געהערט ממש אין די גאנצע מדינות, נישט אין אונגארן נישט אין פוילן און נישט אין דייטשלאנד, בכלל ס'איז געווען א פלוגתא ס'איז געווען מנהגים צווישן די ספרדים און צווישן די אשכנזים, מיר זענען ב"ה * אלע אשכנזים, נישט קיין, מוזן מיר זיך האלטן מיט דעם מנהג וואס איז האט דאס גארנישט קיין שום מין זיהן נישט אמאל מען זאל דא איין פיהרן די מנהגים פון די ספרדישע מנהגים, אויף וואס ארויף, עס האט נישט-אמאל קיין טעם וועגן דעם, כאטש אין דעם בריעף שרייבט ער איהם, אזוי וויא ס'קומען אן ארץ ישראל'דיגע אידן אהער, און זיי זענען זיך יא נהג זאל מיר אונדז משנה זיין, אונדז זאל מיר זיך איינפיהרן משנה זיין מנהג אשכנז, איבער דעם ווייל עס קומען אהער ארץ-ישראל'דיגע אידן⁷⁸.

ס'קען זיך אפשר מאכן, די ארץ-ישראל'דיגע אידן, אן עקסטערע שחיטה, קיינער שטערט זיי נישט. עכ"פ, אבער איז געשריבן דער בריעף, דער קאשויער רב'ס איידעם שרייבט א בריעף, פאר דעם מלאכי.

איז געשריבן עש"ק ויקהל, דאס איז 6 חדשים, שטארקע 6 חדשים, ווי ער שרייבט איהם, קודם שרייבט ער איהם מיט וואס א ערמומיות, וואס פאר א מין ערמות, מען האט געדארפט אויסנוצן מיר זאל מיר קענען באקומען די פליישן, זיי זאלן קענען זען וואס דארט איז דא. ענדלאך — שרייבט ער — מיר האבן שוין באקומען, און ס'איז פעסטגעשטעלט געווארן אז ס'איז דא חלק אחוריים, און חלב דאורייתא'ס אלע חלבים איז דא, און עס ווערט דא פארקויפט איבעראל — אזוי שרייבט ער אים, הערט זשע כאטש וואס, שרייבט ער איהם, אזוי וויא מיר האבן דאס פעסטגעשטעלט, ונכנסתי לקודש פנימה, בין איך געגאנגען צום קאשויער, צו זיין שווער, און ער האט איהם געוויזן, 2-78 און ער איז געבליבן עמד מרעיד, אזא זאך ווי קען דאס זיין — שרייבט ער — מ'האט שוין גערעדט מיט עטליכע רבנים, בקיצור מ'וועט קענען דא מאכן, און ער שרייבט אזוי וועגן ירושלימ'ער חלב, מע וועט אלעס קענען מתקן זיין⁷⁹.

איז קען איך נישט פארשטיין, אזא זאך, וויא קען דאס זיין פארהאנען זיין א איד וואס ער מיינט אמת, זעקס חדשים, ווייסט ער שוין אז מ'עסט דא חלב דאורייתא, זעקס חדשים?

יא קאו'ש זעט איהר דא וויא, איך ווייס נישט וועלכע רבנים מען האט דעמאלס געזאגט, כמדומה לי, איך גלויב נישט ווען מען וואלט זאגען ווען פאר א פאר רבנים, וועט'ן די רבנים געווען געזאגט און מען וואלט מען געהערט — הערט מיך אויס — שרייבט ער אזוי 3-78 שוין 6 חדשים

און אפגעווארט ביו ערב יו"כ, דעמאלטן איז ארויס געקומען, ממש קוקט'ס וועט איר זען. יא וועט איהר זעהן וויא ער שרייבט⁸⁰.

ווינער: יעצט הערטס אויס רבותי, דאס מוז נישט זיין... זאל דאס זיין רבי שלמה קלוגער, עטן ווייסט דאך די מעשה פון בארדיטשוב, אין דריי וואכן איז ער אהיים געגאנגען און ער האט געשוויגן, דערנאך האט ער געזאגט, לא ראיתי מאכיל טריפות כמוהו, איז געגאנגען רבי ענוזיל האט איהם געזאגט, דו ביזט נישט באגלייבט ע"פ הלכה, ווייל אז דו האסט דאס געוואוסט און האסט געלאזט בארדיטשובער אידן דריי וואכן עסין טריפות במילא ביזטו נישט באגלייבט, ווייל אין אדם משים עצמו רשע, דאס טוהט נישט א מורה הוראה בישראל, נאר אפילו א פשוטער איד, אלא מאי גלויבט מען דיר דאס נישט אז דאס איז טריפה, איז ער געגאנגען און ער האט איין געשיקט רבי ענוזיל דעם בריעף פון ר"ש קלוגער צום אמרי אש. שרייבט דער אמרי אש אין די תשובה (א) און ער זאגט אזוי, איז אמת'ן זאגט ער, א פלא איז אויף א מורה הוראה א גאון ער זאל לאזן עסן דריי וואכן טריפות, איז דא דער ענין טאקע, פון אין אדם משים עצמו... איי ער איז דאך יעצט מוציא לעז אויף א שוחט, און ער זאגט ער איז א מאכיל טריפות, זאגט ער השתא הוא דאיתרע, דאמאלטן אויף יענעם איז ער נישט באגלייבט, אז ער האט דאמאלס מאכיל טריפות, ווייל ווען נישט האט ער דאך געלאזט עסין אידן יעצט איז ער מוציא לעז. שרייבט ער דער אמרי אש, און ער רעדט זיך אפ רבי שלמה קלוגער צום אמרי אש, דער חת"ס האט מיט איהם געהאלטן ביי דעם גט, און אלע גדולים, און דו האלטסט נישט, בין איך געגאנגען פון אן אנדער טעם, מען קען נישט דעם בארדיטשובער שוחט מתיר זיין ווייל ברדיטשוב האט מקבל געווען אויף זיך, די הוראה פון בראדער מגיד, במילא איז וואס אימער עס איז אויב ער איז ע"פ הלכה יא באגלייבט אדער נישט באגלייבט, פאר זיי איז אמאל דער שוחט אסור, ווייל פאר זיי האט מען געגעבן יעצט דא איז אז סיי ווער אימער עס איז... (הרב מסיגעט מפסיקו)⁸¹.

הרב מסיגעט: קוקט'ס אהער, לאמיד א סעקונד, ער שרייבט דא אזוי: דאס איז זיין בריעף וואס ער האט געשריבן עש"ק ויקהל-פקודי תשמ"ב דאס איז פונקט, תשא איז געווען פורים, נאך פורים און האלטן מיר שוין נאך די ימים טובים, און ער שרייבט דא אזוי, קוקט וועט איהר זעהן וואס זאל איך אייך זאגן — געטראפן פון חלב הכליות ג"כ האט מען געטראפן בלתי מנוקרים, און שוין וזה ממקום דבוק לחלק הכליות, גם אצל הדינען טענדערליין הנשאר על-ידי הצלעות, הצלע אינו מנוקר טוב, ומקצת מהם לא הסירו הגיד שעל החלב בין הצלעות, מקצת נשאר גם החתיכה כמו — דאס שרייבט דער איידעם פונ'ם קאשויער רב, זעהט אזוי האט זיך אנגעהויבן⁸².

קוקט'ס אז, בקיצור — די צלעות זענען נישט מנוקר, והנה כמה פעמים גם שאר המנוקרים... מנהג אשכנז... עס איז גארנישט געווען מנוקר, ואין שום השגחה על ניקור, עס איז גארנישט דא... זאגט ער אזוי, לפני כשעה, דאס וויל איך אייך זאגן, נכנסתי אל הקודש פנימה אל כ"ק אדמו"ר הגה"ק מקאשווי שליט"א ומסרתי לו הפרטים שמצאתי, כמובן שרעד נפחד מאוד, וסיפר לי שהיום כבר דבר מזה עם כמה רבנים, ועכשיו מקוה אני שכבר נכנס בעובי הקורה ש... יהי אור... האט ער דא⁸³.

איז א מעשה פון 6 חדשים, ער שרייבט דא אז מ'האט שוין גערעדט מיט אפאר, איך האב נישט קיין השגה, מען האט גערעדט וואלט איך געווען געהערט, ווען נישט האב איך געזאגט, נאך די רבנים העט ווען געזאגן מאכט גערודער, מ'זעט מ'עסט חלב דאורייתא. רבוש"ע 6 חדשים, און מען זיצט און מעשווייגט אפ (נירבאטאר צועק ומפסיקו)⁸⁴.

נירבאטאר: איך האב איהם געפרעגט פארוואס האט איהר מיר נישט... איך האט געשפירט, ביינאכט, אז עס איז דא א מכשול ביי וויינשטאק, בין איך דאך פאראנטווארטליך בין איך דאך חלילה מאכיל טריפות, ביי איהם וואס האט איהר דאס געלאזט וואס האט איהר געשוויגן, דער רבי זי"ע האט געזאגט אויף מיין השגחה, איך מיין איהר קענט דאס זאגן ברבים (אחד מפסיקו) — דאס איז נישט וויכטיג⁸⁵.

היינט איז מען געגאנגען געגן רבי'ן און מ'פסקנ'ט אפ אז מיר האבן געעסן טריפות (היו"ר שואל: וואס האט ער אייך געענטפערט?). ממשיך: ווייסט וואס ער האט מיר געזאגט, ער וועט

מיר ענטפערן אין דריי טעג, אבער רעדט מיט די קינדער האט ער מיר געענטפערט, איך האב גערעדט מיט די קינדער, איך האב זיי אנגעקאלט זאגן (הרבה מדברים, ומכולם נשמע קול הרב מסיגעט)

הרב מסיגעט: איין רגע כאפט נישט אין די מיט, הערט זיך איין, די מעשה וואס וויל איך דא זאגן, ווען רב אברהם איז דארט געוועזן⁸⁶ האב איך דא א בריוו וואס דער רב, דער ראב"ד האט מיר דא אריין געשיקט איך האב עס דא געוויזן, שרייבן זיי אזוי: או אויך די זעלבע, זיי האבן אן גערופן, דעם קאשויער רב'ס קינדער, דער זוהן מיט'ן איידים, או דער רב אברהם (ווינא: הרב לייטנער), יא הרב לייטנער פארט קיין ארץ ישראל ער וויל ארויס קריגען — אזוי שרייבען זיי 24-86 — א כתב אז ער קען אליין ניקור, קודם מוז ער אליין זיין, נאכדעם וועט ער קומען, די אלע מנקרים דא הי וואס זענען מאכיל חלב, די וועט ער אלע סומך זיין אזוי או מ'זעט דא קענען פארקויפן חלב און ס'וועט גוט זיין אין האלסעיל, איהר הערט א מעשה, איך האב דעם בריעף, איך האב אן אריגינאלען בריעף, נישט קיין מעשיות.

איך האב אנגערופן דעם ראב"ד — וואס איז דאס וואס ער זאגט — האט ער מיר אריין געשיקט, היתכן אז דער רב אברהם גייט אהין (אינ שומעים — ערבוב הקולות)⁸⁷.

קוקט'ס: דאס איז א בריעף, דער ראש המנקרים שרייבט פאר'ן ראב"ד וואס שרייבט ער — מיינט איהר — ער שרייבט אזוי פאר'ן ראב"ד, אזוי וויא מ'זעט ס'טוהט זיך אין אמעריקא אזוינס וויל מען אלע פארקויפן חלב, ס'גייט זיי אין לעבן, און דער רב אברהם איז אהער געקומען. איז דאך שוין א געפערליכע זאך? ער גייט זיך אויסלערנען ניקור, און ער די אלע איהר הערט דאך וואס, ע"כ שרייבט ער, און זיי האבן איהם טעלעפאנירט בסודי סודות, שטייט דארט, ער שרייבט איהם דארט מ'זאל דאס נישט אויסזאגן פאר'ן רב — זעסטו און עס מוז געוויזען א סוד. שוב מסר הרב מלאכי שקיבל טלפון מהרב בלום שאביו הרב מאקאשוו, דבר זה צריך לשמור בסוד, שהרב לייטנער יופיע כאן ביום א' פ' ראה במטרה לקבל פה אישור, על סמכות ידי ניקור, שיסמוך שם את המנקרים באמעריקה, שהם יודעים את הניקור אע"פ שאינם יודעים. זיי קענען נישט. ויש שם באמריקה מי שאינם רוצים הביקורים, הרב לייטנער הבטיח, דארטן פאר די קצבים, ער וועט זיי ברענגען א היתר אויף די בשר מיט'ן חלב אינם מנקרים, אלעס וועט ער ברענגען דער הרב לייטנער, ער האט זיך אונטערגענומען, אז נישט (— ווינא: איין ווארט...)⁸⁸.

הרב מסיגעט ממשיד: איך וויל איהר זאלט מיר אויסהערין... (כולם מדברים, ונשמע קול הרב מסיגעט וממשיד): קוקט'ס עכ"פ וואס פארלאנגען זיי די וואס שרייבט דער, שרייבט ער אזוי, אז ער האט איהם אנגעזאגט, יא נאך שטייט דארט, שוב ביקש ממני הרב מלאכי, השתדלו שאף אחד מהרבנים מהבי"ד לא יתקשר שום שיחה עם הרב ממאנטוידעא — ער איז אין חרם חלילה געווען, מען טאר נישט מיט איהם רעדין — די אלע רבנים זאלן נישט רעדין צו איהם. דע ווילן דא מאכן אזוי ווי עס איז — וואס זשע וויל ער — לפענ"ד זאל ער צוגויף רופן דאס בי"ד און דאס בי"ד זאל ארויס געבן אז די אלע זאכן וואס זיי זאגן או דאס איז אמת, במילא וועט הרב לייטנער שוין זיין געפינישט... (אחד שואל...) תשובה: דער רב גד'ל וויל דאך דא איינפיהרן דעם דעם דאס איז עס, און רב משה ארי' האט מיר געשיקט דעם בריעף, פארציילט א מעשה, ער האט איהם געשיקט דעם בריעף, ער לייקענט נישט⁸⁹. פארקערט איך האב שוין היינט געהערט, אז מען האט שוין געקאלט דעם, אז ער זאל זאגן, ס'הייבט זיך נישט אן, די גאנצע מעשה, ער איז אן ערליכער איד, אן איבערקערעניש (זעקות מכל הצדדים, ונשמע קול, ס'געט ממשיד): וואס וויל איך אייך זאגן בקיצור, דאס איז הונדערט פראצענט, שום ספק אז זיי האבן געפלאנט 6 חדשים ארויס קומען מיט אזוי מין זאך. אז מען עסט דא חלב, חלב דאורייתא און אחריים, עס טוהט זיך דא. וואס דער תכלית איז וואס זיי האבן דערפון, האב איך נישט קיין השגה⁹⁰.

הרב מפאפא: מיינ שמועה איז שוואך, און איך בין אהער געקומען, אל תזכור לנו עוונות ראשונים, מאי דהווה הוה, צו מען האט עבירות געטאן מיט'ן מוציא ש"ר צו נישט, לאמיר איצט נישט טענה'ן, לאמיר איצט דן זיין וואס ס'זאל זיין מכאן ולהבא. אבער די אלטע עבירות לאמיר אוועק שטעלן אין דער זייט⁹¹.

הרב מסייגט ממשיך: איך בין מסכים, אבער כדי מען זאל וויסן, אז מען האט דא צוטאהן מיט מענטשן וואס ווילן, מוז מען דאך וויסן וויא אזוי צוטאהן, איך וועל אייך זאגן, איך וועל זאגן פאפא'ער רב, מען האט דאך בין היינט אויך געטאן, מען האט דאך געזען, מען האט צונויף גערופן אלע מנקרים האבן זיי דען נישט אנגעהויבן צוטאן. ס'איז ממש דא טאקע פיהל מענטשן וואס זיי קומען פון פארשידענע מקומות, מען קומט דא פון גאליציע און פון ליטא און פון פוילן און פון אונגארן פון כמה מקומות, ס'געווען, האט מען דאך אנגעהויבן עוסק צו זיין אין דעם ענין, האב איך א בריעף, וואס דער קאשויער רב שרייבט מיר א בריעף, הערט איך וועל אייך זאגן, ער שרייבט מיר אליין, איך האב פון איהם א בריעף, ער שרייבט, אז די גאנצע אסיפה וואס דענטצמאל איז געווען, וואס מען האט זיך צונויף געקומען, איז נאר געווען כדי מחפה צו זיין אויף דעם גאנצן ענין, מ'זאל קענען ווייטער פארקויפן (... נכנסים בתוך דבריו...). אז ס'זיצן דא רבנים זענען זיך צונויף געקומען דענטצמאל אויכעט מען האט צונויף געזעצט מיט אלע מנקרים, מ'האט געזען עפעס צו טאן, איז די גאנצע אסיפה איז דאך נישט געווען, עס איז נישט שייך צוזאגן, אזוי מוז מען דאך דא וויסן — לאמיר אייך זאגן — איך האף אז די רבנים, אז ווי יענע אסיפה איז געווען געמאכט לש"ש, מען האט זיך צונויף גענומען דעמאלס אויך מען זאל זעהן מתקן זיין און דא דארף מען נאך קוקטן וואס ער שרייבט מיר דאס שרייבט ער מיר דער קאשויער רב אליין אין א בריעף — ס'איז אונטערגעשריבן דא זיין נאמען. האסטו, יותר ממה שכתוב כאן יש במציאות המכשולות ובנסיגות שניסו לתקנו במשך ג' שנים שעברו המצב נורא ואיום⁹². ער שרייבט דאס פאר מיר, והענין מבהיל הרעיון ואף כשלעצמי נראה לי כחולם חלום — זאגט ער שרייבט ער דאך צו מיר זאל זיך איהם חלומ'ען — אלפים ורבבות מבני נכשלים באיסור חלב הנורא, ואין דורש ואין מבקש לתקן, וכשנעשה איזה רעש בעיר, ממהרים להתאסף, איך להשתיק ולהודיע, כי יאכלו ענוים וישבעו, והמוון עם הולכים לדרכם בדברי לעג ובוז בטענות של הבל שאין קץ לדברי רוח⁹³.

ער שרייבט פשוט, אז די אסיפה וואס מען האט צונויף, אז מען הערט אז עס איז עפעס א גערודער, נעמט מען צונויף דארטן מענטשן און מען זאל ארויסגעבן, ער שרייבט דאס פאר מיר, הערט'ט מיך אויס, איך וויל אייך זאגן גיין הערט'ט מיך אויס קען מען דען... (נכנסים בתוך הדברים)⁹⁴.

פאפא'ער רב אומר: מען דארף דא נישט צו דן זיין צו קאשויער רב איז גערעכט צו נישט. **סייגט'ער רב:** (מתגבר קולו שוב!) איך בין נישט דן צו ער איז גערעכט איהר זעהט דאך אליין, איך וויל אייך נאר איינס זאגן, איהר ווייסט וואס איך וויל אייך זאגן, איך בין בטוח, אז דער קאשויער רב האט נישט געוואוסט פון דעם גאנצן בריעף, איך בין זיכער, ווייל דער בריעף איז אזוי געשריבן אזוי אין דער כאפעדיג ער שרייבט זיך טאקע אונטער הק' רפאל בלום, אבער ער ווייסט זיכער נישט וואס דא איז געשטאנען, זיכער אז ניין, וויא איז, וויא הייבט זיך אן דער בריעף, ער האט נישט באוויזן אפצושרייבן אזא בריעף אזוי צווישן יו"כ און סוכות, די הערסט, עס איז אנגעשריבן בין עשור לחמשה עשר. ער שרייבט עס פאר מיר דעם בריעף, עס אזי פאר מיר משה טייטלבוים לסדר שם יזכחו וזכחי צדק, זיכער האט ער נישט אנגעהויבן צו וויסן. איך מיין זעהר אזוי ווי איך זאג, נישט קיין ספק, ער הייבט נישט אן צו וויסן, אבער די וואס האבן דאס אין געפיהרט, הערט זיך איין, רבותי, איצט איז אזוי צום ענין איז אזוי⁹⁴⁻².

איך שלאג אייך פאר, וואס מען האט געדארפט דא קודם דעם זאל מען מ'האט עס פריהער פארגעשלאגן, אז ס'איז דא, דאהי בוטשער'ס וואס האבן נישט וואס זיי ווייסן נישט אויב שריפטלאך האבן זיי זיכער נישט אז זיי קענען, דארף מען אנהויבן אזוי, אז פון היינט מאל אן, מוז יעדער ווער ס'איז עוסק אין פארקויפן פלייש, ער האט א פלייש באנק, קודם האט מען געדארפט מאכן אז מ'מוז האבן א השגחה מוז זיין, דאס איז איין זאך. נאר דאס איז נאך נישט גענוג אז ער זאל האבן א השגחה, אויף אונדז ליגט אזוי פיהל אחריות. אז מיר זעהן, אז די פארקויפערס, די בוטשערס זאלן קענען * אויסער דעם וואס ער האט א השגחה, יעדער איינער וואס איז עוסק אין דער פלייש מוז * גיין⁹⁵.

מען האט געדארפט אויפשטעלן דא א פאר רבנים, וואס זאלן אליין קענען גוט ניקור, ביי דעם זאל זיך אנהויבן, מען זאל וויסן דע קענען ניקור, היימישע רבנים. און די האבן די סמכות פון די התאחדות הרבנים, צו געבן סמיכה, פאר די בוטשערס וואס דארפן פארקויפן פלייש, און ס'זאל נישט קענען א איד פארקויפן קיין פלייש סיידן אויב ער איז א מנקר. מען מוז דאך מנקר זיין, אבער ער האט א מנקר, וואס ער איז דארט שטענדיג וואס ער איז דער קוקט איבער אלע, און דער מנקר יחי' מי שיהי', ס'דא מנקרים, וואס האבן סמכות, דער קראסנער רב ז"ל איז געווען אין אייראפע, האט ער דארט איינגעפיהרט א שחיטה האט ער געמוזט האבן מנקרים, איז דא א פאר אידן, וואס ער האט זיי אויסגעלערנט וואס זיי האבן זיך אויסגעלערנט, און ער שרייבט אויף זיי איך בין אויף זיי מעיד, זיי קענען גוט די הלכה און זיי קענען גוט די מלאכה.

ס'איז דא אזעלכע, עס איז דא, ער האט פון פעסט, ס'דא פון סאטמאר בית דין, ס'דא וואס זיי האבן אויסגעלערנט ראווב'ער רב איז דארט געוועזן⁹⁶.

פאפא'ער רב מתערב: מען מוז אלץ מוסיף זיין אויף די... לדעתך, העט איך געמיינט, דער התאחדות הרבנים זאל ממנה זיין דריי רבנים זיי זאלן זיך אריין לעיגן אין דער הלכה, בכל פרטותי ודקדוקי, ווייל איך מיינן רוב רבנים זענען נישט דערינען, אין דעם, דאך גם אני בתוכם איך בין נישט בקי אין מציאות פון די עניינים. און ס'מוז זיין די התאחדות הרבנים זאלן ממנה זיין דריי רבנים אדער אפשר מער נאך, און זאלן זיך אריין לעיגן, ראשם ורובם בכל פרטי ודקדוקי פון די הלכה, און זיי זאלן נאכדעם זיין דורך קוקען איבערקוקען די בוטשערס⁹⁷.

הרב מסינעט מוסיף: און יעדער מנקר מוז באקומען פון די דריי רבנים אז ער האט זיי אויסגעלערנט אז זיי קענען דעם נסיון זיי קענען די הלכה און זיי קענען⁹⁸.

הרב מפאפא: און די דריי רבנים זאלן לפרקים גיין טאקע באקוקן ביי די מעשה, צו מען האלט איין די דאס צו נישט, און נאך דעם ווען די דריי רבנים וועלן שוין זיין ממש בקי בכל פרטי ודקדוקי, און מיט אלע אופנים, נאך דעם למען השקט הרעש זאל מען זיך צוזאם קומען מיט די ארץ-ישראל'דיגע די וואס האבן געמאכט דעם שם רע, און מען זאל זיי ווייזן אז דער שם רע איז נישט דא⁹⁹.

הרב מסינעט מומשיך: דער פאפא'ער רב, איז נישט גוט אינפארמירט — זעה איך — איין מינוט הערט, נישט פון איצט, איין מינוט! הערט זיך איין א רגע. הערט מיך אויס לאט מיך אויסרעדן, נישט קיין ארץ ישראל'דיגע האבן דא געמאכט דעם רעש, נישט קיין ארץ-ישראל'דיגע, דאס האבן געמאכט הייזיגע האבן דא געמאכט, זיי האבן נאר גענומען די ארץ ישראל'דיגע, אז זיי זאלן זיי זעהן עפעס צוהעלפן, ווייל די אין א"י האבן זיי אזעלכע מנהגים וואס איך האלט, אז מ'דארף דאס נישט איינפיהרן דא, ווייל אונדז האבן מיר גארנישט צו טהאן מיט די ספרדישע מנהגים, וואס זיי האבן דארטן געהאט⁹⁹⁻² אין א"י בשעתם ווען מען האט דאס איינגעפיהרט, איז געווען, האבן אלע אשכנזים די גדולים האבן מוחה געווען**. זיי האבן נישט געהאט קיין ברירה מען האט אויף זיי ארויף געצוואונגען ווייל די ביי די רעגירונג, ביי די טערקישע רעגירונג, זענען דענטסמאל די ספרדים געווען אין כח דער חכם באשי, האבן זיי נישט געהאט קיין ברירה זיי האבן נישט געקענט האבן קיין שחיטה האבן זיי געמוזט אונטער ווארפן זיך אונטערן ניקור. אונדז איז דאס גארנישט מחייב, מ'האט זיי דעמאלטץ געווען בכפי' און יעצט א וודאי נישט. וואס דארף מען אונדז העמיר עפעס אוועק גיין פון אלע מנהגים פון די אשכנזים אבות אבותינו, האבן געפיהרט וויא ס'איז נישט געווען קיין. **פאפא'ער רב מומשיך:** הוא גופא זאל מען מסביר זיין פון דעם, א זאך וואס ס'איז במנהגא

** כל המובא בפיסקא (99'2) שהסתמכותם היא על "התורת הניקור הידושלמי" [שאודותיו ביארנו במק"א בספרנו זה] — הבט לעיל מס' 15 — לא נמצא, ולא כתוב כלל שם, אולם מה שאומר אודות "מחאת הרבנים", — המקור היחיד לכעין זה הגו מ"דעת כהן" מ"הרב הראשי קוק" (המועתק שם) שכתב שאין דעת רבנים מידידינו נוחה מאיזה מנהג (לקולא).

הכחשה או הודאה

מג

תליא מילתא, איז נישט (סיגעט: נאר במנהגא תליא מילתא) פאפא: ברויך מען נישט קיין ראיות, נאר מיט דעם אליין וועט מען משקיט זיין דעם רעש¹⁰⁰.
 הרב מסיגעט בקול: ניין! הערט זיך איך האלט, דעם רעש דעם רעש דעם רעש, איז שוין נשקט געווארן, ס'איז נישטא וואס צו רעדין. דאס ווייסט יעדער איינער, אז דאס איז געווען פשוט, א עלילה איך האב פריערט געזאגט, נישט קיין עלילת דם נאר איין עלילת חלב, אויסגעטראכט אויף די בוטשערס¹⁰¹.

הרב מפאפא עונה: איך זעה דאך, דער קאשויער רב שרייט נאך, היינט געוואלד¹⁰².
 הרב מסיגעט עונה: נא, וואס זאל איך טאן ער וואלט ווען געוואוסט... קודם איך ווייס נישט צו ער שרייט נאך, איך ווייס נישט צו ער טוהט, מיר דאכט זיך ער ווייסט זיכער גוט ער ווייסט שוין היינט וואס איך האב איהם געזאגט ערב יו"כ, הערט אויס, ווען איך האב געהערט איך האב געזעהן דאס צעטיל וואס ער האט ארויסגעגעבן, איז געווען ערב יו"כ האב איך איהם אפגערופן אויף דער נאכט, ערב יו"כ איך האב איהם געבעטן ברחמים, קאשויער רב, איך האב געזעהן איהר האט ארויסגעגעבן א צעטל, אז ס'דא חלב דאורייתא, און איך גלויב אז מען האט אייך אן געפיהרט, איך גלויב נישט דעריין, אבער לאמיר ווייזן לאמיר גיין, נישט איך וועל גיין אליין, איך האב איהם געזאגט דער מאנטעוידעאער רב¹⁰³.

ער שרייבט דאך מיר אין בריעף צו איך האב איהם דאס געבעטן, און דער אודווארער ווייסט איך, אויך א בקי, ער האט זיך אפגעגעבן א ביסל מיט דעם, לאמיר זיי גיין ווייזן פאר די אידן, אז ס'איז עפעס דא, איך האב איהם געזאגט נישט קיין חלב דאורייתא א דרבנן העסטו מיר ווייזן, רוף איך אויס במעמד, אין ביהמ"ד איז געווען א גרויסער עולם, מען זאל וויסן מען טאר נישט עסיין. איך האב איהם אזוי, איך האב איהם פשוט איהר מעגט מיר גלויבן איך האב געוויינט פאר איהם, נישט פשוט זיך געבעטן איך האב איהם געזאגט, קוקט'ס, ער ווייזט דאך ער האט גערודערט. איך האב געזען איך קען נישט בא עם פועל'ן, איך האב איהם געזאגט עס איז ערב יו"כ אויף דערנאכט, איך מוז זיי אבער קודם כל... זאפארט איך געה וואו דו ווילסט, און איך אן א שיעור מענטשן, איך מוז זיי אבער קודם כל... זאפארט איך געה וואו דו ווילסט, און איך וועל מיטנעמען צוויי — איך האב געזאגט — רב יחזקאל'ן וועל איך מיטנעמען, דעם דיין, ער ווייסט דאך אויך שוין א ביסל פון דעם, לאמיר גיין ווייז אונז או ס'איז עפעס דא א איסור דרבנן, רוף איך אויס, דארפסט נישט מער... איך רוף איך אויס מען טאר נישט עסן, און איך האב נישט געקאנט ביי איהם פועל'ן¹⁰⁴.

אזוי ווייט, איך האב געזאגט, הערט מיך אויס קאשויער רב, איך האב געקענט אייער רבי, ווייל איך האב געהאט הורמנא פונעם קאשויער רב, און מאלט אייך אויס צו אייער רבי וואלט אזוי געטאן.

איך גיי צו אייך איך האב איהם געזאגט — סאטמאר רבי — אזא טיטל האב איך. און איך בעט אייך, עס שטייט דא טויענטער אידן, און איך וועל זיי זאגן זאלן פאלגן, שטעלן זיי איין וועלן זיי נישט עסיין. טועם זיין, קום ווייז עפעס טוה עפעס, עפעס לאז מיך זעהן¹⁰⁵.
 יו"כ שזאל: וואס האט ער געגענטפערט?
 הרב מסיגעט: וואס? ער האט מיר געענטפערט: ער איז נישט קיין מלאך. ער קאן נישט ביי נאכט, פארשדנס, ער האט מיר געענטפערט. (אחד מעורר ומוכיר: בארדיטשובער רב) — בארדיטשובער רב.

יא, ער האט מיר געזאגט ער האט מיר געזאגט, ביז וויא לאנג ער האט מיר געזאגט, הערט'ן איך האב אים, שוין לאנג איך האב אים שוין אזוי לאנג געמוטשעט, קען דאס זיין — זאגע ער — זיי האבן שוין ביז איצט געגעסן 30 יאר, עסין זיי שוין חלב, זאלן זיי ווייטער עסיין, ער וועט דאס נישט אפליקענען¹⁰⁵⁻².*
 האב איך איהם געזאגט צו קאשויער רב, הערט מיך אויס קאשויער רב, איהר זאגט אזוי, דענטסמאל האב איך איהם שוין געזאגט איך האב מיך פשוט געבעטן צו עם, האב איך עם געזאגט, ווייסט איר וואס האב איך עם דעמאלס געזאגט, איך האב געקאנט אייער רבי'ן דעם קאשויער רב

ז"ל איך האב ביי איהם הורמנא, איך גלויב נישט אז ער וואלט זוינס געזאגט, איך בעט איך קומט זאגט, בקיצור איז געבליבן מארגן¹⁰⁶.

האב איך געזאגט גוט, בעסער וואלט געווען אויף דער נאכט, מיר איז פשוט בעסער געווען אויף דערנאכט, ווייל ערב יום כפור איך בין ביזי און מארגן שלאגט מען שוין כפרות, האב איך איהם געזאגט איך גיי, זאל זיין, איז געבליבן מיט איהם ווילסט נישט אויף דערנאכט, איך געה מארגן איך האב נישט געוואוסט זיך קיין עצה צוגעבן¹⁰⁷.

נישט איך וועל גיין אליין *, איך וועל זען דארטן, מען זאל גיין מנקרים, און מ'וועט זען וואס דו האסט געטראפן. און איך האב איהם נישט געווען געפאלגט ווייל מיר איז שווער געווען ערב יו"כ, איך האב געוואלט גיכער אויף דערנאכט, בין איך געגאנגען, איך האב אנגערופן דעם אדווארער רב, איך האב געוואוסט דער אדווערער רב האט אויסגערופן, אז מען טאר נישט עסין פלייש, איז ער דאך כשר, וועט שוין גוט זיין, האב איך איהם געבעטן קום אריבער רוף אפ דעם קאשויער רב, זאג איהם פארוואס וויל ער נישט היינט, דו גייסט היינט נאכט, זאג שוין לאמיך אהער אהין, דערמאן מיך נישט, * מ'וועט מיטגיין מען וועט גיין. דער אדווארער רב האט איהם אנגערופן, איך בין געווען פארנומען, איז ער געגאנגען אין די אנדערע שטוב, און צוריק געקומען, עס הולכט נישט, בשום אופן, דאס קען נישט זיין¹⁰⁸.

מיט'ן אדווארער רב האט ער אפגערעדט שוין אויף דינסטאג, ס'איז דאך געווען עריו"כ. איך האב געוואלט גיין * אין דערפריה, זונטאג, א כלל איז געקומען דער אדווארער רב. ס'איז נישטא וואס צו רעדן, ס'איז דינסטאג¹⁰⁹.

איך האב נישט געגלויבט, אז ער וועט פארט נישט קומען צו מיר ערב יום טוב, איך האב געווארט ערב יום טוב און איז נישט אנגעקומען, נא דעמאלט'ן ערב יו"ט איז געווען יו"כ, האב איך שוין געזעהן, ווען דער קאשויער רב זאל מיינען טאקע ס'איז פארוואס קען דאס פארהאנען זיין, איך בעט דיר אזוי שטארק און ער בעט איהם, ער איז דאך כשר ויש פארוואס איז ער נישט גוט, ער וויל נישט ס'קען נישט זיין, האב איך דאך געזעהן, אז די מענטשן ארום קאשויער רב ווילן נישט, ווילן נישט ווייזן פשוט, ס'איז גענוג געווען אז ז' האבן געזאגט¹¹⁰.

האב איך יו"כ אויסגערופן אזוי ווי מען האט אויסגערופן אין פאפער ביהמ"ד, האב איך נישט געוואלט האב אויסגערופן, האב איך געמוזט אויסרופן, ווייל ס'איז דאך געווען יום כיפור. מען האט דאך געפאסט יום כיפור, אויף דער נאכט דארף מען גיין עסין, איך דארף דאך עפעס זאגן פאר די מענטשן זאלן זיי עסין? זאלן זיי נישט עסין? האב איך געמוזט טאן, האב איך געהייסן אויסרופן אז ווער ס'האט געקויפט פלייש, ביי אונדז אין בוטשער סטאר אין סאטמארער סטאר דארט איז דא מנקרים און עס איז פונקט, און קען מען עסין¹¹¹.

דאס האב איך געטאן, איך האב געזען, אז איך מוז דאס טאן, וואס זאל איך זאגן — אז איך וועל נישט אויסרופן, וואלט דאך געהייסן, וואלט שוין יעדער געוואוסט א גאנצע געשעפט, הייסט דאך, אז איך זאג אז מען טאר נישט עסין¹¹².

הערט'זשע וואס, איז געגאנגען, הער אויס, אויף דעם ארויף, האב איך באקומען דעם בריעף פונעם קאשויער רב, ער שרייבט, ער שרייבט די גאנצע מעשה, אז איך האב איהם קודם געבעטן, און ס'איז געבליבן אויף דינסטיג — זאגט ער — כאטש ער שרייבט אז מיר האט ער געזאגט, ער שרייבט מיר אזוי אין בריעף, מיר האט ער פארקערט, אבער אזוי וויא דער אדווערער רב איז דאך שפעטער געקומען, און ער האט איהם אפגערעדט אויף דינסטיג, און אזוי וויא מאנטאג איז דאך געווען יום כיפור האט מען אויסגערופן אין סאטמאר ביהמ"ד, און דער פאפא'ער רב האט אויסגערופן און דער דיין רב יחזקאל האט אויסגערופן, און דער דעברעצינער האט אויסגערופן האבן אויסגערופן אז מען מעג אזוי האט ער זיך מיישב געווען, ווייזט ער נישט מער, פטור אן עסק¹¹³.

איז דינסטיג און מיטוואך ס'איז שוין דורך געגאנגען ביז סוכות, איך האב נישט געהערט גארנישט נאך רעדן, גארנישט געהערט, באמת איך קען דאס נישט פארשטיין וויא אזוי א זאך קען זיין, ער האט מיט מיר אפגערעדט דינסטיג, איבער-דעם, ווייל איך האב אויסגערופן אז ביי אונדז איז דאס כשר, עטף האט געזען¹¹⁴.

בקיצור, און אזוי איז דאס געוועזן ביז וויא לאנג ס'איז געווארן סוכות, אין סוכות בין איך מיך נוהג צו רעדן יעדעס יאר פאר די אברכים, דענטצמאל האב איך פארציילט די גאנצע מעשה, און בעפאר איז שוין געקומען, אז זיי ווילן קומען, האב איך שוין נישט געוואלט טהן ¹¹⁵. בקיצור, וויל איך זאגן בענין זה, ווייל דער פאפא'ער רב, האט פריהרט געזאגט, איינשטעלן דעם רעש, איינשטעלן דעם רעש, איז אזוי, דער וואס ער וויל מאכן אזא רעש, קען מען זיך במילא נישט העלפן, און איך האלט ביי מיר גארנישט קיין התחייבות לגבי די מענטשן, וואס האבן ארויס געברענגט אויף אזא מין אופן, פשוט, וואס זיי האבן געוואלט אונדז ממש, אין די גאנצע וועלט ארויסווייזן אז ס'זיצן דארט אידן, ער שרייבט דא, אלפים ורבות אידן עסין חלב, איז אהן א שום בארעכטיגונג (הרב מווינא מזכיר... נאך איינס) ¹¹⁶.

— ממשיך: פאר דעם האב איך נישט געוויזן, חוץ דעם, ס'איז גארנישט דא וואס צו זאגן וואס זיי שרייבן דא אין בריעף, ס'האט געהייסן איהר באקומט אויך דאס בריעף, נאר זיי האבן שוין געזען, ביי מיר האט דאס נישט געמאכט גוט, האט איהר נישט באקומען. דער בריעף איז פארגעברייט צו צושיקן, איך וועל איך זאגן נאך א זאך, דער בריעף, וואס שרייבט דאס, איז פארגעברייט — איהר קענט זעהן — צו שיקן פאר אלע אידן אין דער גאנצע בכל תפוצות ישראל, און דארט אריין שרייבן, אז ווי מען איז, אזוי זעהן אויס דארטן די רבנים, זיי זענען אלע פארקויפט, ס'איז גארנישט נאכצוואגן וואס דאס איז ¹¹⁷.

יעצט הערט זיך איין וואס איך וויל זאגן, וואס מען דארף מיר צו טאהן, אזוי וויא מיר האבן פריהערט געשמעסט, מען דארף זעהן דעם ענין פון ניקור צו ברענגען. ס'זאל זיין אן איינאיינציגע זאך, הן וואס ס'האנדלט זיך אין די הלכה, צו זאל מען יא נוצטן צלע י"ב צו נישט, וועט מען זיך געדארפט צונויף זעצן די רבנים. איך מיינ נישט איצטערט, ס'ברענט דאך נישט, אזוי שטארק, אז טאמער טוהט מען מגקר זיין די צלע י"ב, אזוי וויא דער חת"ס זצ"ל האט געזאגט, אין אוודאי אז מען קען נישט זאגן אז חלילה אז מען טאר דאס נישט טאן חלילה וחס, און מען האט דאס אין זייער אסאך מקומות געטאן.

אוודאי דארף מען דא עפעס טאן, מען דארף וועגן דעם דן זיין, מען דארף טאהן, אזוי וויא ער האט פריער געזאגט, רוב דעות, צו מען זאל אליין טראכטן, מען זאל דאס טאן שוין, און אזוי וועט מען קומען צו דעם ¹¹⁸.

און דערווייל האבן מיר אונדז דאך געמאכט א שטיקל תיקון, אז די קצבים באקומען גארנישט קיין פלייש וואו ס'איז דא חלב, אונדז האבן יא גראדע עוסק געווען ביז יעצט אין דעם, טאקע מיט'ן ווינער רב, און מאנטעווידיעאער אויכעט, מען האט אזוי איין געמאכט, אז באקומען היינט גארנישט די קצבים קיין פלייש וואס מען דארף אפילו טרייבערן, אראפגעשניטן, ס'איז גארנישט דא, אזוי היינט איז עס... אזוי בסדר אזוי וויא איך האב איצט געזאגט, נאר מען קען ביי דעם נישט בלייבן, ווייל דאס איז נאר אזוי געמאכט צייטווייליג מען זאל אפשניידן גאנצע שטיקער שניידט מען אפ וויא ס'איז דא אוואו מען דארף טרייבערן. האט מען דאס גאנצע חלב אראפגעשניטן (... שואלים ובלתי מובן). תשובה: יא יא די שטיקל יא, נאר חלב, יא, פארשטייט זיך ¹²⁰.

איצט איז אזוי וועט מען זען, דאס דארף מען זען דן צו זיין, אז ס'זאל זיין אזוי, און במילא מיט דעם וועל מיר אפקומען.

פאפא'ער רב (בקול רם): מען טאר זיך נישט פארלאזן אויף די מגקרים אפילו זיי זענען מומחים, ס'זאל זיין רבנים וואס זענען בקי בכל פרטי ודקדוקי ¹²¹.

— ממשיך: דאס וואס דער פאפא'ער רב האט געזאגט האב איך דאך פריהערט געזאגט, אז מען זאל דא אויסוויילן 3—4 רבנים צו 5 וואס זאלן זיך מעלדן, אז זיי ווילן זיך אויסלערנען ניקור, זיי וועלן טוהען א גרויסע טובה פאר אונדזער ציבור, און די זאלן זעהן און די אלע בוטשערס ווער עס פארקויפט פלייש, די מזון האבן פון זיי א חתימה ¹²².

י"ר פארטיקאווער: ... מען גייט אוועק פון א אסיפה (ווינא מפסיקו — ס'מוז ארויס א דבר ברור ¹²³, ביז מען ערלעדיגט נישט א זאך.

י"ר המשיך: מען טאר נישט אוועקגיין, זאג איך אז דערווייל כאטש די רבנים האבן נאך

גארנישט אויסגעלערנט זאלן די רבנים נעמען צו א מנקר וואס מען ווייסט ער קען, ... א רגע א רגע, דערווייל איז די, דאס זאל מען שוין ארויסגעבן א קול קורא אז מען בעט קיין שום איד זאל נישט עסן קיין פלייש, דארטן וויא ס'איז נישט דא קיין השגחה, ווייל דער חסרון איז נישט צו פון האלטן א בוטשער סטאר, צו פון מיל-מארט, צו דאס, ס'איז דא אהן א שיעור בוטשערס וואס האבן נישט קיין שום השגחה און גארנישט (אחד שואל בקול: דער משגיח אליין קען דאך נישט?).

יו"ר תשובה: נו, ווייטער (סיגעט: א מינוט א מינוט הערט זיך אויס¹²⁴). המשך: דאס זאל מען שוין טאן די צוויי זאכן, אז נישט קיין השגחה זאל מען נישט קויפן, און דאס איבעריגע זאל מען שוין די 3 רבנים כאטש זיי קענען נאך נישט, זאלן זיי צונעמען א מנקר וואס מען ווייסט ער איז גוט אדער מען זאל שיקן רופן, איהר לייגט דאס אפ איז גארנישט ווערן, דאס זאל מען שוין טאהן און דערווייל זאל מען זיך אויסלערנען, מען זאל צונעמען א מנקר, און מען זאל שיקן רופן יעדן בוטשער, און זעהן צו ער קען¹²⁵.

ווינא: מאנטעווידעאר רב קומט נאר אהער, איך וויל מיט אייך רעדן.

יו"ר המשך: א רגע איך וויל בעטן דעם עולם אזוי מען וויל דאך פיהרן א שטיקל אסיפה „פארלאמענטאריש“... צו זאגן אזוי וויא ס'איז דא רבנים וואס האבן זיך געמאלדן צום ווארט, צו מען וועט זיי יא פאלגן צו נישט פאלגן^{126*}, וויל איך זאל מען אויסהערן די פאר רבנים, דער ערשטער האט זיך געמאלדן דער אודיווארער רב, דערנאך האט זיך געמאלדן דער טענקער רב, דערנאך האט זיך געמאלדן דער ווינער רב, און דער וויזניצער רבינס זעהן, זאל מען דערווייל אויסהערן די פיהר און דערנאך וועט מען קומען צו א החלטה, לאנדסבערגער רב, אבער איך וויל בעטן דעם עולם איך וויל געבן צו פארשטיין א זאך וואס איך ווייס שוין פון אסיפות, אז מען ברודן עפעס זעהן, דעם תיקון וואס מ'ברודן שוין דערווייל — יא יא — לאדאנער רב — דערווייל איז דער ערשטער געוועזן נאך איידער ס'האט זיך אנגעהויבן די אסיפה, אודווארער רב¹²⁶.

ווייטצען שואל: אפשר שטעלט מען אריין דעם אראדער רב אין די רשימה א איד וואס קען דעם פאך?

יו"ר: נו, ער וועט אויך קענען זיך אנרופן, ער וויל זיך מעלדן צום ווארט, מען מוז דאך גיין מיט א סדר, יא אראדער רב אויכעט¹²⁷.

הרב מפאפא: די רבנים זאלן זיך נישט באווייזן פאר די מנקרים, זיי זאלן נישט זיין תלמידים פון די מנקרים, זיי זאלן זיין אייגענע מבררי הלכה, ווייל געווענליך ביי דער זאך זענען די רבנים תלמידים פון די מנקרים, און דאס איז נישט דאס ריכטיגע¹²⁷⁻².

(רעש, כולם מדברים, יצחק גליק מכריז! מ'בעט יעדן מען זאל נישט אריין רעדן אין דערמיט)¹²⁸.

המשך יו"ר: איך וויל פשוט זאגן איר ווייסט דאך, ס'איז דא אהן א שיעור מתרחרי ריב, אז מען וועט נישט צולאזן קיינעם צום ווארט וועט מען ארויסגיין אינדרויסן זאגן... מען מוז צולאזן יעדן צום ווארט, דערנאך וועט מען מאכן א החלטה¹²⁹...

אודווארער רב: מורי ורבותי, אזוי ווי היינט איז ב"ה דא א שיינע אסיפה פון די רבנים קען מען נישט אוועקלאזן פאר נאך א אסיפה. זעלטן קומט צוזאם קיין עין הרע אזויפיהל רבנים, מ'וועט אוועקגיין מיט א גארנישט טויג דאך נישט, איך וויל נאר פרעגן א קשיא, איך וויל נישט מפסק זיין אויפ'ן ווינער רב און אויף קיין שום רב נישט¹³⁰. איך ווייס אז אונדז וואוינען מיר היינט אין אמעריקע, נישט אין ראצפערט, און נישט אין אודווארי, און נישט מיט אמאל אין אנדערע שטעט נישט, אין אמעריקע איז לכאורה א הפקר וועלט, און די דורות ווערן יעדן טאג שוואכער און שוואכער, היינט איז דא א בוטשער-סטאר פאר אידן, שפעטער איז נאך שוואכער, אזוי גייען די דורות מיר זעהן מיר דאך די דורות פאלן.

יו"ר: א רגע, נישט קיין רבנים, נישט קיין מורה הוראה'ס.

יצחק גליק מכריז: מ'בעט זייער די וואס באלאנגען נישט צו די אסיפה זענען נישט קיין רבנים קיין חברים פון התאחדות הרבנים זאלן מוחל זיין נישט צו זיין דא אין זאל¹³¹.

המשך: מען זעט אין אמעריקע, לאמיר זאגן, אויף א מצוות עשה, אויף א אתרוג, יונגעלייט

ספענדן גרויס געלט, און יעדע מצוה, תפילין קאסט קעלט, א מוזה קאסט די טייערסטע אויף יעדע מצוה ספענט מען גרויסע געלטער, צדקה ווארפט מען טויזנטערס, אין זעלבע אין עניני גשמיות, טאמער איז דא א מנהג אין פאריז דעמאלטן כאפט מען דעם מנהג אויף איבעראל, און טאמער אונדז האמיר א דירה, מען דערמאנט זיך נישט, אין דערהיים איז דאך א מנהג געוועזן אז מ'האט געהאט נאר 2 שטובער אין דערהיים, מען זאגט דאס נישט, אבער דאס זעלבע אין דערהיים האט מען גענוג געהאט אז מען האט געהאט נאר איין קלייד אויף אלע חתונות, זה לא. מען לייגט אריין, מען ספענדט טויזנטערס און טויזנטערס, סיי אויף ענייני רוחניות אין הכי נמי, סיי אויף גשמיות אויף איין מאל, דא האנדלט זיך אין א ענין פון א ספק דאורייתא, איז נישט די אלע זאכן ליעגענט טאקע א בלבול אזוי ווי דער נשיא זאגט ס'איז א בלבול אבער דער נשיא שליט"א האט מיר געזאגט אז ער וויל איצט מתקן זיין אלע חומרות, וואס ס'איז נאר מעגליך, פארוואס, ווייל דאס איז געמאכט געווארן אויף לדורות, איז במילא אזוי, איצט האלט מען ביים חלק החתם סופר¹³².

אין דערהיים איז געווען א געוואלדיגע ארימקייט, איך געדענק נאך אין דערהיים אפיציל פעטן, איז געווען א געוואלדיגע ענין, במילא און נאך א זאך אינדערהיים, טאמער האט מען געמוזט פארקויפן פאר'ן גוי נאך א שטיקל חלק אחוריים, איז א געוואלדיגע זאך, איך געדענק דאך אין דערהיים פון גאנץ גוט וואס ס'איז געווען, יעדער שטיקל פלייש איז געווען טייער, במילא האט מען געמוזט זוכן אויף אן אופן מקיל צו זיין, פארוואס זאלן מיר אונדז זיין די מענטשן, פארוואס זאלן מיר זיין די מיקל'דיגע מענטשן, פארוואס? אונדז ברויכן צו זוכן די גרעסטע חומרות וואס קען זיין, איך ווייס לאמיר זאגן, איצט זאגט מיר דער סאטמארער דיין הרב אויש אז אין גאנץ זיבענבערג האט מען נישט גענוצט נאר ביז צלע י"א, איך האב אנגערופן היינט, מאנ-טשעסטער, ענגלאנד, נאר צלע י"א. איך האב אנגערופן נעכטן נאכט, סקווער, צלע י"א, איך ווייס אסאך און ער ברענגט דער שתי הלחם, אז מען רעדט פון צלע י"א קיין שום צלע י"ב¹³³.

אויף איינמאל, זאל מען זוכן ווייל מען האט געטארפן א קולא א תת"ס, וואס ער איז משיב פאר פרעשבורג, זאל מען מקיל זיין לויט דער תשובה, זאל מען אלע קולות אננעמען וויא אין דערהיים איז געוועזן, אנפירן די אלע זאכן, אין אלע עניינים, דערווייל אין אלע עניינים געט מען אויס געלט, הונדערטערס און טויזנטערס, און פונקט א מצוה זאך זאל מען קוקן — איך האב געטארפן א תת"ס¹³⁴.

איך האלט — ניין — איך האלט, מען איז מחוייב אן צו נעמען אז מען וויל מאכן א תיקון לחומרא, אויף לדורות איז מען מחוייב אן צו נעמען אלע חומרות טאקע, טאקע אלע חומרות פארוואס זאל יעדער איד וואס איז דא.

די אלע איבערגלייט, די כולל אינגעלייט, אלע אידן ווילן נישט עסן קיין פלייש, נאר ס'איז אויסגעהאלטן לויט אלע חומרות, העכסטנס אז אייבער וויל נישט, וועט זיין א „כשר" מיט „מהדרין כשר", מהדרין כשר, אז ס'איז דא פוסקים וואס זיי אסר'ן, פוסקים וואס איז חלב, טאר מען זיך נישט אריין לאזן אין ספק דאורייתא (בטעיף יש כאן ערבוביא גדולה של קולות התקפה — על הרב הדובר — שא"א לפענחם, ירחם ה')¹³⁵.

ממשיך: איין רגע איין רגע, דער אגור זאגט ווען ס'האנדלט זיך א ספק חלב — אגור — הייסט דאס ספק איבוד הנפש, איז אזוי במילא א געוואלד אונגארישע קהילות האט מען נישט גענוצט צלע י"ב אויך, נאר ביז צלע י"ב האט מען גענוצט — דאס איז איין זאך¹³⁶.

און צווייטנס ביים טרפיש.

נאך א זאך, דער נשיא האט זייער א פייער זאך געזאגט, אז מען שניידט איין ביים צלע י"ב און נאר פריהערט, קען מען אפגעהיטן ווערן פון פארשידענע מכשולות.

דאהי אין אמעריקע, שניידט מען רוב מאל אין חלק אחוריים¹³⁷.

טאמער שניידט מען אבער צלע י"א אוודאי דעמאלטן קומט אויס (אחד שואל: מען שניידט רוב מאל אין חלק אחוריים?) תשובה: יא, יא, יא — קומט פאר, יא, אזוי קומט נישט פאר, אזוי וועט נישט פארקומען, און נאך פארשידענע זאכן וועט מען באהיטן¹³⁸.

דער טרפּש קומט אין גאַנצן אריין, דער צווייטער זייט פון טרפּש איז דאך חלב דאורייתא, און דאס קען מען זייער שווער אפּקליגען. למעשה זאגן מיר יא, למעשה יא, ביי די כסלים אונטן איז דא א קרום העב, א קרום הדק, טוהט זיך מיט די חלב אונטן אז רוב פוסקים וואס זיי אסר'ן, פארוואס זאלן מיר אונדז זיין די מענטשן (כאן יש קולות וזעקות מכל הצדדים באנדרלמוסא גדולה) — ס'איז א כלל אין אלע ספרים, און א ר"ש איז דאס אין שבת, אז א איד דארף אוועק לויפן פון צ"ט שערי היתר, ער זאל נישט אנקומען צו איין פון שער איסור, עם כל זאת, לויטער אידאלע רבנים וועלן אוועק גיין אנגעמען אלע קולות, — יא, מיר האבן מיר א היתר — מיר האבן מיר א היתר¹³⁹.

וואס הייסט א היתר, אונדז, ברויכן מיר אנצונעמען אלע חומרות, ציזאם שטעלן אלע חומרות, ווען איינער וויל נישט האבן אלע חומרות, וועט עס זיין כשר נישט,, כשר למחדרין,, למחדרין כשר, ברויך אויסצוהאלטן לויט אלע שיטות אזוי האלט איך (כאן יש וויכוח חם מאוד בלתי ברור¹⁴⁰) (הסתכל בהוספה בסיום הטעיף).

טענקער רב (י"ר מכריז מען בעט דעם עולם זאלן נישט רעדן לאנג, ווייל מען מוז דאך נאך קומען עפעס צו החלטות).

מתחיל: איך וועל רעדן גאר קארץ, און איך וועל נישט שרייען אזוי וויא דער אדווארער רב, ווייל איך האב אויך אמאל געקענט בעסער שרייען, ווי דער אדווארער רב... יצחק גליק מכריז: מען בעט זייער, מען זאל נישט רעדן דארטן אונטן, ווייל מען קען נישט הערן וואס מען רעדט דא אובין.

לאמיר רעדן צו די זאך דאס וואס אדווארער רב האט געזאגט, מען זאל אנעמען אלע חומרות, מען דארף נישט אנעמען אלע חומרות, מען דארף נאר אנעמען די חומרות וואס עס איז... דער חת"ס איז מתיר, און איך בין מעיד אז דער עצי חיים זי"ע, מיין רבי זי"ע, דער עצי חיים האט ער געזאגט די לעצטע דיבורים, איז געווען פאר'ן גבעת פנחס, ער האט געזאגט, ער האט מיר דערציילט, אז מען האט מנקה געווען בין צלע י"ב בין צלע י"ג דאס איז איינס, סיגעט האט מען זיך אזוי געפיהרט, אין גרויסווארדיין האט מען זיך אזוי געפיהרט, איז במילא ווער זענען די רובי קהילות! ס'האט זיך א דערפל נישט אזוי געפירט? דאס האט מען זיך אזוי געפיהרט, און מיר דארפן נישט משנה זיין. מען וועט משנה זיין וועט מען זאגן, יא, מען האט שוין נאך געגעבן דאס אלטע (כאן יש זעקות גדולות בלתי ברורים).

גיין, הערט זיך איין, איך רעד יעצט, מען דארף נישט משנה זיין, מיר קענען זיין אזעלכע אידן וויא דער חת"ס איז געווען (הקולות נמשכות כל הזמן)¹⁴¹.

די לעצטע דיבורים איז געווען דארטן, און איך וויל זאגן נאך אזאך רבותי, וואס הייסט מחמיר זיין, דער בעלזער רב זי"ע, הא אמאל אריין גערופן א אידן און ער האט געזאגט, ער זאל עסן שטאפ-לעבער, מען זאל עם מאכן א שטאפ-לעבער, מען האט געמאכט, אריין גערופן האט ער געזאגט, איך וואלט ווען גערן געגסן שטאפ-לעבער, איך זאל כולל זיין זיך מיט אלע אידן, וואס עסן, מיינע אבות האבן נישט געגעסן, מאך איך דיך פאר א שליח, עס אשטאטץ מיר, וואס האט יא געגעסן.

וואס א רייד איז דאס? וואס א רייד איז דאס? (לאמיר רעדן), איך וויל אויך רעדן, וואס פאר א רייד איז דאס, אז אונזערע אבות הק' אונזערע רבי'ס, און אונזערע אבות האבן אזוי געמאכט דעם ניקור, אזוי וויא דער ווינער רב האט דערציילט, ווינער רב זאל זיין געזונט האט אזוי דערציילט, אז דער קרן לדוד האט חזר געווען, ווייל ער האט געזעהן דעם חת"ס (כאן שומעים זעקות מכל הצדדים בלתי ברורים). זאל איך זאגן חלילה אז ער האט פארציילט נישט אמת¹⁴².

י"ר: שרייב אויף, אז דער אדווארער זאגט אז יא, און דער טענקער אז ניין, ערליידיגט, ערליידיגט, פארטיג, ווייטער! ווער נאך האט צו רעדן¹⁴³.

יצחק גליק: דער וויזניצער רבי'נס זעהן, וויל זאגן אפאר ווערטער, נו, נו. טענקע: אונז טוהען מיר מיט דעם מבוה זיין אונזערע אבות און אונזערע רבי'ס, פארוואס זאל מען טוהן אזא מין זאך.

הרב י' האגער: נו —

מתחיל: לא איש דברים אנכי, איך האב קיינמאל נישט גערעדט, איבערהויפט בא אזעלכע רבנים וואס דען, איך בין געקומען, דער טאטע האט מיך געהייסן איך זאל איבערגעבן, וואס לעולם איז דאס בערך אזוי וויא סאטמאר רב זאל זיין געזונט האט געזאגט, אזוי וויא דער פאפא'ער רב האט געזאגט, אז מען זאל אויסלערנען אפאר אינגעלייט, דער עיקר איז דאך מכאן ולהבא, וואס מען זאל טוהן. אז מען זאל אויסלערנען אפאר אינגעלייט קודם די הלכות זאלן גוט גוט קענען. און נאר וואס דען, ער האט געבעטן נאך א זאך, אז נאך דעם וואס מען קען שוין די הלכות, דאס הייסט ס'האט נישט צוטאן מיט'ן בקיאות בעצם, מיט'ן ניקור, אבער אין די הלכות אליין, אויב ס'איז דא סכסוכים זאל מען מאכן א רשימה, אלע עניינים וואס ס'איז שייך בא חלב, דאס איז א איסור דאורייתא, דאס איז א איסור דרבנן, דאס איז א מנהג, און מען זאל, איך מיינ די רבנים וואס וועלן זיין ממונה אויף דעם זאלן מאכן די רשימה, מען זאל דאס אריבער שיקן פאר אלע חברים פון די התאחדות הרבנים, ממילא קען יעדער איינער וויסן וואס ס'האנדלט זיך, מען קען וויסן צו די עוררות האט א ממשות, צו עס האט נישט קיין ממשות, אזוי ווייסט דאך נישט איך מיינ כמעט קיינער ווייסט דאך נישט וואס טוהט זיך.

און נאך דעם קען זיין, אז איינער אפי', לאמיר זאגן, מ'איז מחליט אויף א געוויסן אופן, אבער אמאל איז דא א איד, וואס ער וויל מחמיר זיין אויף א זאך, זאל מען וויסן, וואס ס'איז יא מותר, וואס ס'איז אסור¹⁴⁴.

און נאך דעם זאלן די אינגעלייט זיך אויסלערנען געהעריג דעם בקיאות, נאר וואס דען דאס הייסט דעם אומנות פון דעם ניקור.

און נאך א זאך וואס ער האלט, אז עס מוז זיין א משגיח תמידי, איבעראל אין אלע בוטשער-סטארס, ס'הייסט ס'זאל זיין א משגיח, נישט קיין משגיח תמידי אינ'ם סטאר, נאר אז עס מוז זיין אונטער רבנים, ס'הייסט לאמיר זאגן די 5 אינגעלייט, זאלן זיין די בעלי בתים אין די אלע בוטשער-סטארס, אז זיי זאלן קענען אריבער גיין סיי ווען אז יעדער איינער וואס ער ארבעט אין דעם ענין פון ניקור, צו איז עס דער באלעבאס דער מנקה, צו איז דאס סתם דער שמשיל, דארט וואס ער ארבעט וואס ער טוהט די מלאכה, זאל ער וויסן אז ער אמאל פון צייט צו צייט קומט מען אריין, וואס די השגחה דער ניקור זאל אויך זיין אונטער השגחה פון רבנים, נישט נאר דוקא אונטער א השגחה פון א ראש המגקרים נאר פשוט ס'זאל זיין די רבנים, די רבנים וואס זענען בקי אין דעם, זאלן זיין אחראי אויף דער זאך, און אזאך וואס איז תלוי במנהג, ס'זענען דאך דא די גרעסערע רבנים פון התאחדות הרבנים, וואס זאלן מחליט זיין טאמער ווייטער איז דא שאלות, צו ס'איז א שאלה פון א דאורייתא, צו א שאלה פון א דרבנן, א מען האט בכתב אז מען ווייסט דא פון וואס ס'האנדלט זיך, קען מען די זאך מברר זיין. קלארערהייט צו ווער ס'זאל נישט זיין, זאל זיין דער ירושלימ'ער רב וועט זיין, דער מחליט אויף אזאך צו ס'איז א דאורייתא צו א דרבנן צו וואס, אז ס'איז דא עוררות מוז מען זעהן וואס דאס איז¹⁴⁵.

אחד קורא: איין ווארט, איין ווארט.

אחד משיב: נאך דעם, באלד, מ'וועט גיין אין די ראייע, נאך דעם באלד, מען וועט גיין אין די ראייע.

לאנדסבערגער רב: ס'איז דא רבנים וואס האבן מיך שוים מקדים געווען, אבער אעפ"כ מוז איד זאגן מיינ דעת וואס איך האב פריהערט אין זינען געהאט.

דא פון דעם מאנטעוידעאער רבי'ס ווערטער בין איך נתעורר געווארן אז די פראגע, איז אויף געשטעלט געווארן אויף א פאר פונקטן.

קודם כל איז די שאלה, מיר רעדן נישט פון עבר — אזוי וויא דער פאפא'ער רב האט געזאגט — אל תזכור לי ראשונות, מיר האלטן יעצט נישט ביי ווער ס'האט דא געטאן א פעלער, ווער ס'האט יא געטוהן, ווער ס'האט נישט געטאן, מיר האלטן יעצט מתקן צו זיין וואס מען דארף מתקן צו זיין, ווען ס'זאל קיין מאהל נישט זיין קיין ערעור אין דעם און קיינער זאל נישט זיין גערעכט אין דעם ענין און דער ערעור איז נאר א בלבול בעלמא, דעמאלט'ש דארף מען אויך זעהן

מתקן צו זיין. דא איז נישט די שאלה פון די בוטשערייען וואס זיי האבן ערליכע משגיחים, ס'איז פאראן דא למשל, סאקמאר האט ר' יושע גאלדבערגער, און איך ווייס נאך ווער ר' יעקב וואלף ליכטנשטיין, און ווייס איך, די זענען די מנקרים די קענען זייער הלכה און זיי וויסן וואס זיי דארפן צו טאהן. אבער איך רעד עס איז דא צום ביישפיהל, אזעלכע מנקרים וואס זיי האבן קיין אהנונג נישט, איך ווייס נישט וויא ווייט זענען גאר פארלעסליך אויפ'ן שמירת שבת, מען נעמט זיי אריין אלטץ ארבעטער, מען נעמט זיי אריין זיי זענען גארנישט פארלעסליך און זיי ווייסן נישט בין ימינם לשמאלם, און זיי האבן נישט קיין געפיהל מיט אמאל פאר קיין כשרות, און נישט נאר זיי זענען נישט באגלייבט אויף כשרות ע"פ התורה, נאר זיי האבן גארנישט קיין אהנונג פון דעם ענין¹⁴⁶.

דארף מען זעהן אז איבעראל, ווער עס איז געשטעלט מנקרים, איז נישט טייטש אז עס איז דא דער מנקר, איך ווייס שוין טאקע דארט א געוויסע דארט אין א פלאטץ, וואו מען האט זיך פראצויגן, דער איז דער מנקר, און דער איז דער משגיח, האב איך יעניגן געפרעגט, דו ביזט טאקע דער משגיח דארט? איי — זאגט ער — דאס וואס ס'קומט אן צו עס דאס איז ער מנקר אזוי וויא די הלכה איז, אבער אז ער זאל האבן השגחה אויף דעם וואס א צווייטער טוהט, דאס איז נישט אונטער זיין אחריות¹⁴⁷.

איצט קודם, דארף מען זעהן אז מען זאל איבעראל שטעלן מנקרים, וואס זיי קענען דעם פאר, און וואס זענען באגלייבט אויף דעם עפ"י התורה, אז זאלן מנקר זיין¹⁴⁸.

און אויסער דעם איז טאקע האלט איך צו, צו דעם וואס דער נשיא האט געזאגט, מען זאל שטעלן, מען זאל אויסלערנען אינגעלייט, וואס זיי זאלן טאקע אויף דעם געביט ארבעטן, זאלן קענען די הלכה טאקע על בורי, און זיי זאלן קענען נישט נאר על בורי פון שו"ע, נאר זאלן וויסן פון פראקציעס, זאלן וויסן פון די מנקרים וואס זיי האבן שוין געארבעט אין דעם און זענען פארלעסליכע און ערליכע, זאלן צו-צייגן א יעדע זאך וואס דאס איז, און וואס מען דארף צו טוהן, און וואס מען דארף מתקן צו זיין, און די זאלן האבן דערנאך די השגחה אויף די אלע בוטשערייען וואס עס גייט דורך אפילו ווען ס'איז דא ערליכע מנקרים, און ערליכע זאלן זיי האבן די השגחה אויף דעם¹⁴⁹.

די צווייטע פונקט, וואס ער האט באריהרט דער מאנטעווידע'ער רב, איז מיר אויך געפאלן, אז עס איז דא מקומות — מ'קען נישט זאגן אז אלע מקומות האבן אנגענומען די קולות פון חת"ס, אבער כדומה, למשל, ס'דא מקומות וואס מ'האט יא מחמיר געווען, יעצט דא איז דאך א שאלה אויב מיר קומען זיך צוזאם פון די גאנצע וועלט, איז אפשר טאקע די אידן פון די מקומות וואס האבן זיך יא נוהג געווען די חומרא אפשר איז ביי זיי שייך דאס גותנין עליו חומרי מקום שיצא משם, נו, אפשר דארף מען טאקע טאן אזוי ווי דאר אדווארער רב האט געזאגט, מען זאל טאקע זוכן אלע חומרות, פארוואס דארף מען זוכן איצט קולות, פארוואס קען מען נישט יוצא זיין דעת כל הקהל, מען זוכט ביים אתרוג אדער ביי א אנדערע זאך זוכט מען יוצא צו זיין אלע שיטות, און אלע הידורים, א זאך וואס מען נעמט אריין אין זיך, און עס איז, מוז מען דען זוכן קולות?

איז אויב די מקומות האבן זיך נוהג געוועזן חומרות, זאלן מיר זיך אונז אויך נוהג זיין די חומרות, אפילו ווען נישט וועגן אונז אליין אבער וועגן אנדערע אידן. (אחד משמיע קולו — מוציא לעז!)¹⁵⁰

— נישט דא קיין ענין פון מוציא לעז, (רבים מכריזים! ס'איז יא דא, ס'איז יא דא!)
 — וואס הייסט א מוציא לעז? ווען איך וויל?
 סיגעט: מתערב ומכריז, ... זיי זאגן בפירוש, אז מען טאר נישט מאכן קיין חומרות וואס מען האט נישט געמאכט ווייל מען איז מוציא לעז.)
 ממשיד — אויף דעם פלאטץ אליין, אויף דעם פלאטץ אליין, אבער דארטן, ווי ס'איז דא דין קטיעא, ס'איז דא מנהגי מקומות פון פארשידענע מקומות. (צועקים. והסיגעטער צועק הער דרייסיג יאר, דרייסיג יאר!)
 ממשיד — ... וואס הייסט, וואס הייסט. איינער קומט פון דעם פלאטץ און אנייער קומט

פון א צווייטן פלאטץ פארוואס זאל מען נישט קענען זאגן אז איך טה דאס נישט וועגן מיר, איך טה דאס וועגן יענעם. (קול רעש גדול, וויכוח גדול). — קוקטס אין תשרי מהר"מ שייק אין לבושי מרדכי וועט איר זעהן אז ס'גייט נישט אן קיין מוציא לעז, זיי האבן נישט געגעסן ווייל מען האט זיי נישט געגעבן צו עסן (רעש, רעש), אפשר טאקע, אפשר טאקע¹⁵¹.

אחד צועק — ! ווער האט דעם נעקסטן ווארט, ווער האט דעם נעקסטן ווארט.

הרב מווינא שואל: — ווער איז נאך דא צו מעלדן?

הרב מסיגעט עונה: סערהאעלער רב: איהר ווילט זאגן (רעש מרוב מדברים)¹⁵².

הרב מפערהאעל: איך וועל אייך זאגן, איך האב נאר אזויפיהל געוואלט זאגן, ביי אונז אין סערהאעל איז דאך נישט געווען אזא גרויסע קהילה, איז געווען א משגיח אויף ניקור, א משגיח וואס איז געווען מוסמך, א ת"ח דאס איז געווען זיין פרנסה, און דעם טאשנארער רביס ברודער, מען האט עם אהין געברענגט אויף סערהאעל אלץ א משגיח אויף מנקרים, שוין, וואס הייסט עפעס, ווי, וואס, ווען.

ס'איז געווען א מעשה, א פאר יאר צוריק, מ'האט מיך געפרעסט מיט א השגחה אויף א יאטקע אויף א שלאכט באנק, איך האב מיך נישט געקענט ארויס דרייען בשום אופן האב איך עם נאכדעם געזאגט, איך קען דאך נישט קיין ניקור אפילו, זאגט ער, איך קען דאך אבער גוט, ער איז טאקע פון די גוטע מנקרים אין סאטמאר, זיין טאטע איז געווען, און אלעס, זאג איך, אבער איך קען דאך נישט, אז איך קען נישט ווי קען איך. למעשה מוז מען דאס האבן, און מען דארף וואס ווייניגער רעדן פון דעם, וואס איז געווען אין עבר. ווייל...¹⁵²⁻² (הרב מסיגעט מפסיקו בהתעוררות: מען האט שוין אזויפיהל גערעדט, לאמיר זעהן צו איהר האט שוין געהאט די רבנים, וואס ווילן זיך אויסלערנען ניקור זאלן קענען.

ווייטצען מכריז: איך וואלט געוואלט מאכן א שטיקל פשרה, איך וואלט געוואלט זאגן א פארשלאג — (סיגעט שואל: דו ווילסט זיין? איין מינוט, ווער וויל זיך אנטראגן, ר' שמואל ער האט זיך אנגעטראגן אויף דעם, שמואל פארשטייט איין עסק, אמת? טאמער דארף מען זיך אויסלערנען ניקור מען זאל קענען עפעס טוהן. קודם לאמיר הערן ווער? ווער זאל זיין חיים אלעזר, כולל אינגעלייט) — ממשיד: דער רבי זאל מוחל זיין — איך וויל נישט לאנג מאריך זיין (כולם מדברים) — אלע חומרות¹⁵²⁻³.

(הרב מאראד): ס'איז א בפירושיער ריב"ש, דער בית יוסף ברענגט עס אין ה' מגילה... דער ריב"ש ברענגט א תו' הר"ן כמעט די ווערטער (קולות בערבוביא...) (ער האט זיך שוין אויסגעמענטשלט)¹⁵³.

— ממשיד: אז וואס מען האט צו טוהן זאל מען טוהן אינאיינעם ווייל ווען א מענטש טוהט עפעס אין מילי דעלמא וויל ער אויך... (מאריך ובלתי מובן) א דבר המתקבל על הלב, אבער דא אז דער רבי זאל לעבן זאל מען אויפברענגען, קודם מדיע זיין פאר'ן עולם אז ס'איז א גלייכע זאך, א וויכטיגע זאך אז מען זאל מוסיף זיין אלע חומרות, אבער עד כדי שרוב הציבור יכולין לעמוד בה, כיו דעמאלץ זאל מען נוהג זיין אלע חומרות ביו עס וועט זיין רוב הציבור יכולין לעמוד בה¹⁵⁴.

ווייטער, איך וואלט געוואלט משמיע זיין! נישט נאר פון אייגענע... נישט פון נסתרים נאר מען לייגט דארט געוויסע מאס... וואס מען וועט איבערצייגט ווערן אלטץ מער מבין, וואס עס איז טוט פארבעסערן ריין די צינגען דאס זאל מען... אויב מען זאל נישט מדקדק זיין אויף דעם, אז מען זאל נישט רייניגן קיין פלייש געפרוירענערהייט.

ווייל איך זאג אייך בהחלט, מענטשן האבן אויף דעם מודה געווען, אז מען רייניגט פלייש ווען עס איז געפרוירן פארלירט די קענטעניש, כאטשיק אויף זיבעציג פראצענט (70%)... איך וויל ס'זאל דאס אימיער נאך זעהן¹⁵⁵. (מדברים).

הרב מסיגעט: מפסיקו בהכרזה — הערט מיך אויס, דער פאפא'ער רב אבער נישט קיין פרטים וועט ער רעדן מיט...

הרב מפאפא מתחיל לדבר ובלתי מובן, מהפרעת (מדברים רבים)¹⁵⁶.

הרב מסיגעט מכריז: לאטץ עם אויך זאגן, זלמן לייב, זלמן לייב, ווייטצענער רב¹⁵⁷.

מתחיל: איך וואט געוואלט זאגן א קורצע עדות.

פאר 7-6 חדשים צוריק, האט מיך אנגערופן, איינער אן אמעריקאנער, זייער א ערליכער, אבער ער איז איינער פון די הויפט אנפירערס פון די וואס זיי ווילן. די קול קורא'ס מיט אלעס, כמעט דאכט זיך מיר ס'קומט פון זיין קעשענע, ער טוהט דאס שטיצן. ער מיינט דאס ליידער ערלאך. ער איז א ערלאכער ירא שמים, האט ער מיך גערופן, און האט מיר צוגעזאגט א הון רב, איך זאל צושטיין צו די קאמפיין, און ארויסקומען מיט אקציעס ארבעטן אסר'ן דעם חלב, איך האב מיט עם איינגעטענה'ט שעה'ן, צום סוף איז ער געקומען — זאגט ער, — און אויב דער ... וועט דיר זאגן אליין, אז עס איז נישט כשר וועסטו מקבל זיין, זאג איך יא. שוין, דאס האט ער גע'פועל'ט ביי מיר, ס'איז דאך געגאנגען אפאר טעג, רופט מיך אן ... ** וזהו און זאגט איך ביז דאס, מען האט נאך געזאגט אז איך האט געזאגט, אז דער ... האט געזאגט, אז די פלייש איז כשר דאס איז נישט אמת, — זאג איך, — איך האב דאס קיינמאל נישט געזאגט נאר איך וויל אייך פרעגן האט דער ... געזאגט, אז דער פלייש איז נישט כשר, זאגט ער חלילה, ער האט דאס קיינמאל נישט געזאגט, שוין — זאג איך — א גוטן טאג. מער האב איך נישט מיט דיר וואס צו רעדן. צומארגן רופט מיך דער אמעריקאנער צוריק. זאגט ער, נו זעהסט, דער ... האט מיך אנגערופן. ער האט מיר געזאגט, ער האט מיט דיר איינגעטענה'ט 2 שעה, און האט דיר איבערצייגט, אז די פלייש איז נבילות וטריפות. זאג איך עם, הער אויס, אויב אזוי זענען אלע דינע ידיעות אמת ווי די ידיעה, זאג איך, דעמאלט'ן זעה איך שוין וואס א דרך דו גייסט, ס'איז נישט געווען קיין מער א סכסוך צווישן מיר און עם, איך האב נישט מיט עם צו רעדן, ער האט מיר געזאגט אז דער ... האט נישט מתיר געווען, האב איך געפרעגט, האט ער דאס גע'אסר'ט האט ער געזאגט, ניין, און א גוטן טאג. און דאס טייטש 2 שעה מסביר געווען.

דער אמעריקאנער דער זאגט נישט קיין ליגנט, אויף דעם קען איך זאגן עדות, דאס איין זאך¹⁶⁸.

שנית, האב איך געוואלט זאגן, איך וויל זיך נישט מסמיך זיין חלילה, דעם חת"ס, נאר דא אין שיקאגוי היינט וואוינט ער דא אין פלעטבוש, א יונגערמאן, הייסט ער ישעי' דירעקטאר, ער איז געווען א תלמיד פון רב אהרן קאטלער ז"ל. האט ער נאך געזאגט אזאן עדות: רב אהרן קאטלער ז"ל האט געהאט א קאר עקסידענט, איז ער געווען דארט ער האט אים משמש געווען, האט ער געזאגט יפשיש במעשיו, פארוואס די עקסידענט איז געשען, האט ער געזאגט כל ימי האב איך גע'פסקינט ווי דער חת"ס, און יעצט האב איך איינמאל גע'פסקינט אנדערש, דערפאר האב איך געהאט דעם קאר עקסידענט, אזוי האט רב אהרן קאטלער געזאגט (הרב ממאנטעווידיעא: איך האב געהערט טאקע פון די תלמידים אויך) — איר האט געהערט פון אנדערע תלמידים? ¹⁶⁹ על כן רבותי! איך האלט, אונז אונגארישע אידן וואס זיי האבן מקבל געווען פון חת"ס, אזוי ווי מען האט פארצייטן מקבל געווען דעם רמ"א, איז נישט דא קיין שום גרונד אז מען זאל חלילה וחס, אז א תשובת חת"ס זאגט קלאר ארויס, אז די וואס זענען מחמיר, זענען נאר וועגן דעם מחמיר, ווייל מען איז מנקה אחוריים, קומט ארויס, אז דארט ווי מען נוצט נישט קיין אחוריים, איז מען בכלל נישט מחמיר, נאר וואס דען מיר דאכט זיך א פשרה וואס איך האב געוואלט פריהערט זאגן. אזוי ווי מ'האט ערליידיגט ביי די וויינישטאקן אז זיי וועלן אראפשיניידן ביז דער חת"ס איז, און נאך דעם וועט מען צוטיילן אין בוטשער סטאר, דער בוטשער סטאר וואס וועט פיהלן ער האט קונים וואס זענען מחמיר, איז געזונטערהייט, שנייד אראפ דארט פאר דיר דאס שטיקל¹⁶⁰.

הרב מפיגוט מפסיקו ומכריז: מען קען דאס נישט איבערגעבן פאר די קצבים, איין מינוט, לאמיר צו, לאמיר צו (הרב מאראד: איר זאלט מיר מוחל זיין אלף פעמים, איך זעה אין דעם ענין פון ערלעכע אידן אזעלכע חסידים, ס'זאל קענען יעדערער טאן, ווי מיין מחותן זאל לעבן, בין כך ובין כך, צו מען שליסט אפ, אז דער צלע י"ב זאל בלייבן). (יו"ד: א רגע א רגע). הרב מפיגוט ממשיך: מען שליסט נישט אפ, נישט דעיס איז דער פעלער!¹⁶¹

** גאלצנו להשמיט שמות כי אין אנו יכולים לקבל עלינו אחריות ל"עדות" הזאת, מלבד שיש בידינו בירוורים.

יו"ר: מען וועט מאכן א קאמיטע פון פינעף רבנים (הרב מאראד, יעדער איד קען זיך וועילן — מען גייט אריין אין בוטשער סטאר...) א רגע, אראדער רב, אראדער רב, א רגע, איך זעה ביי א גרויסן עולם, אזא זאך איז נישט קיין... — ניין... אודאי העמיר זעהן.

יו"ר: איך שלאג פאר 5 רבנים גדולים, דער נשיא מיט'ן פאפאער רב מיט'ן ווינער רב מיט הרב לייטנער מיט אדווארער רב זיי פינעף זאלן באשטעטיגן¹⁶².
נירבאמאר, בזעקה! איך בין הונדערט פראצענטיג געגן.

יו"ר: איך וויל איינער זאל זיין איינער זאל זיין א געגן, וועט ארויסקומען אן אמת¹⁶³.
נירבאמאר: דער בארא-פארקער דיין מיט'ן היזיגן דיין.

יו"ר: אויכעט, אויכעט, א רגע, ניין אדווארער אויכעט, אזוי שלאג איך פאר, במילא זיי זאלן זיך אפ שמועסן דורך א מיטינג און זיי זאלן באשטעטיגן צו מען נעמט אראפ דעם צלע י"ב צו נישט, פארוואס, ווייל דא האנדלט זיך נאך נישט אין קיין חלב דאורייתא, דא האנדלט זיך אין אמנהג, העמיר ווארטן נאך 2 וואכן.

זאל זיין נאך אמאל שרייבט'ס אויף, דער נשיא מיט'ן פאפער רב מיט'ן ווינער רב מיט הרב לייטנער מיט'ן מיט ביינע דיינים מיט'ן אדווארער רב זיי זאלן האבן צווישן זיך א מיטינג, און זיי זאלן באשטעטיגן, צו מען נעמט יא אראפ דעם צלע יב צו נישט¹⁶⁴.

(באטארער מכריז: איין מינוט, צודעם ברויך מען אן אפשטימונג, דו ביזט נישט בכח אליין פארצושלאגן).

יו"ר ממשיך: איך זאג נישט, איך שלאג דאך נאר פאר, איך זאג מיזאל מאכן אן אפשטימונג, א נישט, א נישט איז גארנישט געשען (הרב מסיגעט: מזועט אוועקגיין אן גארנישט) — מען זאל נישט אוועקגיין אן גארנישט, וועט מען דאך זאגן אז אונז וויל מיר אויך... נאכאמאל (מדברים... מדברים).

— א רגע, א רגע, איך וויל די אנדערע זאך, זאל מען היינט ערלעדיגן, וואס איז יא ריכטיג, מיט השגחה מיט דאס. (אחד מפסיקו, נאדפאלאער רב וויל זאגן)¹⁶⁵.
נאדפאלאער רב!

הרב לייטנער: די ערשטע זאך איז דאך אויך, דאס וואס טארטאקעווער רב זאגט וועגן צלע י"ב דאס איז איין פרט, איין מינוט... לאז אפ מען דארף אפשטימען ווער עס זאל באשטימען, דאס קען באשטימען יעדער רב דא, רבנים גדולים, מען דארף אפשטימען יא יא, נישט נישט, איך מיין אזא זאך וואס ס'נישט, צו זאל מען אננעמען די אלע חומרות צו נישט, מען דארף זעהן אונזער ציבור, וועלכע רבנים מען איז מקבל, און מען וועט דאס דארפן אפשטימען.

קיין פלאטץ, אננעמען רוב דעות, האט נישט קיין פשט — פארשטייט דאך יעדער — ווייל פונקט איין רב נישט געקומען, יא געקומען — אויף דעם קען מען שטימען (מפסיקים)... לאזט מיך אויסרעדן, שוין, דאס יא, די גאנצע זאך איז דאך דעס איינע פרט וואס מען פארבריינגט אפ דאס רוב צייט, נישט דאס איז דער עיקר פרט, ווייל דאס איז דאך א זאך פון יא אננעמען די חומרא, נישט אננעמען די חומרא. דערווייל געשעט דאך גארנישט. יעצט איז דאך אזוי, איך וויל נאר באמערקן אין די ראיע, וואס אפאר רבנים האבן דא געזאגט, דער פאפער רב האט דא באמערקט, אז נאכדעם ווי מען וועט באשטימען די הלכה¹⁶⁶, דארף מען זיך צוזאם קומען מיט די מנקרים פון ארץ ישראל להשקיט הריב, מען וויל זיך מיט זיי צוזאם קומען, איך ווייס נישט צו יא, איך האב זיך דייקא יא שוין גערעדט מיט זיי, און איך זעה נישט אז מ'וועט זיך קענען מיט זיי פאראייניגן. מ'ויל זיך מיט זיי פארשטענדיגן געונטערהייט (מפסיקים בדבורים)¹⁶⁷.

הרב מסיגעט: איך וועל אייך זאגן ביי די אנדערע עניינים וואס ס'האט צו טאן אין אונזערע מקומות. עס איז געווען א מנהג אין צוויי מקומות. האט א פשט מיזאל זיך צונויף זעצן, מ'האט געשמועסט, ס'דא חומרות, ווי ער האט געזאגט חומרי מקום שיצא משם, אין ארץ ישראל, אויף אונזערע אידן, אויף די אשכנזישע אידן האט מען כופה געווען הונדערט פראצענט דעם מנהג.

און דאס איז נישט היינט שייך צו זאגן אז די אידן האבן דאס מקבל געווען, ווארום ר'

אברהם האט אנגעהויבן אז די רעגירונג האט אויף זיי ארויף געצוואונגען, איז דאס דער טייטש, אז מען האט אויף זיי ארויף געצוואונגען אויף די דאס זאל אונז מחייב זיין. ווער ס'ויל זאל זיך מאכן א שחיטה.

לאזן זיי פרעגן דעם בית דין — איינער האט גוט געזאגט — לאזן זיי פרעגן א שאלה די ארץ ישראל'דיגע אידן אין ב"ד אין ירושלים, צו מעגן זיי עסן פלייש צו נישט, זאלן זיי זאגן אז נישט¹⁶⁸.

אונז זענען מיר מחוייב מאכן א ספרדישן מנהג? טויזנטער יארן זענען מיר דאך אונז אשכנזים אלע יארן געווען, וואס איז דאס פאר א מין, פארוואס זאלן מיר אונז זיך פאר דעם זיך אנעמען מנהגים וואס איז גארנישט געווען קיין שום מקום אין אונגארן, און נישט אין פוילן, נישט אין גאליציען, וואס איז בלויז דאס, ווייל זיי האבן דא געוואלט, די מחרחרי ריב'ניקעס?

איך האלט נישט אז מ'דארף זיך מיט דעם רעכענען, ס'איז גארנישט קיין דעה! איך האלט נישט אמאל, אז מ'דארף זיי רופן אמאל, אז מ'איז עוסק, מיר האבן גארנישט צו טאן מיט דעם מענטשן (מדברים...) ¹⁶⁹.

הרב לייטנער: דאס וואס דער קאשויער רב, האט יעצט מערער געווען דאס האט נישט צוטאן מיט מנהגים, ס'האט צוטאן מיט (מפסיקים) — ער זאגט, איך זאג דאך וואס ער זאגט, מען האט געטראפן אזעלכע זאכן, איך זאג דאך וואס ער זאגט, אויף דעם וועט דאך ווייטער נישט זיין קיין להשקיט הריב (מפריעים...).

איין מינוט, וואס איך וויל דא יא זאגן, א וויכטיגע זאך, איך ווייס נישט צו מען האט עס געטאן למעשה, צו נישט, דער ווינער רב זאגט, אז ער האט געבעטן ביי וויינשטאקן, אז מען זאל געוויסע חלקים אראפנעמען, איך ווייס נישט, די חלקים וואס אונז האבן מיר דעמאלט'ן גערעדט דאס איז חלקים מסויימים, אויב ער וועט נאך עפעס אראפ, איך מיינ, איך זאג נישט, איך בין נאר מציע אז מען דארף דאס גוט באטרכטן, צו ס'קען חלילה קומען צו קיין מכשול, ווייל ס'קומט אריין צום קצב, און ער איז געוואוינט, ער דארף טאן אזוי און אזוי, און ווי באלד דארט פעלט שוין עפעס פון דעם וואס ער דארף געווענליך אראפצונעמען, קען ער זיך פארלירן, ווייל א בעל מלאכה טראכט דאך נישט, אז דעם האט ער הערשט אראפגענעמען, ער קוקט אן דאס פלייש, עס קוקט אויס אנדערש ווי ער איז געוואוינט, איך האלט אז מען דארף... ¹⁷⁰

(הרב מסינעט): איך ווייס נישט פארוואס אונז זאל מיר... ¹⁷⁰
ממשיך: דער ווינער רב זאגט, ער האט נאך עפעס מוסיף געווען (ווינא מפסיקו! איך האב נישט מוסיף געווען איך האב נאר מוסיף געווען פאר'ן...).

— **ממשיך:** ווייל פון די קרומים מען זאל אנפאנגען עפעס אראפצונעמען, האב איך מורא, קען קומען צו מכשולות (וואס?) אז מ'זאל עפעס אראפנעמען פון די קרומים, עפעס יא און עפעס נישט, קען קומען צו מכשולות... (מדברים) ¹⁷¹.

הרב מווינא: איך האב דעמאלט'ן געזאגט, די שלייעמס 1-171 דעם שטיקל וואס ס'דא חלב... הערט אויס... אראפשיידן ביים טבור מיט טרפש ביים חלב הכליות²⁻¹⁷¹, דערנאך וואס מ'האט דא גערעדט, דעם שלייעם אראפצור ווען ער טההט טרייבערן (הרב לייטנער: ווי דעם שלייעם? ... איך האב מורא אז דאס קען קומען צו מכשולות) (כולם מדברים...).

טאמער ער טההט דאס איז גוט, אבער דעם שלעיים ווייס איך נישט, דאס וואלט איך געדארפט קוקן נאך, איך זאג איך בין נאר מעורר, ווייל אז מען מוז נאך עפעס יא טאן, דער קצב באקומט עס אריין, ער איז נישט גוואוינט, שוין.

וואס מ'רעדט וועגן — איין מינוט — וועגן הוצאת לעז וואס מ'רעדט, רבותי! א זאך וואס ס'איז אן הלכה, האב איך זייער נישט ליעב, מען קומט צו אן אסיפה 20 רבנים, יעדער אויף הוצאת לעז, איז דא געשריבן אן א שיעור ספרים, דייקא אין מהר"י בן לב איז דא א תשובה אין מהרלב"ח איז דא א תשובה, דייקא זאגט ער אויך אזוי, ס'געוון א שטאט ס'געווען עטליכע קהילות, געווען טאקע אשכנזים מיט ספרדים, און פאר דעם ס'זאל נישט ווערן קיין א איבערקערעניש, זה בכה, האט מען געוואלט איינפיהרן ביי די מקילים אויך. די חומרות. פיהרט דער מהר"י בן לב אויס,

אז ס'איז נישט שייך קיין הוצאת לעז, איך זאג נאר, ס'איז נישט קיין זאך וואס מ'קען דא מברר זיין, יעדער רב זאל גענוטערהייט אוועק געהן אין דער היים, און אפשרייבן א תשובה, צו אויב א שטאט וואס ס'איז דא פארשידענע מנהגים, און מ'האט נוהג געווען קולות, און מ'ווייל נאכדעם איינפיהרן די חומרות, פון די אנדערע קהילות צו מען וויל דאס, האלט איך אויך נישט אז ס'איז דאך נישט קיין זאך, וואס מ'דארף דא ביי די זיצונג באשליסן, יעדער רב און יעדער מורה הוראה זאלן זיך מוחל זיין אראפזעצן אפשרייבן א תשובה¹⁷².

הרב מסיגעט: איך וויל זאגן, געזאגט פריער... איך האב טאקע אריין געטראכט טאקע, ס'איז ביי אונז איך ווייס זיכער אין סיגעט האט מען גענוצט די צלע י"ב, אין סאטמאר האט מען אויך גענוצט אין כמה מקמות, האב איך געזאגט פאר אדווארער רב, אז איך וואלט געמיינט, אז דאזי וואלט געווען א סברה, עס נישט צו קענען, נישט צונוצן, ער האט עס מיר אויך געזאגט, איך האב עם נישט אזוי גוט פארשטאנען — רעדנדיג מיט עם האב איך איהם געזאגט, פארוואס?
ווייל דא איז דא א גרויסער חשש, אז ס'ווערט צוגעשניטן דער חלק אחריים, און, און דעס, מאכן מען דאזי.

אין דערהיים, למשל, אין סיגעט, בין איך דאך נישט געווען קיין... איז געווען אידישע קצבים, זיי האבן גע'שחט'ן א בהמה, און ער האט אראפגעשניטן די חלק אחריים, דאס האט ער אוועקגעגעבן פאר די גוים, און דע חלק — דע פאדערשטע — האט ער געהאלטן פאר זיך. האט ער במילא אפגעשניטן א איד, א איד מער וויינגער, א איד א נאמן האט אפגעשניטן, איז כמעט נישט פארגעקומען אז מען זאל אריין שניידן אין חלק אחריים, אריין שניידן, א איד האט עס געטאן, ס'געווען משגיחים דארטן שטענדיג.
משא"כ דאזי טוהן דאס גוים, גוים מאכן דאס אין שלאכט-הויז, און קען זיך אמאל מאכן אז¹⁷³.

איך האב געפרעגט וויינשטאק'ן — קען דאס זיין, ס'איז ארויסגעגאנגען אזא געשיכטע מ'האט אנגעהויבן צו רעדן, ס'איז דא חלק אחריים, האב איך עם אנגערופן האב איך עם געפרעגט — זאג מיר — קען דאס זיין אז מען זאל אריין שניידן אין חלק אחריים צושניידן? — זאגט ער — ס'קען זיין¹⁷⁴.

און אסאך אירע זאגן, אז אין יוראפ, איך האב שוין געהערט אנדערע זאגן מען האט דאס שוין אין יוראפ אויך געליטן, אנדערע, מ'האט מען האט נאר געוואוסט יעדער איינער, מ'שניידט דאס אראפ, אבער דא אז ס'קומט אריין א גוי, און נאכדעם קומט דאס אריין אויף איין פלאץ, ווי ס'קומט נאר אריין א הונדערט אקסן אויף אמאל, און דארט גייט דאס ארויס צו די, צו יעדענס פלייש באנק וואס ער קויפט¹⁷⁵.

פאר דעם בין איך געווען מיט'ן ווינער רב, מ'האט דארטן איין געארדנט, אז ס'זאל איצט איין שטעלן אז דאס זאל נישט קענען זיין, איך ווייס נישט צו מען וועט דאס, ער זאל דאס וועלן שטענדיג טאן, וואלט אסאך אראפ געפאלן פון דעם חשש אז ס'זאל אריין קומען דעם דאס, במילא טאמער ס'דא אזא חשש קען זיין דאס איז נישט געווען בימי החת"ס, ער רעדט נישט פון דעם, אז ס'זאל זיין א שאלה פאר דעם אז מען זאל אריין קומען חלק אחריים אויכעט.

במילא דעמאלט'ן אז מ'וועט טאקע אזוי איינפיהרן, אז מ'נוצט נישט די צלע י"ב, וואלט אסאך קלעבער געווארן דער חשש אז ס'וועט אריינקומען אמאל אז ער שניידט העכער, במילא קומט ער דאך שוין צו צום טבור, וואס דארטן בין אהין גייט דער אחריים¹⁷⁶.
וואלט געווען א סברה צו זאגן, אז ס'וואלט געווען א סברה דאס איין צופיהרן כדי מונע צו זיין, אויף אזא מין אופן הייסט נישט קיין הוצאת לעז. אז ס'איז נולד געווארן אזא חשש, וואס ס'איז נישט געווען דארטן, גייט דאך שוין נישט אז ביי אונדז, דאס דארף מען דן זיין, די רבנים זאלן דאס זעהן.

הרב מאראד: דער רבי זאל מוחל זיין.

(יז"ר: א רגע, א רגע, לאמיר צו גיין מ'וועט אפרעדן א גאנצען טאג)¹⁷⁷.

(הרב מווינא: נא, דער אראדער רב).

(י"ד: איך וויל נאך אמאל מפרסם זיין די זעלבע און אויף דעם...)
 (הרב מסיגעט: נא, לאמיר זעהן, לאמיר זעהן וועלכע רבנים... לאמיר צו רבותי...)
 (י"ד: צוויי קאמיטעס אין דא).
 הרב מוויטצען: איך האב נאר געוואלט זאגן (הרב מסיגעט האסט שוין געמאכט איין קאמיטע? — תשובה...)
 (י"ד: קאמיטע, דער עיקר ברויך מען די קאמיטע זיי וועלן וועיילן די קצבים...)¹⁷⁸
 הרב יצחק גליק: רב יחזקאל הורביץ וויל זאגן.
 הרב מייזליש ממשיך: איך האב נאר געוואלט זאגן איין ווארט, אז די מכשולים, וואס מען האט געכאפט און איך האב גערעדט מיט א פאר בוטשער-סטארס, וואס זיי זאגן אז ס'קען זיין, ווי מ'ווערט נכשל אין נישט דארט ביים צלע י"ב, צלע י"ב איז א מחלוקת, און מען גייט נישט אריין — ווי דער דינער טענדערליין, און בעסער, אז מען זאל איינפיהרן אז מ'זאל טאקע אראפ נעמען די גאנצע טענדערליין (... דארט? וויא איז די מכשולות?) — דארטן דארטן אויף דעם דינער טענדערליין (ווי איז דא מכשולות ביים דינער אדער ביים דיקען?) — אויפ'ן דיקען איז א שווערע זאך איינצופיהרן — דאס איז דער אמת, ווייל דער דיקער האט א חשיבות, דע בוטשער-סטארס וועלן דאס נישט אזוי שנעל מסכים זיין (... מדברים...) — אז מען זאל קענען איינפיהרן (... מדברים...) ביים דיקען איז א וודאי און א וודאי גוט, אבער עכ"פ, דעם דינער טענדערליין זאל מען אראפ נעמען, מיט'ן דיקען וועט זיין... (מדברים)...¹⁷⁹
 הרב מסיגוט מכריז: א מינוט, א מינוט, נישט געקומען צו קיין תכלית, רבותי!
 זיצט נאך א מינוט, די יונגע רבנים, לאמיר האבן עפעס נוצן פון יונגע רבנים, איך מייך נישט קיין חכמות, די אלטע קענען שוין נישט טאהן, אבער די יונגע קענען דאך נאך. זעהט זיך צו מעלדן, רבנים יונגע, יונגע רבנים זאלן זיך מעלדן, אז זיי זאלן זיך אויסלערנען ניקור, מען זאל קענען מיט זיי עפעס האבן צו טאן, אזוי וועט מען האבן מיט וועמען צו טוהען (בלתי מובנים הדברים... ווינער דיין...)¹⁸⁰
 דער ווינער דיין? נו גוט אדרבה, דער ווינער דיין.
 הרב מאראד: ס'וועט גלייך געווען, נעמט ענק אין די געדאנקען גוט אריין קלערן אין דעם, מאכן א פשרה צווישן בהמה גסה און צווישן בהמה דקה...
 הרב מסיגעט: בהמה דקה איז שוין לאנג נישטא (גם הרב מווינא מוחה נמרצות נגדו...)
 הרב מווינא: הערט אויס איך האב בודק געווען 31 בהמה דקה.
 הרב מסיגעט: ס'איז נישטא נאר ביז די עלפטע ריפ, ביי דקות ביי קעלבער איז נישט, נישטא, נישטא נאר די עלפטע ריפ. זאגט רבותי, א מינוט זיצט נאך א רגע (... מדברים...)
 אלוא דער ווינער דיין האט איר נאך א רגע, נאר מען וויל דאך מען זאל קומען צו א... אבער דער ווינער דיין האט איר דא, אפשר זאגט דער ווינער דיין וועט איהר אפשר קענען בעטן ער זאל... (הרב מווינא: ער איז דאך דא).
 ער איז דא, נא (ער איז ארויסגעגאנגען... ער איז דא) — לאמיר הערן, נו איהר, ווילט עפעס זאגן, נו זאגט (... מדברים...)
 (ווינא: הערט מ'הערט ווער עס וויל) מ'וועט אזוי אויכעט הערן.¹⁸¹
 ר' יחזקאל הארוויץ: קודם וויל איך א ווארט זאגן וועגן דעם רב מלאכי. צוויי יאר צוריק איך האב באקומען א בריעה פון דעם רב מלאכי, וועגן דעם חלב, ס'האט מיך געהארט איך האב עס געווארפן אין גארביטש, איך האב געטראכט איך באקום אסאך בריעווען דאס איז איינס פון די בריעווען*.)
 דאס האב איך געוואלט זאגן, אז ס'איז נוגע. איך האב נאר געוואלט ענטפערן פאר'ן פאפאער רב, אז עס, די וועט מען נישט צופרידן שטעלן, און מ'דארף זיי נישט צופרידן שטעלן.¹⁸²
 דער זומער, אזוי ווי ס'איז געווארן, איך האב געהערט אין מאנסי, אז מ'האט אויסגערופן

* השמטנו סיפור בפרטי לה"ר, במה שאין אנו יכולים לקבל אחריות לקבען בדפוס.

אין וויזשניץ, או מען טאר נישט עסן דאס פלייש, האב איך ביי מיר אין שטוב אויך אויפגעהערט צו עסן פלייש¹⁸³.

האט מיך געפרעגט מיין בני בית, וואס איז מיט יו"ט, זאג איך, מעגסט באשטעלן ווייל איך בין זיכער, או ביז יו"ט, וועט התאחדות הרבנים ארויסקומען מיט א קול-קורא, או ס'איז אלעס אין ארדענונג¹⁸⁴.

דערווייל, דער קו"ק איז נישט ארויס געקומען, האב איך נישט געגעסן. יעצט, א איך זאג אזוי, איך וועל נאר זאגן איין ווארט.

עס איז געווען אמאל א מעשה, די ירושלים וויין האט געטראפן א חשש חמץ אין דעם וויין, עס איז געווען א קול קורא אין די צייטונג, זענען געווען מענטשן זענען צוגקומען האבן געזאגט זעהסט, זאג איך זעהסט עס איז זעהר גוט יצעט דארף מען הערשט נוצן די וויין וואס קומען אנדערע נישט ארויס יעדע זאך וואס א מענטש גיט א הכשר מאכט זיך אמאל, עס מוז אמאל קומען א שאלה, און זיי האבן געקענט אריינשטעלן אין די צייטונגען או מען זאל וויסן מען טאר עס נישט עסן ס'איז דאך אדרבה.

ס'געווען אמאל א מעשה, מ'האט געטראפן א ווייטציל אין די מצות, און מ'האט געהאט אויסגערופן אין ביהמ"ד, זאג איך אדרבה דאס געט דאך דער הכשר, א הכשר מיינט אויך מען קען טרעפן, דארט ווי ס'איז אלע מאל כשר, איז נישט קיין הכשר, דארט ווי מען גיט א הכשר, מוז זיך אמאל מאכן א חשש, און מען מאכט א גרויסן טומל¹⁸⁵.

איך זעה דאך פון דעם ניקור, אז מ'קען נישט זאגן ידינו לא שפכו את הדם הזה¹⁸⁶.

ווייל ס'איז געווען א התרשלות, ווייל די רבנים קענען נישט גוט, און איינער האט זיך, איך האב אליין נישט, מיר איז נישט איינגעפאלן, איך האב געמיינט, אז מען קען אויפהילן רעדן, אז מען קויפט פלייש און דע.

מען זעהט דאך אזוי, במילט האלט איך אזוי¹⁸⁷.

קודם זאל ארויסקומען א קול-קורא פון די התאחדות הרבנים, אז מ'האט אלעס מברר געווען — ווי מאנטעווידעאער רב האט געזאגט, אז ע"פ הלכה איז נישטא קיין שום חשש, נישט, און וואס מען זאל טאן ווייטער, לפענ"ד איז אזוי¹⁸⁸ :

דער ד"ח זאגט, אז אויף חומרות, איז נישטא קיין מוציא לעז, דאס זאגט ער אין די תשובות, ווייל מחמיר זיין מעג מען, מע זאגט דאך נישט ע"פ הלכה, פונקט פארקערט, אויב מע זאגט ס'איז הלכה¹⁸⁹.

היינט איז אזא וועלט, די וועלט איז — לאמיר אייך זאגן באטארער רב — איך קען אביסל די וועלט, די וועלט וויל חומרות, אזוי איז עס היינט, צו ס'איז יא גוט צו נישט גוט, סי ב"ה (הרב מווינא שואל טעלעוויזשין אויך ?) איך רעד נישט פון די מענטשן. מיט 60 יאהר צוריק האט יעדער געוואלט קולות, היינט א יונגערמאן, יונגעלייט ווילן זיי ווילן ס'זאל זיין זיי ווילן ס'זאל אלטץ, מען זאל נישט קענען רעדן. און מכ"ש, מכ"ש די התאחדות הרבנים, וואס יעדער זוכט דאך גאר וואס מ'קען עפעס טרעפן, און פון א קלייניקייט מאכט מען דאך א גרויסע זאך. איז לפענ"ד, וואס מ'קען מחמיר זיין, ס'איז נישט די שאלה פון קיין גרויסע געלעטער, נישט קיין שאלה פון גרויסע, שוין. אז מ'שרייבט ארויס קלאר, אז ס'איז נישט להלכה, גאר מ'שרייבט אז מ'זויל מחמיר זיין, כדי להפיס דעתו פון געוויסע יחידים, זאלן נישט קענען זאגן, און אז ס'וועט זיין א השגחה איז אוודאי האט מען אלעס מתקן געווען, נישט פאר זיי די רעדערס די רעדערס וועלן ווייטער רעדן — פאר אונז פאר אונז אליין. די אלע אידן, איך ווייס פון כמה וכמה אידן, וואס ווי ס'איז לבם נוקפם, זיי ווארטן גאר צו זעהן אז זיי האבן צוטרוי צו התאחדות הרבנים, אזוי ווי אסאך הונדערטער יונגעלייט, מ'ווארט ס'זאל ארויסקומען א ברור. מיר דאכט זיך, אז ס'איז נתברר געווארן דא, אז איך בין נישט מפקפק אז ס'איז אין הלכות איז יעדער מודה, אז וואס מ'דארף, און וואס מ'דארף נישט¹⁹⁰.

ס'געווען אביסל נאכגעלאזט אין דע השגחה, און דאס גייט מען מתקן זיין, מ'מעג דאס שרייבן, און דאס, און דאס איז א כבוד.

דאס איז א כבוד פאר די התאחדות הרבנים, אז מ'איז מודה אז ס'איז געווען אביסל התרשלות אין די השגחה, און מ'גייט דאס מתקן זיין (מפסיקים אותו). ניין איך בין פארטיג שוין. (כאן מדברים מכל הצדדים ובלתי מובן) נאך איין נקודה — איין מינוט, די רבנים (סיגעט, ווי נעמט איהר רבנים). איין מינוט די רבנים איז דאך אויך דא אין עניינים פון ניקור, האט מיר פארגעשלאגן דער סקווערער רב אויפ'ן טעלעפאן, איך זאג נאר איבער, וואס ער האט מיר געזאגט, אז דער גבעת פנחס זאל זיין דער דרך וואס די מנקרים זאלן דאס דארפן דורך לערנען און די רבנים, איך זאג דאס נאר איבער אלטץ שליח פון עם, ווייל אז נישט הייבט זיך דאך ווידער אן, יעדער רב קען דאך זאגן, איך פיהר זיך אנדערש... מדברים¹⁹¹.

סאטמאר דיין וומ"ב, א ווארט וויל איך זאגן, אזוי ווי דער יסוד היסודות פון דעם אלעמען, קומט דאך צו, אז מען דארף שטעלן השגחות, אויף די אלע בוטשערס און פארשטייט זיך, זענען מודיע אז מען טרייט אין דעם, אזוי ווי מען ווייס, מען האט דאך גערעדט מיט אלע רבנים אין וויליאנד, מען שטעלט השגחה מען איז מוסיף מען איז מוסיף, יעדער זאך. איז מען מוסיף. און ביי דעם ניקור דארף מען דאך מוסיף זיין, מען מוז צוקומען¹⁹². און דער דרך איז דאך, אז מען וועט דאך דארפן מפרסם זיין די רשימה פון די „בוטשערס“, פון די „סטארס“ וואס געבן זיך אונטער, אונטער די השגחה¹⁹³.

דער עולם וועט דאך מיינען, אז ס'איז גענוג די השגחה פון ניקור, עס איז דאך דא נאך חששות, חלילה טאמער ברענגט אריין אנדערע זאכן — נבילות וטרופות — איך מיינ די השגחה זאל זיין, א השגחה אויף אלעמען¹⁹⁴. די משגיחים זאלן האבן א רעכט צו קוקן וואס מען ברענגט אריין אין „סטאר“ און וואס מען טוהט, און וואס מען מאכט, דארף זיין א השגחה פון אלעמען¹⁹⁵.

הרב מסיגעט: און וואס טוהט זיך מיט דע...
הרב ישראל האגער: איך וויל איך מעורר זיין, מ'האט פריהער דא געזאגט אז אין וויזשניץ האט מען אויסגערופן, אז מען זאל נישט עסן דאס פלייש, אז מען טאר נישט עסן דאס פלייש, יא וועגן דעם וויל איך נאר זאגן אז ס'איז א טעות. ווייל צופעליג איך בין געווען דער שליח, און עס זיינען געווען די כולל יונגעלייט האב איך געזאגט פאר די כולל יונגעלייט, אז דער טאטע איז נישט געווען אין דערהיים — אז אזוי ווי ס'איז אריין געקומען שטארקע עוררות, ער איז בכלל נישט באקאנט אין דעם, ער ווייסט נישט וואס ס'טוהט זיך, במילא — זאגט ער — איינער וואס עס איז מדקדק אין יעדע זאך און האט מורא, זאגט ער — האלט ער, אז א מדקדק זאל דערווייל נישט עסן, אבער פון דעסטוועגן, צו איז דאס געווען קינדער האט ער, עסן, צו מ'האט עם אפילו געפרעגט צו טאמער מ'קומט צו א שווער און דער שווער עסט דאס פלייש, האט ער אויך געזאגט, אז טאמער מאכט דאס עפעס א אויסזען שלעכט זאל מען עסן, איך מיינ ס'איז נישט געווען קיין שאלה, קיין איסור צו וואס, נאר א עוררות זאגט ער, ווייל ער נישט דערווייל מ'זאל עסן¹⁹⁶.

יו"ר! (מדברים) ביי די וויכטיגע זאך איז מען געבליבן שטיין.
הרב מסיגעט: איך ווייס נישט, און איך האלט מיר אין איין בעטן צו זיי ווער וויהל זיין?
 אפשר ווילסטו זיין? דו קענסט דאך ניקור — א ער קאן ניקור (כולם מדברים) משה ברוך(?)¹⁹⁷.
אחד מדבר: איך ווייס נישט וואס די גאנצע שקלא וטריא איז דא. און באמת'ן... איך ווייס יא, נאר די זאך איז, איך האלט אז מען זאל נישט משנה זיין ווי אזוי מען האט ווי אזוי די „רעבישע“.

דער רבי זצ"ל האט געלערנט אזוי, ווי מען האט געטאן בחייו, אזוי זאל מען טאן, אבער וואס, אזוי ווי עס איז טאקע נתרשל געווארן, אזוי ווי מיט צייט געווענלאך געשענט דאס, א זאך וואס ס'ווערט לאנגע צייטן, מען קוקט זיך נישט אום אזוי גוט דערויף, מאכט זיך אז מען ווערט נתרשל אין דעם ענין פון השגחה אויף די עניינים¹⁹⁸.
 און אויכעט אפשר זענען עלטער געווארן די מנקרים. עס פעלט אויס יונגע מנקרים, עס איז נישט געווען ווי צו לערנען אין דער ענין אויסצולערנען וואס דער רבי האט געזאגט אויס צולערנען מנקרים און זאלן משגיח זיין אויף די „סטארס“, דאס איז די „סאלושן“ (SOLUTION) צו

שניידן אנדערש ווי מען האט געשניטן איז נאך אלץ נישט דער פראבלעם, איז נישט געלייזט, און עס איז דא אנדערע פראבלעמען אויך דערביי. דער אמת'ער פראבלעם וועט זיין געלייזט אויב די „בוטשערס סאטערס“ וועלן האבן השגחה, און מ'וועט זיך אויסלערנען ניקור. אסאך איהרע וועלן קענען ניקור, און ס'וועט זיין אונטער א „קאנטראל“ מיט קבלה, אזוי ווי עס דארף צו זיין דאס איז די (כולם מדברים) ¹⁹⁹.

הרב מסיגנט: אהרן וויינשטאק האט מיר געזאגט, או עס איז יא א מציאות מען זאל קענען אפשניידן די צלע י"ב — ער האט מיר געזאגט אז יא ²⁰⁰.

אבער יעצט האט מיר געזאגט איינער פון די, ער האט מיר געזאגט, ווי הייסט ער דער מנהל, טאקע פון דא (יודיל ?) וויא איז ער נאר, ווי איז ער יודיל ?, יודיל ! וויא ער יודיל ! רוף אים אהער, יודיל האט מיר איבערגעגבן, פון די ברייער קהילה, זיי זאגן אז מען זאל ביי עם אפשניידן דא, וועט עם צוגרונד גיין די גאנצע שחיטה. ס'וועט זיך ... זייער שטארק אז דא, אז דע שלאכט דע הויפט, וויינשטאק איז דאך אויך נישט דער בע"ב, וויינשטאק קויפט דאך ביי איינעם, די שלאכט הייזער, האט עם געזאגט אז מען זאל דאס וועלן מאכן, מיט דעם, איך זאג נישט אז ס'איז תורת לאקשן, וואס מ'האט געזאגט, קען זיין מ'קען דאס אפפרעגן, הא ווייל וויינשטאק האט נישט אזוי געזאגט ... (מדברים כולם) וויינשטאק האט מיר געזאגט (מדברים כולם) לאמיר, לאמיר זעהן, איר האט דאך שוין געמאכט איינמאל ? ²⁰¹.

יו"ר: יענע קאמיעט איז בכלליות, אבער ווער ס'זאל זיך אומקוקן אויף די קצבים וועט מען דערנאך זען (הרב סיגעט, פארוואס ?) — דאס קען דאך נישט ...

הרב מסיגנט: ער זאגט דאך זעהר גוט, קודם זאל מען מאכן די קאמיטע, און זיי זאלן דא עפעס וועלן טאהן, און ... מען זאל זאגן פאר די „בוטשערס“, וואס זיי דארפן טאן, אף צבת בצבת עשו' (מדברים, מדברים, מען זאל ממנה זיין, ממנה זיין ...).

ממשיך: מ'זאל ממנה זיין (רבים מדברים).

נא זאגט'זשע דעם רעזאלטאט ! ²⁰².

יו"ר: ס'איז געבליבן אזוי, אזוי ווי בכלליות, בכלליות איז אוממעגליך אזא זאך וואס האט צו טאן מיט הלכה, זאל מען דאס גיין, דאס איז נישט צו שטעלן ביי אפשטימונג ביי א גרויסן עולם. האט מען דא אפגעשמועס אז מ'האט געמאכט א קאמיטע פון די רבנים גדולים, דער נשיא, און דער פאפאער רב און דער ווינער רב און די צוויי דיינים, און הרב לייטנער מיט'ן אדווארער רב, זיי וועלן זיין די קאמיטע, און זיי וועלן האבן א מיטינג און זיי וועלן באשטעטיגן ווי אזוי מען זאל מאכן אין בכלליות ²⁰³.

און בפרטות האט מען מען דאך שוין געשמועסט, ערשטנס ברויך די התאחדות ארויסגעבן מיט א קול קורא, אז מען זאל וויסן אז אהן א השגחה ברויך מען נישט קויפן אין קיין שום פלאץ — און צווייטנס (וויכוח גדול בלתי מובן ...) ²⁰⁴.

„בוטשערס“ זיי זאלן נעמען השגחה, מען קען דאך נישט ארויסגעבן צו צוואנציג „בוטשערס“ פון היינט אויף מארגן ... (מדברים) מען קען דאך געבן א טערמינ פון 6 חדשים.

יו"ר: נא, נא, דער עולם (אחד מתערב ... מען זאל זאגן ביז צוויי וואכן ...) וואס? ס'זאל בלייבן אזוי ווי עס איז ?

(מדברים ובלתי מובן ... אחוריים ...)

יו"ר: ביז צוויי וואכן ? (מדברים) און וואס וועט מיט דעם זיין מארגן, מארגן קען ... די קאמיטע ברויך זיך צונויף קומען ... (רבים מדברים ...) ²⁰⁵.

הרב מסיגנט: זיי נישט קיין נאר, דער רב, מוז קאנען (כאן וויכוח חם) ²⁰⁶.

יו"ר: נא, וואס זאל מען דערווייל טאהן — גארנישט טאן ? ²⁰⁷.

הרב מסיגנט: איך עט געבעטן נאך א זאך צו דע רבנים, שטעל צו נאך אפאר א צוויי יונגע.

יו"ר: נא, נא, זאגט וועמען מען זאל צושטעלן. (וויכוח ...).

נירבאמארער: איר האט נישט געזעהן קיין בי"ד השקול, א בי"ד השקול פון 6 מענטשן

— זיבן אדער ניין (ויכוח גדול ...) היים אלעזר פרידמאן ²⁰⁸.

יז"ר: פון די פריהערדיגע קאמיטי האט מען געשמעסט, אז מען זאל צושטעלן צוויי יונגע רבנים — יא, שטעלט מען צו הרב ר' יהושע ביק, מיט'ן ווינער דיין. די צוויי וועלן צוקומען וועט זיין א קאמיטי פון ניין מענטשן, און זיי וועלן זיך אפגעבן מיט די עניינים פון ניקור. יצחק גליק: איך זעה, איך זעה, הרב ביק איז נישט צופרידן.

— ניין?

יז"ר: ר' אהרן דעם באטארער רבי'ס זעהן²⁰⁹.
אחד אומר: כמעט אלע רבנים זיי האבן אליין השגחות אויף יאטקעס! אזעלכע וואס זענען

אינדרויסן.

פינפט: וועמען האט איר דא א השגחה?

יז"ר: ווער, ווער, ווער?

פינפט: דער ווינער רב האט נישט קיין השגחה²¹⁰.

שואל: קהל יראים האט נישט קיין פלייש באנק?

באמארער משיב: ניין, ניין, ניין. ער האט גארנישט.

שואל הנ"ל: דער פאפאער רב האט א „בוטשער סטאר“! ... דער ווינער? ווינא איז די זעלבע זאך! דער קאשויער רב האט? פארוואס מוז עס זיין אלע אזעלכע רבנים? זאלן זיי אלע שטיין פון אינדרויסן.

יז"ר: איר ווילט אויך זיין איינער — יא.

יצחק גליק: ר' הערשל כץ, קען זיין ... (מדברים).

יז"ר: הרב אהרן טייטלבוים (מדברים), מען הייסט דאך צושטעלן נאך²¹¹.

אחד אומר: מ'רעדט מ'האט דאך פריער מעורר געווען אן אנדער זאך, שטעל צו אנדערע

וואס האבן נישט קיין שייכות.

יז"ר: נא וועמען, זאל מען צושטעלן (מדברים...) הורוויץ ... (כולם מדברים).

יז"ר: יחזקאל הארוויץ, בנימין לאנדא ... (מדברים...).

— דער חוסטער האט אויך א השגחה ... (מדברים)²¹².

אחד צועק: — מען נעמט נישט אריין נאר אזעלכע וואס האבן צוטאן מיט פלייש!

צועקים ננדרו: — איר האט דאך נאר איין דעה²¹³.

יז"ר: איר האט דאך שוין צוועלף ... (מדברים א א...) זאל מען מאכן צוויי קאמיטיס ..

ווערן ניקור ...

יצחק גליק: רופט אויס — קומט צו א החלטה.

יז"ר: א רגע, א רגע, יענע קאמיטי, בלייבט נאר א קאמיטי פון זיבן ... א רגע לאמיר נאך

אמאל מברר זיין ... אין הכי נמי, דאס איז שוין אין די צווייטע קאמיטי, צולערנען זיך ניקור (... ר' שמואל ליכטנשטיין רב דקראסנא, אהרן טייטלבוים ... (יצחק גליק — מדברים).

יז"ר: מיט בנימין לאנדא?

יצחק גליק: נא, רופט אויס, די קאמיטע פון זיבן בלייבט.

יז"ר: ר' שמואל דוד קרוין, די וועלן זיך לערנען ניקור ... יא ווער צבי פאלאק ... דאס

איז ... און אהרן טייטלבוים איז דא דא? — יא (מדברים)²¹⁴.

יצחק גליק: נא, רופט אויס, די קאמיטע פון זיבן בלייבט.

יז"ר: די החלטה, די החלטה ... לאמיר זיך נישט אוועקגיין אן א החלטה, ס'וועט זיין צוויי

קאמיטעס, איין קאמיטי, וואס זיי זאלן באשטעטיגן, ווי אזוי ס'זאל זיין די אלגעמיינע ניקור, ווי

אזוי וועט זיין מיט די צלע י"ב און די איבעריגע זאכן, די קאמיטי באשטייט אזוי ווי פריהער

געשמעסט פון 7 רבנים גדולים, פון דער נשיא מיט'ן פאפאער רב מיט'ן ווינער רב מיט אדווארער

רב מיט מאינטיווידענאר רב, מיט די צוויי דיינים, דאס בלייבט די קאמיטי²¹⁶.

א צווייטע קאמיטי, איז דא פון יונגע-לייט, וואס זיי גייען זיך אויסלערנען ניקור, און זיי

וועלן ארבעטן ארום גיין אין די „בוטשער סטארס" און זיי וועלן זעהן אז פראקטיש זאל דער

ניקור ווערן אויסגעפיהרט גוט, אויף די, וועט זיין הרב יחזקאל הארוויץ פון מאנסי.

— ער וועט קומען ?

— ער וועט קומען מסתם! הרב יחזקאל הארוויץ, בנימין לאנדא, הרב אהרן טייטלבוים, דעם נירבאטארער רבי'ס זון, און הרב נחום אפרים, און הרב שמואל דוד קרויס אייער זון, און הרב צבי פאלאק, דאס איז יונגעלייט, וואס זיי וועלן זיך אויסלערנען ניקור.

יצחק גליק: הרב שמואל ליכטנשטיין.

יו"ר: און הרב שמואל ליכטנשטיין... (מדברים).

נירבאטארער: ס'זאל זיין צען יונגעלייט וואס קענען זיך לערנען ניקור...

יו"ר: נא, נא, פארוואס נישט...

— חוסטער רב, חוסטער רב.

יו"ר: און הרב פנחס הארוויץ, הרב פנחס הארוויץ²¹⁶⁻².

הרב מפיגעט: איין רגע, און וויא אזוי וועט דא זיין, דע דע, דארטן. מען הייבט זיי דאך אן צו לערנען, גוט, געווען מען זאל שטעלן א יושב-ראש א וואס? (יא יא זייער גוט) — איך מיינ (מדברים).

(יו"ר: וואס זאל איך טאהן מ'זאגט מיר אריין).²¹⁷

פיגעט ממשיר: שרייב שוין נאך איינעם ר'... גראס (מדברים).

איין מינוט, איין מינוט! קומט אהער... ווי איך פריעהר געזאגט, איך מיינ אזוי, מזאל מאכן א יו"ר פון דע יונגעלייט, פון דע זאכן וואס דא איז געווען, און דע זאלן גיין זיך אויסלערנען, ווי אזוי לערנט מען זיך אויס ניקור? קודם מוזן זיך לערנען די הלכה סימן ס"ד מיט די אחרונים, וואס איז דא תשובה, ס'איז דאך דא דרכי תשובה, מען וועט קענען די הלכה, און דאן נאכדעם, דארף מען פראקטיש אויסצולערנען עס גוט געווען, איך האף דער באטארער וועט אויך זעהן יונגעלייט זאלן קענען אריינקומען דארט, דארט וויינשטאק דארט איז דאס מערסטע פאלטץ, ווי מ'איז מגקר ווי מען קען זעהן דע²¹⁸.

נירבאטאר: אונז האבן מיר שוין אויסער דע, דאס משגיח פון ניקור, האבן מיר שוין צוויי יונגעלייט²¹⁹.

הרב מפיגעט: דער ניקור פארשטייט וואס ס'הייסט, און מ'דארף האבן תיקונים וועלן מיר זעהן זיך אויסצולערנען זיי זאלן שוין²²⁰.

אחד אומר: די רבנים זאלן צו שטעלן א ווען, צוזאם נעמען די יונגעלייט און זיי ארויס פיהרן.

הרב מפיגעט מכריז: דא אין שטאט איז עס, ווי דארפן זיי פאהרן, דא, דא, דא, נישט אין שלאכט-הויז — דא אין וויליאמסבורג (מדברים)²²¹.

הרב יצחק גליק: דער רבי מיינט יחזקאל הארוויץ זאל זיין דער יו"ר?

— יא, יא!

יצחק גליק: אז דער רבי וועט עס הייסן.

— יא, יא — הרב הורוויץ — יא יא.

— דער רבי וועט עס הייסן?

הרב מפיגעט: דארט ביי דעם וויינשטאק דארט קענען זיי אמבעסטן²²².

הרב לייפנער: באטארער רב איך וויל אריין גיין דארט צו אייך מינוט... איין מינוט, איך וויל נעמען צו אייך ערגעץ א מגקר... איך וויל נעמען דעם אראדער, איך וויל מיך נאך אויך מאכן קלאר פארשידענע פרטים.

הרב מפיגעט: איך קענט קומען ווען איר ווילט²²³.

— יא איך וועל נעמען פון די עלטערע מנקרים זען איך וויל מיך אויך אויסלערנען, קען מען אריין קומען צו אייך ווען אימער? פשוט א אום-גע-ניקור'טן פלעיט, יא יא קיין ניקור'ט וויל איך נישט א אום-גע-ניקור'ט פלעיט צו שטעלן צו פארפינגן (מדברים)... צו ווייט אין בארא פארק²²⁴.

הרב מנירבאטאר: ... פלעיט... טרייבערן מ'טרייבערט קיין מאל נישט קיין פלעיט'ס אונז נוצן מיר נישט קיין פלעיט, אונז נוצטן, אונזערע פלעיט'ס וואס קומען אריין פון שלאכט-הויז

ווערן פארקויפט פאר „האלסעילערס“, פאר גוים, אונז טרייבערן מיר זיי קיין מאל נישט, ווייל ער וויל נישט גוטצן אזא טייערן פעטן. צו די סאלאמי ווערט דאס אבסאלוט נישט גענוצט. יחזקאל ווערצבערגער ער מאכט די סאלאמי, מענדל, מענדל הייסט דאס, דער שמש ברודער²²⁵. ער האט מיר געזאגט, שוין 13 יאר ארבעט ער ביים סאלאמי. 3 מאל האט ער אין גאנצן געטרייבערט פלעיטס (מדברים) וואס גענוצט פלעיטס, אויך נישט פאר אונזער עולם, מען האט דאס געברויכט ערגעץ אין א רעסטאראנט אויסער נויארק, ווייטער קיין מאל ווערט נישט געטרייבערט און גענוצט קיין פלעיט פאר כשר, דאס וויל איך²²⁶.

סיגעט: ווי קען מען זיך לערנען טרייבערן דארטן (מדברים) איין מינוט, וויא קען מען זיך לערנען דארטן טרייבערן (... אחד שואל: אין די אלע „בוטשער סטארס“ ? (...), איין מינוט, ווי קען מען זיך לערנען דארטן טרייבערן ... מהאלט דאך אין איין טרייבערן (חלקים יא ...).

לייטנער: איין מינוט, באטארער רב! נישט דעיס וויל איך זאגן, רבי מענדל בערעגער, ווייס איך שוין וואס ער זאגט, יא, לאמיר זאגן, איך וויל זעהן ווי אזוי דער אראדער רב טוט, יא איך וויל דאך זעהן.

מ'האט דאך גערעדט דעמאלט'ן, אז מ'העט נעמען עטליכע מנקרים, און מ'וועט זעהן יעדער ווי אזוי ער טוהט, צו ער טוהט יעדער אייניג, פארשטייט איר, פון מענדל בערגער וואס ער טוט ווייס איך שוין מער ווייניגער, פארשטייט איהר איך וויל סתם, מ'זאל צו פארפיגן שטעלן 2-3 פלעיטס, איך וועל אריין רופן דעם אראדער רב וועל איך בעטן מיט קומען, ער האט מיר געזאגט ער קען ניקור פון דערהיים, און נאך די צוויי אידן וואס זיי ווילן זיך לערנען. מ'זאל אונז געבן א אומ-גע'ניקור'טן פלעיט (לא שומעים רבים מדברים).

סיגעט מפסיקו: בקיצור, מען וויל זיך בעטן אין פארבינדונג מיטן מאנטעווידעאר רב ... ער אליין וויל זיך איך צולערנען, ער מעג אויך אמאל צוגיין זעהן ווי אזוי עס זעהט אויס נעמען א מנקר און ווייזן אומגע'ניקור'ט²²⁸.

אחד אומר: איר קענט דאך זאגן מ'זאל קויפן ... איר מוזט זיך נישט פארלאזן אויף דעם וואס אונז זאגן מיר און אונז לערנען ... שני אומר ניו, איך וויל גיין ווען דער עולם וועט גיין, איך גיי נישט אליין (מדברים)²²⁹.

יצחק גליק (בלחישא): דער רבי זאל דערמאנען רב יחזקאל הארוויץ, ער ווארט דער רבי זאל עס דערמאנען זאגן א ווארט.

סיגעט: נא, נא, רב יחזקאל! איר וועט איך אין פארבינדונג זעצן מיט מאנטעווידעאר רב (מדברים ביחד ... יא, יא ...).

סיגעט: ער זאגט דאך זייער גוט איין מינוט.

— די אלע יונגעלייט, וואס האבן זיך אויפגעשריבן זאלן א וואך לערנען קודם די הלכה ... און נאכדעם ...²³⁰

לייטנער: ... נישט צוזאמען, מ'גייט צוועלף איהרע אויף א מאל, ווייסט קיינער וואס מ'טוהט, צוויי איהרע אויף אמאל נישט מער (מדברים)²³¹.

נירבאטאר: דאס איז אמאל זיכער, דאס וועל איך מסדר זיין דארט ביי וויינשטאקן, מען זאל איינטיילן היינט צוויי, ביי אונז טרייבערט מען יעדן טאג, פון אכט פאר אכטע, ביז אום האלב נאך צען ... ס'קאסט געלט ... און מען זאל זעהן (... צעקות ומדברים ...) ²³².

יצחק גליק מצוה: רופט די החלטות, רופט די החלטות.

יו"ר: יא, יא, איך וויל נאך אמאל איבער חזר'ן, איך וויל נאך אמאל איבער חזר'ן וואס מ'האט היינט אויפגעטאן אז ... (מדברים)²³³.

אחד אומר למשנהו (בלחישא): אידן עסן אידן עסן, מ'ווייסט נישט ווי, מ'ווסט נישט וויפיל צו עסן און וואס צו עסן ... מען ווייסט צו אידן עסן כשר'ס? מען זאל שטעלן פראוועזאריש אויף על אתר וויפיהל מ'קען לע"ע די אלע²³⁴.

ווינער מכריז: רבותי ער איז דער יושב ראש, אבער יעצט קריגט ער אביסל זיין שבח ... מען דארף מען דארף גענוג זיין קליינליך און נישט זיך קווענקלען אז מען קען נישט ווייל דער

כלל איז אז אונז וועלן מיר זאגן מ'קען, מ'קען אלעס מתקן זיין אויף דעם נישט פיהר וואכן, און איין טאג, וויסן וויפיהל „בוטשערס" עס איז דא, מ'נעמט ביי וויינשטאק' די ליסטע, און מ'גייט ²³⁵. אין סאטמאר בוטשערי איז גאראנטירט ס'דא דער ר' יושע ווייס, אדער גלאדבערגער הייסט זיי, און דאס ווייס איך ווי אין פאפא, אויך א פיינער ניקור, ממילא, אבער אעפ"כ קען מען עס איבערקוקן און דארט גיין ²³⁶.

עס איז שוין דא מ'האט געוויילט די 5 רבנים און מ'גייט שוין מיט 2-3 מנקרים יעדן בוטשער, קודם לאמיר זעהן ווער איז דיין מנקר? זאל ער פאר אונז מנקר זיין! לאמיר זעהן ווי אזוי ער האט מנקר געווען... זאגט נישט א ניין מ'קען דערקענען, און מ'טראגט מיט ר' מענדל בערגער, אדער מ'זאגט מיט אמאל ר' יושע און מ'גייט. ס'איז נישט דער פשט, אין בארא-פארק איז, אין גאנצן דא, ס'איז נישט ווי איר זאגט, זאגט ס'דא אכט, צען „בוטשערס" ²³⁷.

ר' יחזקאל ראטה, דער סאטמאר... מיינ דיין האט געזאגט רב אברהם חיים ער גייט מיט עס גערן מיט אזוי ווי א משמש בקודש. דער באטארער רב וועט נעמען זיין זעהן, און ער וועט אום גיין אויף צוויי פלעצער איז נישט וואס ער דארף דארטן זיין השגחה קודם מ'זאל וויסן אז ס'איז ²³⁸.

וויינשטאק האט מקבל געווען אויף זיך, אז ער האט היינט ביי מיר, ווען איך האב עם גערופן, איך האב איהם געזאגט, איך גיי נישט אנדערש. ער האט געזאגט, וואס מ'וועט מיר הייסן אראפנעמען, אזוי האט ער געזאגט... וואס מען וועט מיר הייסן אראפנעמען (כולם מדברים — ויכוחים)

און דאס איז באשלאסן געווארן ²³⁹. מכאן ואילך איז אלעס אין ארדענונג! ²⁴⁰ (ויכוחים מכל הצדדים). יו"ר: — אלע שוין, נאך אמאל, נאך אמאל, א רגע נאך א מאל איבער חזרין... ביי א שטר ברויך מען אויכעט נאך אמאל בשיטה אחרונה (... וויכוחים מדברים...).

... וויינשטאק איז דאך (בע"ב?) ... אויף די שחיטה, איז אויפ'ן ניקור איז עכ"פ מ'זאל אמאל זאגן מ'זאל בודק זיין, א השגחה. יו"ר: די התאחדות געט נישט קיין השגחה... (זאלן יא אמאל יא האבן א השגחה) אויפ'ן ניקור אליין יא האבן א השגחה ²⁴¹.

הרב לייטנער: דאס קען מען יא בעטן ר' אהרן סוכ"ס איז דאך אזוי דער ר' מענדל בערגער, איז דאך זייער א פיינער איד, קיינער איז נישט מחולק אויף דעם, און ער קען ניקור, און ער איז מנקר, יא, שוחטים זענען דאך אויך וואוילע אידן, יא! וועגן דעם גייט מען דאך, מוזמן לזמן, און מ'באקוקט דאך די חלפים, אזוי ווי דער חת"ס זאגט אזוי... די זענען ערליכע אידן און אמאל אמאל באקוקט מען, סוכ"ס א בעל מלאכה מעג זיין דער גרעסטער ערליכער איד, ער שטייט טאג בא טאג שעה'ן-וויין, און ער ארבעט, איז עלול אמאל, א מענטש איז דאך נישט אלע מאל אייביג ²⁴².

וואלט דער באטארער רב געדארפט מוזמן לזמן נעמען א צווייטן מנקר, אז דער איד נישט קיין חילוק צו ער הייסט ר' מענדל צו ער הייסט ר' יענקל צו ער הייסט ר' משה ס'איז נישט קיין נפקא מינה (איך מיינ דאס אויף א דז'אויק). אז ער זאל וויסן אמאל אמאל אז מ'קוקט אים נאך, דאס האלט איר וואלט געווען א גרויסער תיקון (מדברים)... ²⁴³.

אחד אומר: ר' מענדל זאל אליין זאגן... נאכקוקן. נירבאמארער ממשיך: יא, יא, מיר האט געמאכט א צוואה(?) און מיר האט געזאגט יעקב

וואלף... יעקב וואלף זאגט אויסדריקלעך איך בין נישט קיין מנקר, ער קען גוט, בעסער ווי אלע מנקרים נאר ער וויל נישט נעמען קיין אחריות איבער ניקור ער קען ער קען... אונז האבן איין מנקר וואס ער איז משגיח, (מדברים) — ניין, א משגיח. מנקרים האמיר 12 — 10 יעדן טאג 10 — 12... נאר איין מנקר קוקט נאך אלעס אבער ער קוקט אלעס נאך... ²⁴⁴. — (צעקות ויכוחים מכל הצדדים).

יו"ר: מען קען נישט, מען קען נישט אזוי פיהרן קיין אסיפה...
יצחק גליק מכריז: מ'בעט דעם עולם מ'זאל נאך ווארטן 2-3 מינוט, מ'וויל קומען צו
החלטות. זייט אזוי גוט, ווארטס נאך 2 מינוט²⁴⁵.

באטארער: ... איך וויל דא איבער געבן א ליסטע פאר די דריי, דריי משגיחים וועל איך
אינען געבן וואס זיי קענען גיין עניינים קוקן ווי אזוי עס זעהט אויס²⁴⁶.

הרב יחזקאל הורוויץ: מאנטעווידעאר רב מאנטעווידעאר רב איך וויל אייך פרעגן א שאלה
למעשה. מאנטעווידעאר רב אנטשולדיגט איך וויל אייך פרעגן א שאלה למעשה. מיר דאכט זיך
אז די רבנים ואני בתוכם אז מען וויל זיך אויסלערנען א זאך, לכה"פ ביו מען זאל האבן דארף
דויערן 3 חדשים, בין איך גערעכט?

אין מיין אפילו מ'זאל זיך אפגעבן... ווי אזוי... איין מינוט אנטשולדיגט... איך מיין
נישט די הלכות דוקא, ביו מ'קומט דאך נישט— מען קען דאך נישט יעדן טאג קומען און דאס...
איז אזוי, איך וויל אייך שטעלן די שאלה²⁴⁷.

נירבאטארער: איך זאג אייך אפן, אין שלאכט-הויז לאז איך קיינעם נישט אריין דאס איז
שטרענגסטן פארבאטן!!²⁴⁸.

— נישט פאר מיר די שלאכט הייזער לאזן נישט אריין אין די פלאטץ וואס די בהמות לויפן
און גייען דאס איז נישט פארהאנען.

שוואל: אבער אין פריוידער קען מען אריין קוקן?

תשובה: עס איז נישט פארהאנען. עס עקזעסיטירט נישט.

אחר שואל: וואס דארף מען זעהן דעם חלק אחוריים? דעם חלק אחוריים איז נישט?²⁴⁹

הארוויץ ממשיך: וואס איך וויל פרעגן איז דאס, איך זאג נישט, אנטשולדיגט, איך האב
נישט געענדיגט מיין שאלה (מדברים)... איך האב נישט געענדיגט מיין שאלה, איז גוט, איז דריי
חדשים, איז 10 וואכן, עכ"פ ס'געדויערט צייט, מען מוז דאך מאכן א זאך בשלימות (סיגעט: יא),
געדויערט דאך צייט איז ביו וואס ווען, קען מען זאגן אז מ'קען עסן. יאכלו ענוים וישבעו? אדער
זאל מען זאגן, אז... א א²⁵⁰.

סיגעט: איך וויל אייך זאגן, (יא דאס האב איך געפרעגט, יא) איך וועל אייך זאגן, איד,
דאס בין איך נישט, אזוי איך האלט, אז דע „בוטשערס" וואס מען קען זיי... רעד דא גרינבוים
(איך זאג נאר דא) צו ר' אברהם קאהן, אזוי, היימישע אידן, וואס איך ווייס זיי קענען ניקור
ס'קומט אריין²⁵¹.

איבערהויפט היינט האט מען געמאכט, קיין אחוריים קומט נישט אריין²⁵².
און זיי האבן נישט אזויפיל בוטשערס, ס'גארנישט דא אזויפיל עס פונקט ווי היינט מסדר
געווען. מ'שניידט אראפ דארטן, נאר וואס... ביו ווי לאנג מ'וועט קומען צו א פתרון... קענען
מען זאגן אז די אלע בוטשערס (דיבורים ורעש)²⁵³.

לייטנער: ר' יחזקאל, ר' יחזקאל מ'פרעגט מיך, זאג איך אזוי, אז קיין איסור איז נישט
נתברר געווארן, און ווער אס האט געהייסן ביו היינט אז מען קען די רבנים המכשירים... אויף
זיין אחריות, יעדער קען עסן אויף יענעם אחריות, אויף מיין אחריות קען קיינער נישט עסן...
ניין (ויכוחים גדולים)²⁴⁵.

אחר צועק: מען גייט אוועק פון דא... מען וועט מאכן א תיקון... דריי חדשים! דריי
חדשים, א תיקון? דער תיקון דארף זיין על אחר, א תיקון על אחר דארף מען זעהן²⁵⁵ (ויכוחים
גדולים).

סיגעט: ... איר הערט פראקטיש דארף זיין אזוי, איהר וועט זיך פארבוגדן מיט דעם
מאנטעווידעאר רב און אי מיט באטארער רב און אנהויבן צו גיין יעדער אנדער היינט די וועלן
גיין דע צוויי יעדן טאג קען מען גיין צו וויינשטאקן²⁵⁶.

נירבאטאר: צו וויינשטאקן קען מען גיין יעדן טאג, אבער נישט אלטץ די זעלבער איך
וועל שוין זעהן צו ארדענען וועלכע טאג וועלכע...

אחר שואל: מארגן, קען מען שוין גיין? (ויכוחים...)²⁵⁷.

סיגנט: דאס איז נישט קיין שלעכטע פלאן, ער זאגט אזוי. אז מ'זאל ארויסגעבן אז דערווייל, אז מ'האט פעסטגעשטעלט אז די ערעורים האבן נישט קיין ממשות און יעדער איינער איז בחזקתו. ווער ס'האט געקויפט ביי אברהם קאהן זאל נישט קויפן?²⁵⁸ ווער ס'האט געהאט א הכשר ביז איצט, איז כמו שהיה.

אחד שואל: עם כל זה לאמאר זען כאטש די מנקרים ...

סיגנט: אונז גיבן מיר נישט קיין הכשר פאר קיינעם נישט.

יצחק גליק: הכל בחזקתן וואס? ווער ס'האט געקויפט זאל ווייטער קויפן?²⁵⁹

יצחק גליק: זאגט איר די מסקנא, זאגט איר אזוי — דע וואס האבן געקויפט, ביז דערווייל אין די בוטשערס האט מען געטראפן אויף די אידן יראים ושלמים ... סתם נאר א בלבול.²⁶⁰

לייטנער: איך זאג עפעס אנדערש, די זעלבע רבנים, וואס זענען דן, זאלן אויסארבעטן א קול-קורא, ס'איז ... א קול קורא א נוסח זאג א נוסח ... זעלבע פאר טעג.²⁶¹

יצחק גליק: זאגט א החלטה, אז עס זיצן א מיטינג, מען קען שרייבן אן אנדערע זאך, אז עס זיצן א מיטינג, מען האט געזעהן עס איז דאך צוזאם געקומען אזויפיהל און אזויפיהל רבנים און מ'האט געזעהן. אז דעם ענין פון ערעור האט מען נישט געטראפן קיין ממשות במילא איז נישט איתרע חזקתן, אין דעם מ'זאל האבן א חשש געטראפן חלילה מכשיל זיין אידן מיט חלב. ווייטער וועגן דעם אויף להבא עט מען מאכן א סדר וועגן דעם אז ס'זאל זיין א משגיח

(מדברים) געמאכט דעייס קען מען זיכער שרייבן, מ'האט נישט געטראפן ...

שרייבן א בריעף ... ויכוח ארוך מאוד ובלתי אפשרי להבין הערבוביא.²⁶²

תם ולא נשלם, (בעוה"ר, ירחם ה')

הוספה: ממה שנמסר לנו מאחד הרבנים שנוכח במקום, מה שלא יכלנו לפענח היטב מרעש

בטעיפ.

הרב מטענקע: מען טאר נישט טאן. ס'וועט הייסן, קאשויער רב האט מנצח געווען.

והשיב לו הרב מאדווארי: שעמט זיך, יא נצחון נישט נצחון וכו'.

הרב מווינא: צעק על הנ"ל, קאשויער רב רעדט ארויס פון איד.

תם הכינוס במסיבת, שלחנות ערומים, אך הכאב לא נשלם בעוה"ר, ירחם ה' וירפא שכר עמו

ה מ צ פ י מ ל י ש ו ע ת ו

ראינו לצורך להעיר — אחר העתקת הנשמע בטעיפ, „אסיפת התאחדות“ — שזה מוכיח עד כמה הרום המצב בכל ארגאניזאציע, ועד כמה מסוכן „ארגון“ רבני, וכמו שחשש וחרד רבינו ז"ל על זה, כידוע, וכמו שעורר בדרשתו בעת הייסוד (עיין בחלק הדאקאמענטין).

ומטיבן של קרובים אתה דן על הרחוקים. שבהם שולט הרקבון מהרבה שנים, ועאכו"כ שייסודי ההירוס הנעשה שם, היא במדה כפולה ומכופלת, ושהכל בידי ה„מזכירים“ והטלת חיתת הראשים אוחזי ה„הגה“.

ואין לנו שיוור רק התורה הזאת, שנתקיים בנו, וימים רבים לישראל וכו' (דה"י) ועלינו לתור אחרי ת"ח שאינם כפופים וקשורים לשום פארטיי כמו בא בהרחבה בסוף ספה"ק ויואל משה מאמר א'.

ובוודאי יקויים בנו, ואתם חזקו ואל ירפו ידיכם כי יש שכר לפעולתכם

בבי"א.

המסקנות

התוכן בכללות

- ח"ג החלטות האסיפה — והמזכירות.
 ח"א בירורים וסיכומים.
 ח"ב הודאות בע"ד.
 ח"ד סך-הכל.
 ח"ה סוף דבר.

מסקנות

מהכינוס ב"התאחדות" (כ"ה תשרי תשמ"ג) *

- (1) איז דא אין אמעריקע, א סדר הניקור, אדער הפקרות הניקור ?
 7, 8, 19, 24, 25, 50, 57/65, 146, 147, 170, 173, 174, 176, 198, 199 ! (ועוד)
- (2) אויב עס איז דא א סדר ניקור פארוואס איז איינער מציע אויף די אסיפה אז דעם דינעם און דיכען „טענדערליין“ זאל מען אינגאנצן נישט נוטצען ?
 — 179 !
- (3) איז פאראן א חוסר ידיעה בכללות אין ניקור ?
 — 3, 8, 18, 25, 43, 95 !
- (4) זענען געווען מנקרים וואס האבן אפי' נישט געוואוסט, פון פארשידענע „חלבים“ דאורייתא ?
 כגון ביים טענדערליין ! —
 — 24, 41, 43. וע"ע במכתב מרן מקאשוי שליט"א המכשולות, ד'.
 און אזוי ביים לעבער !
 — 25. ועיין במכתב הג"ל סיבת המכשולות, ח'.
- (5) און אזוי ביים טחול ! — החלטת התאחדות ב' תמוז תשמ"ב.
 קומט אריין בשר אחוריים צו די בושערס ? און קען מען זאגן אז רוב מאל ?
 — 7, 18, 21, 50, 52, 53, 55, 56, 138, 139, 172, 173, 174, 176.
- (6) האט מען פארקויפט חלק אחוריים, צו נישט ?
 — 7, 18.
- (7) וויפיהל „אינטשעם“ קען ווערן צו געלאזט מיטן חלב ?
 — 8.
- (8) איז געווען אין אמעריקע ביי וועמען צו לערנען ניקור ?
 — 10 (15). ועיין במכתב הרב „סיבת המכשולות ב', ג'.
- (9) ווערט גענוצט חלקים פלייש, וואס זענען אין אונגארן נישט גענוצט געווארן ?
 — 17, 24, 137, 173, 174, 176.
- (10) זענען פארהאנען חלבים דאורייתא, וועלכע זענען נישט דערמאנט אין ספרי שימוש לניקור, כגון ספר גבעת פנחס ?
 — 24 (15) 25.
- (11) מיט וויפיהל חלב דארף מען נכשל ווערן, מען זאל פארשמיין אז עס איז „עק-וועלט“ רח"ל ?
 — 30.
- (12) אויף וואס האט מען זיך נישט געבאפט, אז עס דארף ניקור ?
 — 7, 8, 18.
- (13) הרב מאראד : מען זאל מרדק זיין אויף דעם אז מען זאל נישט רייניגען קיין פלייש,

געפרוירענערהייט, ווייל איך זאג אייך בהחלט, מענטשן האבן אויף דעם מודה געווען, אז מען רייניגט פלייש געפרוירענערהייט, פארלירט די קענטעניש האמשיג אויף זיבעציג (70%) פראצענט, איך וויל ס'זאל דאס איימיצער נאכזען (והסתכל עוד בפנים מה נעשה בדבריו).

— 155!

(14) איז געשטן א פלאדיקער ענטדעקונג, פון „דורבלאזן“ חלבום דאורייתא לכל הדיעות? טעג-דערליין און כבד

— 25-24.

(15) צו וויפיהל בומשערס איז מען גענאנגען כודק זיין, און ביי וויפיהל האט מען געטראפן?

— 25, 24.

(16) זאגט דען נישט די סכרא פון „תירוץ“, אז די זעלבע חלבים, קען זיך געפונען אין אנדערע בומשערס אויך? ...

(17) מיט וואס האט מען זיך בארוהיגט, נישט צו טאן דעם טוב, לאפרושי מאיסורא, דעם גרויסן רבים?

— 25-24.

(18) וואס איז די סיבה, און וואס זענען די שוועריקייטן, פון נישט מודיע זיין, יעדן וואס ברויך צו וויסען? ... אישורו והודעתו של הרב מפאפא 127/2 ועיין במכתב מרן שליט"א, סיבת המכשולות א'.

(19) וואס באשטעטיגט די אסיפה בנוגע: טרפש הכבד, חלב הכליות, טענדערליין, שלעיים וקרומים און אחוריים?

— 57, 65, 173/176 (ועוד).

(20) פארוואס האט מען „אפגעמאכט“ דעם 4-6 וואבנדיקן רעוואלוצינערישן תיקון (וואס קען נישט בלייבן אויף שטענדיג?

— 54, 55, 56, 176, וע"ע במכתב מרן שליט"א, המכשולות אות ב', ואופגי התיקון.

(21) וועגן די פראגע: רבנים משגיחים זאלן קענען ניקור והלכותי'.

— 17, 96, 97, וע"ע במכתב מרן סיבת המכשולות, ב'.

(22) מען טאר זיך נישט פארלאזן אויף די מנקרים, אפי' זיי זענען מומחים, ס'זאל זיין רבנים, וואס זענען בקי בכל פרטי ודקדוקי, זיי זאלן נישט זיין תלמידים פאר די מנקרים, דאס איז נישט דאס ריכטיגע! הרב מפאפא.

— 121, 128, וע"ע במכתב מרן שליט"א סיבת המכשולות.

(23) וואס האבן רבנים באסיפת „התאחדות“ באשטעטיגט וועגן ניקור פון צלע י"ב-י"ג?

— החלטת אסיפת „התאחדות ב' תמוז אות ב'.

(24) זענען די רבנים המכשירים מודה, אז אויב מען נוצט צלע י"ב-י"ג דארף דאס ניקור?

— 45, 66, 69, 77, 118, 172.

(25) האט מען דאס מנקה געווען?

— החלטת „התאחדות“ הנ"ל. וע"ע במכתב מרן המכשולות אות ה' (יא).

(26) מעג מען משנה זיין דעם ניקור, וואס מען האט געהאט געווען אין דערהיים?

— 45, 137, 173.

(27) האט מען טאקע נישט משנה געווען?

— 137, 173, וע"ע החלטת „התאחדות“ ב' תמוז תשמ"ב.

(28) האט מען אין די שטאמא, סאטמאר, געשניטן נאכ'ן צלע י"ג (אזוי ווי אין אמעריקע)?

— 137, 173. (ועיין במכתב הרב שליט"א „המכשולות“ ה' (ב).

(29) זענען הזנחות, מכשולים חוסר השגחה ודבומה, פונקט וויא אין די אלטע היים?

— 173, 174, 176.

(30) קען מען זאגן, אז מען פיהרט זיך וויא אין אונגארן?

(31) איז פאראן הזנחות?

- 41, 43, 50, 52, 53, 66, 99, 137, 138, 147, 153, 155, 172/176, 187, 191, 198. (32) איז דען נישט דער „פראבלעם" פון די „מכשולים" און „שגיאות" און „נישט כאפן זיך" א פראבלעם פון ריכטיגע איסורים חמורים רח"ל ?
- 43, (26, 29), 57, 65, 176. (33) האט מען פארקויפט חלב, אדער ספק חלב, פאר „היימישע" אידן ?
- 7, 8, 18, 25, 41, 43, 50, 57/66, 135/139, 155, 173, 174, 176. (34) — 17, 19, 24, 155, 170, 198, 199. ועיין במכתב הרב שליט"א „סיבת המכשלות".
- (35) א פארשלאג, צו ראטעווען פון די הזנחה !
- 243. (36) וואס האט איינער פון די „אסיפה" פארגעלייגט וועגן די אמת'ע פראבלעמען און זייער תיקון ?
- 199. (37) קען מען טרעפן חלבים דאורייתא, כגון חלב הכליות ואצל הכבה, טענדערליין וכדו, אויב מיאזי נישט דא קיין השגחה ?
- 24, 25. (38) וואס האט געזאגט הר"י זלמן בריזעל, פאר'ן „טעראר" ?
- 6, 7, 27. (39) האבן די דיינים אין ירושלים צו אלעס מסכים געווען ?
- 34 ! (40) וואס האבן זיי געזאגט וועגן זייער ידיעה אין ניקור ?
- 33 ! (41) פארוואס האט מען משומט געווען פון כתב ב"ד (העדה) וואס איז געדרוקט אין „התאחדותנו" וועגן דעם נישט נומצען דעם צלע י"ב-י"ג ?
- 34 ! (42) ווער האט באשטעטיגט דעם מעורר פון שנת תשל"ט, וועגן פרצת הניקור ?
- 9. (43) ווער האט קובע געווען דעם ניקור, וואס ירושלימ'ער מנקרים (חרדים) ובראשם הר"י גר טורעביץ שליט"א גיבן איבער ?
- 27 ! (44) די „פשוטה" צווישן בהמה גסה און דקה ?
- 181 ! (45) עקזיסטירט עפעס א השגחה אויפ'ן ניקור ?
- 18, 19, 24, 25, 41, 34, 95, 146/149, 173, 174, 176, 199 ! (46) למה רגשו, ארום ניקור פון „פלעייט" (פלעייט איז א חלק בהמה, וועלכע די קצבים בדרך כלל אין אמעריקע קענען דאס נישט מנקר זיין, דאס איז שטארק נוגע בפרט לגבי די כשרות פון סאלאמי).
- הסתבל במס' 225-226. (47) וואס איז דער גרויסער פראבלעם צו קענען באקומען חלקים פלייש, אויף צו לערנען ניקור ?
- 219, 232 ! (48) וואס האט מען מורא אז מען זאל „מעגן" א בליק געבן אין „שלאכט-הויז", און ביי ווייגשמאק (און אפילו נישט אין פריזידער) ?
- 218, 219, (221) (249). (49) „איך זאג אפען אין שלאכט-הויז לאז איך קיינעם נישט אריין" !!!
- 248. (50) פארקויפט מען פאר'ן עולם „סירבא פלייש" בלי ידיעתם ?
- הלואי וויא מינוצט יא, יא... פאר דעם עולם קען מען זאגן מען גוצט נישט קיין סירבות,

הכחשה או הודאה

טט

- דעמאלטין וואלט איר נישט געקענט האבן קיין פלייש צו פארקויפן... הרב מסיגעט, הלשון במלואו 70.
- (51) זענען די הארבע חלבים געפונען געווארן אין בוטשער'ס וואס שטייען אונטער רבנים משגיחים? רבנים מכשירים? עיין עוד בהחלמת התאחדות א' תמוז.
- 35! ועיין היטב 57 ועיין במכתב הרב שליט"א
- (52) איז טאקע די גרויסע „השתדלות פון רבנים ביי וויינשטאקן בין כסא לעשור תשמו"ג (כדברי הרב מווינא 57) — וועגן א „מילתא דלא שכיחא?
- 137, 173, 174, 176!
- (53) איז אהרן וויינשטאק דער הויפט-מנקה?
- 50, 174, 176 (וויכטיג), 239!
- (54) פארוואס פארלאזט מען זיך נישט, אויף די מנקרים-בוטשערס, נאר מען מוז זיך „שטארקן" מיט שתדלנות ביי וויינשטאק — (אזוי ווי פאר א פרייז), אז ער זאל די אלע „פראבלעמען" איבערלאזן פאר זיך?
- 57/65, 176! ועיין במכתב מרן שליט"א, בסיבת המכשולות אות א.
- (55) וואס שטעקט אונטער דעם, וואס „וויינשטאק האט מקבל געווען אויף זיך" כדי הרב דווינא זאל גיין צו די מיטונג?
- 239!
- (56) און נאכדעם „וואס ס'איז דא א מציאות" נישט אריין שיקן צלע י"ב צו די בוטשערס, (200) און נאכדעם וואס וויינשטאק האט אויף זיך „מקבל געווען" (239) איז וועמענס שולד איז, אז דאס איז נישט געטאן געווארן — טראץ די אלע מכשולים, וואס די „גוגעים" אליין זענען מודה אויף זיי? (אזוי וויא ס'איז קלאר פון דעם מוהלך האסיפה, און שפטרע פרומים זייטערע!!!).
- (57) וועלכע גרויסע תיקונים וועט געשען, ווען אהרן וויינשטאק וועט וועלן?
- ערות הרב מסיגעט 176, (וע"ע במכתב מוה"ר ר' משה דוב בעק עמוד ח').
- (58) הביטו רואו, פארוואס דארף יעדער מאנצן קדוש, און זיך לאזן כופה זיין אויף חלב וכו' צוליב נישט באוואוסטע סיבות, און צוליב א הלאסעטילער'ס געלט פראגע, מיט זיין שלאכט-הויז?
- קוקט 201 (239).
- (59) נאר אלעם, ווייזט זיך ארויס אז: די וויכוחים אויף די אסיפה, זענען גארנישט תלוי אין קיין רבנים, נאר ס'ווענדט זיך צו אהרן וויינשטאק, „וועט אזוינס שטענדיג וועלן מאגן", כדברי הרב מסיגעט
- 176, 239, 241 והבט כדבריו 57!
- (60) אדווארטער רב איז מודיע: אז ס'קומט רוב מאל אריין — אין די בוטשער'ס — חלק אחרונים, און חלב פון טרפס הכבד קומט אריין
- 137/139!
- (61) א „ערות" אז ס'זענען פאראן „מנקרים" שאינם נאמנים ע"פ תורה, ואין להם שום מושג בענין ניקור, ולא שום הרגשה לכשרות בכלל, ואפי' לשמירת שבת אינם נאמנים (והסיבה לכך) הרב מלאנדסבערג 147-146! (ועיין במכתב הרב שליט"א, בסיבת המכשולות אות ג).
- הודאות בעלי-דין
- (62) ווינא: מיר זאלסטו אראפנעמען דעם שלעיים אויך, מיזאל קומען אן דעם שלעיים און אן דעם חלב — 57. 59.
- (63) הרב מווינא לוויינשטאק ביום האסיפה הידועה כ"ה תשרי תשמו"ג „זיך דיך נישט קיין צרות פאר כל ישראל" הסתכל 57, 176, וגם במס' 239.

- (64) סיגעט: באשטעטיגט קלאר, אז ביז דעם התעוררות פון קאשויער רב, האבן „מבשרים“ פון פיהל יארק, נישט געוואוסט אז ס'ווערט אריין געבראכט חלק אחרונים צו די בומשערס 174 און אז נאר א דאנק קאשויער רב'ס שליט"א התעוררות האט מען אנגעהויבן זיך נאכפרעגן זכר.
- 54, 55, 174 (גם בדברי הרב לייטנער 17).
- (65) סיגעט: אז די תשו' חתם-סופר (ס"ח) בנוגע צלע י"ב, איז נישט שוין צו אמעריקע!
— 176, 177.
- (66) סיגעט: אז מען שניידט ביי וויינשטאקן נאכ'ן צלע י"ג און ווייטער אין חלק אחרונים!
— 55, 174 (ועיין מכתב הרב י"ב החלבים ב"ח-ט).
- (67) סיגעט: אז ס'איז דא א מושול פון חלב ביים טרפש הככר!
— 58.
- (68) סיגעט: — „פארשטייטו, דער ניקור דארף האבן תיקונים!“
(להנירבאטארער 220).
- (69) וועגן „אריגינעלע בריעה? ! (בחדר"ג)
— 78, 79.
- (70) סיגעט: באשטעטיגט, ס'קומט אריין חלק אחרונים בקביעות, צו די בומשערס!
— 53, 54, 55, 56, 58, 65, 173/177, 252, 253. יותר ממה שאומר הרב שליט"א במכתבו „סיבת המכשולות (ה) „המכשולות“ (י).
- (71) סיגעט: עם קומט אריין „מיטן אחרונים“, ווייל מען קען נישט האבן א „משגחה“ פארטאגס!
— 55.
- (72) סיגעט: וועגן דעם מקור פון פרצת החלב!
— 57, 58, 62, 173/175, (ועיין 105!).
- (73) סיגעט: די אמת'ע סיבות, און ביי וועמען דארף מען „פועל'ן“ וועגן נישט נומצען צלע י"ב-י"ג און נישט גודר זיין די פרצה, פון דורבלאזן חלב אחרונים בקביעות, און נישט מנקר זיין?
— 52, 55, 57.
- (74) אין וועמענס האנד איז געווען און ס'איז צו פאררעכטן די פרצה?
— 105!
- (75) הסיבה האמיתית! וועמען דארף מען באזייטיגן — כלשונם — לויז ווערן פון עם?
— 169!
- (76) סיגעט: „היינט האט מען געמאכט, קיין אחרונים קומט נישט אריין... ביז וויא לאנג מ'וועט קומען צו א פתרון“.
— 53-252.
- סיגעט: „מען קען ביי דעם אזוי נישט בלייבן!“
— 120, 176, 201.
- סיגעט: „איך ווייס נישט צו ער וועט אזוינס וועלן שטענדיג טאן!“
— 176.
- קען מען זאגן, אז אין דעם ענין פון צלע י"ב-י"ג איז נישטא „קיין פלוגתא“
כדברי הרב מסיגעט 74-76.
- (77) סיגעט: „אין דערהיים האט מען נישט גענומען קיין סרכות ווייל מען האט נישט געברויכט“
— 74.
- (78) האט מען מוציא לעז געווען און מוציא ש"ר געווען אויף ראשונים כמלאכים, און אויף זייער קבלת הניקור, און מערער געווען אויף גדולי עולם אין ארץ ישראל, און אין די אלטע היים.
הסתכל בדברי הנ"ל, 15, 16, 78, 100, 168, 175.
- (79) דברי הדיין (וומ"ב): „דער עולם וועט דאך מיינען, אז בלויז די השגחה פון ניקור, עם איז

הכחשה או הודאה

עא

דאך דא, נאך חששות, הלילה טאמער מען ברענגט אריין אנדערע זאכן נבילות וטריפות, איך מיינ די השגחה זאל זיין א השגחה אויף אללעמען".

— 194!

"די משגיחים זאלן האבן א רעכט צו קוקן וואס מיכרענגט אריין אין סטאר, און וואס מען טוהט, און וואס מען מאכט, דארף זיין א השגחה פון אללעמען ...

195! (ועיין מכתב הרב סיבת המכשולות אות ו).

עוד עדות בשם הקצבים על המכשולות הנמצאות.

— מייזליש 179.

(80) וואס זאגט הרב דוינא וועגן דעם מקור החלב?

— 50, 57.

(81) הרב לייטנער: "וואס דער קאשויער רב האט יעצט מערער געווען, האט גארנישט צו טאן מיט מנהגים, ס'האט צו טאן מיט ...

— 170!

זענען די אלע — אויבענדערמאנטע — פרצות, תלוי אין מנהגים בכלל, אדער מנהגי הספרדים בפרט, און צו זענען טאקע געווען מקומות אין אייראפע, וואס ס'איז געווען מותר (ח"ו) חלב הכליות, חלב שעל הקרב, טבור, אחוריים, שעל הטחול וכיוצא? (המו"ל)

(82) ווערן רבנים באשרינג, און זייער "רשות הדיבור" ווערט צוגענומען, פאר'ן חשש אז זיי זאגן אמת?

— 22, 135, 150, 151, 153, 155, 156, (157), 170, 179 ועוד.

(83) א דוגמא פון א רעדן, וואס איז בדאי יעדער זאל דאס גוט דורכלייענען,

— 183/192.

(84) "מקומות", דערמאנט ביי די אסיפה, נישט גענוצט צלע י"ב אפי' מיט ניקור!
— באבוב, וואוידיסלאווער געגנט, צאנזער גליל (עדות רבנים), גראסווארדיין, ביים ערוגת הבשם, קליינווארדיין, חוסט זיבענבערג, ועוד!

— 13, 14, 34, 75, 133, 136.

"ברורים" אודות ניקור, "בין צלע י"ב בין צלע י"ג" ואופן "קביעת" רוב ועוד (טענקע).

— 141, 142.

יו"ר: "איך שלאג פאר (א קאמיטי) מיט'ן אדווארער רב". . . נירבאטאר: איך בין הונדערט פראצענט דערגעגן"

יו"ר: "איך וויל איינער זאל זיין דערגעגן וועט ארויסקומען א אמת ..."

!163

ה ח ל ט ו ת ה א ס י פ ה

(85) הרב הארוויץ שואל? ביז מ'וועט זיך אויסלערנען צו קענען מאכן א השגחה, ד"ה 10-12 וואכן קען מען זאגן, מ'קען עסן, יאכלו ענוים וישבעו אדער נישט?

— 250!

הרב מסיגעט משיב!: "ס'איז דא א פאר היימישע בוששערס, און ס'איז דא א "אפמאר, אחוריים קומט נישט אריין!"

— 251-252.

(הערה: נישט מובן. וואס איז מיט די איבעריגע בוששערס, און די איבעריגע צייט נאך די 4-6 וואכן? און וואס איז וועגן די חלבים פון חלק הפנים און קרב?

הרב מסיגעט: "פראקטיש דארף זיין אזוי! איר וועט זיך פארבונדן מיט מאנטעווידעאער רב און מיט בארטער רב און אנהויבן צוגיין" (ד"ה, דער בעל מכשיר זאל אנהויבן קאנטראלירן די

בוששערס מיט נאך איינעם

— 256!

— ואחר כל ההודאות והברורים דלעיל, נא לקרוא הלאה: ! —
 (86) „דאס איז נישט קיין שלעכטער פלאן, ער זאגט אזוי, אז מוזאל ארויסגעבן ... און יעדער איינער איז בחזקתו.

— 259!

— „הכל בחזקתו“ (הרב גליק)

— 259!

„ווער מ'האט געקויפט זאל ווייטער קויפן (סיגעט)

— 259!

— „זאגט איר די מסקנות ... דא וואס האבן געקויפט, ביז דערווייל אין די בושטערס האט מען געטראפן אויף די אידן יראים ושלמים ... סתם נאר א כלבול (הממונה גליק) !

— 260!

— הרב לייטנער: די רבנים זאלן נאך דן זיין וועגן דעם ענין פון קול קורא!

— 261!

(הערה: גענצלעך אינגארירט.)

(87) הרב מווינא, „געמט איבער“ דעם „יו"ר“ אמט און אלע הצעות ווען אינגארירט, צוזאמען מיט די האלבע החלטות, און „קאמיטיס“, און „אופני תיקון“ — מיט'ן אויסרופן:
 „דאס איז באשלאסן געווארן מכאן ואילך איז אלעס אין ארדענונג!!“

— 239-240!

— הופפת יו"ר (הראשון): „בשיטה אחרונה, ... אויפ'ן ניקור עכ"פ זאל מען קענען בודק זיין!“ „אויפ'ן ניקור אליין יא האבן א השגחה“ — 241!

הרב לייטנער: „דאס קען מען יא בעסן ר' אהרנען!!“ — 242!

שאלת המעתיקים: נו, קען מען שוין זאגן יאכלו ענוים וישבעו ?!

— 250, 240, 176, 95, 41!

ה ח ל ט ת ה מ ז כ י ר

(88) דער סעקרעטער פון אפיס זאגט און ער איז דער מחליט פאר די אסיפה, און שרייבט אין זייער נאמען:

„זאגט א החלטה, מ'קען שרייבן א אנדער זאך, מאז זיך צוזאמען געקומען אזויסיהל און אזויסיהל רבנים, און מען האט געזעהן, אז אין דעם ענין פון ערער האט מען נישט געטראפן קיין ממשות, במילא איז נישט איתרע חזקתו, אין דעם מוזאל האבן א חיש חלילה מבשיל זיין אידן מיט חלב, דאס קען מען זיכער שרייבן, מ'האט נישט געטראפן!!“
 (החלטת הרב גליק) 262!

(89) „ר' אהרן, — האב איך עהם געזאגט — זוך דיר נישט קיין צרות פאר כל ישראל, זאל דאס דיר קאסטן אפי' נאך צוויי מענטשן, מיר זאלסטו אראפנעמען דעם שלעיים אויך ... און אהן דעם חלב ... נישט נאר דער טבור, עס איז דא וואס זיי זאגן אז דאס איז א חלק פון חלב הכפלים ... הערט אויס, מ'רעדט מיט עהם צווישן פיהר אויגן ...“
 57/62 (דברי הרב מווינא) (ועיין „י"ב החלבים“, במכתב הרב שליט"א).

הרב מסיגעט מוחה כנגדו: „הערט זיך איין, איך מוין ס'קען דאך נאר ווערן א מבשול, מען קען דאך נאך מיינען אז ס'קומען אריין ... גלויבט מיר איך בין זיכער, אז דאס איז „אונטער-געשטעלטע זאכן!“
 — 63/65.

שאלת המעתיקים: אז מאז נישטא קיין ממשות אין דעם התעררות, וועגן וואס האט מען זיך געדארפט ארומהאמפערן 3 שעה, און צו האט מען דען עפעס אויסגעפיהרט? ירחם ה'.
 (90) מען קען נישט זאגן, ידינו לא שפכה את הרם הזה, ס'איז געווען א התרשלות, און אן א השגחה, אבער קודם כל זאל „ארויסקומען“ א קול קורא פון התאחדות, אז מ'האט אלעס מברר

געווען, אז ע"ס הלכה אין נישטא קיין חשש נישט.
183/191 (דברי הארוויץ).

91) עדות הרב לייטנער: „דאס ענין פון ניקור אין דאך אין די לעצטע דרייסיג (30) יאר ... דאס מוז מען דאך אליין מודה זיין ... בדרך כלל האט מען נישט געוואוסט דעם ענין פון ניקור וכו' (יש לראות בדיוק בפנים כל השייך, 17)!

— דברי הרב מסיגעט: „און יעדער מנקה מוז באקומען פון 3 רבנים אז זענען געשטאנען בנסיון, און זיי קענען די הלכה! 98, (ועיין גם בדברי הרב לייטנער 43).
והמשכיל לאמת יתבונן בדברי הרב שליט"א ב„סיבת המכשולות" ג' (ד').
— סאיז נישט גענוג א „השגחה" אויב די כוששערס קענען נישט.
95 — הנ"ל.

— האט מען טאקע פארהערט די „קצבים", ווער און ווען?
הבט 237!

— לייגט זיך אויפ'ן שכל, אז די „שערורי" וואס האט געבראכט צו די „פארווייטיגטע" אסיפה איז וועגן עפעס „ווייטע" כוששערס?
— 1, 50, 55, 122!

— איז באשטעטיגט געווארן ביי די זעלבע אסיפה אז די פרצות חלב, האנדלט זיך וועגן „היימישע" כוששערס, אונטער רבנים?
הבט החלטת אסיפת התאחדות תמוז תשמ"ב (נ.ב.) ועיין היטב 57!
— געוואלד, פארוואס קען מען נישט ממשיך זיין דעם 4-6 וואכנדיקן „תיקון" ראטעווען פון איסורי חלב?
ממוזכר במס' 53, 56, 57 (ועיין עוד במס' 20 לעיל)

92) וויא לאנג האט געדויערט ביז א „אסיפה" וועגן דעם חורבן?
— 9.

— וואס נאך איז נתגלה און נתברר געווארן ביי די זעלבע אסיפה?
— 17 וע"ע בהחלטת הנ"ל.

93) האבן זיך „קצבים-מנקרים" אין אמעריקע געלערנט ריכטיג, און גענומען ביי א רב א באשטעטיגונג, און צו איז געווען אויף דעם „השגחה"?
— 17, 19, 43.

— איז עפעס א חסרון, אין דעם וואס מנקרים האבן נישט קיין קבלה?
— 17, 19, 30.

— האט די „הנהלה און נשיאות" פון התאחדות געוואוסט — לכה"פ — א גאנצן זומער (תשמ"ב) אז סאיז זייער נישט אין ארדענונג בענין חלב רח"ל? (אויסער פון די בא-וואוסטע הכרזה אין מאנסי)

הביט וראו — ממס' 7 עד 12, 17, 18, 19, 24, 25, 66, 93 (ועוד)!

— האט דער שליח (וואס איז נתמנה געווארן מטעם האפים) געזעהן קלאר דעם זומער וואס איז דער מדובר?
— 7, 11, 14.

— נו, וואס איז געטאן געווארן למעשה כדנע צו זיין אידן פון מכשולים, און גדר צו זיין די פרצה זינט די אייר תשמ"ב (י"ט למב"י) ביז היינט?
— 9, 24, 25, 50!

94) וועלכע צוויי (2) „קאמיטטים" זענען באשטעטיגט געווארן — ביי די מיטינג — און נישט געווארן?
— 168, 162! (237) ועיין בשאלה שאחרי זה.

- ס'איז נעלם געווארן, די גאנצע „קאמיטי“ וואס האט זיך געדארפט לערנען ניקור, און בודק זיין תמיד דעם ניקור אין די בוטשעריס?
— 238, 237!
זייער „ממלא מקום“ ווערט די „נוגעים“ — מכשירים.
— 238, 237!
קען מען מאכן א „קאמיטי“ (גדולה) פון אפאר „נוגעים בדבר“?
— 236, 209/213, 57.
— קען א מנקה זיך אליין נאכקוקן?
— 236!
— קענען בעל מכשירים נוגעים — זיין די מבררי הערער, „מחליטים“ און „פוסקים“?
— 208/213-238.
96 פארוואס האט מען אפי' נישט אין זינען געהאט, ביי די גאנצע אסיפה צו טראכטן עפעס וועגן די מבעולי חלב, וואס „מילמארט“ פארשפרייט איבער די וועלט — ביבשה ובאורד — (אויך אויסער די „היימישע“ „20“ בוטשערס) אויפ'ן חשבון פון א „גלאט“ מהודר'דיגע שחיטה (מענטשן מיינען נאך אז ס'האט א שייכות מיט סאטמאר)
— 237, 205 ועיין במכתב הרב (המכשולות אות י"ב)
97 „ס'איז א „כבוד“ פאר התאחדות, אז מ'איז מודה אז ס'איז געווען א ביסל התרשלות אין די השגחה“ (הרב הורוויץ).
— 191! (וכדאי לראות גם 184 מהנ"ל).
(זעהט אויס מען איז נישט מודה, ווייל מען איז בורח מן הכבוד, המעתיקים).
אבו מקיר תזעק!!
איז דאס נישט קיין מספר אחרי מטתו של ת"ח, הוצאת לעז ושם רע רח"ל, צו מאכן ח"ו א כל דהו שייכות, די אלע אויבנדערמאנטע זאכן צום רבן של ישראל דער לעבעדיגער צדיק, דער סאטמאר רב זכותו יגן עלינו? אלטץ אויף צו באפוצן א פרצה חמורה וואס דארף תיקון.
ע ד מ ת י ?
ס ד - ה כ ל
98 שאלה (1): אחרי כל הנ"ל איז נאך „קיין איסור נישט נתברר געווארן“
הביטו וראו 254!
שאלה (2): איז שוין באשטעטיגט געווארן די ווערטער פון די מעוררים, אויף די פרצת החלב?
— 7, 14, 17, 41, 43, 55, 95, 137/38, 146/7, 155, 170/176, 198/99, 239!
שאלה (3): וואס איז מתוקן געווארן: דער ניקור השגחה באטליוזים — תחת רבנים — און אנדערע מקומות, קבלה אויף ניקור, לימוד הניקור פאר רבנים, אויך דאס שניידן די בהמה אזוי וויא ס'איז געווען נהוג, לגבי צלעות (און דער ניקור בין צלע י"ב-י"ג) און כ"ש חלק אחוריים?
99 א קלארע באשטעטיגונג: אז ליידער קען מען דעם מצב נישט מתקן זיין מיט קיין „קול קוראים“ און מיט „היינט אויף מארגנדיגע השגחות!“ (י"ר א)
— א געשפרעך — גענוג פארשטענדליך — אז עס פעלט נעבעך דער גאנצער יסוד און בסיס, בענין ניקור והשגחה, אפילו אויף די 20 „היימישע“ פלייש געשעפטן!
— 205, 206, 207, 250.
ס ו פ ד ב ר
100 אין בארא פארק איז דא 8-10 בוטשעריס, און כמ"ה איז דא 20 בוטשערס („היימישע“)
205, 237

- (1) איז נישט ביטער וויא נאל, אז איז פופצן (15) פון זיי, האט מען געטראפן מכשולי חלב? (אין יעדן געשעפט עטליכע) — עיין במכתב מרן מקאשוי, סיבת המכשולות.
- (2) איז די תוכחה און אזהרה טאקע געווען אויסגעטראכטע זאכן, און „עלילת חלב“? (כדברי הרב מפינקט 68) — 7, 8, 11, 14, 24, 25 57/65 (וע"ע בכל הודאות סיגעט)
- (3) איז דאס געווען „אהן א שום בארעכטיגונג“, כדברי הנ"ל — 116!
- (4) אחרי כל הנ"ל איז נאך וויכטיג „צו ווייזן“ די פלייש (י"ב מיני חלב) פון די בערך 15 געשעפטן וואס אלעס פומעלט און שמורעמט וועגן דעם?
- (5) וועלכע רבנים וואס זינט זיי האבן געהערט א חשש וכו' האבן זיי זיך משתדל געווען, בהצנע לכת, ביי רבנים וכדו', כדי מתקן צו זיין, און וועלכע האבן געוואוסט דריי און פיר און זעקס חדשים, און גארנישט? (ליידער)
- 9, 50, 79! ועוד.
- (101) צו האט מען, בשעת מען האט באשריגן דעם קאשויער רב שליט"א, געוואוסט אז ער איז געבער כשר גערעכט?
- 7, 8, 24, 25, 41, 43, 53, 55, 56, 57/65, 95, 170, 173/4, 176, 220, 239!
וראה זה פלא — (116)

ע ד כ אן (ומכאן ולהבא חושבנא)
ותנו כבוד לה' א' טרם יחשיך

ס י ו מן ש ל ד ב ר י ם

הנה הואלנו להעתיק ולהביא הדברים בשער בת רבים ולא סמכנו יתידות טענותינו בדברים שצריכים סהדותא ממקום אחר אלא הכל מתוך דבריהם הם, מיני' ובי' ובבחינת יבאו ויעידו על עצמם.

וכוודאי אילו הי' אפשרי, הי' הצורך לכסות קלון, ושלא לחקוק בספר. אולם נאלצנו להכנס במאבק הכאוב והחמור הזה, ולהתעסק במה שבוודאי היינו בורחים ממנו כמטחוי קשת, שכבר זה זמנים טובא הי' צריך להעשות, אך מגודל האחריות השמטנו עצמינו, לשב וא"ת, עד עכשיו.

אמנם, לא אנו בחרנו להחלטה הנוכחית, אלא הגדשת הסאה המתבטאת בשערוריה האחרונה היא שאילצה לזה.

וכנראה הוחלט ממרום לצורך הבירור הנעשה בעקבתא דמשיחא, נאזרנו ונתאמצנו בכל היגיעה הגדולה, ראשית: מפני שמשוכנעים אנו שהמכשלה עודנה, וביחוד אחרי הופעת כתב ה„גילוי פנים בתורה“ בקובץ „פרי תמרים“, ושרק ע"י גילוי הדברים לאמיתותן, יש לקוות לתיקון במדה.

שנית: לפי ראות והכרת המצב הכללי, ש„הלאומיות“ וה„עצמאות“ בולעת כל קיום עמינו ותכליתו, שמלבד שארץ הקודש כבוש תחת ידם ושלטונם, כחם וענייניהם מתפשטים על כל העולם היהודי, ומשפיעים להכניס את כלם לתוך מאבקהם ומהלך ענייניהם, ותכלית מטרתם, היא לכבוש ח"ו גם את המעט מזעיר, השארית הנותרה, אשר צריכה להיות במאבק עם כל זאת.

ולפי המצב והסיבות בשנים האחרונות, נמצאת השארית תחת ידי בעלות שאינה ראוי' לזה, ואף מסוכנת למציאות מאבקה, אשר הידיעה הזאת בעלמה ובלתי ידועה, לרבת בני עמנו, ע"י הכיסויים השונים, וה„תעמולה“ המרומה. (שבאור ופירוט הדברים אין כאן מקומו כעת).

— שרק ע"י צעדי גילוי כאלה, נצפה בעזרתו ית', שישים לנו שארית בארץ ע"י מגינים ומנהיגים אמיתיים בעלי אמונה טהורה ודעה נכונה, גודרי גדר ועומדים בפרץ, לנטירת כרם בית ישראל.

ושייפתח לפני הצבור קרני אורה לדעת האמת מחמת שהוא אמת, טרם יבולע להתהפכות לכת בין הכתות רח"ל.

אשר צבורים שלמים של שותומ"צ כבר עזבו אורח מישרים, ובעינים עצומות והרגשות בדויות נגררים אחרי ראשות והנהגות מקולקלות, ה"י.
שלישית: למען, שלא שרירות הלב ונתינת חיתת יהי השולטים הבלעדיים, אלא שתהא אפשרות לתוכחה לימצא בעולם, ולהסיר חרפת השתיקה מהכלל.
רביעית: להתריע על כבוד תלמידי-חכמים והוראתו.
ועל הכל: למען תהא לאמת, מקצת תקומה ומציאות בעולם, עד נוכח ומלאה הארץ דעה את ה', וחרפת עמו יסיר בגאולתו של ישראל הקרובה בבי"א.

שיחת הרב דקהילת סיגעט-סאטמאר בקיבוץ אלפים נגד הרב מקאשווי שליט"א והוראתו

בומו"ב בראקלין — חוהמ"ס תשמ"ג

איצט וויל איך זאגן א ענין איר ווייסט מסתמא אלע, וועגן וואס איך וויל רעדן, און איך האב מיך זייער געיישוב'ט צו איך זאל רעדן און איך בין געקומען צו די מסקנא אז איך מוז זאגן, איך וועל אייך זאגן וואס עס איז, עס איז דא אזוי געשעהן,

עס ווייסט יעדער איינער אינטרעסאנט איז דעס איך האב נישט געהאט קיין נקמה,*⁰ איך האב נישט געטויגט צו רעדן אסאך מיט מענטשן. איך רעד מיט א מענטש וואס איז וויכטיג צו הערן סתם פלוישן פוסטע מעשיות הער איך נישט און ווייס איך נישט¹, און נישט אנגעהויבן צו וויסן, אז עס גייט שוין דא דורך חדשים לאנג פון פסח² און וואס איך האב אנגענומען מענטשן אז זיי זאלן אנהויבן צו קאנטראלירן ביידע פלייש בענק וואס מען זאל ערליידיגן עפעס צו מאכן מיט די שחיטה²⁻² דאס³ איז דער ענין וואס איז צוויי יאר צוריק געווען נא! דאס איז נישט קיין עולה³⁻², אידן קענען פרובירן אפשר קענען זיי עפעס מתקן זיין, עס ליגט אויף יעדן איד א חיוב מען זאל זעהן עפעס אויף צו טאהן³⁻³ אבער דער כלל גדול איז ביי די ענינים אז טאמער מיינט מען אמת שטרויכלט מען נישט, אזא כלל איז, טאמער מיינט מען שקר מען מיינט פשוט לקנתר לימוד תורה וואס אויף דעם האט די תורה געזאגט אז נוח לו שלא נברא נוח לו שנהפכה שליתו על פניו, איז טייטש לקנתר אויב מען גייט זוכן א סעיף אין שלחן ערוך לקנתר דאס איז עכטע תורה שלא לשמה, מען קען אזוי נישט האבן קיין הצלחה מען מוז אריין פאלן וואס וויא אזוי פאלט מען אריין, עס איז דא מענטשן האבן בטבע פארשידענע טבעיות, שנאה איז אויך איינע פון די טבעיות פון מענטשן, עס איז פארהאנען שנאה, טאמער איז דא שנאה צוגעבונדן דערצו מוז מען אריין פאלן, עס איז נישט קיין מציאות*.

כ"ש א זאך וואס איז כולו שקר כולו כולו נישטא⁴ קיין פיצל אמת ווי קען דאס האבן א קיום, און איך בין⁴⁻² איבערצייגט אז דא איז קיין ווארט נישט, איך ווייס נישט וואס מען האט דא געטראפן⁴⁻³ יא געטראפן, איך ווייס⁴⁻⁴ זיכער אז דאס איז נאר פשוט גיווען אונטערצוגראבן דא גייט ארום, איך בין⁴⁻⁵ איבערצייגט אז די אלע מענטשן זענען גיווען⁵ שונאים פאר'ן פעטער זי"ע בחייו און זיי האבן⁵ דעמאלסט גיוואלט⁵⁻³ אינטערברענגען, אזוי עס איז טאקע⁵⁻⁴ דעמאלסט, ידוע אז דעמאלסט איז ארויס געקומען⁶ א ספר א ביכל וואס מען קען נישט אנרופן ספר, און דער פעטער האט עס אוועק גיווארפן און ער האט גיזאגט אז דער וויל אונז פשוט אומברענגען⁶⁻² דער בעל מחבר, און דער זעלבער בעל מחבר איז איצט גיגאנגען גיארבעט די חדשים לאנג עס איז נישט קיין ספק אז ער האט געוואלט, און דער וואס האט דאס מחבר גיווען איז באקאנט מיט דעם... שלום יודיל.

איז וועל איך אייך זאגן איך האב⁷ נישט געוואוסט ביז שבת האב איך נישט געוואוסט גוט מען איז געזיסן די רבנים וועגן גאנצן ניקור אז עס איז דא פראבלעם, עס איז טאקע א ענין וואס מען דארף סאלידן⁷⁻², איך האף מיט'ן ( ) הילף, פארוואס ווייל די מנהגים אין אונגארן אליין זענען נישט אייניג געווען, עס איז נישט אייניג געווען אין פוילן, פוילן איז אויך נישט אייניג געווען, נישט אזוי געמאכט אין אויסגריף אין וועסגריף נישט מיט'ן רוסיש פוילן.

* איר ווייסט איך וועל אייך דערציילן איך האב געהערט פון פעטער ז"ל, אז ווען דער צאנזער זיידע איז נפטר געווארן, איז דער שינעוועד רב כמעט א יאהר געווען רב אין צאנז, אין א שייגעם טאג האט שינעוועד רב זיך מיישב ער גייט צוריק קיין שינעווע. האט ער געזאגט — ס'איז געווארן אביסל מחלוקה. איז שוין אביסל נצחון, — איך זעה דא כאפט זיך אריין א מעשה וואס ווערט נישט הונדערט פראצענט אמת (השחמנו אריכות הטיפור שהוא לחותר שהטעייפ מצוי לכל).

זענען דא צונויף געקומען אידן פון איבעראל, וואלט דא געדארפט זיין א איינצליכע, מען זאל וויסן, און עס איז טאקע ⁸ אינדערהיים איז טאקע יא געווען מנקרים, מען האט געזעהן מנקרים זאלן האבן א קבלה פון א רב וואס האט זיי פארהערט און ער קען די הלכה און מען האט בודק געווען דורך א אנדערן, אז ער קען גוט די מלאכה, עס איז ( ) דא דא מנקרים וואס ⁸⁻² זיי קענען פון דערהיים און זיי האבן סמיכה ⁹, אבער מענטשן לעבן דאך נישט אייביג, הלוואי זאל העלפן זאלן מיר שוין גיין דער גואל צדק זאל קומען, מיר זאלן שוין אוועק גיין, מען קען דאך נישט וויסן מיר מוזן דאך רעכענען ווי לאנג עס וועט אזוי זיין, עס זאל נישט דויערן לאנג מיר מוזן דאך דענקען פאר יא ⁹⁻², ביי די שוחטים האב איך פארגעזעהן נאך פאר 10 15 יאהר אז עס וועט קומען מיר וועלן זיך זעהן אהן א שוחט האב איך גענומען יונגעלייט געזעהן זאלן זיך אויסלערנען שחיטה, מען האט געזעהן צו צוהעלפן עס איז שווער זיך אויסצולערנען עס דויערט לאנג ביז מען קען די בדיקת פנים מען זאל דאס קענען און מען האט אהער געשטעלט שוחטים ביז א שיינעם טאג האט דער פעטער אוועק געשטעלט די עלטערע שוחטים עס איז נישט געוון גארנישט קיין קריזיס, ווייל תיכף איז געווען יונגע זיי האבן איבער גענומען אז מען שעכט, קיינער האט גארנישט געוואוסט אז עס פעלט עפעס, די זעלבע דארף מען לכאורה טוהן ביי ניקור עס איז דאך א גרויסער ענין ⁹⁻³ דאס ניקור, מען דארף אהער שטעלן מנקרים יונגעלייט וואס זיי קענען וואס מען זאל זיי באצאלן מקופת הקהל און זאלן זיך אויס לערנען דאס דארף נישט געדויערן לאנג דאס לערנען די מלאכה און אזוי וואס דארף צו זיין, מען האט שוין לאנג גערעדט אז מען דארף צו טאהן און מעט וועט ( ) טאהן.

איצטער איז אזוי, שבת שובה איז מען געקומען זאגן אז דער קאשויער רב גייט ⁹⁻⁴ געבן א איסור אויפן פלייש, איך האב געוואלט וויסן וואס גייט דא מיט איהם דא פאר, נא! האב איך מיך מיישב געווען איך האב מיך אזוי געוואונדערט אז מען גייט געבן א איסור אויף פלייש מוז מען דאך עפעס האבן ¹⁰ גערעדט, סוף כל סוף איז דאך דא רבנים אין וויליאמסבורג גאנץ פיינע רבנים פאר'ן היינטיגן דור עס איז דור דור ודורש'ן, עס איז דא רבנים ערליכע אידן עס איז דא אינגעלייט פיינע לומדים תלמידי חכמים און עס איז דא מיט וועמען דא צו רעדן ¹¹, דער פעטער ז"ל האט דא געוואוינט דא דרייסיג יאהר, כאטשיג ער האט מיר געזאגט אז מען עסט שוין ¹² דרייסיג יאהר טריפות, וואלט נישט מעגליך געווען אויפצושטעלן אזא דור ^{13*} ווען דאס זאל אמת זיין, איך האב פארדעם געזאגט ¹³⁻² תיכף אז עס איז נישט אמת, עס קען נישט זיין ווי אזוי איז דאס מעגליך דער פעטער האט מסי"ב געהאט ¹⁴ פאר שחיטה אז עס זאל זיין ווייל דאס האט ער געהאלטן אז דאס איז דער יסוד פאר דער ת"ת מוז דאס זיין.

האב איך גענומען 2 שלוחים איך האב גענומען דעם דיין מיט ר' אברהם'ן און אריבער געשיקט וואס גייט דא פאר, דער קאשויער האט געזאגט אז ער האט נאר געזאגט פאר זיינע תלמידים, ער האט געזאגט פאר'ן דיין אליין פאר ר' מנשה אז ער זאגט נישט אין סאטמאר ¹⁵, סאטמאר איז בסדר. אבער דאך טוט ער א טובה ער האט ארויסגעגעבן פאר זיינע תלמידים נישט געמאכט גארנישט פון זיך * נו! אז ער האט נישט בדעה צו זאגן לכאורה זאגן וואלט געווען לויט וואס שטעלט זיך ארויס וואלט דאס געווען איינע פון די ערשטע חיובים געווען פאר אים, סוף כל סוף זאגן איז דאך מער ווי, איר ווייסט מען שיקט ארויס, בע"פ קען מען דאך מדייק זיין א זאך, פארוואס האב איך דאס און דאס געטאן, ער האט געזאגט ער וויל נישט זאגן, אז נישט איז נישט.

מוצאי שבת שבת שובה ביו איך אהיים געקומען פון שלש סעודות, עס איז געווען פאר 10 אזויגער, איך האב באקומען איך געדענק שוין נישט ווער, א צעטל אז ער האט געטראפן חלב דאורייתא ¹⁶, אחוריים, עס ווענדט זיך נישט אין די מנהגים פון צלע י"ב וואס עס הייבט זיך נישט אן, איך בין געווען זייער איבערראשט אז א איד שרייבט ¹⁶⁻² בעיני ראיתי, איך האב אליין געזעהן, האב איך אריבער געשיקט צו איהם א שליה דעם יצחק גליק פונקט האט ער זיך ביי מיר געפונען גיי אין זאג אדרבה איך וויל זעהן, וואס איך האב אויך געוואלט וויסן, ער איז צוריק געקומען, אליין פערזענליך, ער רעדט נישט מיט קיין שליה, גוט בין איך צוגעגאנגען תיכף צום טלפון איך

רוף איך איהם און זאג איהם איך ליינ פאר איהם פאהר א צעטל איהר האט אזוי געזאגט, איך האב איהם נישט געפרעגט לכא' די ערשטע 17 קשיא וואלט געדארפט צו זיין סוף כל סוף * איך בין רב אין סאטמאר קהלה 17-2 עס איז... די גרעסטע קהלה דא יראים ושלמים עסן אלס כשרים זיי ווילן עסן כשרים אלע 17-3, עס גייט זיי אן, עס איז דא דער פאפאער רב האט א שיינע קהלה דער ווינער רב עס איז דא שיינע רבנים 17-4 יונגע זיך גארנישט צו שעמען פאר דיינים איך האב געקענט דיינים פריער אויך איך בין דאך איך האב שוין ( ) א ווייסע בארד איך האב געזעהן דיינים מיר האבן זיך גארנישט צו שעמען מיט אונזערע דיינים מיט ר' יחזקאל'ן מיט ר' מנשה מיט ר' געצל'ן, אזוי ווי 18 אלע דיינים בכל תפוצות ישראל וואס איז געווען פארציטנס, און אזוי דא דער פאפאער רב עס איז דא איבעראל ( ) ס'איז דא היינט ( ), איז די קשיא האט איהם געפרעגט ר' מנשה 18-2 פארוואס האסטו נישט געזאגט, האט ער געזאגט א תירוץ ער איז ברוגז מען האט עס איז געווען 19 זאכן וואס ער האט געזאגט און מען האט איהם נישט געפאלגט האט ער זיך מיישב געווען איז נישט 20, גייט ער אליין, גוט איך זאג נישט אז דער תירוץ איז געווען מתקבל געווען על הלב איך האב אבער מיך נישט געוואלט גיין קריגן.

איך וועל אייך זאגן דעם אמת איך האב נישט געהאלטן אז עס איז דא דערינען אבער מ'זעהט א יוד זאגט 20-2 ער האט געזעהן, איך זאגן עד דכדוכו של נפש, איך רוף איהם אן איך זאג איהם הער מיך אויס האסט אזוי געשריבן איך העט געוואלט זעהן אז דו האסט 21 געזעהן, איך האב ( ) אויך 21-2 אויגן איך זאג נישט איך בין א מבין אויף ניקור, איצט בין איך שוין מער מבין לכבוד 22 די מעשה האב איך מיך אביסל צו געלערנט 23, עס איז נישט אזא גרויסע תורה אין פראקטיק, איך זאג נישט איך קען שוין מאכן איך זעה שוין, ווייל מען דארף צו זוכן האב איך האב איז דארף מען איך דאכט זיך מיר וועט איך געוואלט זען, און איך זאג איהם 23-2 טאמער וועט זיין איך וועל זעהן אז עס איז, איך וויל נאך זעהן פאר יו"כ איך וויל אויסרופן איבעראל עד שידי מגעת מ'זאל נישט עסן אפילו איך וועל זעהן אז עס איז דא א איסור דרבנן איך דארף נישט קיין חלב דאורייתא 23-3 איך דארף האבן א איסור דרבנן א איסור דרבנן קען מען אויך נישט עסן, איך וועל זעהן צו טוהן, הכלל האט ער געזאגט 24 מען קאן נישט, וואס הייסט מען קאן נישט איך גיי איבעראל קאנען זיי קומען צו מיר, האט ער געזאגט אז זיי קענען נישט קומען צו מיר זיי האבן מורא 25, בין איך שוין געבליבן וואס הייסט זיי האבן מורא 26 פאר וועמען האבן זיי מורא דא אין אמעריקע האט מען מורא ער קען נישט ארויס גיין תמיד איך לייגט דיר איין וואס איך האב דאס צירונג, און וואס דו ווילסט איך פארשאף דיר געלט א חוץ, איך וויל אויך קענען איך וואלט איך זאג, איינגעלייגט, אפילו א הונדערט טויזנט דאלער אז דעם מענטש וועט גארנישט פאסירן וואס ער וועט קומען צו מיר איך פארשטיי נישט, זאגט ער מיר א מעשה אז מרש"ק געווען אין בארדיטשוב האט ער באקוקט און מורא געהאט צו זאגן נישט כשר נישט טריפה.

איך בין מאמין באמונה * 26-2 שלימה * אז דער מרש"ק וואלט מען געהרגיעט געווען ווען ער וואלט געזאגט אז עס איז טריפה די קצבים אינדערהיים אין בארדיטשוב פאר 150 יאהר האט מען נישט געקעענט מסר'ן 27 ביי די רעגירונג, עס איז פונקט אזוי געווען ווי עס איז היינט אין רוסלאנד, רוסלאנד זעהט שוין אזוי אויס הונדערטער יאהרן, דא האסטו מורא איך פארשטיי נישט פארוואס דו האסט מורא, נו זיי אידן האבן מורא איך גיי צו זיי, איך רוף אפ איך האב געזאגט דעם מאנטעוידעאר רב ר' אברהם ער ווייסט ער האט זיך גע'עסקעט אין ניקור, געטוהן אין דעם און דעם דיינ מענטש גיין מיר וועלן קוקן דער אדווארער רב איז אויך אין דעם, איך האב איהם איבער געשמעסט, געזאגט אזוי דא איז נישט דא קיין חשש אויף ניקור, פוסטע מעשיות, וואס גייט דא ארום, עס איז דא מנקרים. קען זיין אז ער זאגט אחוריים אפשר האט מען עפעס צו געלאזט איך האב מיך טאקע דערשראקן 27-2 וואס קען מען וויסן אז מען שניידט אפ מען מאלט 28 אריין שניידט אריין איך האב שוין געהערט מעשים בכל יום, געווען אין 29 יוראפ אין דערהיים 30, אויך, מען שניידט צו דער וואס איז עוסק אין פלייש ווייסט דאס מען שניידט דאס אראפ מען זעהט דאס, טאמער האט זיך דאס געטראפן, האב איך געזאגט הער מיך אויס וועל איך דיר עפעס זאגן, איצט איז מוצ"ש מען האט גע'שחט'ן אויף יו"ט פרייטיג 30-2 א גרויסע שחיטה געווען, איז דא דארט

איצט קומט אריין אקסן אזויפיהל הונדערטער אקסן, וואס מען האט גע'שחט'ן, און קעלבער, קען מען גיין קוקן אויב עס טרעפט זיך אזא זאך חלק אחוריים ביי אזא גרויסע שחיטה מוז זיך דאך טרעפן נאך איינס, האט זיך געטראפן, טרעפט זיך ביזטו גערעכט, ^{31*} וועסטו זעהן אז דא איז נישטא, זעה איך דאך אז עס האט זיך געטראפן גר! א מילתא דלא שכיח קען מען דאך נישט ארויסגעבן און זאגן אז דו האסט געטראפן. ווייסטו וואס, זאג איך איהם, קום עס איז דא צו פאהרן ממש 5 מינוט, ביזט דא קען מען זעהן שיק אריבער די קינדער לאמיר קודם דארט גיין קוקן, אז דו האסט ³¹⁻² מורא, אז נישט גיי איך צו דיר, און ער זאגט מיר אז ער קאן נישט ער איז נישט קיין מלאך, מען רעדט און מען רעדט ביז עס איז שוין געווארן 10:45 איך האב זיכער מיט איהם גערעדט א היבשע צייט, און איך זאג איהם קוק, איז דאס מוצ"ש 10:45 שפעט מוצאי, יהי"כ"פ עס האנדלט זיך ביי אזא זאך דו זאגסט אז עס איז חלב אחוריים ³² ער זאגט ער איז נישט קיין מלאך, האב איך איהם געזאגט הער מיך אויס איך מוז דיר זאגן איך האב מורא מען האט דיך געפירט דא אין ³³ באד אריין, דאס איז יוד'ל האט דא אונטער געשטעלט, זאגט ער ניין הייבט זיך נישט אן מיט יודלען, ער ווייסט נישט דערפון, עס איז זיכער נישט גארנישט, אזוי איז געווען, האב איך איהם געזאגט קוק אן איך גלייב נישט דעריבען, און דו זאגסט האסט אליין מיט דיינע אויגן געזעהן, עס האבן געווארט ביי מיר פיל מיט מענטשן אין שטוב אין דרויסן ערב יהי"כ"פ ס'איז דאך ערב יו"ט ביי מיר אויך ערב יו"ט איך בין ברייט מיט דיר אריבער צו פאהרן יעצט ביינאכט און וואס איך האלט אז עס איז ³³⁻² נישט, און די זאגסט אז עס איז יא אז ס'איז חלב דאורייתא, ווי קענסטו אזוי גיין שלאפן איך קען נישט גיין שלאפן ³³⁻³, איך ווייס עס קומט דא אידן איך מוז זיי זאגן ³³⁻⁴ איך האב איהם געזאגט אויב דו ווילסט אויפטוהן ווי האסטו אזא געלעגנהייט אויפצוטוהן ווי יעצט, איך זאג דיר איך וועל זאגן מארגן פונקט אזוי ווי דו זאגסט טאמער איך וועל זעהן אזוי ווי דו זאגסט ³⁴, וועל איך זאגן אז ס'דא וואס זאגן ³⁴⁻² מען זאל נישט עסן. הכלל זאגט ער מיר ³⁵ ערב יו"כ עסט מען ממילא נישט בשר בהמה, ה... איך האב דאך געזעהן אז עס איז ממש א ליצנות ³⁶, וואס הייסט מען עסט נישט קיין בשר בהמה האב איך איהם געזאגט גוט מען עסט נישט, קודם, ביי שחרית עסט מען יא אין די לעצטע סעודה עסט מען בשר בהמה פונקט ווי מילכיגס, די גאנצע וועלט עסט אין דערפרי מילכיגס, און נאכדעם מוצאי יו"כ"פ עסט מען דאך יעדער איינער וואס הייסט דאס עפעס נישט איצט, איז דאך מוצאי יו"כ"פ וועט מען דאך זיכער עסן. ^{37*} זאגט ער מיר זיי האבן שוין 30 יאהר געעסן * ³⁷⁻² קענען זיי ווייטער עסן, איך בין געבליבן נבהל ומשתומם איך זאל הערן פון איהם דאס זאגן, עס האט מיר געטאן א שטאך איך האב געוואוסט 30 יאהר און דאס איז 30 יאהר וואס דער ³⁸ פעטער איז דא געווען פונקט * אזוי פיל, האב איך איהם געזאגט הער מיך אויס דו ביסט א תלמיד פון קאשויער רב ר' שאול בראך און איך בין געווען 24 שעה ביי איהם אין שטוב דו ביסט דאך א וודאי געווען אפאר יאהר, איך האב גענומען הורמגא ביי איהם בין איך געווען איך בין דארט געשלאפן איך בין דארט געווען איך האב מיט איהם גערעדט אין דברי תורה אין אלע ענינים וואס עס איז געווען, ער האט מיר פארציילט פון זיידן ז"ל, האב איך איהם געזאגט שטעלסטו דיר פאר * איך בין סאטמאר רב איך זאג דיר דא איז דא טויזנטער אידן ³⁹ ווען איך וועל זיי זאגן זאלן נישט עסן וועלן זיי נישט עסן, און אז איך וועל זיי נישט זאגן וועלן זיי יא עסן * און דו נעמסט עס אזוי לייכט, דיין רבי וואלט ווען אזוי געטאן, נעם דיין רבי'ן דו האסט דאך א רבי'ן געהאט, יעדער מוז דאך עפעס טראכטן וואס וואלט מיין רבי געטאן, ³⁹⁻² איך טראכט אין דעם גאנג וואס האט דער רבי געטאן, הכלל ער קען נישט פון מיר ³⁹⁻³ אויסהאלטן, האט ער געזאגט גוט, ער ⁴⁰ וועט מיר צוריק רופן ער דארף זיך באראטן, עס דאערט נישט לאנג און ער רופט מיר צוריק, ⁴¹ היינט ביינאכט איז נישט מעגליך, איך האב זייער געוואלט היינט נאכט קודם האב איך געוואלט היינט אויף דער נאכט ווייל איז אמת איך האב נאך דעמאלסט געדענקט אפשר איז עפעס דא ⁴¹⁻² איז דאך א גרויסע מאמן היינט אויף דער נאכט, מארגן איז דאך שוין ערב יו"כ"פ ⁴² מען קען דאך עסן ביז מארגן אויך, עס איז ערב יו"כ"פ וועל איך שוין נישט וויסן צו זאגן, ⁴²⁻² און נאכדעם, האב איך פשוט געפילט אז איך בין אזוי צורודערט אז איך וועל די נאכט ⁴³ נישט קענען שלאפן, אינדערפרי

איז דאך ערב יו"כ עס ווארט מיר אזא שווערע ארבעט, ווען מען גייט אויף דער נאכט סיי וואס עס פאסירט האב איך דאך בייטאג מנוחה, מער ווייניגער וויפיל מען קען האבן, בקיצור וואס זאל איך טאן ער זאגט, נישט ביינאכט, גוט,⁴⁴ מארגן אינדערפרי, און איך האב געמיינט ליתר שאת איך האב געזעהן איך קען נישט ביי איהם פועל'ן.

האב איך מיר מיישב געווען אזוי, איך קען נישט ביי איהם פועל'ן, איך האב דאך געוואוסט דער ר' מנשה⁴⁵ האט דאך מיר געזאגט אז ער איז ברוגז או⁴⁶ מען האט דאך איהם נישט געפאלגט בין איך א בעל חוטא און ער איז ברוגז, אבער דער אודווארער רב דער איז גוט געווען ווייל ער האט דאך אויסגערופן אין שבת שובה אז מען טאר נישט עסן די פלייש, אזוי ווי ער האט געוואלט, ווי קען נאך זיין עפעס א בעסערער מענטש, מען טאר נישט עסן טריפה אזוי ווי ער האט געוואלט,* ווי קען נאך זיין א בעסערער מענטש איך האב נישט געוואוסט, אין פאפא מען דאך אויסגערופן אז מען מעג יא עסן, האב איך אריבער גערופן דעם אודווארער רב איך וועל שיקן איהם א שליח זאל ער⁴⁷ איהם ווייזן איך בין שוין מוחל פאר מיר, אפשר וועט ער קומען זאגן איך וועל נישט גלייבן הונדערט פראצענט ביז מיינע אויגן זעהען, אבער דער אודווארער קומט אריבער זאגט ער⁴⁸ מען קען נישט ביי איהם, ער האט דאך פראבירט שוין ער איז דאך געווען אויפגעקאכט פון פריער נישט מעגליך מען וויל איהם נישט ווייזן, זאג איהם האב איך איהם געזאגט אין מין נאמען איך⁴⁹ וויל האבן מען זאל דיר ווייזן דיר זאלן זיי גיין ווייזן, בשום אופן מיר, נעם מיט טאקע ר' אברהמען איך האב געוואלט ער זאל אויך מיט דיר מיטגיין, טאמער וועט ער לאזן, רוף איהם אפ און בעט זיך צו איהם איך *⁵⁰ האב נישט אויסגעהערט וואס ער רעדט, ער רעדט ער רעדט. ביני לביני איז דאך געווען אידן וואס האבן געווארט, האב איך געזאגט גיי רעד אין די אנדערער⁵¹ שטוב, איך וועל מיר מיט די אידן מתעסק * זיין, זיי ווארטן אויף די טיר,⁵² קומט צוריק מיט גארנישט, נא! גארנישט גארנישט וואס קאן איך שוין טוהן דארף מען גיין שלאפן.

איך האב נישט געקענט שלאפן, איך זאג אייך עס איז שוין געווען 3 אויגער צופרי, קלער איך מיר וואס וועט דא ווערן עס איז דאך ערב יו"כ האב איך געבעטן די רעבעצין זי האט מיר געגעבן א שלאף מיטל איך האב טאקע איינגעשלאפן 5 בין איך שוין געווען נאך פאר 5 ווייל 5 האט שוין דער שוחט געווען שחט'ען כפרות, נו איך בין אוועק מיט די האפנונג אז⁵³ דער ערב יו"כ ממילא מען וועט מוזן גיין דארט קוקן דיני ריאות (*). און איך האב מיר צוגעלייגט שלאפן, האב איך אנגעזאגט די רעבעצין איך בעט דיר ווייסט דאך אז איך בין נישט געשלאפן אבער איך מוז דא זיין טאמער קומט ער אהן איך מוז דא זיין,⁵⁴ נישט אנגעקומען, איך בין געגאנגען זייער צובראכן צום טיש קוקט וואס דא טוהט זיך דא איך האב שוין דעמאלט געזעהן אז איך האב שוין געזעהן, איך האב געהאט אזא געפיהל פון די גאנצע מעשה, אז מען האט גערעדט מען האט געגעסן טריפות האט מען דאך געזעהן, נא האט מיר וויי געטאן די גאנצע מעשה.

הכלל אזא⁵⁵ שנאה האב איך דערקענט אויפן קאשויער איך וואלט דאס נישט געווען געגלייבט, אז די⁵⁶ קינדער זענען שונאים האב איך שוין געהערט איך האב מיר נאכגעפרעגט איך האב שוין געהערט, אבער זאלן איהן קענען אזוי⁵⁷ באקומען, אלזא איז דאך נישט געווארן גארנישט, יו"כ האב איך שפעקאלירט, האב איך זיך מיישב געווען אזוי עס איז דא אידן אין ביהמ"ד קע"ה ביי אזא גרויסן עולם גא איך ווייס נישט וויפיל⁵⁸ זיי גלייבן יא אין דעם וויפיל נישט, עכ"פ איך האב געזעהן, און ער האט דאך אליין געזאגט אז ביי⁵⁹ אונז איז נישטא ער האט געזאגט פאר'ן דין.

וואס גייט דיר אין לעבן סוף כל סוף, האב איך איהם געזאגט,⁶⁰ מיר גייט נישט, אייך גייט און, אייערע תלמידים האט איר געשריבן. איך קען נישט וויסן אפשר וועט טאקע זיין אידן וואס⁶¹ ווילן נישט אין סאטמאר בוטשער סטאר טוהט זיך,⁶¹⁻² האב איך מיישב געווען מען מוז דאך זאגן טאמער וועט זיך טאקע טרעפן צווישן אויפיהל אידן זיי וועלן נישט עסן⁶² פארוואס זאלן טאקע נישט עסן קיין פלייש מוצאי

(*) הרברים קשה הבנה בשמיעת הטעם.

י"כ האבן געפאסט א גאנצן טאג ⁶³ אז עס איז נישטא דערין גארנישט, און דער פאפאער רב האט אויסגערופן שבת, האב איך * געזאגט דעם דיין ⁶³⁻² רוף אויס — איך האב נישט ⁶⁴ געוואלט אויסרופן, ווי עס איז דא מען האט געקויפט ביי א ערליכן בוטשער וואס מען ווייסט אז ער איז מבקר קען מען עס, ⁶⁴⁻² איך האב נישט געוואלט דאס טאן ווייל איך האב נישט געוואלט ער זאל קלערן אז איך בין איהם אריין געגאנגען ⁶⁴⁻³ — ווי דו זאגסט מיר אליין ס'איז כשר, וואס קען שוין זיין מיר זאלן רעדן, האב איך דירעקט געזאגט פאר'ן דיין זאג אז ביי אונז אין בוטשער סטאר איז דא מבקרים אזוי ווי עס איז אמת, און עס איז אלעס כשר וישר, און ער האט אזוי אויסגערופן ⁶⁴⁻⁴.

עס איז געווארן ⁶⁵ דינסטיג און איך הער נישט גארנישט פון איהם, הכלל איז געגאנגען דער אדווארער רב, ⁶⁶ עהם האט ער דאך געזאגט דינסטיג, ⁶⁷ האט ער געזאגט ווייל מען האט אויסגערופן אין סאטמאר ווייסט ער נישט, דינסטיג איז נישטא גארנישט, הארעגט'ס סי גייט נישט, גייט אדורך דינסטיג מיטוואך דאנערשטיג גייט א וואך פאר סוכות, איך בין שוין נישט געווען אזוי דערשראקן, איך האב שוין געזעהן, עס קען דען נישט מעגליך זיין אז עס איז עפעס אמת, ⁶⁷⁻² דאס מכה ווייל איך האב אויסגערופן, איך האב עס נישט מקבל געווען דעם תירוץ ⁶⁸ גארנישט, איך האב אנגעהויבן צו ⁶⁹ טאן אזוי ווי איך האב מיך איבערגעקלערט וואס מען קען טאן, אז מען וויל איינצירן, דער... זאל העלפן, אז זאל זיין דער ענין פון ניקור זאל זיין פונקט אזוי ווי שחיטה ⁷⁰ און זאל זיין לדורות מיד ולדורות, ⁷¹ מען קען דאך נישט וויסן מען מוז דאך אזוי ארבעטן, דער ⁷¹⁻² פעטער ז"ל, אבער מען דארף זעהן זאל ⁷¹⁻³ נישט זיין אזוי מוז דאס זיין עס מוז טאקע זיין א ניקור זאל זיין אזוי ווי אינדערהיים ⁷² איז געוועזען, איך זעה דאך עס איז דא אידן זיי האבן פון ⁷³ סאטמאר זיי האבן פון ⁷⁴ פעסט, מען האט אזוי געטאהן, דארף מען זעהן אזוי צו טאהן, און מען וועט ( ) טאהן און עס וועט זיין.

ערב ⁷⁵ יו"ט איצט פאר ערב יו"ט קומט מיר הלל וויינבערגער, זייער א פרומער איד דער סערדאהלער רב, און ער ברענגט מיר א בריעף פון קאשויער רב א פארמאכטן בריעף, איך האב נישט בדעה געהאט איבער צו נעמען די בריעף, ⁷⁶ איך בין שוין נישט נייגעריג, איך האב מיך אזוי געבעטן געוויינט צו איהם ממש בתחנונים ⁷⁶⁻² פאר איהם און עס איז זונטיג עס איז דינסטיג האסט געזאגט וועסט קומען, קומסט נישט פארוואס, איך ⁷⁷ ווייס נישט פארוואס, דער אדווארער האט מיר געזאגט וועגן דעם ווייל מען האט אויסגערופן, בין איך שולדיג איך מיין, איך האב דאך אויסגערופן די ⁷⁸ אליין האסט דאך געזאגט אס עס איז כשר, ⁷⁷⁻² און פארדעם גייסטו נישט ווייזן אז עס איז דא רעכטע איסורי דאורייתא איסורי ⁷⁸⁻³ כרת, איך האב נאכנישט ⁷⁸⁻⁴ געהערט אזא צוגאנג איך האב אין מיין לעבן אזאנס נישט געהערט ⁷⁹, זאגט ער מיר אז דער קאשויער רב האט חרטה אויף די גאנצע זאך ער זעהט אליין עס איז געווען מפריז מן מדה, זאג גוט גוט זאג ער האט חרטה, וואס איז שייך צו זאגן ער זעהט מען האט איהם פארפירט, איך האב דאך איהם געזאגט, איך נעם איבער דעם בריעף ⁸⁰ עס איז געווען סמוך ליו"ט האב איך אויפגעמאכט דעם בריעף איך זאל קענען יו"ט זעהן עס איז דא צייט עס איז דאך ממילא יו"ט, ווען איך האב געעפנט דעם בריעף קען איך אייך נישט זאגן עס איז דא אזויפיהל איך ווייס נישט דס פאפיר איז ⁸⁰⁻² סובל אסאך, אזויפיהל רשעות ⁸¹ איך קען אייך גארנישט זאגן למשל ער שרייבט, ווי האסט דאס! איך וויל נאר יעצט גיין 2 סעיפים, איך בין זיכער אז ער האט ⁸² אונטערגעשריבן דעם בריעף ער האט דעם מכתב נישט * ⁸³ געקענט שרייבן, אזא מכתב ער שרייבן אפטייפן אויף די מאשין, און דאס איז געשעהן אזוי ס'איז פאר יו"ט, טאקע ממש עס האט דאך א דעיסט * די בריעף איז געשריבן צו מיר ארדעסירט פאר מיר, זעהט די בריעף איז געשריבן פאר מיר און עס איז געשריבן בין כסא לעשור יום ה' דאנערשטיג הייסט ממש א טאג פאר יו"ט. א גאנצן מכתב אפגעשריבן, הייבט ער אן צו דערציילן, ⁸³⁻² הייבט ער אן צו זאגן, איך וויל מיך נישט אויסן דאס עס ⁸⁴ שטימט נישט די גאנצע מעשה, וואס ער האט מיט מיר אפגערעדט פרייטיג * ⁸⁴⁻² און

83-2 כדי לדעת את הדברים בדיוק הנכון מן היושר לדייק בפנים המכתב.

ער איז נישט געקומען און ער שרייבט טאקע דעם אויך פארוואס ער איז נישט געקומען פארוואס ווייל מען האט אויסגערופן מקהל ייט"ל, שטייט אזוי, הגידו לי שביו"כ הכריו הדיין (פ"מ) דער דיין פרידמאן אין ביהמ"ד קהל ייט"ל במעמד אלפים שהבשר הנמכר במקולין של קהל ייט"ל בוויילאמסבורג איז כשר בלי פקפוק ונשותוממתי על שמועה זו כי באה מה פ"י של הדברים אחר שהסכמנו וכו' עד חידה סתומה, ווי אזוי קענט איר מאכן א חידה סתומה,⁸⁵ איר זאגט אליין פאר'ן דיין אז עס איז כשר, זאגט מיר אליין, אז איר האב אויסגערופן איז א חידה סתומה, מען קען נישט פארשטיין, גם העידו לי כמה רבנים אחרים וואס האבן שוין אויסגערופן פרייטיג * 85-2⁸⁶ (?) אז הבשר כשר ובתוכם קהלת יעקב פאפאער רב הרה"ג יחזקאל ראטה הרה"ג מדעברעצין, ואף אחד מהם לא קראו אותי לשאול שאלה, קיינער האט איהם נישט געפרעגט הדבר מרפסין איגרא די זאכן, בקיצור ער האט זיך מיישב געווען ער איז פטור אזוי ער שרייבט דאס אויכעט אני את נפשי הצלתי השומע ישמע און פטור אן עסק*.

דעמלאס⁸⁶ האט נישט ארויסגעגעבן שרייבט ער דעם בריעף, דער בריעף איז געשריבן⁸⁷ פאר'ן גאנצן כלל ישראל יעדן איינעם כאטש ער הייבט זיך אן מיט מיר, אבער איר האב תיכף די ערשטע שורה פאנגט אן צו שרייבן הרה"ג מסטמאר ער שרייבט מיר פערזענליך, שפעטער איז שוין קלאר אז ער שרייבט אזוי אז עס גייט ארויס פאר די גאנצע וועלט, ע"כ אליכם אישים אקרא רבנים גאונים צדיקים וכו'. האט⁸⁷⁻² רחמנות און זייט מודיע אז אלעס איז טריפה, איר מוז אזוי טהן ווי ער זאגט, כאטש עס איז שווער אבער עסן חלב איז נאך אסאך שווערער, פשוט'ע זאך, ע"כ זאלט איהר זעהן מורז צו זיין.

יעצט זעהט איהר אזוי, שטייט דא 2 זאכן צוויי זאכן, ממש, איר האב נישט, קוקט וועט איר זעהן, ער גיט ארויס דעם בריעף איז מוכן געווען ארויס צו גיין טאמער איז עס נישט ארויס מ'האט מיר באפוילן שוין אצינד איז דער בריעף כאטש איר האב געהערט⁸⁸ פאפאער רב געשיקט, נישט געשיקט, דער בריעף איז נישט ארויס געגאנגען, קען זיין, ער איז נישט ארויס געגאנגען, גרייט איז דער מכתב ארויס צו גיין,⁸²⁻² קוקט אהער ער הייבט אן צו שרייבן די סיבות המכשולות קוקט אהער וואס איז די סיבות המכשולות, איר האלט קוקט וואס שטעקט אין דעם בריעף,⁸⁸⁻³ דאס אין ממש עוקר זיין אלעס וואס מען האט דא געטוהן, און נישט נאר דא נאר אין ד' 88-4 גאנצע ווי דער בריעף וועט גיין.

דא⁸⁸⁻⁵ שטייט אזוי ער האט א קשיא לכא' כל העובר ישתומם איר... יכשילו את הרבים, עס איז א גרויסע קשיא. למשל⁸⁹ אזא ר' אברהם ווי אזוי קען ער דאס טהן ואיר אפשר ווי זוי איז מעגליך שרבנים גאונים וצדיקים, ער זאגט אליין, זאלן נישט וועלן מתקן זיין איז דער תירוץ אזוי אז דער מצב פון אידישקייט והסיבות אשר... בעלי בתים. בקיצור ער מאכט אזא כל קהל ועדה אז די רבנים צדיקים, ער שרייבט גאונים צדיקים, (!?) אבער זיי ליגן אונטער די בעלי בתים, און די האבן גארנישט קיין דעה, און זיי שטייען נעבאך אזוי ווי כעני בפתח אונטערדריקט⁹⁰ און זיי קענען נישט זאגן וואס זיי ווילן זאגן, עס קען נישט מיינען א יוד אין באסטאן אדער אין לאס אנדזעלעס ווי עס איז, פרעג איר אייך, איר האב נישט גערעדט צו אים, איר וואלט איהם געוואלט פרעגן, ער זאל מיר זאגן,⁹¹ וואס בין איר אזוי אונטערדריקט, ער האט איר בעלי בתים, היינט זענען ביי מיר געווען 2 בעלי בתים איר האב זיי געזעהן, הייסט איינער נתנאל קויפטייל און איינער הייסט אהרן פישער זייער פייער בעלי בתים, איר ווייס נישט צו איר האב נישט אזוינע פייער בעלי בתים, אמת'דיג וואוילע אידן די ביידע אידן, פארוואס דריקן אים נישט די באלע-באטים, און מיינע באלע-באטים דריקן מיר, קען איר זאגן, איר האב נישט קיין שום עול, איר דארף איהם נישט, ער ווייסט דאס אויך דער פאפאער רב ליגט עפעס אונטער א דרוק? פון וועמען? ווער דריקט דעם פאפער רב? אז ער קען נישט זאגן, וואס א שקר⁹¹⁻² איז דאס און וואס פאר א מין רכילות⁹¹⁻³ ארנוטערצולייגן דעם גאנצן כבוד פון די רבנים וואס זענען דאס געבליבן, עס איז דא אפאר רבנים, וואס הייסט⁹² ווער איז אונטערדריקט, איר ווייס נישט צו די רבנים זענען געווען אזוי פריי, סוף כל סוף⁹³ אינדערהיים האט דער רב געלעבט פון דעם געהאלט וואס מען האט איהם געגעבן, דער⁹³⁻² ראש הקהל איז געווען א תקיף איר דארף אייך נישט זאגן, יעדער ווייסט ווי אזוי

עס איז געווען, דא 94 איך לעב עפעס, 95 ער גיט מיר געהאלט, 2-95 פרעגט ר' סענדר צו איך לעב פון זיין געהאלט, וואס בין איך 96 אונטערדריקט אין קען נישט זאגן וואס איך זאל טרעפן צו זאגן, איז פארהאנען, דער פאפאער רב ליגט אונטער א דרוק, דער ווינער רב ליגט אונטער א דרוק, מיר ווייסן אז די אלע קהלות האלטן די רבנים אויף די רבנים האלטן אויף, איך זאג נישט אז איך האב אזוינע ברייטע פלייצעס, פארשטייט זיך, אז לאמיד אוועק פארן וועט איהר זעהן וועט איהר זעהן איך מאך מיד נישט שטאלץ פאר אייך אבער איהר ווייסט אליין וויפיל איך טוה פאר קהל א גאנצן טאג און קהל טוט פאר מיר איך בין אונטער קהל איך ווייס נישט ווי ער קען זאגן און אזוי זעהט אויס דער פאפאער רב און ווינער רב ממש יעדער רב יעדער רב, אפילו קלענערער רב לעבט אויך נישט פונעם בעל בית, אפילו דער וואס לעבט פון די מלוה מלכה קומען צונויף אידן יעדער גיט א צענער א צוואנציגער, וואס האט ער צו וועלכן בעל בית פרעגט ער, עס איז קיינמאל נישט געווען רבנים אזוי פריי ווי זענען דא, א שקר מוחלט, 97 דער ציהל איז נאר מען זעהט דא א רשעות 98 ער וויל פשוט ארונטער רייסן דעם גאנצן אופן פון די רבנים מען זאל וויסן אז עס איז גארנישט דא, איך קען אייך גארנישט זאגן וואס איז דאס, עס איז ( ) דא א אמת די אלע קהלות 2-98 האבן אזוי סיי פאפא סיי ווינען סיי למשל ר' הערשעלע ספינקער סיי ווינען, איך ווייס נישט ווער אלעס שטייט אין דעם זכות וואס דער פעטער ז"ל האט דא געמאכט יסודות אויפגעשטעלט און אלעס איז דא קהלות און ער האט געזעהן די קהלות ארגאניזירן א התאחדות הרבנים און עס איז דא פיינע רבנים מען האט שוין אויפגעשטעלט היינט יונגע רבנים לומדים, און שטייען קיינער נישט, לאמיד זעהן אפילו די יונגע רבנים איך קוק אן די יונגע וואס קומען צו מיר ער ליגט 99 עפעס אונטער א דרוק ווער דריקט איהם, אויסער ער שרייבט, דא ליגט דער פוינט, דער... אפהיטן וואס ער שרייבט דא ער שרייבט.

אז אין די בוטשער סטאר האבן געזאגט מילא מען האט דאך פארקויפט חלב עם איז נישט דא וואס צו רעדן ווי קומט דאס מען האט ארויסגעגעבן א באפעהל די ראשי הקהלה ער שרייבט נישט וועלכע קהלה איך פארשטיי 100 וועלכע קהלה ער האט געמיינט, נישט קיין חילוק האט ער דאס געמיינט סאטמאר קהלה צעהלים קהלה פאפא קהלה ווינער קהלה עס איז א רשעות גמור * 101 צו זאגן אז די ראשי הקהלה האבן געהייסן צושניידן די שטיקעלך מען זאל נישט פארקויפן קיין גרויס שטיקל למען השם 2-101 פאר קיינעם, ווייל טאמער וועט זיין א גרויס שטיקל וועט מען דערקענען אז עס איז דא חלב אבער אז מען וועט דאס צושניידן אויף פיצלעך וועט מען דאך נישט דערקענען דאס איז ארויסגעגאנגען באפהל פאר די בוטשער סטארס, וואס איז דאס וואס איז דאס די אידן די אלע ראשי הקהלה איך וועל רעדן פון אונזער קהלה ר' לייבוש לעפקאוויטש איז דאס אויסן, היעלה על הדעת צו ר' סענדרער ר' שלמה זלמן, צו יונה וויטריאל און די אלע אידן.

איך האב געפרעגט די 2 קאשויער אידן וואס זענען געווען ביי מיר, געווען זיינע מענטשן, ווייסטו וואס דא איז, קוק, א מענטש שעמט זיך נישט צו שרייבן משל דאס אריס, אז עס איז דא איינע פון די קהילות דא, אז ראשי הקהלה דארט ווי אידן ארבעטן מיט מסי"ג און די זעלבע מענטשן, וואס איך 102 האב שוין געזאגט אמאל דעם קאשויער רב די 103 אלע ראשי הקהלה היינט זענען די ראשי הקהלה וואס דער פעטער האט מיט זיי מיטגעארבעט, זיי זענען געווען די ראשי הקהלה דער ר' לייבוש מיט ר' סענדרער מיט די אלע אידן, איך קען נישט אויסרעכענען, וואס זענען דא, אלע האט דער פעטער ז"ל, איך האב נישט צוגעשטעלט איך 2-103 האב נישט מוסיף געווען איך האב נישט גורע געווען, און איך האב נישט מוסיף געווען און נישט גורע געווען ביי קיין שום מוסד נישט ביי די מיידלעך נישט ביי די יונגעלעך, איך האב געוואוסט אז דער פעטער האט געהאט סיעתא דשמיא מיט די מענטשן האט ער געארבעט איך האב דאס אמאל געזאגט פארן קאשויער רב דעי מענטשן האט דער פעטער האט אויפגעטוהן דא גדולות ונצורות זאגסטו דאך אליין אויך, דו זעהסט דאך וואס ער האט דא געטוהן אליין, וועט ער דאס נישט געקענט עס איז נישט מעגליך אין מלך בלא עם ער האט געהאט די מענטשן מיט די מענטשן האט ער געארבעט ( ) זיי לעבן אלע

101'2 בכאן ביחוד נחזור להעיר: נא לעיין בהערה במס' 83'2.

זיי טוען ווייטער די ארבעט מיט שווער, און מען האט זיך נישט צו שעמען וואס מען האט געטוהן, גייען מיר איצטערט ( ) מחדש איך האלט יעצט באגייען דא א ת"ת וואס קאסט 3,000,000 דאלאר אידן האבן דאס צונויף געלייגט געלט און לאזט זיך זאגן, גוים פלאשן עמי הארץ קומען קוקן קרית יואל וואס מען האט אויף געטאן, אודאי איז דער פעטער ז"ל געווען דער כח וואס האט דאס געמאכט, אבער סוף כל סוף ער האט דאך נישט אליין געמאכט, יונה האט געבויעט די מתיבתא מיט די ת"ת אידן האבן דאס צוגעלייגט די הענט, און יעדער האט געוואוסט אז דער כח גייט מיט'ן כח פון פעטער זי"ע וואס האט דאס געטאן, ווי קען מען ארויסגיין דער פעדער זאל דאס שרייבן, דא צווישן יוה"כ און סוכות אראפ שרייבן אז דא זיצן זיי ממש און זיי ווילן מאכיל זיין עס גייט זיי אין לעבן, די אידן האבן געזאגט זיי קענען עס נישט פארשטיין איך האב זיי געזאגט איך פארשטיי עס אבער יא.

איך האב אייך אנגעהויבן צו פארציילן די מעשה מיט'ן שיניאווער רב ז"ל אז דער שיניאווער רב האט מורא געהאט פאר איין פיצל, אבער דא איז לויטער שקר ¹⁰⁶ און לויטער רשעות אזא רשעות וואס זיי ווילן ¹⁰⁶ אונז עוקר מן השורש זיין איז נישט קיין וואונדער, דער קאשויער רב איז ארום גערינגלט ¹⁰⁶⁻² די קינדער זענען שונאים גמורים מען ווייסט דאס, אזוי ווי דער פעטער האט דאמאלסט געזאגט, ¹⁰⁷ זיי האבן געמיינט עס וועט קומען די צייט, ער האט זיך ארויס געכאפט 30 יאהר איצטער האב איך שוין געהערט ער זאגט 3 יאהר פארשטייט זיך פארוואס עס איז געווען די 30 און פארוואס עס איז געווען די 3 עס איז די זעלבע זאך.

היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה. ¹⁰⁸
און דאס איז עס, זיי ווילן אונז עוקר זיין, זיי ווילן אונז פשוט אויסרייסן, דאס איז ענין וואס איך האב דאס געוואלט זאגן, איך מיין פארוואס האב איך דאס געהאלטן, ווען ער שרייבט נישט דעם בריעף ווען איך באקום נישט דעם בריעף, און ווען ער קומט נישט אפילו, אה קעי*, האב איך געקלערט עס וועט אנגיין, ¹⁰⁹ איך וואלט נישט געהאט אויף איהם קיין שווער הארץ, אע, גיט, איך זעה ער איז געכאפט, אבער ¹⁰⁹⁻² אז ער קען זיך איבערגעבן און אונטערשרייבן זיין חתימה אויף אזא בריעף ווי איז אזויפיל רשעות דא דער ¹⁰⁹⁻³ תכלית איז פשוט אונז עוקר מן השורש צו זיין, האב איך געהאלטן אז איך דארף יא מודיע זיין דעם עולם פארוואזשעט — ווייל דער כלל איז, ¹⁰⁹⁻⁴ אונז האמיר זיך... וואס זאל מיר טאן דער פעטער האט אונז איבערגעלאזט, און ער האט געוואוסט בחייו די אלע מחריבי ¹¹⁰ הדת זענען געווען אים שונאים און עס איז געבליבן פונקט אזוי, און איך זעה ( ) אז אונז גייען מיר אויפ'ן גוטן וועג, אזוי ווי דער טשעטשינאווער ז"ל * ¹¹¹ האט געזאגט אויב ער זעהט ווייסט ער, אויב די אלע שונאים זענען געווען שונאים פאר'ן פעטער, ¹¹² האבן אונז פיינט, דעמאלסט איז אונז וואויל און לעכטיג, צרות וועט זיין אויב זיי וועלן אונז אנהויבן ליעב צו האבן, און איך בין מוחל זאלן די אלע שונאים וואס זענען געווען זאלן זיך האלטן דערביי.

און איך וויל נישט, איז אזוי איך האף עס וועט זיין בסדר ¹¹³ מיט אלע רבנים, וועט דער קאשויער וועלן, ¹¹⁴ היינט אזוי עס איז גולד געווארן, אז איך וויל רעדן דא פאר'ן עולם איך האב באקומען דעם בריעף, דאס האט מיר גורם געווען, איך האב געזעהן איך קען איך קען עס נישט, איך האב אריין געטראכט איך בין זיכער אז דער פעטער ז"ל ¹¹⁵ ווען ער באקומט אזא בריעף וואלט ער נישט געשוויגן בשום אופן, זיכער נישט קיין ספק צו וואלט ער אליין געזאגט צו וואלט ער געהייסן קען זיין איך מיי, אזא זאך האט נישט פאסירט אין זיינע צייטן, אז איז ארויס אזא איד ווי דער קאשויער רב זאל שרייבן אזא א בריעף מיט אזא אזאנס איך בין זיכער ער וועט ער וועט נישט אז ער האט רעגירט אזוי שארף אויף דעם קליינעם ביכל, וואס דאס איז גארנישט וואס איז ממש א קיקיון דיזנה, וואס דאס איז דאס געגען אזא דאס אראפ צו שרייבן, איך דענק ער וואלט נישט פארשוויגן, און וועגן דעם האלט איך אז איך טאר נישט פארשווייגן, אסאך אירע האבן מיינען געווען, עס וועט גוט זיין אזוי עס איז גוט, אייביג איז גוט אז מען גייט מיט'ן אמת, ¹¹⁶ אז מען שטעלט פאר די זאך ווי עס איז.

מען דארף צו וויסן ביי די אומות העולם איז א כלל גדול איינס פון די, מיר ¹¹⁷ זענען אין

די מלחמה וואס זאל מיר טאן, און נישט אין לבנון זענען מיר אין מלחמה, אבער מיט די אלע... זענען מיר אין מלחמה א כלל איז ביי די מלחמה אז מען דארף קענען דעם שונא, איר ווייסט אזוי ווארט אזוי, איד בין נישט געגאנגען קיינמאל אין עקדעמישא¹¹⁸ שול ווי מען שלאגט זיך, אבער דאס איז א כלל גדול איינס פון די טיכטיגסטע זאכן איז צו קענען שטיין בקשרי המלחמה מען מוז וויסן ווער איז דער¹¹⁸⁻² שונא, אז מען ווייסט, די צרה איז אז מען ווייסט נישט, איד זעה ווער דער שונא איז, און דאס דארף יעדער איינער וויסן ווער דעם שונא¹¹⁹ איז דאס דארף מען אונז אלע צו וויסן דאס איז דער תכלית מיר זאלן חלילה נישט אריין פאלן¹²⁰ מיר זאלן קענען אנגיין מיט די ארבעט וואס דער פעטער ז"ל האט מייסד געווען וואס ער האט אונז געגעבן אונזער ת"ת אונזער מיידל שול מיר זאלן קענען מגדל זיין די קינדער און עס זאל זיין ווייטער אינגעלייט וואס פירן זיך אוודאי איז דא בעסער, איר וועט הערן שפעטער איר וויל אייך זאגן אז עס איז נישט אזוי שטארק גוט אלע יעדער איינער איר ווייס נישט ווער אבער מען דארף דאס צו זאגן.

יא... איד האב מיר דערמאנט א וויכטיגע זאך בקיצור, איינ'ס פון די יסודות ווי מען זעהט ווי ווייט דאס רשעות¹²¹ גייט איז קוקט אהער שוין אפאר וואכן, צו חדשים האבן זיך עוסק געווען מילא, ער שרייבט דא, דאס איז אויך אזא מין שקר¹²² דער... זאל אפהיטן וואס ער שרייבט אז מען האט זיך צונויף גענומען אלע משגיחים¹²²⁻² די התאחדות הרבנים האט צונויף גערופן, דער תכלית איז געווען מען זאל מעלים¹²³ זיין פון די גאנצע רחמנא יצילנה.

איד זאג אזויפיל לשון הרע און רכילות, און שקרים, אבער פונקט איז ביי מיר געווען אפאר רבנים וואס זענען דארט געווען וואס זענען דארט געווען, און זאגן אז מען האט געארבעט מיטן גאנצן, דער תכלית איז געווען צונויף צורופן אלע מקרים צו זעהן וואס זיי טוהען איד האב אייך פריער געזאגט אז דער פלאן איז אונז מוז מיר זיך דא שאפן איין איינצליכן פלאן,¹²⁴ קען נישט טוהן איינער וועט זאגן אין פרעשבורג האט מען אזוי געטאן אין מונקאטש האט מען אזוי געטאן, אין סאטמאר אין סיגוט אזוי אין קלויזענבורג אזוי צו אין ווארשא צו אין לעמבערג, אידן מוזן זיך דא אויסארבעטן איין איינצליכן מען זאל וויסן דאס מוז זיין דאס איז געווען דער תכלית מען האט צונויף גערופן אלע משגיחים מען האט געוואלט זעהן דער וואס קען,¹²⁵ ווער ס'האט יא ווער ס'האט סמיכה¹²⁶ וואס האט געהאט, מען זאל וויסן, מוז מען דאך טאן, שרייבט ער דאס און זאגט דאס איצטער אז די גאנצע ארבעט איז נישט געווען מען האט זיך צונויף גענומען ווי אזוי קען מען מעלים זיין, ווי ס'האט ממש ווי מען שטייט און מען קוקט ארויס¹²⁷ ווי קען עפעס געבן דעם עולם אביסל חלב עס איז עפעס עק וועלט, אלע רבנים, אלע ראשי הקהל עס איז א פחד גורא, אזאנס.

איז ר' אברהם לייטנער איז געפארן קיין ארץ ישראל¹²⁸ האב איד מיט איהם גערעדט, פאהרט אין ארץ ישראל אזוי ווי ער האט שוין עוסק געווען, אזוי ווי ער וועט פאהרן אהין, און ער זאל דארטן זעהן וואס טוט זיך אין ארץ ישראל,¹²⁹ ער וועט קומען אהיים וועלן מיר וויסן, איז צוריק געקומען ר' אברהם זאגט ער מען האט איהם נישט אריין געלאזט¹³⁰ ביי די ב"ד דארט ווי מען איז מגקר ביי די עדה החרדית ער איז נישט געגאנגען צו די רבנות הראשית חלילה פארשטייט זיך דאך איד ווייס אויך נישט איד ווייס אויך נישט איד ווייס אויך נישט וואס דאס איז איד האב גערעדט מיט ר' משה ארי' זאגט ר' משה ארי', איד זעה,¹³⁰⁻² פונקטליך האט ער נישט געוואוסט, ער האט געזאגט אז עס איז געקומען א בריעף פונעם קאשויער רב¹³¹ מען זאל נישט אריין לאזן ר' אברהם'ען פארוואס ווייל ר' אברהם פאהרט דא פון די מהרסים ער פאהרט דא צו ווארפן די גאנצע מעשה וואס מען דארף דא מתקן זיין, איד האב געלאכט מען קען דאך נישט גלייבן, עס איז מיר א פלא הפלא אזוינס אז מען זאל דאס קענען טאהן גוט, איד האב נאכנישט געוואוסט גענוי, אבער איצט האב יך שוין מער א באריכט מער, איד האב גערעדט מיט ר' ליפא איד האב געזאגט גיי אוועק צו דעם ר' גד ס'איז דא איינער¹³² גד טוריץ דער איז דער ראש פון די מקרים, און סוכות איז ער אוועק געפאהרן איר ווייס נישט ווי ערגעץ, פאהר צו איהם, האט ער מיר געזאגט ער האט פון דעם אברהם'ען א בריעף איד האב עס נאכנישט באקומען, דער זאגט אזוי, עס איז דא איינער מלאכי, דער שרייבט אז אויפ'ן דיין אונזער דיין איז דער דיין פרידמאן,¹³³

און דער מלאכי פון דעם בריעף איז הרה"ג איך ווייס ווי אזוי ער הייסט, מלאכי דער מלאכי זאגט מיר דער דיין דער בארא פארקער דיין האט געארבעט אלע זיינע יאהרן ביי רבנות הראשית * 134 ער איז געווען הויפט מנקה ביי רבנות הראשית, און ביי אונז איז נישט קיין חילוק * 135 איז ער געווען א שוחט איז ער געווען א רב איז ער געווען א מנקה, די אלע האט מען גע'אסר'ט, און איך וויל זאגן, איך זיך מיט די רבנים איך וויל נישט בשום איך וויל נישט האבן קיינעם נישט, דער וואס איז דארט געווען, איך וויל נישט, דאס איז אונזער שיטה מען קען ביי דעם משנה זיין (*), דאס איז דער מלאכי דער הרה"ג ר' מלאכי און מען מוז מקבל זיין תורה מפיו, אנדערש איז דאס נישט גוט נאר דאס מוז זיין, און דער און דא האט דעם קאשויער רבי'ס איידעם טעלע-פאנירט * 137 פאר דעם מלאכי, אז דער ר' אברהם אהין געפאהרן און ער וויל דא קוקן, איז דער מלאכי האט געזאגט פאר דעם טוריץ דער (רבי, המע') גד טוריץ אויף דעם ארויף האט ער עהם נישט אריין געלאזט איך קען נישט פארענטפערן די קשיא, פארוואס האט נישט געטארט דער (ר', המע') אברהם לשיטתם פארוואס טאר ער נישט פאהרן אז מען זאל איהם ווייזן, איז די איך קען די קשיא נישט פארענטפערן, איך קען מיך מוטשען מיט א הארבן רמב"ם איך קען דאס נישט וויסן.

אבער איך זעה אז עס איז איין רינגעלע איך ווייס נישט פארוואס * 138 עכ"פ מען זעהט ווי ווייט דער אמת גייט דא ווי מען האט דא געמיינט לשם שמים, זיי פארוואס האט נישט געטויגט צו זייער עסק או (ר', המע') אברהם זאל גיין אהין קען איך נישט פארענטפערן אבער איך זעה וואס פאר א מין ארבעט דא ווערט אנגעפירט, איז בקיצור איך וויל שוין מסיים זיין די מסכתא, * 139 וואס איך האב געוואלט זאגן דאס האב איך ארויס געברענגט אז מען זאל וויסן דאס איז שנאה און מען זעהט * 140 ווער עס האט זיך צוגעשלאסן צו דעם גאנצן מסכתא ווער עס צופאקט דאס וועט איר * 141 זעהן עס וועט שטיין אין המחנה החדדי, די אלע וועלן האבן צו דער אלגעמיינער וועלן האבן זיי וועלן האבן דערגרייכט דעם ציהל נישט קיין ספק מען זעהט שוין ווער עס זאגט און ווער עס זאגט, אז מיר האבן חמץ אין פסח, * 142 אלעס, דער מענטש ווען ען קען אונז ווען אויס הארגענען בטוח אז ער וואלט זיך גארנישט צוריק געהאלטן דער האט זיך אנגעכאפט, אין די גאנצע געשיכטע מיט'ן חלב און מיט אלע זאכן, עכ"פ צום ענין איז דעס אז איך האף דער ... וועט העלפן אונז האמיר אזויפיל שונאים גלויים און נסתרים * 143 עס וועט נאך נתגלה ווערן ווער עס איז נאך, מען דארף נישט זיין איבערראשט, * 144 וואס וועט זיין.

איך האף דער ... איז מיט אונז און דעם זכות פון פעטער ז"ל וואס ער האט דא מיידט געוועזן אלעס * 145 וועט שטיין סיי איז עס אין מקוה איז עס אין אתרוגים סיי איז עס אין ישיבות סיי איז עס אין מיידל חדר סיי ת"ת אלעס וועט שטיין.

איך * 146 וועט איך זייער געבעטן כאטש איך האב דא געזאגט די גאנצע זאך אבער דער תמצית וואס איך איך דא געוואלט ארויס ברענגען דער קאשויער רב קען איך שוין אסאך יאהרן ער איז אן ערליכער איד * 147 אבער איך האב פריער געזאגט אז די קינדער האבן אונז פיינט דאס איז פעסט צושטעלן פון די גאנצע ער איז געפאנגען * 148 ביי זיי ער האט א גרויסע אמונה ער האט מיר * 148-2 דעמאלטס אויף דער נאכט ערב יו"כ ווען איך האב איהם געפרעגט האב איך איהם געזאגט איהר האט אליין געזעהן * 149 מיט אייערע אויגן איר קענט דאס זאגן האט ער תיכף געזאגט * 150 איך האב מענטשן וואס איך האב זיי נאמנות איך האב צו זיי נאמנות זיי האבן ביי מיר נאמנות וואס זיי זאגן * 151 ער האט מיר אזוי געזאגט אליין נא ער האט שטארק נאמנות * 151-2 עס איז דא אזעלכע טאטעס, עס איז דא טאטעס וואס זיי קענען ווייזן פאר די קינדער אז זיי זענען אראפ געפארן און עס איז דא טאטעס אז זיי זעהן נישט קיין פעלער עס איז אזא נאטור, עפ"י הלכה קען א טאטע נישט מעיד זיין נאך אפילו א ווייטערער קרוב כלום יש מעיד על בנו, * 152 איז זעהט ער דאס נישט * 152-2 אז זיי פירן איהם דעס וואס איך האב איהם געזאגט אז מען פירט איך אריין.

(*) בכאן יצאנו מגדרנו והשמטנו כמה שורות, שלא יכלנו לקבל עלינו האחריות להפיץ כזאת ברבים.

ער האט מיר ¹⁵³ געזאגט למשל, אז זיי זענען נישט מיט... * ימח שמו וזכרו, ¹⁵⁴ אין אין אין עס איז ברור איך האב מענטשן, ¹⁵⁵ האב איך געהערט אז זיי זענען אומגעגאנגען און פאהרן מיט איהם אינאיינעם, און במילא זעה איך דאך ער ווייסט נישט ער ווייסט נישט, זיי אליין זאגן, ער האט זיך למעשה אפגעשאקלט שלי' יודל קען נישט זיין נא אבער עס איז א קשיא אבער דאס איז דער תירוץ שלי' יודל ער גייט די קינדער גייען מיט זיי אינאיינעם און ער איז א שונא פאר ער איז, נישט בחנם האט מען איהם ארויס געווארפן, וועגן דעם און ער האט דאס פארדינט, ¹⁵²⁻² איז במילא איז ער געפאנגען ביי זיי וועט איך אייך געבעטן רבותי דעס אלעס וואס איך האב גערעדט נישט חלילה ¹⁵⁶ מען זאל דא גיין רעדן אויפן קאשויער רב איך בעט אייך נישט דאס איז דער תכלית נישט דאס האב איך געוואלט, איך האב געוואלט מען זאל וויסן אז די קינדער זענען שונאים ¹⁵⁷ אפשר האט איר דאס נישט געוואוסט איך האב אויך * נישט * געוואוסט, זאל מען דאס וויסן, דאס איז גוט צו וויסן זיי זענען יונגעלייט ¹⁵⁸ מען קען נאך פון זיי אסאך ליידן, און אז מען ווייסט אז איינער איז א שונא איז א העלפט אינשעדליך מיט דעם אליין, אז מען ווייסט נישט דאס איז די ערגסטע זאך, ¹⁵⁹ איך האב געהאלטן אז דארף מען דאס צו וויסן און דאס דארף מען צו וויסן נישט גענוג אז איך ווייס דאס, ווייל די מענטשן דרייען זיך צווישן עולם און זיי האבן פיהר מיט'ן עולם ¹⁶⁰ און אז איך וועל דאס האבן געוואוסט מיינט דאך נישט אז דער עולם ווייסט דאס, און איך זאג דעם עולם זאלן דאס וויסן, מען דארף צו וויסן מען זאל זיך היטן פאר זיי פונקט ווי מען דארף זיך היטן פאר אלע שונאים, ¹⁶¹ אלע ווי אזוי זיי זעהן אויס.

איך זאג אייך תמיד אז מען זאל זיך נישט מתווכח זיין מיט די * ¹⁶¹⁻² ציונים, מען דארף זיך מיט זיי אויך נישט מתווכח זיין ¹⁶².

עס דארף קיינעם נישט ווייטאן דאס הארץ, ¹⁶³ מיר האט וויי געטוהן דאס הארץ, ¹⁶⁴ אז איך האב געזעהן אז טאמער עסט מען חלילה וואס מען טאר נישט עסן, אבער נישט עסן, ¹⁶⁵ פארגין פאר זיינע תלמידים די קאשויער זאל נישט עסן קיין פלייש, זאל זיי וואויל באקומען, עס איז נישט אונזער עסק, ¹⁶⁶ נישט עסן קען דאך נישט שאטן מען דארף זיך נישט מיט דעם ¹⁶⁷.

איך האלט אז צווישן זיינע תלמידים וועלן זעהן אז זיי זענען שונאים, און ¹⁶⁸ זיי האלטן נישט א גרויסער רוב פון זיי מיט צוגיין מיט זיי, אבער דער וואס וויל מיט זיי מיטגיין איז פארפאלן פארפאלן שונאים האבן מיר וועלן מיר האבן די אויך איז גוט צו וויסן אז מען דארף זיך נישט, טאמער טרעפט מען איינעם וואס טוט איינערקענען, ¹⁶⁹ מתווכח זיין עס איז נישט דא מיט וואס זיך מתווכח זיין ¹⁷⁰.

זיי זאלן גיין זייער וועג און אונז וועלן גיין אונזער * ⁶⁰⁰ וועג ווייטער, דעם וועג וואס מען האט אונז אנגעצייכנט מען וועט גיין, איך האב אייך געזאגט איך וועל בשום אופן נישט מסכים זיין איך מיינ דעה מיר זיצן מיט די רבנים מיט'ן פאפא'ער רב מיט אנדערע רבנים מיט'ן ווינער רב מיט אונזערע דיינים איך וועל זאגן איך וויל נישט בשום אופן מיינ מיינונג ¹⁷¹ איז דאס א רוב רבנים וועלן זאגן אנדערש ווי איך זאג וועל איך מבטל זיין דעתי ¹⁷² אפילו ביי דעם און איך האלט נישט איך טוה דאס נישט קיינמאל נישט, מען קען האבן אן אנדערע מיינונג אויך.

מיינ מיינונג איז אז דע מענטשן פון די רבנות הראשית ¹⁷³ אזא מלאכי איז פאר אונז פסול, ער זאגט דער דיינ האט מיר געזאגט ¹⁷⁴ ר' יחזקאל נישט אמאל מען קען ניטאמאל א בר אוריין איז ער נישט, נישט הרה"ג נישט קיין בר אוריין, נו וואס וואס קען מער אונז פון איהם לערנען ווען ער וואלט געווען א גוטער משגיח, אונז האב מיר דא משגיחים פון דערהיים ¹⁷⁵ וואס זענען גאנץ פיין דעי וועלן אונז אויסלערנען אינגעלייט, און אזוי ווייטער גיין אף צבת בצבת עשויה, אבער איך בעט אייך איך וויל נישט האבן קיין מחלוקת ¹⁷⁶ מיט'ן קאשויער רב, גוט אויב ער וועט קומען ¹⁷⁷ די צייט און ער אליין וועט זעהן אז ער האט נישט גוט געטוהן איז דא אפן די טיהר, איך טוה באפוילן איך וויל רעדן האב איך איהם געזאגט ¹⁷⁸ און איבערגעגעבן אז דער ענין מיט די גאנג וואס איז פארגעקומען ערב יו"כ ביז צו די סעודה האב איך געהאט האט דאס מיך געשאקלט

... * גם בכאן ראינו להשמיט את שם הנזכר.

האב מורא געהאט, אז ער האט מיך אריין געלאזט אין י"ט יו"כ אין סוכות און האט גארנישט געטוהן בין אזא צייט נישט מער, ¹⁷⁹ אויב דער פאפאער רב שלאפט רהיג קען איך אריך שלאפן, ¹⁸⁰ און אויב ווינער רב, אויך עס בנוגע אלע רבנים דא און אין בארא פארק, און אויב דער קאשויער רב וויל מיט, האב איך איהם באפוילן, היינט מען זאל מאכן א מיטינג צווישן אלע רבנים און זאל קומען און זיך ווייזן, ¹⁸¹ עס האט גארנישט צו טוהן און דעס וואס איך האב יעצט געזאגט, דארף ער דאס אננעמען פאר א תירוץ אז ער קומט נישט, ¹⁸² פאר דעם, איז פונקט אזוי ווי ער האט אנגענומען א תירוץ ווייל איך האב אויסגערופן יו"כ איז ער פטור געווען צו קומען, ¹⁸³ פונקט אזוי קען ער ווייטער, וועט ער מיינט ער אז מען דארף עפעס טוהן דארף ער ווייטער קומען מיט אונז ¹⁸⁴ און ער זאל אויפווייזן מען זאל זעהן און מייסט וואס מען זאל קענען טוהן זיינע תיקונים ¹⁸⁵ וואס ער — — — — — (כאן חסר מפני שהטעיפ אינו מובן).

וואס איך האב שוין געזאגט איינס פון די פיר וואס שרייבט אין בריעף דאס מוז זיין שוין בקיצור, אבער צום ענין איך וויל נישט אנמאכן קיין מחלוקת, ¹⁸⁶ איך בעט דעם גאנצן עולם אלע אידן עלטערע אידן און אינגע אידן און אינגעלייט מאכט נישט דערפון, ¹⁸⁷ איך וויל נישט האבן קיין מחלוקה דערפון, ¹⁸⁸ איך האב נאר געוואלט מען זאל וויסן ווייל איך האלט עס איז וויכטיג, ¹⁸⁹ פאר דעם האב איך מיך נישט צוריק געהאלטן זאגן, צו דאס וועט ערגער מאכן ווייס איך נישט, ¹⁹⁰ וועט ער קומען איז גוט וועט ער נישט איז אויך גוט, ¹⁹¹ סיי ווי אזוי איז גוט, ¹⁹² ממילא האלט איך נישט אז דאס וועט עפעס אויסמאכן, ¹⁹³ איי ער וועט נאך ווייטער זאגן, ער וועט אזוי אויך ווייטער זאגן, ¹⁹⁴ איך, זיינע קינדער וועלן איהם נישט אפשטעלן, ¹⁹⁵ איך קען איך גארנישט זאגן וואס איך האב מיך שוין אינגעהערט וואס א תנאים זיי ווילן, ¹⁹⁶ עס איז גאר ממש אז עס איז אזוי אז ס'איז נישט דא מיט וועמען וואס צו רעדן, ¹⁹⁷ זיי ווילן ווייזן אז עס איז געווען אלעס טריפה, ¹⁹⁸ די גאנצע ציהל זייערע צייגט זיי ווילן * 2-198 מבוזה זיין דעם פעטער זי"ע, ¹⁹⁹ און דעם גאנצן עולם, ²⁰⁰ דאס איז דער גאנצער ציהל זייערע, און איך וועל דאס בשום אופן נישט מסכים זיין אויף אזעלכע תנאים דאס קענט איהר פארשטיין, לדינא איז דאך נישט קיין נפק"מ איך האף דער ( ) וועט מיר העלפן און געבן כח איך זאל איבערקומען דעם פעקל אויך, ²⁰¹ אזוי ווי איך בין שוין איבערגעקומען פעקלעך וואס זענען געווען שווערער פון דעם ²⁰².

בצער ועגמ"נ היתה החלטתינו לכלול בקונטרסנו זה, את שיחת ההתקפה בביהכ"ס „התאחדות אברכים“ (סאטמאר).
לא נקל הי' לנו החלטה זו, כפי שיבין כל בעל לב ועדין נפש.

בהתקפת הטעיפס לא השמטנו כמה פרטי לה"ר שהובא בהם (שלא יאשימונו בהתקפה „חלקית“). בהסתמכו, שאין לחשוש, שמי שהוא בר דעת ואחראי בשיקוליו, יתן אימון לגביית עדות כזו.
אמנם הי' זאת מן ההכרח, למטרה שלפנינו, שיוודע לכל את המציאות לצדדי, כדי שיוכל כ"א לבחון בעצמו.
אולם הי' מן הצורך שלא להניח חלק את הדברים המרעידים — שנתפרסם בכל העולם ע"י טעיפס ועתונותיהם. —
וביותר, בראותנו שפלות המצב, שבמקום שכל אחד הי' צריך להודענו ולבוא אל המסקנא הנכונה, עוד נחשבו הדברים לרבים לנופת צופים.
אבל כמובן, שאין ביכלתנו מסיבות מובנות, להביע תגובתנו, כפי שניאות, אבל פטור בלא כלום א"א, שאין הרשות נתונה לקבוע הדברים כמו שהן בספר, ללא שום הערה.
לכן הסתפקנו כעת בהכרח, ב"מראי מקום למעיינים", ובקצת הערות, שכל אחד יתבונן מדעתו, גם יראה הסתירות מהתקפה להתקפה, וכיר הסתירות מיני' ובי'.

מראי מקום למעיינים *

ה ת ו כ ן

- א. וועגן ווייזן די פלייש — מיטן אויסרופן.
 ב. ובסופו של דבר.
 ג. והסיבות להשתנות העמדה מן הקצה אל הקצה.
 ד. והטעמים
 ה. אודות: סאטמאר — איז בסדר
 ו. מסביב לפרסום של שנת תשל"ט.
 ז. עדות ב"לא יגיד" — וצלע י"ב י"ג.
 ח. והוא עד או ידע.
 ט. אודות "שחיטה גדולה" — וחלק אחוריים.
 י. עוד כמה סתירות — ובענין חלק אחוריים
 יא. באנאכט — מארגען — דינסטיג.
 יב. הבטחה וקיומה.
 יג. המציאות המתגלה לפנינו בכלל, ובדבר הניקור לצלע י"ב י"ג בפרט.
 יד. בענין מכתב פרטי.
 טו. בענין מכתב סודי.
 טז. כבוד תיח ומדות — (דעת רבני או דעת בע"ב).
 יז. דיוקים.
 חי. הערות קצרות.
 יט. התאמה.
 כ. סתירות.
 כא. הערה — ללא הערות.
 כב. ואם יזכה יבחין.
 כג. שנאה ושונאים.
 כד. סיום.
 כה. המטרה והתכלית.

*

וועגן "ווייזן" די פלייש — מיטן אויסרופן:

הרב דק' סיגוט-סאטמאר אומר בחוהמ"ס בשעתו: דא"ק (1)

(1) שבת שובה איז מען געקומען זאגן אז דער קאשויער רב גייט געבן א איסור אויפ'ן פלייש ...
 — 9/4 איך האב באקומען א צעטל אז ער האט געטראפן חלב דאורייתא... 16 איך
 בין געווען זייער איבעראשט אז א איד שרייבט בעיני ראיתי. איך האב אליין געזען, האב
 איך אריבער געשיקט צו עם א שליח... דעם יצחק גליק... 16/2. 20/2. איך רוף עם
 אן איך זאג אים הער מיך אויס, האסט אוי געשריבן, איך העט געוואלט זען, אז דו האסט
 געזען איך האב ב"ה אויך אויגן... 21. טאמער וועט זיין איך וועל זען אז עס איז...
 איך וויל נאך זען פאר יו"כ. איך וויל אויסרופן איבעראל עד שידי מגעת מזאל נישט עסן,
 אפי' איך וועל זען אז עס איז דא א איסור דרבנן... ובדא"ק (2) 23/2 און דו זאגסט
 אז עס איז יא, אז עס איז חלב דאורייתא וויא קענסטו אוי גיין שלאפן. איך קען נישט גיין

* שיחת הרב דק' סיגוט מחוהמ"ס תשמ"ג יקרא דאק' (1).
 * כינוס התאחה"ד כ"ה תשרי תשמ"ג יקרא דאק' (2).

שלאפן/33. איך האב איהם געזאגט ... וויא האסטו אזא געלעגנהייט אויזוטהן וויא יעצט — 34. איך האב מיך אזוי געבעטן געוויינט צו עם ממש בתחנונים — 76/2 ... גישט וויין אז עס איז דא רעכטע איסורי דאורייתא איסורי כרת 78/3 איך האב נאך דעמאלט געדיינקט אפשר איז עפעס דא — 41/2.

ב

ובסופו של דבר

(2) האב איך מיישב געוועזן. מ'מוז דאך זאגן ... האב איך געזאגט דעם דיין רוף אויס ... אז ביי אונז איז בוטשער סטאר ... איז אלעס כשר וישר. און ער האט אזוי אויסגערופן 61/2 — 64/2 ובדא"ק (2) 111 שזנה את כל סיפור הדברים.

ג

והסיבות — להשתנות העמדה מן הקצה אל הקצה:

(3) איך בין גישט געווען אזוי דערשראקן. איך האב שוין געזען עס קען דען גישט מעגליך זיין אז עס איז עפעס אמת" ... — 67,2. „איך האב מיך טאקע דערשראקן וואס קען מען וויסן" — 27/2.

ד

והטעמים:

- (1) „דער פאפאער רב האט אויסגערופן" דא"ק (1) 63 וכן הוא בדא"ק (2) 111.
- (2) „וואלט גישט מעגליך געווען אויף צו שטעלן אזא דור ווען דאס זאל אמת זיין". איך האב פאר דעם געזאגט תיכף אז דאס איז גישט אמת" — דא"ק (1) 13-13/2.
- (3) „איך ווייס זיכער אז דאס איז נאר פשוט געווען אונטערצוגראבן" (1) 44. ובדא"ק (2) 65. גלויבט מיר איך בין זיכער, אז דאס איז אונטערגעשטעלטע זאכן".
- (4) „איך בין איבערזייגט אז די אלע מענטשן זענען געווען שונאים" (1) 4-5.
- (5) „גישט אן געקומען ... איך האב שוין דעמאלט געזען" (1) 54. וכן בדא"ק (2) 110: „ער איז גישט אנגעקומען ... האב איך שוין געזען, ווען דער קאשויער רב זאל מיינען טאקע ס'איז, קען דאס אזאנס זיין".
- (6) „אז איך וועל גישט אויסרופן ... וואלט שוין יעדער געוואוסט ... אז איך זאג אז מען טאר גישט עסן" (2) 112.
- (7) „אוריפיהל אידן, זיי וועלן גישט עסן, פארוואס זאלן טאקע גישט עסן קיין פלייש מצאי יום כפור, האבן געפאסט, אגאנצע טאג אז עס איז גישטא דערין גארנישט" (1) 62-63, 31 ובדא"ק (2) 111 ג"כ בערך כמעט קצת דומה לזה, ורו"ק.
- (8) „איך דארף עפעס זאגן פאר די מענטשן" (2) 111 ובדא"ק (1) 33/4, 58.
- (9) טעם כמזס. בדא"ק (1) 4/2, ועוד ועוד טעם כמזס (1) 32/2. ועל הכל:
- (10) „ער האט געזאגט פאר'ן דיין אליין פאר ר' מנשה, אז ער זאגט גישט אין סאטמאר, סאטמאר איז בסדר" (1) 15.

ה

אודות: פאטמאר איז בסדר

„און ער האט דאך אליין געזאגט, אז ביי אונז איז גישטא, ער האט געזאגט פאר'ן דיין (1) 59. —
ווי דו זאגסט מיר אליין ס'איז כשר ... האב איך דירעקט געזאגט פאר'ן דיין זאג אז ביי אונז ... איז אלעס כשר וישר" (1) 64/3.
— „איך האב דאך אויסגערופן, דו אליין האסט דאך געזאגט אז עס איז כשר" (1) 78.

- „וזי אזוי קענט איר מאכן א חידה סתומה. איר זאגט אליין פאר'ן דיין אז עס איז כשר, זאגט מיר אליין אז איך האב אויסערגרופן, איז א חידה סתומה, מען קען נישט פארשטיין” — (1) 85.
- (1) והנה בדא"ק (2) אינו מוזכר כלל הטעם ה"יסודי" הזה, רק חלק מטעמים אחרים שאינם מכריעים כ"כ (ועיין במספרים 112, 111 ועוד).
- (2) ואיך יתכן שבכל מהלך הטענות ומענות בליל עיוב"פ לא אמר זאת הרב שליט"א אליו בעצמו (ועיין 64/3).
- (3) אם באמת נאמר להדיין שסאטמאר הינה יוצא מהכלל, מדוע לא היתה עיקר התביעה על זאת. היתכן שנכללנו עם כל מי שאינו בסדר.
- (4) ומדוע לא דרש מהרב שליט"א שיודיע לכל שסאטמאר איז בסדר.
- (5) ולמען ה"אמת והשלום" מדוע לא הכריז באופן הפשוט וקל ביותר, שהרב שליט"א אומר, שלא כוון על סאטמאר, ועיין בדא"ק (1) 58, שהבטיח היא (זויל), „איך ווייס נישט וויפיהל זיי גלויבן יא אין דעם”.
- (6) מה היתה הדאגה פן יאכלו קהלו — אז לא יאכלו בשר בערב ומוצאי יוב"פ — 36, 37, 42 — 42/2.
- (7) ומה הדאגה מה לומר לקהל „סאטמאר” — יאמר שסאטמאר אינה בכלל הערעור, וחפל, 17/2/3 — 18/2, 52, 61.
- (8) „עם קומט דא אידן איך מוז זיי זאגן” — „טאמער איך וועל זעהן וועל איך זאגן, אז ס'דא וואס זאגן מען זאל נישט עסן” 34/2 — היינו: שאומר, שאמר להרב שליט"א, שאם בעיניו יראה יכריז בשמו של הרב שסאטמאר אינו בסדר.
- (9) לבד השאלה — שאם יראה בעצמו, מדוע לא יאמר בשם עצמו.
- (10) לכל התשעה טעמים שבאות ד' אין שום ענין, אחרי ידיעת הטעם העשירי שם — סאטמאר איז בסדר.
- (11) „איך בין שוין נישט נייגעריג” (1) 76 — מה כל חרי אף הגדול הזה לא לקבל מכתבו שליט"א, מזמן שלא הודהיר על סאטמאר.
- (12) (1) 79 — „דער קאשויער רב האט חרטה” — אינו מובן, ממה הי' צריך לחזור, הרי אין כל האזהרה נוגע לסאטמאר.
- (13) אם אמנם שמע הדיין (מוזומ"ב) מהרב שליט"א כזאת, ומן הסתם מסר זאת לסביביו, ובפרט אחרי שהכריז ביום הכפורים, והוציא את סאטמאר מהכלל המדובר, והרב שליט"א לא הכחיש ברבים את זאת, א"כ איך ייתכן כל ה"שיחה", שכל תוכנה, מהתחלה בדבר ה"פלייש בענק" (1) 2 עד סופה, הינה התקפה על ההתייחסות לסאטמאר.
- (14) (1) 39: „איך בין סאטמאר רב, איך זאג דיר, דא איז דא טורונטער אידן, ווען איך וועל זיי זאגן זאלן נישט עסן, וועלן זיי נישט עסן, און אז איך וועל זיי נישט זאגן וועלן זיי יא עסן, און דו נעמסט עס אזוי לייכט” ובדא"ק (2) 104. „איך האב עם געזאגט, נישט קיין חלב דאורייתא, דרבנן זאלסטו מיר ווייזן, רוף איך אויס במעמד אין בית המדרש... מען זאל וויסן מען טאר נישט עסן” — פאר וועלכן ציבור, און אין וועלכן ביהמ"ד?
- (15) „איך גלויב נישט דערין, אבער לאמיר ווייזן לאמיר גיין... איך האב געווינט פאר עם, נישט פשוט זיך געבעטן” (2) 103 — 104. „מען קען דאך עסן ביז מארגן אויך” (1) 42. על מה הי' התחנונים והכבדות, ועל מי הייה הדאגה, אם על בומשער סטאר של ייט"ל, אין לזה מובן, ואם על בומשערם של „רבנים מכשירים” — הלא הם כחוקתן (עיין (1) מסקנות, דאם על הבומשערם שאין להם „מכשירים”, הרי פסקו באסיפה, שמעיקרן אסורין בהחלט דא"ק (2) 50 ועוד.
- (16) דאם לחשך אדם לומר, שההכרזה תהא עבור כל הצבורים שבהתאחדות, מלבד סאטמאר, הרי תהא בזה אותה ה"עוולה" שאומר על הרב שליט"א, ואולי אפ"ל שההכרזה תהא ל"תלמידיו" הקונים במקומות אחרים, ויש לעיין.

- (17) אם אכן קבע הרב שליט"א שסאטמאר בסדר, לשם מה החשידו והטריחו להביא לירושלים את הקצב דק' ייט"ל — בויליאמסבורג — ומה יש להוכיח ממנו על האיטליזים שעליהם „כן" מערערים (ראה ב„מתוך גביית עדות").
- (18) והעולה על כולנה, לפי זה איך ובמה הוציאו לעו, על רבינו מסאטמאר זי"ע (1) 38, 199.
- (20) ואיך מתפרשת ההוכחה מ„אויף שטעלן אזא דור".
- (20) וגם ההקשה „שופר ומגילה" מתבטלת לגמרי, לפי הנ"ל (1) 108.
- (21) ואיה המבוא להתואנה שרוצים לעקור את סאטמאר מהשורש (200, 110, 109, 106 ועוד).
- (22) אחרי פרסומו הנ"ל — בשם הרב שליט"א — בחוהמ"ם, הלא ה' צריך להמשיך בפרסומו זה, ובמילא ה' מוצא מכל הנכשלים, ולא ה' להציונים ועתונותיהם, להתלות בסאטמאר, וה„מלחמה" נגד הציונות, שה„איד" הציוני מנהלה, לא היתה מתקלקלת.
- (23) וא"כ, איפה היתכן שעתוני סאטמאר „איד-עדה-פרי מרים" נותנים יד לפושעים, וממשיכים להשמיץ ולקלקל על יסוד זה.
- (24) בדא"ק (1) מוס' 100 והלאה אומר: „ער שרייבט" (הרב מקאשוי, המעתיק) מען האט ארויס געגעבן א באפעל, די ראשי הקהלה, ער שרייבט נישט וועלכע קהלה, איך פארשטיי וועלכע קהילה ער האט געמיינט, נישט קיין חילוק האט ער דאס געמיינט סאטמאר קהילה... עם איז א רשעות גמור צו זאגן אז די ראשי הקהלה האבן געהייסן צו שניידן... איך וועל רעדן פון אונזער קהילה ר' לייבוש לעפקאוויטש איז דאס אויסן, העולה על הדעת צו ר' סענדער... איך האב געפרעגט די צוויי קאשויער אידן... קוק א מענטש שעמט זיך נישט צו שרייבן... (הבט בכל ההמשך) איך וואלט אים געוואלט פרעגן ער זאל מיר זאגן וואס בין איך אזוי אונטערדריקט... פרעג ר' סענדער איך לעב פון זיין געהאלט... 95/2 91.
- ואיך אפשר להבין כל הדברים הנ"ל, אחרי — שכפי דבריו — אמר הרב בפירושו, סאטמאר איז בסדר. ועכשיו נא לקראות במכתב הרב מקאשוי שליט"א זי"ל:
- כזיאו לפני צטר מחנויות המוחזקים ליותר עוזים...
 צש"ק אחכ"ל צה חלי כג' כדין דסאטמאר שליט"א (ואגב עיין דאק' (1) 133 צענין ה„תולאים") לשאלו אודות המכתב הנ"ל, וכגדתי לו כאמת כאשר הוא כי נוכחתי לעת כי הקצבים נכשלים את הרצים וכו'. למואלוי יוככ"פ צאו וכגידו לי שציוככ"פ ככרין כדין (פ"מ) צציהמ"ד קהל ייט"ל צמעמד אלפים שכבשר הנמכר צמקולין של קהל ייט"ל צויליאמסבורג הוא כשר צלי פקפוק, ונשתוממתי על שמועב זו כי צאה וכו' עיי"ש).
- בדא"ק (1) 4/2 — 4: „כ"ש אזאך וואס ס'איז כולו שקר, כולו כולו נישטא קיין פיצעל אמת" ... און איך בין איבערצייגט אז דא איז קיין איין ווארט נישט.
- לאחר כל הנשאל והנאמר לעיל, ואחרי „איבערצייגונג" כזו, — אם לא נימצא שתכלית ראיית הבשר, היתה למען דחיית טענת הערעור — א"כ נשאלת השאלה איך לא חששו להכריז ביום הכפורים (יום ב'), „יאכלו ענבים וישבעו", בעת שביום מחרת (יום ג') הוא יום שהוסכם לבירור, ויתכן שיתבאר המצב כמו שהוא בעוה"ר.
- ומחומר התמי' שרבים שואלים ודורשים — איך באמת הוכרז במעמד אלפים מישראל כ"י, ביום הק' בפני הס"ת, את הקריאה האומרת „יאכלו ענבים וישבעו" על מה שנאמן וצדיק הרב מקאשוי שליט"א, מזהיר ומעורר על חיש לאו שיש בו כרת רח"ל.
- אזלי אפשר לתלות שהי' על סמך „הוראת היתר" שיעשה „הסכם החיתוך" של 6-4 שבועות שמכאן ולהבא.
- וכדי להקל מהקושי בכל הסיבוך הנ"ל, יתכן כי מחמת שבשבת ומוצש"ק שובה הבליש הרב שליט"א כוונתו, שהפריצה הינה כללית — ולא מיוחדת לסאטמאר או איזה קהילה אחרת ביוחד, ולפ"ז ה' אפשר החשבו, ששכיכריוז על כשרות האמליו באופן מפורמ, לא ימחה הרב שליט"א על כך, כי לא לזאת פניו מועדות — כפי שמכירים ויודעים כולם, וגם הם.
- נוסף שהמושג נקבע ברעתם, שאי אפשר להאמין, שגם בסאטמאר תהא המכשלה הזאת

תחת ידם, וכ"ז ה' בנותן טעם, שיהי' ניקל יותר לבא לאסיפה המדוברת לכירור — למחרת יוהכ"פ, ודו"ק.

לפרסום של שנת תשל"ט

- ע"ד הפרסום בעתונים, "כתב" משנת תשל"ט, ומביאים שם גם חתימה בשם אדמו"ר מסאטמאר, איך הביאו את שמו ז"ל על נוסח, כאילו שהוא זי"ע השתתף באותה האסיפה ושמיעת עדות וכו' ולא בנוסח הנהוג בישראל, כשהגדול חותם על ענין שלא השתתף בכירור.
- איך לא הזכיר ע"י שום אחד בכינוס התאחדות את החלטה זאת בשם רבינו כדי להסתמך על זה, גם איך יתכן שבדאקומנט (1) לא הזכיר דבר מזה בכלל, כשמאשים שפוגעים בכבוד רבינו החי בגנזי מרומים (דאקומנט (1) 37, 38).
- בשכיל מה ה' צריכים את הסיפור, "עדות" ב, אם לא יגיד" מלפני 25-30 שנים, אם יש עמדם חתימה מתשל"ט, שמסלק כל ערעור (עיון דאקומנט (2) מס' 45).
- מדוע ה' צריכים להביא, "תוספת ראייה" ולהביא ממרחק לחמם, "מתוך גביית עדות" בארץ ישראל, והי' יכולים לכתוב נוסח, "גביית עדות מאותן המנקרים של נוסח תשל"ט" (ראה בנוסח זה — והתבונן במכתב כרז שליט"א סדר השתלשלות הערעורים אות א').
- ואם לחשך אדם לומר שעל, "המכתב גלוי" (מבעל המכשיר הראשי, עקב תשמ"ב) שנתפרסם בעתונים הנ"ל ששם כותב משם רבינו ז"ל — אי אפשר לסמוך מחמת שהוא, "נוגע בדבר". אבל על נוסח תשל"ט הנ"ל, איך לא יראו לפקפק, בדו"ח הניקור, ולשנות הסדר, למיד ולדורות" ואיך החליפו לקבוע את, "פיינשטיין" לסמכות וקובע כמה שכבר "קבע" רבינו ז"ל, (ומה עם שאר המכשירים).
- שם בנוסח תשל"ט: באנו לידי החלטה גמורה, שהניקור ככאן נעשה בדיוק כמו שנהגו בקהילות הקדושות בתפוצות ישראל באירופה ואין לפקפק עליו... ואיך מודיעים המה בהחלטת א' תמוז תשמ"ב שהגד"צ מפאפא שליט"א החליט לתקן כל האמור לעיל בהאטלז שלהם" — והמדובר שם בחלקים שאיסורן בברת רח"ל. וגם באסיפת ההתאחדות מאשר הוא שצריכים לתקן מכאן ולהבא (דאק' (2) מס' 91 ועוד).
- גם מביאים משם הרב מדעברעצין, ועתה נתפרסם דעתו בכל החומר, ומאשר האזהרה ואומר: ומי הוא זה שלא תרגז במנו.
- גם חתם שם הרב מפאפא, ועכשיו אומר שצריכים לתקן בענין הניקור (דאק' (2) מס' 241).
- הדיין (פ"מ) גם חתום (וראה דאק' (2) מס' 195, 192).
- גם שם הרב דק' ווינא נמצא שם (וראה דעתו בדאק' (2) ממס' 57 ולהלן, ומס' 50).
- הרב מסיגנט חתם שם — והנה כבר הובאו פרטי הודאותיו לעיל במסקנות בציון מספרים — וצעי"ג בספקותיו בזה, ככמס' 27/2-41/2 (1) ועוד.
- ובאופן כללי, איך ישבו ל"דין" בא' בתמוז והעלו על הכתב החלטה חריפה כזאת, ונשלח והופץ — אחרי נוסח תשל"ט הנ"ל.
- ועל הכל עומדת לפנינו פליאה גדולה:
- איך נזדקקו לקול ערעור הבא מחוגי ה"רבנות הראשית". אחרי ש"רוכבים" על טענה זו כידוע, והסתכל בדאק' (1) 133-136 ותבין יותר.

עדות ב, לא יגיד" וצ"ע י"ב, י"ג

- תגובת ראש, "המכשירים" בכינוס הנז' מס' (45) בשם רבינו ז"ל, הוא רק בענין צלע י"ב י"ג וכו', "אין די איבעריגע זאכן קען מען שמועסן". ובמכתב גלוי (עקב מ"ב) הנ"ל, "שאלתי התייעצתי בכל דבר גדול וקטון... וניקור, "רעושין הכל ע"פ הוראתו".
- וכי לא תספיק נוסח תשל"ט לעשות לאל לאפס ואין את כל אסיפת התאחדות והויכוחים הנ"ל.

- (3) ובנוגע ל"תורת עדות באלו"י" זהו לשונו במכתבו הגלוי הנ"ל: — ובענין הניקור של בשר שבין הצלעות והכסלים, השיב לי בזה וז"ל: "שאין לשנות ממה שקבלנו ממנהגי מדינות שלנו", שמוסד ע"פ הוראות החת"ם וכן הוא בס' טוב טעם ודעת תורה ועוד ע"כ.
  - (4) וברור מתוך הצעת דבריו (וציוני הקיום) שלא הי' בידו תשובת שאלה בענין ההשתמשות בבשר שבין צלע י"ב ל"ג.
  - (5) פה נאמר "אין לשנות מנהגי מדינות שלנו" — ובד"א"ק (2) 45, "האם דער רבי מיר געהייסן מודה אזוי וויא אונזערע גדולים האבן געמאכט אין גאנץ עסטרייך אונגארן". והשאלה נשאלת איפה, האם באמת הי' מנהג אחד לכל המדינות הנזכרות, והכי גם בארשעווע וקראלי השתמשו בבשר שבין צלע י"ב וי"ג, ואיך הועד כזאת בשם רבינו ז"ל.
  - (6) ואיך לא יוכיחו ממה שרבינו ז"ל לא אמר לו לנהוג כבעיר סאטמאר, רק מכלליות הנהגות ערי המדינות, דלא "כמתוך גביית העדות" (כי היא לאו כולי עלמא) — אגב גם שם הועד נגד הנהגתם ונגד "תורתם" רה"ל.
- גדולים צדיקים הקרויים חיים, ודבריהם האמיתיים חיים אתנו וקוב"ה תבע ביקרייהו. —

ה

והוא עד או ידע

- דאק' (1) 2 אומר: "איך נישט אן געהויבן צו וויסן אז עס גייט שוין דא דורך חרשים לאנג פון פסח" — ובמס' 10 — 18/2, "פארוואס האסטו נישט געזאגט". ועיין במכתב התאחדות א' תמוז שנשלח מהם לכמה רבנים מבשירים.
- "איך האב נישט געוואוסט ביו שבת האב איך נישט גאוואוסט, מען איז געזעצן די רבנים וועגן גאנצן ניקור (1) 7.
- והנה עדות הרב לייטנער (2) "צום סוף איז אמאל צוגעטשעפעט א שטיקל חלב, דאס איז טאקע יא חלב דאורייתא.
- ... און נאך דעם ביים כבוד ... האט זיך אויך געטראפן אזעלכע וואס האבן זיך דעם נישט געכאפט.
- ... איך בין אהיים געקומען פון ארץ ישראל, און איך האב געוואוסט אז די פאר פראבלעמען איז דא ... און דעיים האט מען אויך געזעהן אז מחמת דעם וואס ס'איז נישט דא קיין קבלה פאר די מנקרים קען זיין געוויסע מנקרים, וואס געוויסע זאכן, אפשר ווייסן זיי נישט.
- מען האט גערעדט מיט'ן נשיא כמה פעמים, 24-31 ותנסה גם להבין אם אפשר (2) 69.
- (2) דאק' (2) 66 אומר הרב מסיגעט: "איז דעמאלט אריין געקומען דער בריעה פון דעם סקווערער רב א טאג נאך פסח, האט מען אנגעהויבן" ... ובמס' 68 אומר, "דער מאנטעווידעאר רב האט מיר געזאגט ער פארט קיין א"י, ער האט זיך שוואל עצה געווען ... זאג איך גוט, ביזט אין ירושלים קוק דיך אום דארטן. מיר וועלן זעהן וואס מודה זיך דא אזא טומל" (ועיין במס' 25 — 11 — 7).
- (3) — ובמס' 84 אומר: "ער שרייבט דא, מ'האט שוין גערעדט מיט א פאר רבנים, איך האב נישט קיין השגה, איך וואלט דאך געווען געהערט". — "שרייבט ער (הרב מקאשווי, המע') מ'האט שוין גערעדט מיט עטליכע רבנים ... מ'וועט קענען אלעס מתקן זיין" (1) 79.
- איך ווייס נישט וועלכע רבנים, מען האט דעמאלץ געזאגט, כמדומה לי, איך גלויב נישט, ווען מען וואלט זאגן ווען פאר א פאר רבנים, וועט'ן די רבנים געווען געזאגט און מען וואלט ווען געהערט (הרב מסיגעט (1) 80).
- עוד מוכריו שם: "קען איך נישט פארשטיין אזא זאך, וויא קען דאס זיין א איד וואס ער מיינט אמת זעקס חרשים, ווייסט ער שוין אז מ'עסט דא חלב דאורייתא, זעקס חרשים? חרשים מ'זעהט מ'עסט חלב דאורייתא ... און איצט מ'שווייגט אפ" (מהנ"ל 84).

ט

אודות „שחיטה גדולה“ וחלק אחרונים

בדאק' (1) 30 „האב איך געזאגט הער מיר אים וועל איך דיר עפעס זאגן, איצט איז מוצאי שבת, מען האט גע'שחט'ן אויף יו"ט פרייטאג א „גרועסע שחיטה“ געווען „הונדערטער אקסען און קעלבער קען מען גיין קוקן, אויב עס טרעפט זיך, אזא זאך חלק אחרונים... טרעפט זיך ביזט גערעכט, וועסטו זעהן, אז דא איז נישטא, זעה איך דאך אז עס האט זיך געטראפן, נו א מילתא דלא שכיחא קען מען דאך נישט ארויס געבן“... —

ובחודאת בעל דין (בחלק „המסקנות“), קובע הג"ל שנכנס חלק אחרונים במקולין בקביעות, ומכשול קבוע באופן החיתוך אחרי צלע י"ג.

אגב, יש לתמוה „קצת“ מה הבטחות שלא יימצא שום אחרונים, אחרי ה„שחיטה הגדולה“, הלא גם שם ה' אפשר לקרות מילתא דלא שכיחא. ומדוע לא הלך בכבודו וכעצמו להוכיח ב„השחיטה הגדולה“, ומה תלוי ה„ראייה“ הזאת שתהא דווקא עם הרב מראשו שליט"א.

ובדאק' (2) 77 „איך זאג איך... ס'איז געווארן... אזא שם אין די שטאט, אין די גאנצע וועלט געווארן אז מעסט דא חלב חלק אחרונים“. האבן נתברר „הספק“ בענין ההשתמשות בחלק אחרונים, בכינוס „התאחדות“ (כ"ה תשרי תשמ"ג) ?

הסתכלו בדאק' (2) 55 „דער גוי שניידט... פון צלע י"ג אן... במילא קומט דער טבור, קומט דער גאנצער חלק אחרונים“... —

יש לדאות בפנים את כל מהלך הדברים בזה, ותבינו אם תוכלו להבין. ועתה הביטו וראו שכל הסיפור על ה„שחיטה גדולה“ של יום עש"ק שובה וה„הצעה שהציע“, לא נזכר ולא נפקד במהלך סיפורו בדאק' (2) 103/110 ולמען דעת דיוקן של דברים עיין בספר ההשתלשלות (הקצר) (אות ב').

כמה סתירות ובענין חלק אחרונים

דאק' (2) 173 „אין דער היים... איז כמעט נישט פארגעקומען אז מען זאל אריין שניידן אין חלק אחרונים... (הרב דק' סיגופטאטמאר).“

דאק' (1) 282: „קען זיין אז ער זאגט אחרונים אפשר האט מען עפעס צוגעלאזט. איך האב מיר טאקע דערשראקט, וואס קען מען וויסן אז מען שניידט אפ, מען מאלט אריין, שניידט אריין“ (הג"ל).

„איך האב שוין געהערט פון אנדערע, מעשים בכל יום געווען אין יוראפ אין דער היים (הג"ל).“ דאק' (2) 173 „ס'איז געווען משגיחים דארטן שטענדיג, משא"כ דאדי טועהן דאס גוים, גוים מאכן דאס אין שלאכט הויז“ (הג"ל).

דאק' (2) 18: „האב איך אליין געטראפן עטליכע מנקרים איך מיון עטליכע פון די קצבים, וואס האבן זיך נישט געכאפט אויף דעם אז מ'לאזט א ביסל דארטן נאכ'ן טבור“... (הרב לייטנער). דאק' (2) 20: הרב דק' וויגא: „איך זאג איך איין זאך איך האב גערופן מיט צוויי פון מנקרים... זיי האבן אלע פון דעם געוואוסט.“

דאק' (2) 15: „איך האב גערעדט מיט א צען-פופצען מנקרים, האט קיינער פון דעם קיינמאל נישט געהערט (הניקור המקובל אצל החרדים בירושלים — הרב לייטנער).“

דאק' (2) 25/24: אומר הג"ל שגם לא ידעו מכמה חלבים דאורייתא.

דאק' (2) 10 אומר: „איך האב נישט געטראפן ווער ס'זאל מיר קענען ווייזן“.

יא

באנאכט מארגן דינסטיג — און „פרייטיג“

דאק' (1) 44: „ער זאגט נישט באנאכט, גוט, מארגן אין דערפרי“ (זוטניג, המעי). דאק' (1) 54: „טאמער קומט ער אן, איך מוז דא זיין, נישט אן געקומען“ (זוטניג, המעי).

- דאק' (2) 106: „איז געבליבן אויף מארגן“ (זוטניג, המעי).
 דאק' (2) 108: „האב איד געקאלט דעם ארווארער ... אים געבעטן רוף אן דעם קאשויער זאג עם פארוואס וויל ער נישט (מוצש'יק, המעי).
 דאק' (2) 109: „דער ארווארער האט אפגעערעדט שוין אויף דינסטיג“.
 דאק' (2) 110: „איד האב נישט געגלויבט אז ער וועט נישט קומען עיר'יב (זוטניג, המעי) איד האב געווארט און ער איז נישט אנגעקומען ... האב איד שוין געזעהן ... (ולתוספת הכנה יש לראות גם במס' 108).
 אינו מוכן — גם קשה לייחס זאת, שהשתדלן שנשלח להקדים הזמן ממחר להערב, שהוא עוד יאחר הזמן ע"ד עצמו, למחרת יוה"כ יום ג' ודו"ק, וצריכים לדעת בדיוק גופא דעובדא היכי הוי, ועיין עוד (2) 113.
 ער האט מיט מיר אפגעערעדט דינסטאג (2) 114.
 והפליאה נשגבה איד אומר ... מיט מיר אפגעערעדט פרייטיג און ער איז נישט געקומען דאק' (1) 84/2* (85/2*), איזה פרייטיג?

יב

הבטחה וקיומה

- דאק' (2) 239: „וויינשטאק האט מקבל געווען ... וואס מ'וועט מיר הייסן“ (רב דק' ווינא).
 דאק' (2) 241: „אויפ'ן ניקור אליין יא האבן א השגחה, דאס קען מען יא בעטן ר' אהרנ'ען (י"ד והרב ממאנטעווידעא).
 דאק' (2) 200: „אהרן וויינשטאק האט מיר געזאגט, אז ס'איז יא דא א מציאות מיזאל קענען אפשניידן די צלע י"ב“ (רב מ' סיגוט).
 דאק' (2) 120: „מען קען ביי דעם אזוי נישט בלייבן“ „איד ווייס נישט צו ער וועט אזוינס וועלן שטענדיג טאן“ 176 (הנ"ל).
 וכעת השאלה:
 (1) האם כבר פקרו וצוו לויינשטאק מה שיעשה.
 (2) והאם הוא מקיים הבטחתו וקבלתו.
 (3) והאם כבר התחיל „יהודי“ להתוך בצלע י"ג כדי שלא ייכנס האחרונים (דאק' (2) 55 — 173 ועוד).

יג

המציאות המתגלה לפנינו בכלל, ובדבר הניקור צלע י"ב-י"ג בפרט

- בהחלטת אסיפת א' תמוז (התאחדות): שם מתגלה (1) על חסרון ידיעה, והזנחה רבה בניקור, אפי' בחלבים דאורייתא באיטליוזים שתחת השגחה „רבנים מכשירים“ (2) כי ברוב קהילות אפי' במדינת אונגארן לא נטלו צלע י"ב. (3) שמשתמשים בבשר שבין צלע י"ב ליי"ג בלא ניקור המוזכר בחת"ס יו"ד סי' ס"ח.
 ולעומת זה מכל הסיכום של כינוסם שאחי'ז (כ"ה תשרי תשמ"ג) רואים בעליל שמדברים אודות, ללמד איד לנקר, ולעשות השגחה וסדר קבלה.
 2. בדאק' (2) 25/24: מוסר הרב לייטנער, שהקצבים לא ידעו מכמה חלבים דאורייתא, ושלא למדו את נקורם, ושעדיין לא תוקן הדבר באופן כללי. „מען האט אפגעשמועסט אז וואס וויא פריהערט מעגליד וועט מען זעהן עפעס צו טאן (עיין בפנים, ועוד).
 3. בדאק' (2) 66 (דברי ה' מסיגעט): 69, 118/120, שתמיד ניקרו את הצלע י"ב, וזה נסתר מהחלפתם באסיפת תמוז (אות ב').
 4. וע"ד הסכמם ל„חיתוך“ 4 — 6 וואכן, נשאר מבוכה גדולה על מה עשו ההסכם. ונפרש דברינו: אם על בשר שבין צלע י"ב ליי"ג — כמו שרוצים הם לייחס את הכינוס, הינה הדאגה (כדברי הרב דק' סיגוט'סאטמאר (2) 69), איד מוזכר בכו"כ „מספרים“ שהסכם

ה"חיתוך" הי' משום הלכים (200 ועוד) הלא בשר שבין צלע י"ב ל"ג ניקרו תמיד — לפי דבריהם?
 בדאק' (2) 7 "האט זיך באזעצט א מנקר פון א"י און ער האט געטראפן דארטן ביי די קצבים געוויסע זאכן וואס מען האט זיך נישט געכאפט"
 ועוד פלא בכ"כ מספרים מבואר שהמדובר הוא אודות ההלכים ואחוריים, דהיינו, שגם אחרי צלע י"ג לא הורידו, ואם ה"הפכים" הוא לחתוך אחר צלע י"ג בשעה, א"כ נמצא שוב שינוי מנהגים בענין צלע י"ב. וכשתראה במס' 200 הנ"ל תמצא שמתחיל בתיקון בענין צלע י"ב, ומסיים בכל בשר שיש שם חלב. וצ"ג.
 דאק' (2) הרב סיגעיט: "אזוי ווי מ'האט ערליידעגט ביי די וויינשטאקן אז זיי וועלן אראפ-שניידן ביז דער חת"ס איז".
 בדאק' (2) 250, השאלה שם, אם מותר לאכול בשר, "קודם" שלמדו את הניקור, עיי"ש. ותשובתה בצדה 251, שאפשר לסמוך על ה"היימישע בושטערס" ועל אחריות, רבנים המכשירים" 251/52. ומה נעשה בהנאמר במס' 17? עיי"ש ודו"ק.
 ואחרי כל הנ"ל וכיוצא בהם התבונן על התקפת השוא שנעשה נגד ת"ח מופלג גודר גדר ועומד בפרץ חתן הרב מקאשוי שליט"א במס' 83 ועוד.

יד

בענין מכתב פרטי

דאק' (1) 87/88: "דער בריעף איז געשריבן פאר'ן גאנצן כלל ישראל יעדן איינעם כאטש ער הייבט אן מיט מיר ... געהערט פאפאער רב געשיקט".
 ובדאק' (2) 117: "מ'האט געהייסן אז איר באקומט אויך דאס בריעף, נאר זיי האבן שוין געזעהן אז ביי מיר האט דאס נישט געמאכט גוט, האט איר נישט באקומען".
 מדוע אכן לא קיבלו כל הרבנים ובתוכם הרב מפאפא את המכתב (שנכתב להרב מסינעט — בכל לשון של בקשה שלא לפרסם מכתב זה כלל וכלל לשום בן אדם) אפי' עד תוך חוה"מ.

טז

בענין מכתב סודי

דאק' (1) 130/2 והלאה, "עס איז געקומען א בריעף פון דעם קאשויער רב מען זאל נישט אריין לאזן ר' אברהם'ען" ...
 ובמס' 137: "האט דער קאשויער רבי'ס איידעם טעלעפאנירט פאר דעם מלאכי. ובדאק' (2) 87 והלאה: "דער ראש מנקרים, שרייבט צו ראב"ד, "אז דער קאשויער רבי'ס זעהן האט טעלע" פאנירט".

טז

כבוד ת"ח — ומדות (דעת רבני או דעת בעל-בית)

דאק' (2) 117: "דער בריעף ... אז אזוי, זעהן אויס דארטן רבנים, זיי זענען אלע פארקויפט".
 דאק' (1) ממס' 88/5 ולהלן: "רא שטייט אזוי ... אז די רבנים צדיקים ער שרייבט ... אבער זיי ליגן אונטער די בע"ב: און זיי האבן גארנישט קיין דעה".
 "און זיי שטייען נעביד אזוי וויא מעני בפתח, א שקר מוחלט. דער ציהל איז נאר מען זעהט דא א רשעות ער וויל פשוט ארונטערייסן דעם גאנצען אופן פון די רבנים" — עיין צדכני הכרז טלית"א צמכתו סיבת המכשולות (6) הלשון צדיק.
 וראה בדאק' (1) ממס' 89 עד 102 בנושא: קנאה ותחרות והרחור ריב.
 דאק' (2) 103: "איך גלויב מ'האט אייך אן געפיהרט.
 דאק' (1) 148 — 147, 152/2: די קינדער האבן אונז פיינט ... ער איז געפאנגען ביי זיי ... זיי פיהרו עס.

הכחשה או הודאה

קא

דאק' (1) 106: „קאשויער רב איז ארומגערינגלט“.
 דאק' (1) 33: „מען האט דיר געפיהרט אין באד אריין“.
 והסתכל בדאק (1) 81: דעם בריעף... דאס פאפיר איז סובל אסאך אזויפהל רשעות.
 ובדאק' (1) 91/2 91/3: וואס א שקר איז דאס, און וואס פאר א מין רכילות... ובמס'
 101-98-97: א שקר מוחלט... א רשעות... א רשעות גמור... לויטער שקר לויטער רשעות.
 כל קורא מתבקש לבחון בתשובת לב, גם מנקודת מדות וד"א וכבוד התורה ודבור אמת,
 ועיין גם בדאק' (2) 169-116, וכבר העירו בזה בהקדמת קונטרס שי"ל ע"י „וועד להצלת שארית
 הפליטה“.

יז

דיוקים

דאק' (2) 35 — 254: שכל איפה שיש „רבנים מכשירים“ קען מען זיך פארלאזן.
 ובדאק' (2) 236/7: נוקבים בשם שלשה אימליונים בלבד, שהם „גאראנטירט“ (ועיין שם עוד
 כמה קושיות בזה).

דברי הרב מפאפא (2) 99, (ובתחילת הענין מס' 95-98)... ואח"כ — און די 3 רבנים
 זאלן לפרקים גיין טאקע באקוקן ביי די מעשה צו מען האלט איין די דאס צו נישט... נאך דעם
 למען השקט הרעש זאל מען זיך צוזאמקומען מיט די ארץ ישראל/דיקע... און מוזאל זיי ווייזן
 אז דער שם רע איז נישט דא (אהרי התיקון אלהבא כמזכר, ובלא"ה אין פירוש לדבריו, המע').

דאק' (2) 66: „אין צלע י"ב האט מען אויך געטרייבערט, דאס איז געווען אזוי איין
 געפירט... וויא דער חת"ם ז"ל זאגט אליין וכו'“.
 דאק' (2) 66: „אבער צלעות אליין אין דעם איז נישטא קיין שום חלב.“

דאק' (2) 24 — 41: הועד: שמצאו טענדערליין בלתי מנוקר באטליונים.
 דאק' (2) 65: איר מיינט די קצבים קויפן דעם טענדערליין ווער ברויך דאס, די מענטשן
 די קצבים קויפן קיין טענדערליין ווער דארף דאס האבן.
 גלייבט מיר איר בין זיכער, אז דאס איז אונטערגעשטעלטע זאכן, ווייל דא קויפט מען נישט
 קיין טענדערליין, ס'איז אונטערגעשטעלטע זאכן (רב דק' סיגוט-סאטמאר).
 וזה לשון החלטה אסיפת התאחדות א' תמוז תשמ"ב אות א':
 „וכמו כן יש חסרון ידיעה בניקוד היוותרת הנקרא „דיקע טענדערליין“ שיש התיכת חלב
 סרוך בו זקרומים מב' הצדדים וגם החלב שתחת הקרום.“

דאק' (2) מזה שמנסים להסביר שהמדובר אודות „מנהגים“ נא לעיין בהחלטה „התאחדות“
 א' תמוז תשמ"ב, לבד מזה שסתור מיני' וכו' על-ידי עצמם שמספרים על פרצות בענין חלב, עיי"ש.
 דאק' (2) 6 „איר האב אים דייקא נאך געזאגט, הערט מיר אום נעמטין א מנקה פון א"י
 די שפעיוזן וועט מען צוזאם שטעלן — ער איז נישט געקומען וואס זאל איר טאן“ — ועיין במכתב
 הרב מקאשווי, סדר השתלשלות הערעורים והנסיונות לתקן ד).
 דאק' (2) 46 — „סיפור“ כפי הנוסחא שמוסר הרב דווינא (ומו"ב), ובמס' 142 כמין דוגמא
 של „סיוע“ לזה.
 דאק' (1) „ביי רבנות הראשית, און ביי אונז איז נישט קיין חילוק — די אלע האט מען

גע'אסר'ט — דאס איז אונזער שיטה מ'קען ביי דעם משנה זיין 135.
— ובמס' 172 א רוב רבנים וועלן זאגן אנדערש וויא איך זאג וועל איך מבטל זיין דעתי.

יח

הערות קצרות

איז דאס' (1) וועגן רבנים אמאל (אין דערהיים) 92-93.
איז דאס' (1) וועגן ראשי הקהל אמאל (אין דערהיים) 93/2.
איז דאס' (1) וועגן כשרות אמאל (אין דערהיים) 29.
איז דאס' (1) ווי גרויס זענען געווען די רבנים „פארצייטנס 17/4 — 18.
איז דאס' (1) וועגן מסרין אמאל 27.
איז דאס' (1) און עס איז טאקע אין דערהיים, איז טאקע יא געווען מנקרים, מען האט געזעהן מנקרים זאלן האבן א קבלה פון א רב, וואס האט זיי פארהערט, און ער קען די הלכה, און מען האט בודק געווען דורך א אנדערן, אז ער קען גוט די מלאכה — 8.
איז דאס' (1) 97: עס איז קיינמאל נישט געווען רבנים אזוי פריי וויא זענען דא, א שקר מוחלט.

S

איז דאס' (1) 109/2: „דאס דארף נישט געדויערן לאנג דאס לערנען די מלאכה“.
איז דאס' (1) 21, 22, 23: „איך האב אויך אוינג, איך זאג נישט איך בין א מבין אויף ניקור, איצט בין איך שוין מער מבין לכב' די מעשה האב איך מויד א ביסל צו געלערנט, עס איז נישט אזא גרויסע תורה אין פראקטיק. איך זאג נישט איך קען שוין מאכן.“

S

מה היא השאלה בדאס' (2) 250, אם „כבר“ יכולים לומר יאכלו ענוים וישבעו או לא, הרי כבר יצאה הוראה מראש הרבנים המפקחים.
והרי כבר יצאה הוראה מראש הרבנים המפקחים.
כבר יצאה ההוראה ב„התאחדותנו“ לפני ר"ה תשמ"ב שיש לסמוך על הרבנים המפקחים, „שיאכלו ענוים וישבעו“
לכך שנדפס בעתונים נוסח יאכלו ענוים וישבעו משנת תשל"ט (עיין במכתב הרב שליט"א סדר ההשתלשלות הערעורים (א) 1).

S

בכל האסיפה הזאת, לא נמצא לנחוי „לדון“ אודות הבשר הנמכר משהימט „גלאט“ בכרוקליו, שנשלח לכל קצווי עולם ולא עולה על הדעת שיש חששות הלב ושצריך ניקור, (בקיאות ונאמנות על הבשר והסאלאמי וכל שמות הנרדפים לאכילה (ועיין במכתב הרב שליט"א המכשולות י"ב).

S

דאס' (2) 74 — 76: שאין שום פלוגתא ושום שיטה שלא להשתמש בין י"ב ליו"ג (מדברי הרב דק' סיגוט-סאט"י), וג"ו מראה מקום למעיינים שידונו בעצמם (ועיין במס' 69).
דאס' (2) 50: „איך האב געזאגט אהרן וויינשטאק, אז ער מוז 2-3 זאכן אזוי מנקר זיין אז פון עס זאל קיין הלב נישט קענען ארויס.
מה הו' ה-2-3 מקומות שיש בהן חלב ?

S

דאק' (1) 21/2 — 23 : איך האב ב"ה אויך אויגן איך זאג נישט אז איך בין א מכין אויף ניקור איצט בין איך שוין מער מכין... (ועיין כל ההמשך). איך וועל עס שיקן א שליה זאל ער עם ווייזן... איך וועל נישט גלויבן הונדערט פראצענט ביז מיינע אויגן זעהן — 47. ובדאק' (2) 103 אומר: לאמיר גיין, נישט איך וועל גיין אליין. ובמס' 108 אומר: נישט איך וועל גיין אליין איך וועל זעהן דארטן מען זאל גיין מנקרים.

דאק' (1) ממס' 122/2 עד 124 : די התאחדות הרבנים האט צוגנויף גערופן... דער תכלית איז געווען צוגנויף צורופן אלע מנקרים צו זעהן וואס זיי טוהן. איך האב אויך פריער געזאגט אז דער פלאן איז... שאפן א אגייצילכן פלאן. ומס' 126 — 125 אומר: דער תכלית מען האט צוגנויף גערופן אלע משגיחים, מען האט געוואלט זעהן דער וואס קען, ווער ס'האט יא ווער ס'האט סמיכה... מוז מען דאך מאהן. ובמס' 8 אומר: וואלט דא געדארפט זיין א אגיינצליכע זאל וויסן, און עס איז טאקע אין דערהיים, איז טאקע יא געווען מנקרים, מען האט געזעהן מנקרים זאלן האבן א קבלה פון א רב וואס האט זיי פאררערט און ער קען די הלכה, און מען האט בודק געווען דורך א אנדערן אז ער קען גוט די מלאכה.

דאק' (2) 63 אומר: הערט זיך איין, איך מיינן ס'קען דאך נאך ווערן א מכשול (היחודי?!, המע') אויבעט מען קען דאך נאך מיינען אז ס'קומען אריין (הבט בענין המדובר). ובמס' 68 : „האט מען געמאכט אויף אידן א עלילת דם — האט מען געמאכט א עלילת חלב פונקט די זעלבע זאך.“ ובמס' 65 : „איך בין זיכער, אז דאס איז אונטערגעשטעלטע זאכן, ס'איז זיכער שקרים“ — ויש לראות במסקנות מדור הודאות בעלי דין — הודאות הרב מסיגעט, עיי"ש. „פשרה“ שלא ניתן להשמיע (152/3) — ללא „הקרמה“ 157.

יט

התאמה

דאק' (1) 2/2 : „איך האב אנגענומען מענטשן, אז זיי זאלן אנהויבן צו קאנטראלירן ביידע פלייש-בענק וואס מ'זאל ערלעדיגן עפעס מאכן מיט די שחיטה.“ דאק' (2) 85 : שלא ניתן ב„מסיפתם“ לראש המכשירים למסור מה שרצה לומר בשם רבינו מסאטמאר ז"ל, אודות „השחיטה“.

כ

סתירות

דאק' (2) 204/5, שאין יכולים לתקן על אתר וצריך לקחת 6 חדשים וכו'. דאק' (2) 235/36. שיכולים לתקן הכל ביום אחד. דאק' (2) 25. עוד סתירה.

דאק' (2) 66 : „אריין געקומען דער בריעף פון סקווער... מען דארף זעהן אנצוהויבן צומאן... דער ווינער רב האט פריהערט געזאגט... האט מען געשרייבערט אזוי...“ (רב דק' סיגוט-סאט' בשם רב דק' ווינא). דאק' (2) דברי הרב מסיגעט: ס'איז דא אסאך באמת שאלות, איך וועל זאגן פאפא'ער רב וואס ס'איז דא להלכה וואס מען זאל דא טאן ווייל בכלל ביי די צלע י"ב איז דא געווען אין אונגארן

מקומות וואס מען האט יא גענוצט און מקומות וואס מען האט נישט גענוצט, ס'דא א טייל וואס מ'האט געמאכט דעם ניקור דערויף — און א פראבלעם ס'איז א שאלה".
 — ובמס' 161 אומר על דבר זה גופא „גישט דעים איז דער פעלער".
 דאק' (2) 57/62 קובע הרב דק' ווינא שענין ניקור החלבים אינו בסדר.

דאק' (2) 210, שלהרב דק' ווינא אין השגחה על איטליו.
 דאק' (2) 236, 57, ותראה, שהוא ממונה על איטליו.

דאק' (2) 15 מביא הרב לייטנער ראי' נגד הניקור המקובל אצל החרדים בירושלים, מטעם שאינו מוזכר בג' ספרי ניקור.
 בדאק' (2) 24 — 25 מביא הרב הנ"ל, שישנם חלבים דאורייתא, שאינם מוזכרים בג' הספרים האלו.
 דאק' (2) מס' 34: אומר הרב לייטנער... דער שטראסבורגער רב האט זיך גע'עקש'נט אז דאס זאל מען יא אריינשטעלן, אז ער האלט אז אין גרויסווארדיין האט מען נישט גענוצט דאס פלייש נאכ'ן צלע י"ב.
 ובמס' 141: טוען הרב מטענקע, שבגרויסווארדיין השתמשו בבשר שבין צלע י"ב-י"ג.
 דאק' (2) — נדחה במס' 153, ומפני „מעשה" ונראה ונקרא במס' 157, ונסתר מעיקרו בדברי עצמו במס' 179.
 דאק' (2) — בכל האסיפה רוצים להטיל הכל על הבוטשערס ללא השגחה, ואומרים שהם אסורים בהחלט, וראה במס' 2/3. ובמס' 204: ערשטינס, ברויך די התאחדות ארויסגעבן מיט א קול קורא, אז אהן א השגחה ברויך מען נישט קויפן אין קיין שום פלאץ.
 ובמס' 205: מ'מוז דאך קודם אויפפאדערן די בוטשערס זיי זאלן נעמען השגחה מ'קען נישט גלייך ארויסגעבן פון היינט אויף מארגן... מ'קען דאך געבן א טערמין פון זעקס חדשים.

כא

הערה ללא הערות

אודות הצעת הדברים הארוכה — בתחילת ה„אסיפה" — שמסר הרב העסקן והשליח מטעם ה„התאחדות",
 מכמה סיבות, ובעיקר מפני הטורח הגדול הנצרך לניתוח הדברים (וגם השוואתן לדברי עצמו בדרשת ה„מלוה מלכה" מושי"ק תרומה מ"ג) נמנענו להעיר כפי הראוי, ועל המעיין הישר לשפוט בעצמו.

כב

ואם יזכה יבחין

דאק (2) בכל מקום מוזכר ומאושר ונקבע: שנכנס חלק אחוריים לאטלזיום עם החלב שעליה, ואין מי שינקרם ומחכים ל„חיתוך" ע"י השלאכט-הויז —
 ובדאק' (1) 16: „ער האט געטראפן (הרב מקאשוו, המע') חלב דאורייתא אחוריים... איד בין געווען זייער איבערראשט א איד שרייבט בעיני ראתי... (רב דק' סיגוט-סאט).
 דאק' (2) 20 — 22: „ס'איז נאך קיין מאל נישט אריין געקומען פון וויינשטאקן פון גרויס עקזיסטירט נישט ס'זאל אריין קומען. דאס איז אחוריים. ביי זיי קומט דאס נישט אריין (הרב דק' ווינא).
 דאק' (2) 50: „אבער איד האב געזאגט פאר אהרן וויינשטאק אז ער מוז 3 — 2 זאכן אזוי מנקר זיין אז פון עם זאל קיין חלב נישט קענען ארויס (הנ"ל).

דאק' (2) 51: "... זאגט, אז נידן און חומיה, אבער חלב וועט ער אראפנעמען" (הנ"ל).
 (— מחלק אחרים? — המע').
 בדאק' (2) 52, מעיד ראש המכשירים: "איך קען נאך-זאגן אין נאמען פון ווייני-שמאק, ווייל ער האט געזאגט אז ער וועט פועל'ן אין שלאכט-הויז אז מען זאל פון דארט אראפ-נעמען. אז מ'זאל נישט קומען צום בוטשער אין די הענט.
 דאק' (2) 55: "האט מען מיט עב אינגעארדנט... אויף 6 וואכן... אויף 4 אז ער נעמט זיך אונטער צו האלטן א משניה זאל דורך קוקן אלע בהמות וואס קומען אריין אויב מ'איז נישט צוגעלאזט דארט א חלק אחריים" (רב דק' סיגוט-פאט') — וכל מעיין יתבונן במס' 55 כולו, וידייק ויקשה ויסתור ויתרץ ואם יזכה יבחין.

נג

שנאה ושונאים

דאק' (1) 106—107: "די קינדער זענען שונאים נמורים, מען ווייסט דאס, אזוי וויא דער פעטער האט דעמאלט'ן געזאגט".
 דאק' (1) 110: די אלע מחריבי הדת זענען געווען איהם שונאים און איז געבליבן פונקט אזוי".
 דאק' (1) 112: "אויב די אלע שונאים זענען געווען שונאים פאר'ן פעטער, האבן אונז פיינט, דעמאלט'ן איז אונז וואויל און ליכטיג".
 דאק' (1) 118/2: "צו קענען שטיין בקשרי המלחמה, מען מוז וויסן ווער איז דער שונא".
 דאק' (1) 119: "איך זעה ווער דער שונא איז און דאס דארף יעדער איינער וויסן ווער דער שונא איז".
 דאק' (1) 120: דאס איז דער תכלית מיר זאלן חלילה נישט אריין פאלן".
 דאק' (1) 148: די קינדער האבן אונז פיינט... ער איז געפאנגען ביי זיי".
 דאק' (1) 161: "מען דארף זיך היטן פאר זיי פונקט וויא מען דארף זיך היטן פאר אלע שונאים".
 דאק' (1) 5/6: "איך בין איבערצייגט אז די אלע מענטשן זענען געווען שונאים פאר'ן פעטער בחייו, און זיי האבן דעמאלט'ן געוואלט אונטערבריינגען" (כדברי עצמו, כידוע בענין "אינשי דלא מעלי" — המע').
 וראוי להשוות הנשמע במס' (2) 78: "מ'האט געוואלט מבאיש ריח זיין פאר די אלע אידן אז זיי עפן חלב" — להנשמע במס' 90, "וואס דער תכלית איז וואס זיי האבן דערפון, האב איך נישט קיין השגה".
 — "מעגן אידן טאקע זיך פארלאזן אויף די וואס דער סיגוטער רב האט זיי טימאלירט מיט'ן נאמען, "אינשי דלא מעלי", נאך זאגן וואס זיי זאגן רח"ל אין נאמען פון אונזער לעבעדיג רבין דער פאטמארער רב זי"ע. אויב אזוי, איז דאך דא א גאנצע רשימה פון אידן און רבנים, וואס מ'איז געבאקן" אויף זיי שיינע מעשה/לאך, "שונאים און שונאים און נרדפים" (און אויך אמת'ע), ומה יתרון לבצל הלשון
 — "קען מען די "טענות" הנ"ל מיט די "הוכחות" ברענגען צו א בי"ד, צו נישט — ועיין בדאק' (1) 55, 56, 57.

נד

סיומ

דאק' (2) 162 הרב יצחק גליק: שהכל בחזקתו, ולא מצאו שום ערעור.
 הרב הזה בעצמו אומר בתומ"ד שמבאן ולהבא צריך לעשות השגחה.
 ובאופן כללי יש עוד הרבה הרבה להדגיש, ותן לחכם ויחכם עוד...

כה

המטרה והתכלית

דאק' (1) 163: "עם דארף קיינעם נישט ווי טאן דאס הארטיץ..."
 דאק' (1) 191/2: "וועט ער קומען איז גוט וועט ער נישט איז אויך גוט. סייזוי אזוי איז גוט".

קצת הערות קצרות

להתקפת חוהמי"ם תשמ"ג (דאק' (1)

ולמסיבת ה"התאחדות" תשרי תשמ"ג (דאק' (2)

ה ת ו כ ן

- א. בענין ספר החשוב "מדור-דור".
- ב. ה"פירות" מוכיחות.
- ג. קריאת "שם" לזה — נניח לקוראים.
- ד. ציון מספר — הדגשה.
- ה. דברים בגו — השחיטה וה"אפמאך".
- ו. לימוד זכות — ... ולא ישמעו.
- ז. בטול נאמנות חכמי התורה וכתבם, ודוגמא מהעבר.
- ח. האשמה ב"רשעות" — והודאת בע"ד.
- ט. בענין "אינשי דלא מעלי".
- י. ההסתמכות על מקורות ה"רבנות הראשית" ו"קוק".
- יא. השוואה למופת.
- יב. הגדרה — וחינוך למופת.
- יג. דער "וועג" פון סאטמארער רבי'ן.
- יד. אישור על קביעת הרב שליט"א מקאשוי.
- טו. מיהו הבעלים על הכשרות ? !
- טז. קנאה לכבוד חכמי ישראל מדורות הקודמים.
- יז. השמצה ובירורה.

כמה הערות לדאק' (1)

(שיחת חוהמי"ם תשמ"ג)

א. דאק' (1) 5/3, 5/2, *5 — היינו רוצים לדעת על מה מבוסס ה"איבערצייגונג" וכמה ובאיזה פרטים השתדלו "אונטערברענגען" — ואולי ע"י הפעולות למנוע הבנות והנשים מעבודה באפי'עס וכדו'. שיצא ע"ז כרוז מכ"כ רבנים (גם ה"דובר") כדי להציל חינוך הבנות מטמיוו, ושע"ז יצא הקצף מה"אינשי דלא מעלי", בידוע, ואכ"מ.

*6 — אומרים שכוונתו בהשמצה זו היא על ספר "מדור דור" שמעומד בהסכמת הרבנים: פאפא, דעברעצין, ווארדיסלאוו (ועוד רבנים שלא באו בדפוס, כהרה"צ משארמאש, והרב ממאנטיווידעא ועוד). אשר מפליא לעורר על התרחקות והתבדלות מן העכו"ם ומעשיהם, ואיך לתקן פרצות הדור המתרבות והולכות בעוה"ר.

וכדאי להביא בכאן, שכשיצא לאור הספר היקר הזה, נכנס אל הקדש פנימה אל כ"ק מרן בעל ויואל משה זי"ע, הר" ש"ס נ"י, ומסר את הספר ליד רבינו ז"ל, וקרא בו הרבה, ואמר: דער מחבר זעט אויס צו זיין א איד פון פריעהרדיגן דור, און ער וויל מתקן זיין, ולאות חיוזק נתן לו תמיכתו — להוצאת הדפוס — זיע"א.

ב. *13, "וואלט נישט מעגלעך געווען אויפצושטעלן אזא דור", מלבד פירות בעלי הקובץ "פרי תמרים" הצעירים שוצאו נצבים וכיו"ב. גם לא זכינו להבין את הספק במס' 41/2, וכו', אז מען מאלט אריין מען שניידט אריין וכו'". איד יכולים ליכנס לבית הספק וח"ו מהוי אמינא כזאת, אחרי ראות הדור הזה, צע"ג.

ג. *20/2 — 21/2. וכן להלן 148/2, 149, 150 — לעזמת הנאמר לעיל 16/2, והבט באזהרת הרב שלישי"א מיום י"ג מדות ובמכתבו חלק המכשולות אות א'.

ד. *26/2.

ה. *31. באיזה "שחיטה" המדובר, והאם היתה לפני ה"אפמאד" של 4 — 6 וואכן או לאחריה? והבט בהעתקת טעם (2) 55 — 54. ודי בהערה זו למבין, שמבין דבר מתוך דבר. ועיין "סדר ההשתלשלות" בראש הקונטרס בזה (אות ג').

*37/2 — 37 — "קענען זיי ווייטער עסין" (וכן שונה בזה בראק' (2) 106) — לא ראינו היתר לחשות בכאן, וידיו כל קורא בעצמו, ועיין בסדר ההשתלשלות בענין זה, ותבחנו בענין חילוף הדברים בענין ה"שחיטה הגדולה", ותבין הרבה לאשורו. שוב שכנו ועיינו בהעתקת ה"טעיפ" של אספת ה"התאחדות" ומצאנו מפורש יוצא מפי אחד מה"רבנים" מראשי השתדלנים אצל ה"פרייג" של הכשר" בדבר ה"אפמאד" של 6 — 4 וואכן, שה"אפמאד" הסורי נעשה בין כמה לעשור (ראק' (2) 57) ותן לחכם ויחכם.

ו. *50: "איד האב נישט אויסגעהערט" ... אולי יש מקום בזה, לכעין לימוד זכות להרבה מהנאמר, ב"מראי מקום למעינים" — ודו"ק.

ז. *83 — ובראק' (2) 94: "איד בין בטוח אז קאשויער רב האט נישט געוואוסט פון דעם גאנצן בריעף איד בין זיכער ... ער שרייבט זיך אונטער ... אבער ער ווייסט זיכער נישט וואס דא איז געשטאנען זיכער אז גיין ... זיכער, האט ער נישט אנגעהויבן צו וויסן, סאיז נישט קיין ספק, ער הויבט נישט אן צו וויסן".

גם על זה לא ראינו לעבור בשתיקה בכאן, ויש בזה הטלת ספק ופגם בתשובות רבני וחכמי הדורות ובחתימת ידם.

וראוי להעתיק בכאן ממכתב ה' פראנק (מחבר הר צבי, הובא בקובץ "פרי תמרים" עמוד ר') ... הישיש הרב ר' יצחק ירוחם דיסקין נ"י כי על הזקן הזה רובצת השפעת נערים סופרים שהם עם ... יטוהו לכל אשר יחפוצו ומקבלים ממנו חתימות על כל תעלוליהם ... ולפי השערתי אין הוא אשם כלל ... והסופרים עשו לו חתימת ידו בדפוס ... והם כותבים וחותמים כל מה שירצו ... דברתי עם הרב ר' חיים זאנענפעלד ... השיב לי כי בעצמו כאמת אינו חותם כך ורק הם עשו לו חותם וכתבו עליו כן ... שנתלבשו במסדה הצביעות ומכריזים כי מקנאים המה קנאת ה' ומשמתישים רק בשמות הזקנים לסמות העינים ... (נדפס ב"החומה" שכט תשמ"ג).

ח. *101: בכאן נחרוג מרבינו בקונטרס זה, ונזכיר, שבכתב ה"גילוי פנים בתורה וזינפה" הוא הקובץ, "פרי מרים" 11 בעמוד ל"ה, ד"ה ועוד עולה, מודים המה נכונות ה"רשעות" הזאת, ודב"ז.

ט. במס' 103: די אלע ראשי הקהלה היינט זענען ... בכאן ראוי להזכיר, מ"ש בענין ה"אינשי דלא מעלי" וכו'.

י. *134 — 135: בראק' (2) 100 168: מביא וקובע דברים כמתלהמים אודות הנהגת הניקור שבירושלים מימות קרושי ירושלים וחכמיה, והסמך לזה הוא רק מה שהם מיחסים שכתוב בספר "תורת הניקור הירושלמי" (כמבואר ראק (2) 16 — 15) שמחברו היה מנקר ניכר וידוע אצל הרבנות הרשעית (הראשית) ורוב הסכמותיו שמעוטר בהם הינם מכל רשעי ראשי הרבנות הראשית, וגם מסתמך על דברי ה' קוק וספרו, "דעת כהן".

וכן המוכח (1) 100: „אין א"י בשעתם ווען מען האט דאס איינגעפירט, איז האבן אלע אשכנזים די גדולים מוחה געווען", אומרים המה שמקומו ספר הג"ל שהעתיק מ, דעת כהן" הנזכר. ולעצם האמיתיות בענין, הרבנות הראשית, ואמיתיות שבהסתמכות הג"ל צריך ביאור מפורט, שנקוה בעה"י לשוכ לזה — אבל אהת עלינו לקבוע שלא המה הראויים לדון ולכאר בזה, ואכמ"ל.

יא. *111 — 100: וע"ו מהחובה למחות, להשתמש בהשוואה ולדמות את כבוד הרב הצדיק מקאשוי שליט"א ובניו הי"ו — להציגנים שלחמו נגד הגה"ק מצעשינאווי זי"ע.

יב. *161/2 — 161: גם בכאן לא נוכל עיזור במילין, ורק נסב תשומת לב הקורא שיתבונן.

יג. *600. יעדער געדענקט דעם, „וועג" פון סאטמארער רבי'ן. עס איז כדאי אראפצוברענגען א הגדרה וואס ער האט אמאל געזאגט: וואס איז דער חילוק פון מיינע חסידים צו (. . .) חסידים ביי (. . .) חסידים אויב דער רבי וואלט געשחטן א דבר אחר, וואלטן די חסידים געזאגט אן, דער רבי איז אברהם אבינו, דער מעססער, דער מאכלת, און דער דבר אחר, דער איל, מיינע חסידים לערן איך צו וויסן זיי זאלן זאגן, אז ס'איז א דבר אחר וכו', ורפח"ח.

כ) בהיות רבינו ז"ל בירושלים, קרא פעם לשני בחורים ושאל אותם: וואס וואלט איר געטאן, אויב איך וואלט געהייסן גיין צו בחירות (רח"ל) ושתקו כמובן. ואמר להם: זאלט איר ארויס גיין אין די גאסן און זאגן אונזער רבי איז נהמין געווארן, און צו בחירות פאר מען נישט גיין (נתפרסם ב, החומה").

איזה הערות לדאק' (2)

(מסיבת ה, התאחדות" כ"ה תשרי תשמ"ג)

יד. רב דק' פינגוטי-סאט' קובע: שהקצבים (מנקרים) אינם בקים (בקיאים — המעי') (2) 55 ובמס' 95: „ס'דא דאהי בוטשערס וואס האבן נישט, וואס ווייסן נישט, שריפטליך האבן זיי זיכער נישט אז זיי קענען".

„מען האט געדארפט אויפשטעלן דא אפאר רבנים וואס זאלן אליין קענען ניקור ... מען זאל וויסן אז דאהי קענען ניקור היימישע רבנים ... צו געבן סמיכה פאר די בוטשערס" (הג"ל, 96). ועיין שם בהמשך הדברים, מפירוטו על מנקר לשעבר מעיר „סאטמאר", ומנקר של אחרי המלחמה ב, פעסט" ומאייראפע (רייטשלאנד) אחרי המלחמה, מאושר בזה שלמעשה אין באמליוים מנקרים מוסמכים.

ועיין 373 כי כ"ט"א סיבת כמכשולות 3' ג' ד', ועיין עוד מעט נורא, 37 סדר כהשתלשלות" (אות ח')

טו. *174: „איך האב געפרעגט וויינשטאקן" ... 255: „איך האב געפרעגט אהרנען ... 22: „ער האט געזאגט אז בא זיי קומט דאס נישט אריין — הרי מי הוא האחראי?!

טז. 80—81 יש למחות על „ר"א וכבוד התורה" בחכמי ישראל מדרות הקודמים, וגם נא לעיין בדיוקן של דברים בשו"ת אמרי אש יור"ד תשו' א'.
ז. 78/3—78/2, „און ער האט עם געווינן" ... שוין 6 חדשים און אפגעווארט ביז ערב יו"כ".

הרי מהמכתב שחלקו מסר במס' 80, ומסרתי לו הפרטים שמצאתי". ובמס' 79: „שרייבט ער, מ'האט שוין גערעדט מיט עטליכע רבנים. בקיצור מ'וועט קענען דא מאכן" — „ער שרייבט אזוי מ'וועט אלעס קענען מתקן זיין". (עיין בפנים).

ובמס' 82: „עש"ק ויקהל תשמ"ב ... נאך פורים און ער שרייבט דא אזוי ... לפני כשעה נכנסתי אל הקודש פנימה אל כ"ק אדמו"ר הגה"ק מקאשוי ומסרתי לו הפרטים שמצאתי. וסיפר לי שהיום כבר דבר מזה עם כמה רבנים ועבשוו מקוה אני שכבר נכנס (הלשון הנכון מהמכתב ה, אוריגינאלי" הזה שהגיע לידינו: „מקוה אי"ה ליכנס" בערבי הקורה) ע"כ.

והרב שליט"א כותב בלשונו הזהב המדוקדק בפלס החכמה ובמאזני האמת:
 "הנה כל השנים שעברו לטובה מעת שאני דר באמעריקע מנעתי עלמי כמעט כגדר שלא
 להתערב בפרטי ענייני כשרות והכשרים מכמה עעמים. ואף בג' שנים ומחלה שעל"ט צאו לאזני
 שמועות מחרידות ומכאיבות במלכ הניקור כל יום מוסיף על חזירו עד שהגיע לכך ע"י סיבות מן
 השמים שצעש"ת העל"ט, הביאו לפני צער וכו' והראו בעליל לכל רואה וכו', כמוצן שלא יכלתי
 להתאפק עוד, כי יראתי מגודל האחריות..."

יש צמליחות המכשולות, וצנסינות שניסו לתקנו צמשך ג' שנים וחלי שעברו עלינו לטובה,
 והמלכ נורא וחיוס רח"ל וכו', ואין דורש ואין מנקה לתקן וכשנעשה איזה רעש צעיר ממהרים
 להתאסף איך להשתיק כו', עיי"ש."

ומאחר שלפי האמת וכפי המוכח כבר (ונדפס בקונטרס זה, ועוד יתבאר בעה"י) נעשו
 (בצנעא) מאמצים רבים עם רבנים הנוגעים ושכירים לתקן, במשך כל הזמן של ששה חדשים ויותר,
 מצד הת"ח העסקנים אשר עם הרב שליט"א (שכל מה שנתעזרר ונעשה בזה, הן ע"י הרב מסקווערע,
 והן התעוררות לאסיפת הקצבים והרבנים בחודש סיון ותמוז תשמ"ב, והן ההשתדלות אצל הרב
 דק' סיגופ"סאט' ורייני הקהילה ועוד רבנים וראה (2) 69, אישור הרב סיגעט שהרבנים ידעו ואספו
 אסיפות במשך 6 חדשים ור"ל וראה גם במס' 66. והכל נעשה ע"י השתדלותם והתאמצותם) ואף
 אחד זולתם לא חשו ליכנס בעובי הקורה, ורק הרב מקאשוי שליט"א, כשראה בעליל שכל המאמצים
 והעצות עולים בתהו, וכשבנעש"ת ראה בעיניו לראשונה הבשר הבלתי מנוקר שנקנה לאחר מליחה
 והדחה ונתברר לו בבירור גמור חומר המצב, אז יצא בפרסומו לאפרושי מאיסורא. ומה ישפוט
 כל ישר לב מבין את כל ונוכחת.

חלק שלישי

ניקור ה"כ"ח"

בו יבואר ויפורט רשימת

— עשרים ושמונה —

החלבים, הקרומים, השמנוניות, גידי דם וסחוסים
ציון מקורות — המציאות שנתבררה — האישורים וההודאות

ונקרא גם בשם

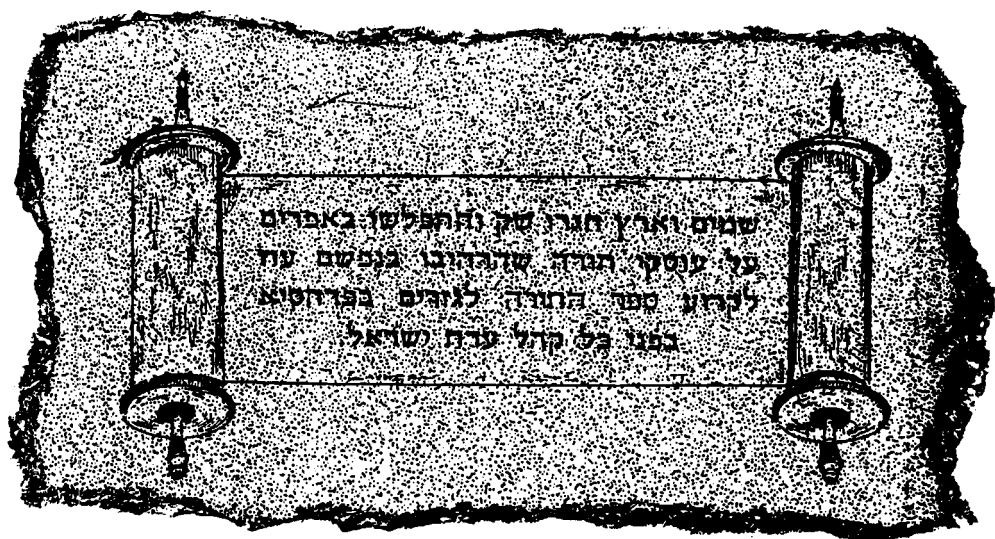
• אכן נודע הדבר •

דברים אחדים

המקורות, למציאות שנתבררה, ולהודאות ואישורים, הינם כדלהלן:

1. רשימת ה„התאחדות“ מא' תמוז — על המכשולות שנמצאו ונתוודעו באסיפת רבנים ומנקרים שהתקיימה ח' סיון תשמ"ב.
2. מאות חלקי בשר שנקנו מכל החנויות במשך קיץ תשמ"ב ושנבדקו ע"י מנקרים מומחים ואיסורי חלב שמצאו — נדפס בחלקו בקונטרס שי"ל בקיץ תשמ"ב.
3. בדיקת חלק רב מחלקי הבשר שנקנו, לפני הרב מקאשוי שליט"א, בעשי"ת תשמ"ג לפ"ק, בנוכחות הרבה מנקרים ובהם זקנים באים בימים, מכמה מדינות וגם מאונגארן, ובנוכחות רבנים ומורי הוראה ת"ח וראשי ישיבות, בקיבוץ של כמאה איש, ושמעו אף את העדים קוני הבשר.
ובחלק שבדקו אז, נמצאו י"ב החלבים המפורסמים.
— וז"ל הרב מקאשוי שליט"א במכתבו המפורט: החתיכות שהראו לי לא היו כל מה שקנו שלא היה פנאי לראות הכל, עכ"ל.
וגם במשך הזמן, נתקלקל הרבה מהבשר, ע"י הבדיקות והקרור חליפות.
4. הטעיף מאסיפת כ"ה תשרי תשמ"ג [ובצירוף ה„שיחה“ הידועה מחוהמ"ס תשמ"ג].
5. כתב הצעה לתיקון מצב הניקור, שנערך ע"י הרב מאדווארי, כדי להסיר המכשולות [ושלא נתקבל].
6. כתב הצעה לתיקון הניקור, שערך הרב לייטנער [ושלא נתקבל].
7. מה שהדפיסו בקובץ המכונה פרי תמרים — בשם „מתוך גב"ע“.
8. הודאותיהם בקובצם הנ"ל. — [בצירוף כתב ממנקר א' מפעסט, וניקור של המנקר ווייס בכולל שלהם, שנדפס שם].
9. מכתב כת"י שבידינו מר' יוסף ליב ווייס, בענין הניקור שהיה מנמר.

שנים וארץ חגרי סל ותחלילנו באורים
על ענטקי הנה שנהנו בנסים עז
לקרע ספר החנה לאנים בפרוסה
במו כל קול ענה שראל

ספר מלחמת השם

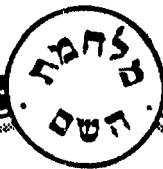
שמים וארץ חגרו שק והתפלשו
באפרים על עוסקי תורה שהרהיבו
בנפשם עוז לקרוע ספר התורה לגזרים
בפרהסיא בפני כל קהל עדת ישראל.

בעזהש"ת

יום ג' לסדר זכור את אשר עשה לך עמלק שנת תשמ"ז לפ"ק.

לכבוד הרבני החסיד המופלג
והמפואר כל אחד מהולל כפוי ערכו
נ"י ויזרח.

הננו להציע לפניכם ענין חדש ממש שהדורות
שעברו לא זכו (קרי: זכו שלא) לראותו ולהכירו, הענין
הוא עשיית התורה הקדושה ומצוותי' פלסתר באופן
מבהיל ונורא אשר כמוהו לא נהיית מימות שבתי צבי
ימ"ש וכת שלו, אשר כידוע כינס בימיו רוב כלל
ישראל ופקד עליהם לקחת חלב הכליות שאיסורו
בכרת ולברך עליו בקול רם בשם ומלכות "ברוך אתה
ה' המתיר אסורים" (ראה בספר תורת הקנאות לר'
יעקב עמדין זי"ע, אמשטרדם שנת תקי"ב ונדפס מחדש

בא"י הוצאת מקור ירושלים, תשל"א, ראה בדף 45-46)
ואכלו חלב הכליות לשובע נפשם ועל פי עדותן של
חכמי הדור ה' זה ערמוניות נפלאה של אותו רשע
ימ"ש כי עי"ז נפתח לפניו השער להחדיר בתוך לבות
בני ישראל כל כוחות הטומאה שלו דאחר שאכלו
החלב גטמטם לבם ולא ה' מי שימחה. ואף אחר
שהתיר בפרהסיא כל איסורי עריות שבתורה והפך
אותן מעבירה למצוה גדולה נלכדו ברשתו גדולים
וטובים ורוב כלל ישראל.

הננו עומדים עכשיו קרוב לדי' שנים מאז שהופיעו
חכמי הדור בהכרזתם המרעשת להזעיק תבל ומלואה
שלא לאכול בשר בהמה בכל ארצות אמעריקא על
שמצאו כי אין מנקרים את החלב כלל.

מיד אחרי השערורי' קמו אנשים בני בליעל
מחוסרי השגה חומר איסורי כריתות, במיוחד אצל
מאכלות אסורים המטמטמים הלב והמוח, ושכרו
אבריכים בני תורה עבור אמתחות מלאות כסף לברר
שהניקור הנעשה בעת הוא באופן היותר נעלה. מעשה
שטן הצליח והאברכים נתפסו ברשת הס"מ אשר דרכו
לצוד נפשות יקרות על ידי אוצר הכסף שלו, והצליח
הס"מ באופן יוצא מן הכלל במבצעו (כמבואר בס'
פרשת הכסף באורך גדול). ולא רק שביררו היתרו אלא
שנעשה לפיהם מצוה גדולה לאכול בשר בהמה שאינו
מנוקר.

הגע עצמך! אברכים מדרגה הראשונה נתדרדרו
עד עמקי השאול, נאבד מהם כל רגש לכל הקודש לנו

ונעלם מהם כל זיק אנושיות, לא נתביישו לסייף ולזלף בפרהסיא קבל עולם ומלואה במילתא דעבידא לגלויי. לסלף דברי אלקים חיים ולעשות בערמומיות נפלאה מצוה גדולה לאכול חלב. פרי עמלם הוא הקונטרס "פרי תמרים" חלק ו"א, שיצא לאור חנוכה שנת תשמ"ג, ובשעתו עשה ערבובי' גדולה בעולם התורה והיהדות, כי מחמת חוסר ידיעה במקצוע הניקור עלתה בידם לסמות את העינים, ולעשות רושם כאילו הכל בסדר יפה, וכל החלבים הנאכלים הם היתר גמור, ואין מקום אפילו להחמיר בחלב שהם איסור דאורייתא גמור ומפורש בקרא.

קבוצת אברכים הבקיאים בדיני ניקור, כאשר ראו הקונטרס שהוא נשתוממו מול המחזה, לא האמינו למראה עיניהם, כרסו כרעו ברך וכמעט התמוטטו מרוב פחד וחלחלה. צמרמורת אחזתם והשבץ הקיף את כל גופם ושאלו שאלה מיד גדולי הרבנים אם אינם מחויבים לקרוע קריעה שאינה מתאחה, כי לדעתם קונטרס זה הוא קריעת הספר תורה לגזרים להכעיס בפומבי לעיני כל ישראל. מצאו שמטרת כל הכותבים לעקור פשוטו כמשמעו מצות חלב מן התורה. גילוי פנים בתורה באופן נורא ומבהיל כזה מאברכים הקרואים שומרי תורה לא הי' עדיין מימות עולם.

תוכן הקונטרס פרי תמרים הנ"ל:

1. כל מקום שהי' באפשרות לדחוק ולהעמיס אפילו בדוחק היותר גדול פירוש מעוקם בדברי פוסקים

הקדמונים להורות היתר, עשו כן. ואפילו לעקור
עייז הפירוש שקבלו המנקרים הישישים דור אחר
דור עד ימות המחבר.

2. כשהי' מן הנמנע, אז העתיקו לשונות הקדמונים
וחתכו וקצצו מלשונם ברישא — באמצעו —
ובסופו — כפי אוות נפשם עד שקיבל צורה חדשה,
ואותו הפוסק שבפנים בחיבורו כתב על חלב גמור
אסור מן התורה לכל הדיעות בעונש כרת, נחלף
דעתו, פשט צורה ולבש צורה חדשה, וכאילו
שיטתו שהיתר גמור לאכלו בלי שום פקפוק,
יאכלו ענוים וישבעו למהדרין מן המהדרין. אין
ספק אצלינו אילו היו אותן הקדמונים עומדים
מקבריהם לשעה אחת לראות מה עשו הזייפנים
הללו היו קורעין אותן כדג. וגם קורין אותן
למשפט לפני ב"ד של מעלה. וגם כעת מצטערין
בלי הרף בקבריהם על גודל הפשע להחליף
דבריהם ולפרסם בשמם בשר תחת טריפה —
מצוה תחת עבירה — אין לך חטוטי שכבי יותר
מזה, ואין לך ניתוח המתים מבהיל מזה. כי כל
כזית חלב שנאכל דבר יום ביומו על חשבונם קשה
להם כאילו חותכין כל גופן במסריקות של ברזל
מלובן (וכל מאמין בקדושת מעשיהם הקדמונים
כך דעתו). בלי ספק — דאפילו איש פשוט נפשו
סולדת שיאכל אחד חלב על חשבונו כ"ש הני
קדושי ארץ שמירתתי ממנהג קל מד"ס יותר מאנן
איסורי תורה.

נכתוב דוגמא מסגנון ותכונת הספר. ואופן סילופן
בדרך משל:

היו יכולים לכתוב בזה הלשון מצוה (חס ושלום) להיות רשע, ומקרא מפורש בתהלים "שומר ה' את כל אהביו ואת כל הרשעים". וכי תימא הלא כתיב אח"כ ישמיד? אין זה עסק שלהם, להם יותר טוב להשמיט את זאת כדי להשיג המטרה. וכן היו יכולים לכתוב מצוה (חס ושלום) לעבוד ע"ז כמו שנאמר בתורה "וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם" ואח"כ כותבים שנאמר "והארמה תתן את יבולה. יזשמתם את דברי אלה על לבבכם" והשמיטי מ"ש בתורה "לא יזכן יכולים לכתוב מצוה (חס ושלום) לגנוב כמו שנאמר בעשרת הדברות תגנוב, מצוה (חס ושלום) להרוג כמו שנאמר בתורה "תרצח" וכן להלאה.

בעיני הקורא נראה אולי כשחוק, אבל האמת המר כי כך עשו בכל הקונטרס הנ"ל כדי לברר באופן זה שהניקור שעושין היום כהוגן והחלב הנשאר (כמו חלב הכבד והכליות) שומן הוא. ומי שיש לו עינים לראות וגם בקי בהלכות ניקור. מתרשם מקונטרס פרי תמרים הנ"ל ממש כמו אילו הי' נכתב דוגמא הנ"ל.

אוי לו לדור שכך עלתה בימיו, כל היעודים שנכתבו על דור עקבתא דמשיחא אינו מגיע לחורבן הלזה. ולא די לן בזה שחיללו השם הנכבד והנורא לעשות תורתו — אשר באותיותיו נבראו שמים וארץ וכולן שמות של הקב"ה. ובשבילן נברא העולם והוא כלי שעשועיו של הקב"ה — ככתבי עיתונים להבדיל אלף אלפי הבדלות — (אשר תשובתו חמורה מאוד), עונשו לרדת לעמקי השאול, מקום המיוחד לעוקרי הדת ומסלפי התורה שבכל דור ודור וכרתו בידי

חלקם מעולם הבא כמבואר בסנהדרין ר"פ חלק
וברמב"ם הלכות תשובה שהמגלה פנים בתורה שלא
כהלכה אין לו חלק לעולם הבא. והוסיפו עוד חטא על
פשע שחטאו והחטיאו את הרבים וגרמו לעדה קדושה
המשתוקקת לדרוך בדרך המסורה והצרופה — לאכול
מדי יום ביומו אלפי אלפים כזיתים חלב דאורייתא.
ובזה הכו חרב מחודד לשדרת יהדות החרדית וכרתו
בפראות שורשי האילן שהי' מעותד להצמיח דור
תמימים וישרים ההולכין בדרך השם בלי פשרה וסטיה
קלה כלל. אין לנו הדיו והנייר לכתוב גדול ההפסד
וההיוזק שעשו לכלל ישראל — בעזה"ר נשארנו מתי
מספר אחר השחיטה הנוראה ביזמת הרוצח הגרמני
ימשי'ן, ומה שלא זכה רשע זה לגמור באו הללו
בשליחות הס"מ לכלות. ולא הגופות — שלהן עכ"פ
יועיל תשובה וזעקה — אלא גרמו שחיטה נוראה על
ציפור נפשה של כלל ישראל שנשארה לפליטה בדרך
נס והצילו גופם מרב הטבחים. עכשיו באו אלו
וחיללוה, הלא בחטאים שבין אדם לחבירו אין יוה"כ
מכפר על אחת כמה וכמה המחטיא את הכלל ישראל
כולו מאין ימצא תרופה למכתו והיאך יכופר עונו
ויסלח חטאתו על החטאים פשעים של בני ישראל
שאכלו חלב על חשבונם ונטמטם לבם ויצאו מדחי
לדחי עד שפרקו מעליהם עול התורה ומצותיה (כמו
שאיירע כבר לדורות הראשונים באמעריקע על שלא
נוהרו בזה לא נשאר אחריהם אלא דורות של פורקי
עול תורה ומצות בתכלית). והפלא הכי גדול שרב גדול
חובר חבר בעל המכשיר לבשר לא נח דעתו עד שראה
לנחוץ להורות מעשה לרבים כי חלב המותרת עפ"י

ספר הנ"ל אין בו חשש אפילו לאנשים מרדוקים ובפומבי בחתונה גדולה פיו פתח והוריק לתוכה חתיכת סאלאמי אשר אפילו ההדיוט שבהדיוטים מפחד ומירתת לאכול כי הוא המפורסם כבר הרבה שנים שקרוב לרובו תוכנו חלב, (ממש כמעשה ש"ץ ימ"ש הנ"ל).

ב"ה שמסר עולמו לשומרים, והקדים הרפואה למכה והאיר את רוחן של בני עלי' לחבר חוברת המגלה פרצופן האמיתי של סופרי פרי תמרים הנ"ל, ושם החוברת הוא "עלבונה של תורה".

המעייך היטב במתינות ובהתישבות בקונטרס "עלבונה של תורה" (ששלחתי לפניכם כאן), יראה בעיניו כי לא הגזמנו כאן כלל, אדרבה, לא כתבנו אפילו כטיפה מן הים מן האמת המר. ואפילו היו כל הימים דיו, וכל דיירי ארעא לבלברין, וכל עצי השדה קני קולמסין — אי אפשר לתאר חומר העון להכשיל באיסור מאכלות אסורים היותר חמור שבתורה המטמטם לבות וראשי הכלל ישראל.

עתה אחי קורא הנעים — חשבנו שכבר הגיע הזמן להתבונן בינך לבין עצמך מה חובתך בעולמך כעת. באיזה חשק אתה אוכל ומאכיל לביתך בשר בהמה ואיזה טעם אתה מרגיש בהן. (אפילו רק ליום טוב לבד — או במקום חתונה אל יבטחך לבך כי בשר שלך מנוקר כדת וכהלכה כי מניין לך הבטחון החזק הלזה אחר שרק מיעוטא דמיעוטא מזקנים הישישים הדרים בארץ ישראל בקיאין בניקור והן הן העומדים

בראש מערכות אלקים חיים וצועקין בלי הרף הסירו מעל סירי הבשר הבהמית כי בנפשכם הוא!! סם המות של כריתות גופות ונפשות ישראל – נתונה בכל קדירה של בשר המתבשלת – שמו – חלב הוא!!!

הכבר התבוננת שבכל חתיכת בשר שאתה מאכיל לבנך או בתך כאילו אתה מאכילן סם המות – מאכל שכתבה תורה כי עונשו כרת – אין בינו לבין סם המות ולא כלום. וכי יעלה על הדעת שאב או אם הרוצה באריכות ימיו ושנותיו של בנו ובנותיו החביבים לו יותר מכל הון, יקח בחפץ לב ובשאת נפש חתיכת סם ויתן לתוך פיהם בלי שום רחמנות וחמלה? הלא ברור ששום אב או אם לא יאכיל לבניו מאכל אשר רק אחד יצעוק כי סם המות הוא אפילו אלפים כנגדו יצעקו אין בו סם, ירחיק מספק רציחה אפילו אלפי שערים ואפילו מכיר בהצועק שאינו מוחזק בבירור לאיש אמת – כי מה לו ולצרה. ועכשיו שצועקין אנשים אמיתים רבנים גדולי הדור שכל עסקיהם ביום ולילה תורה ועבודת ד' – הן הנה הצועקין חלב בבשר הסירו ממנו! – ולעומתם הן הקצבים והשוחטים הן וקרוביהן וכל השייך להן (ע"י כסף וזהב אשר עמהם) המבטיחין שאין לחוש לדבר. האיך ירהיב האדם בנפש עוז להאכיל עדיין כל זה לעצמו וביתו אין זה אלא שכבר נטמטם הלב עד שאין החי מרגיש מה זה עונש כרת שנאמרה בתורה. ההרגשים נצטננו עד כדי הקפאה.

ומה עם הנשמה? הלא מאכלות אסורות ראש המזיקין ומחריבין כל רגש קדש בנשמת היהודי. אכילת

חלב לילדים הוא כמעביר בנו ובתו לבית הכומרים רח"ל. כי סופו של דבר לאט לאט מטמטם המוח והלב עד שכל הקודש לישראל נהפך אצלו ללעג ולקלס.

רבים טועים כאשר רואין בניהם ובנותיהם אוכלים חלב שבבשר בהמה דבר יום ביומו ועדיין הילד יהודי כשר. לדאבונינו טעות זו מושרשת בלב הרבה מישראל ומצוה גדולה להוציאן משיבושן **טמטום הלב** אין הכוונה כי מיד אחרי עיכול הבשר עם החלב ילך להכומר להתנצר. שגם אם יאכל חזיר הרבה פעמים לא יעשה כן ויש שאכלו שנים הרבה ועדיין לא נשתמדו. אלא המכוון האמיתי הוא כך:

נפשות ישראל מקור מחצבתן ממקום גבוה מאוד, חלק אלוקי ממעל, והיא יסודו של כל בר ישראל להכנע לבבו תחת עול התורה ומצותיו ית"ש. הנשמה משתוקקת להכנע לבבו תחת עול התורה ומצותיו ית"ש. הנשמה משתוקקת לענינים עילאין כמו לימוד התורה — תפלה — עשיית חסד ושאר המצות. ומה"ט אמרו חז"ל דמי שאינו רחמן וגומל חסד בידוע דלאו מזרע ישראל הוא, דנשמות ישראל כולן מחומר אחד נעשו. ברצון העז והחזק לעשות רצון קונו וכדחז"ל (ברכות י"ז) דרק השאור שבעיסה ושיעבוד גליות מעכבין מלעשות רצון השם ולעתיד לבא כשיעביר השם ב"ה את הטומאה מן הארץ יהפכו כולם לעבדו שכם אחד.

טמטום הלב פירושו איבוד הרגשה לתורה וביטול הרצון וההשתוקקות לעשות רצון השם ברוך הוא מצד

פנימיות לבו, ודבר זה אינו נעשה ברגע אחד אלא לאט לאט, כמו מחלת הלב. שלאט לאט בהצטברות צער ועיגון הנפש נתקף הלב, כן גם בזה. ואף אם מקיים מצות בחיצונות אי"ו הוכחה שלא נטמטם הלב במחמת הרגל וכן הבושה לשנות מהסביבה שבו צמח גדל וחי גורמת לו להחזיק בתורה ומצותיה. הדבר דומה לגלגל גדול הסובבת הרבה גלגלים קטנים שאם יגלגל האדם גלגל הגדול במהירות חזק אז גם כאשר יניח ידו עדיין יסובב מאליו למשך זמן קצר, כן הדבר בנשמת האדם. וקרא כתוב "נר ד' נשמת אדם", כמו שהנר הולך וכבה לאט לאט עד שכבה לגמרי, כן הוא ממש בנשמת האדם. וע"כ כתיב "נשמת" ולא "האדם" להראות דקאי על הנשמה ולא הגוף.

טמטום ההרגשים וכבידות האדם ועייפותו לרגל כל דבר שבקדושה הן הן הדברים הנעשין ונגרמין ע"י מאכלות אסורות. וסופו של דבר, אחר שבכל דבר קודש צריך ללחום מלחמה כבידה עם הרצונות שלו שיסכים גופו ונשמתו שנעכר לקיים דבר מצוה או ללמוד תורת ד', אחר זמן וזמנים מתחיל לדלג בתחילה על דברים קטנים כמו מנהג ע"י שמצטער בכל דבר קודש — מסייעין לו להסיק המסקנא כי אפשר להקל בהם — ואח"כ מתחיל לבטל מצות דרבנן (שאינם לרוח הגוף — ולא נר חנוכה — שאין לגוף צער בו כלל, וכיוצא) חציו לכם וחציו לד', ואח"כ מפתיחו שאין זמן קר"ש דבר נחוץ כל כך להטרד משינתו בשבילו (והוא כבר מ"ע מה"ת לקרותו בזמנו — לרוב הפוסקים — ע"י מנחת כהן ופתי' לפמ"ג) ובתפלין די לו לקנות זוג בזול היותר אע"ג שהוא

שמונה מ"ע של תורה. בכל יום, ואח"כ במתינות יורד מטה מטה, מתחיל בגניבות עכו"ם ומסיים בגניבות וגזילות ישראל — נכשל במסירות ומלשינות — הסתכלות אסורות שהוא ל"ת של תורה הן בפועל הן בכלי משחית הנקרא טעלעוויזיע — ושאר איסורי עריות רח"ל — וככה אמרו חז"ל דרך דרכו של יצה"ר היום אמר לו עשה כך ולמחר עשה כך עד שאמר לו לך עבוד ע"ז והולך ועובד.

וכ"ז בא ע"י טמטום הלב והמתת רגשי הקדושה, שנעשו בעקבות אכילת דברים האסורים, שסללו שביל רחב להיצר להחדיר בתוך הלב ולהעבירו על דעתו.

ואחר כל הנ"ל הכי יכול אתה לומר לעצמך כי נקי אתה מכל אלה ועדיין לא שלט בך או בבניך ובבנותיך כח הטמטום אשר מנפש עד בשר יכלה.

אין הדבר כמו שהיצר מתעה אותך שטמטום הלב היינו כשזורק הכובע מעל ראשו, מגדל בלורית ומגלח זקנו, ועד אז יהודי כשר הוא, לא! ולא! ועוד הפעם לא! אלא כי אדם המלובש כובע גבוה ורחבה, קווצותיו סדורות לו תלתלים, זקנו יורד על פי מדותיו, לובש טלית עם עטרה רחבה, ופוסע עקב בצד גודל, עדיין באפשר כי נתון ומסור כל כולו תחת ממשלת השטן וחילותיו ולבו מטמטום עד לאחד. ואבן הבוחן לזה, תבדוק ותחקר אחריו איה הנהגתו בבית המדרש; הכי מתפלל ועונה אמן כראוי ונוהר מלהשיח? האיך התנהגותו בממונות, הכי ממונו באמת ממון כשר? הכי מדקדק לקרות קר"ש בזמנו? הכי מדקדק ונוהר

מהסתכלות אסורות גם כאשר נוסע בעראפלאן? האיך מתנהג בשלחן שלו הכי נזהר מלהעלות מאכלות שיש מערערין עליו או תאות אכילתו גברה עליו שלא לוותר על דבר המתוק לחיך ונחמד למראה?

לבד מכל אלה כבר הורה זקן (לקוטי אמרים פ"ח, נפש ישע"י ע' י"ד) שאם אדם אוכל דברים האסורים כל התפלות שמתפלל בכח זה כל המצות שמקיים — כל תורתו שלומד — כל האורחים שמאכיל מזה — אין נחשבין לו למעלה למצוה. ועי' בספר חסידים דאם האדם אינו עומד בנסיון באיזה מצוה (כגון אם לאכול בשר או לא) אז אין הקר"ש שלו עולה יפה. וכמה נואלו אלו האנשים שאוכלין בראש השנה בשר בהמה להיות בטוח שתפלותיו ביום קדוש הלזה לא יעלו לרצון רח"ל.

לאור הנ"ל אם תמצא סימניך הנ"ל אצל אשתך — בניך ובנותיך דע לא הם הנאשמים אלא פרי חטאת אבותם המה אוכלים. הבשר והחלב שהאכילו אותן אבותיהן דין גרמא בנזקין ואלה הצאן מה חטאו. ובאלו הימים ממש בא לידינו מסקנא של דו"ח שנתקיים באחרית הימים על משפחות זרע היהודים והסך הכל מבהיל כל רעיון ומדרא כל נפש. כי נמצא שבכל בית (כמעט) יש לכה"פ בן או בת אחד שיצא לתרבות רעה רח"ל וסר מדרכי אבותיו בריש גלי.

עוד הפעם! טרם אתה מכניס בשר בהמה לביתך ומעלהו על שלחןך שים נגד עיניך שכעת כל נפשות ביתך על משקל המאזניים:

עוד הפעם! טרם אתה מכניס בשר בהמה לביתך ומעלהו על שלחןך שים נגד עיניך שכעת כל נפשות ביתך על משקל המאזניים:

- בשר עם חלב מצר זה ←←←← בניים המתים בקוצר ימים, מצר זה (שבת ל"ג).
- בשר עם חלב מצר זה ←←←←← כל מיני חולאים ומקרים, מצר זה (שם).
- בשר עם חלב מצר זה ←←←← בניים רעים ומשחיתים, מצר זה (פ"ח י"ד פ"א).

בְּרֵאשֵׁי הַשָּׁנָה יִפְתְּחוּ

וְנִתְּנָה תוֹמָרְךָ

וּבְיָמֵי צוֹם כִּפְּוֹד יִתְּמֹוּ

אנו בטוחים שאתה הקורא היקר בגודל רחמיק על עצמך — אשתך — בניך — ובנותיך — תעיין היטב היטב בכל קונטרס

הזה טרם תיגע עוד הפעם לקניית בשר
בהמה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
הק' שלום יודא גראס
אב"ד דקהל "מגן שאול" דיהאלמין

ג.ב. נא לגודל האחריות כשאפשר להציל נפש
מישראל — מתבקש מעלתו אחר שקלט מהקונטרס
כל צרכו, להעבירו לאחרים על מנת לזכותן ולהציל
נפשותם היקרות מרדת שחת על ידי קריאה בקונטרס
דנן, ויש בזה משום חסד עם הגופות והנשמות גם יחד,
לחבירו ודורותיו אחריו.

ובפרט אם כבודו נכשל גם כן בלי יודעים באכילת
בשר בהמה, לתשובת המשקל יחשב לו להשפיע על
אחרים להפסיק באכילת בשר בהמה מיד. ועי"ז זכותן
וזכות דורות כשרות שיעמידו יזקפו על חשבוננו.

כמובן שהקונטרס "עלבונה של תורה" לא העלה
כל הסילופין הנמצאים בקונטרס פרי תמרים, כי יש
בהם לאלפים ולא הספיק הפנאי והקונטרס "עלבונה
של תורה" הוא רק כעין דוגמא מסגנון מעשיהם של
כותבי פרי תמרים הנ"ל, ישמע חכם ויוסיף לקח ואי"ה
עוד חזון למועד אם לא יתחרטו על מעשיהם וישובו
בתשובה ברבים

בשורה טובה לעולם התורה

כבר יצאו לאור עולם הספרים אשר עיני ישראל כלות אליהם
"קובץ כל ספרי ניקור"

בטי כרכים משובצים בכל מיני הידור ויופי מעולם לא היו כל הספרים הללו של ניקור מצויין בשוק, וכעת נדפס כדי לתת אפשרות ביד כל הרוצה לרכוש אותן, כי עיני חסרון הספרים רבו המכשולות במשך השנים שעברו. בדורות שעברו היו משלמין כל מחיר שבעולם לרכוש הספרים והקונטרסים יקרי המציאות שלא נמצא אף אחד בעיר, והרבה עמל וטורח השקיע המו"ל להשיגן לזכות בהן את הרבים. וכאשר אך יצאו לאור עולם ממש נחטפו מן השוק לגודל יקר חביבותן. קצרה דעתנו מלדעת עוד כמה שנים ישאר הזדמנות זו לרכוש רכוש היקר הלזו לכל מי שירצה, וכמו שעד עכשיו לא היו נמצאים בשוק כלל במשך הדורות. ומסתבר שלא במהרה יודפס עוד הפעם לרגל הוצאותיה הגדולים.

**אל תמתינו שיגיע הזמן אשר תבקש הספר ככסף וכמטמו-
נים ולא תמצאנו כי במהרה יאזל מן השוק. מהרו והביאו ברכה
לביתכם, עוד יגיע זמן ותאלצו להתחרט על העבר, שהיה לכם
הזדמנות כה קלה לרכוש את כולם ולהיות תורת כל מעשי
הניקור – ויסוד מלאכת ועבודת הניקור בתוך ביתך ועל
העצלות שהי' בך אז באת עכשיו לחלישת הדעת והלב לחפש
אחר הספרים ואיננו.**

הכמות מצומצמת וכל הקודם זכה

ג.ב. זה איזה זמן שהחלה התערורות גדולה בקרב ראשי הישיבות והכוללים ללמוד מעשי הניקור משורשיה, והרבה בני ישיבות כבר שקועין ראשן ורובן בלימוד זה. וכולם כאחד מודים: **שלוא הקובץ מספרי הניקור לא מאה מוצאים יד ורגל ביסודות והכללים העיקריים במלאכת הניקור וגם טעויות למה ולפך עיני העיון בקיצורים בלבד. ורק עכשיו אחר העיון והלימוד בהם עלה בידם לברר כל פרט ופרט על בורין האמיתי.**

הכנס אוצר בלום לביתך

הסעט כולל קי"ח ספרי ניקור מזמן הרמ"א זי"ע עד היום הזה

מחירו – \$90.00

להשיג אצל המחבר:

VAAD MISHMERES HANIKUR

c/o Rabbi S.J. Gross

4711 - 12th Avenue, Suite A-5, Brooklyn, New York 11219

הספרים לא ישלחו בחוצות רק אחרי קבלות המעות בדמי קדימה ולא בהקפה כלל.

השם _____ הכתובת _____

העיר _____ המדינה _____

מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל

בנשיאות מרן הגאון מוה"ר שלום יהודה גראס שליט"א
האבדק"ק האלמין ור"מ דכולל בית ישעיה

דאס אלעס און נאך טרעפס איר אין דעם פעט

ווייטט איר אכער מארוואס די ספרים גייען גישט אראם פון טיש פון די קוליס ?? ווייל דער מחבר באגעגונג זיך גישט מיטן כליוען צושטעלען 'טרוקען די הלכה ער פלעכט צוזאם די הלכה מיט פראקטיק, ער שטעלט אייך אהער אלע געניע אנדרייוונגן ווי אזוי אין היינטיגען וועלט פון הפקרות ואלט איר קענען מיט א רהיגען געמיט לייגען חפלין מיט מזרחות און מקיים זיין אנדערע רינים און מנהגים וויסענדיג אז איר טיט דאס ריכטיגע טיי אין שטיב סיי איר דיך די גאס.

און דערמארט איר גישט קיין היינזער וואס דער סעט ווערט אויך באנוצט דורך רבנים און ראשי ישיבות ווי דער וועג-ווייזער פאר שמידת המצוות און חזרת היהדות. און דאס אלעס אויסער די צענדליגע טרויענטער קאסטומערס און אלע טיילען וועלט וועלכע שיקען אריין ארדערס עטגליך.

דער טטל פון פעט און א יחיד כביע, און עס איז שטארק אמתדיג אויף דעם גרויסען פארלאנג. דער סעף וועלכע באנומען זיך מיט דריקען און פארשפרייטען די ספרים איז פארנומען מיט ארבעט 18 שעה יעדן מנה לעת. גינעף טעג א וואך (אויך ערבי שבתות און ימים טובים) א גאנץ יאר. און דאך איז די ארבעט ריקשטעליג לויטען דינאמישען פארלאנג פון חרדישען צבד. ווארט! מיר האבען פארגעסען א וויכטיגען פונקט

שלום בית — און גיטן אין די ספרים געמינט איר ערקלערונגען מיט עצות אויב ח"ו מען מוז אנקומען צו גיטן ווי אזוי זיך צו פירען מיט די איינצעליהייטען. דער סעט איז געדרוקט אין פיער די רעלוקט בענערע און עהאלט נאנט צו 2000 עמודים

פרייז \$28.00

עקסטער הגחה פאר ישיבת לייט להשיג בחנויות הספרים
הפצה ראשיה בא"י: 03-705714
בחור"ל:

MOSAD BRUCHA TOVA
P.O.B. 331 Brooklyn N.Y. 11219
Tel. 718-436-8086

ג.ב. אויב עס ווייטיגט אייך א פירצה אדער נאבלעסיגקייט אין א געוויסע מצדה און איר ווילט אויסקלערן די רינים פאר די מאסטען לעילוי נשמת איינער נאנטע ולזכות זורבים. ביטע רופט: 718-436-8086

פון וואו נעמט זיך די אוסטערלישע הגלחה צו רעם פעט ספרים ???
ליטן מייונג פון מכינים און דענקער איז דאס אזוי רעם ווייל דער מחבר באנומען זיך גישט מיט לומרות און מלפולים נאר מיט ציטירען אלע נויטיגע רינים פאר א אירישע שטיב!

ווי מיר זעהן אין די ספרים איז דער מחבר א זעלטען — טאלאנטפולער מענטש באשאנקען מיט אהנע שיעור פעהיגקייטען ער דרינגט אריין אין אלע פאר בארגענע ווינקלען פון אירישען שטיב און ברענגט אריס די מאקסימאלטע מאס רינים וועלכע פארלאנגען זיך צו וויסן צו קענען אנגיין מיט שמירת התורה והמצות ווי מען דארף.

- מיר וועלען ציטירען עטליכע געביטען מיט וועלכען דער סעט ספרים באפאסט ריך.
- 1) הלכות ציצית — ווי אזוי איינצורופען גישט באשווינדעלט צו ווערן — ווי אזוי דאס מקיים צו זיין כלהכה.
  - 2) ה' חפלין ומזוחות — ווי אזוי צו קייפען ווי אזוי מקיים צו זיין —
  - 3) ה' יחוד — ווי אזוי זיך צו פירען.
  - 4) ה' הגלה — הלכות פון ראווענען ווי אזוי מתחן זיין קייער צום דאווענען.
  - 5) ה' הכהני — דינים פון אמן יתא שמייה רב.

הלב ישראל — א גערליך איבערבליק איבער באנוץ פון מילען פראדוקטען.
ראס אלעס פאר אייער באנוץ אין שטיב!

- און וואס טיט זיך אין די גאס ?
- 7) מדרין לצניעות — א שלל מיט הלכות און אוויוונגען וועגן צניעות.
  - 8) מדרין לדוסאים — וויכטיגע אויסקלערונגען וועגען כאוויבען אין זיך לאזען אונטערזוכען ביי ראקטורידים.
  - 9) אהלי ישראל — א אוצר מיט דינים און עצות ווען מען פארט אויף אפודה אדער קאנטרי א.ד.ג.
  - 10) חיקוי עירובין — וועגען עירובין היינט צו טאג אין אלע שטעט און שטעטלעך.
  - 11) זקן ישראל — וועגען אירישע צורה און באךד.

- 12) וואס וועגן בין אדם-לבתוכו ?
- 13) המשפט בישראל — וועגען זיך חזרה"ס הלכות - עצות - און ערקלערונגען.
- 14) רבר משה — וועגען גניבה.
- 15) שקר — לשון הרע — צדקה — אונאה.

חדשות בעולם התורני

הופיע ווצא לאור ספרי "שמירת המצוות כהלכתך"
ארבעה כרכים מהדורים
מכיל קרוב ל-2000 עמודים
מאת

הגאון הנודע כשערים מוהרי"ר

רבי שלום יודא גראס שליט"א

הסעט הוא יחיד כביען ככל העולם כולו נסדר במומחיות גדולה חלק ההלכה משולב למעשה לפי סדרי החיים שבזמננו ככל מכמני התורה הנהוגים יום יום ומהם: ה' ציצית, ס'ת, חפלין, ומזוחות, שבת, רגניעות - דיני ביהב"ג ריני תמלה - קרד'ית - גיטין - צורת יהודי - יחוד - צדקה - הבנסת אורחים - ועוד.

כח"ל כבר גרפטו הרבה פעמים פעם אחר פעם ומכש נחטפו מן השוק לגודל יקר חביבותם.

כעת אפשר להשיגם בארץ ישראל במספר מצומצם של עותקים וכל קודם זכה

מואר הספרים \$28.00

הכנס אוצר בלום לביחן

הומיע אינטערנאציאנאלער נייעס

היי א בליץ אין העלען טאג האט געטראפט יעדען חרדישען איר די שרייליכע ידיעה פון דעם נייעם סעט ספרים.

ספרי "שמירת המצוות כהלכתך"

בארבעה חלקים מהדורים

דער דאווענער סעט קיים ער האט זיך אריינגעוועזען אויף די שיין פון די וועלט איז צוכאפט געווארען.
דאס צוכאפטע איז געווען עד כדי כך אז רוב טיילען פון דעם סעט האבען שרין געמיט איבענדריקט ווערן 4-5 מאל און א זייל 10-7 מאל כאטש עס איז בליז עטליכע יאר פון איר ערשיינען.

מלחמת השם

מדריך לבשרות ולחיזוק הדת

— ירחון דהתאחדות הקהלות —

כולל תשובות, מכתבים וכירורים בענין כשרות המאכלים

ב"ה חודש - תשריחשון תשמ"ז ... שנה ה' קונטרס ל"ח (כרך ח)

בפיקוח הרב הגאון
מו"ה ר' שלום יהודא גראס שליט"א
אבדק"ק האלמין יצ"ו

יוצא לאור ע"י

וועד הכשרות

ארגון מוקדש לתיקון מצב הכשרות

באמצעים של בירור, חקירה ודרישה
התיעצות, הודעה, והצעה

38

התאחדות הקהלות
בשבתות הדינים וחקירות
וכוונת הנהגת בני ישראל

הוצאה שלישית

MADRICH LAKASHRUS

5746

Oct. — Nov. '86

Vol. 8, No. 38

**“Let the days of
silence be ended.”**

VAAD HAKASHRUS

A Public Service Organization

Dedicated to Strengthening of Kashrus
Through Research and Development

38